

J 31. 148

ins. 29. 321

II 31.148

Prof. dr. MIRCEA N. COSTIN

D I C Ţ I O N A R
DE
DREPT INTERNAŢIONAL
AL
AFACERILOR

29.321

VOL. III

P — Z

*A colaborat la identificarea, selecționarea
și alfabetizarea termenilor din întregul dicționar*
Mircea Călin COSTIN

CUVÂNT ÎNAINTE

Sfârșitul de secol XX și totodată de mileniu ai căror martori suntem se caracterizează în planul raporturilor de comerț internațional printr-o amploare fără precedent a circulației valorilor și cunoștințelor la scară planetară. Împrejurarea determină o creștere corespunzătoare a importanței dreptului comerțului internațional ca ansamblu normativ cu o componentă și structură specifice ca instrument juridic de reglementare și totodată de promovare a schimburilor comerciale și a acțiunilor de cooperare economică și tehnico-științifică între statele membre ale comunității de națiuni.

Există actualmente un puternic curent de opinii în viața internațională ce reflectă implacabilele tendințe cvasigeneralizate de liberalizare a comerțului mondial sub toate aspectele, de înlăturare treptată a tuturor barierelor artificiale create odinioară în calea liberei circulații a bunurilor, serviciilor și formațiilor și de implicare tot mai profundă în derularea fenomenelor și proceselor legate de producția bunurilor materiale și valorilor spirituale, precum și de transmiterea acestora de la o țară la alta, de la un deținător la altul, a tuturor statelor lumii, a tot mai numeroși și diversificați subiecți de drept aparținând ordinii juridice internaționale, dar și ordinii juridice naționale din diferite țări.

În aceste condiții se produce o continuă și semnificativă proliferare a conceptelor juridice specifice sau adiacente operațiunilor de comerț internațional și de cooperare economică și tehnico-științifică internațională. Concomitent, cum era de altfel și firesc, se înregistrează o amplificare semnificativă atât a interesului participanților la operațiuni de comerț internațional, cât și a preocupării acestora pentru cunoașterea și înțelegerea realităților juridice și economice din sfera comerțului internațional.

Un astfel de interes, o astfel de preocupare se proiectează în mod natural și către corecta înțelegere și utilizare a conceptelor și instituțiilor juridice proprii domeniului vizat.

Lucrarea de față își propune ca finalitate să ofere celor interesați un mijloc eficace pentru realizarea unui astfel de deziderat. Ea a fost concepută și realizată ca un conglomerat de micro-monografii asupra conceptelor de bază ale dreptului internațional al afacerilor, ordonate strict alfabetic din dorința de a facilita cititorului găsirea cât mai rapidă a informației dorite.

Demersul nostru științific reprezintă o continuare a cercetării aspectelor semnificative ale problematicii dreptului internațional al afacerilor materializată parțial în paginile volumului I al lucrării de față.

Cititorul, fie el jurist, teoretician sau practician, sau numai jurist în formare, ori om de afaceri fără pregătire juridică, va găsi în paginile acestui volum explicații și lămuriri privitoare la întreaga problematică a dreptului internațional al afacerilor.

Elaborarea volumului de față, cum de altfel și volumul precedent al acestei lucrări, are la bază un vast material bibliografic (cuprinzând cele mai reprezentative lucrări din literatura juridică română și un număr de lucrări din literatura juridică străină) din care am selectat și preluat idei și teze teoretice viabile și la care am adăugat unele idei și teze proprii, în speranța de a pune la îndemâna cititorului un instrument util de lucru și de informare în același timp. El, și numai el, va fi în măsură să aprecieze dacă am izbutit sau nu în această tentativă.

AUTORUL

august 1996, Cluj-Napoca

P

PACHET DE ACȚIUNI, expresie prin care se desemnează numărul total al acțiunilor deținute de un acționar în capitalul unei societăți pe acțiuni. În funcție de mărimea acestui total, acționarul respectiv are sau nu controlul efectiv al activității acelei societăți comerciale. Un astfel de control poate fi asigurat în cazul în care **p.a.** deținut de un acționar reprezintă 30-40% din valoarea totală a capitalului social; împrejurarea se explică prin aceea că o mare parte din acțiuni este, de regulă, deținută de persoane dispersate, ce nu participă la adunările generale ale acționarilor, iar în cazul că ar participa la acele adunări nu ar fi totuși în măsură să influențeze procesul decizional privind orientarea de viitor a întreprinderii datorită numărului mic de acțiuni deținut de fiecare în parte.

PACT ECONOMIC. 1. Sintagmă utilizată pentru a desemna o convenție internațională bi- sau multilaterală având ca obiect reglementarea anumitor domenii ale relațiilor reciproce în plan economic ale statelor părți. Frecvent **p.e.** se utilizează cu semnificația de tratat economic care urmărește ca finalitate realizarea unor forme de cooperare economică regională avansată sau constituirea unor grupuri economice de tip integraționist. 2. Acord economic internațional ce dă expresie unui raport de forțe dezechilibrat sau unor relații interstatale inechitabile. Un exemplu de acest gen este pactul colonial convenit în secolul XIX între puterile coloniale și coloniile acestora cu finalitatea de a reglementa relațiile comerciale între acestea.

PACTA SUNT SERVANDA. 1. Adagiul latin utilizat pentru a da expresie principiului consensualismului în armonie cu care acordul de voință (sau consimțământul) convenit de părți produce efecte juridice prin el însuși, fiind suficient pentru perfectarea unui contract (sau în general a unui act juridic) indiferent de forma în care se exteriorizează. 2. Adagiul latin ce dă expresie unui principiu fundamental al dreptului internațional conform căruia obligațiile generate de convențiile internaționale (sau în general de acte de drept internațional) ca și cele ce rezultă din principiile dreptului internațional trebuie aduse la îndeplinire cu bună credință. Nașterea unor astfel de obligații trebuie să aibă la bază consimțământul liber și nevițiat al părților contractante. Buna credință este premisa esențială a regulii pe care o exprimă **p.s.s.** Accastă regulă a primit consacrare oficială prin numeroase acte de drept internațional, ca de ex.: Carta O.N.U.; Convenția de la Viena privind dreptul tratatelor (1969); Declarația referitoare la principiile dreptului internațional privind relațiile prietenești și cooperarea dintre state în conformitate cu Carta O.N.U.; etc.

PALETIZARE, procedeu de încărcare și descărcare a mărfurilor presupunând utilizarea unor sisteme mecanizate de manipulare. Constă în așezarea și fixarea mărfurilor ambalate sau aflate în stare naturală, pe o paletă specială (de tipul unei platforme cu una sau două fețe) în scopul realizării unor colete mari, cu dimensiuni bine precizate.

PANEL, termen utilizat pentru a desemna un eșantion de persoane supus, într-o perioadă de timp îndelungată, unor interviuri repetate în scopul studierii continue a pieței internaționale. Concret, **p.** poate fi utilizat pentru: efectuarea unor analize vizând aspecte generale sau particulare ale pieței; cunoașterea compartimentului consumatorilor, a imaginii unor produse și a gradului de pătrundere a lor în consum; cercetarea părerii specialiștilor din industrie sau din sfera comercializării; investigarea evoluției și a caracteristicilor cererii, a formelor și metodelor de vânzare și promovare a produselor pe piață.

PANEL DE CONSUMATORI, varietate de panel care se distinge prin aceea că utilizarea lui are ca finalitate cunoașterea comportamentului consumatorilor, a

imaginii unor produse și a gradului lor de pătrundere în consum. V. și **panel**.

PANEL DE INTERMEDIARI, expresie utilizată cu aceeași semnificație ca și sintagma panel de vânzători. V. și **panel de vânzători**; **panel**.

PANEL DE MAGAZINE, panel având ca finalitate studierea caracteristicilor și evoluției cererii pe piață, precum și a formelor și metodelor de vânzare și promovare a anumitor produse. V. și **panel**.

PANEL DE VÂNZĂTORI, panel utilizat pentru cercetarea părerii specialiștilor din sfera comercializării. V. și **panel**.

PANEL GENERAL, denumire dată panelului utilizat pentru analiza unor aspecte generale ale pieței internaționale. V. și **panel**.

PANEL INDUSTRIAL, varietate de panel utilizat pentru investigarea opiniei specialiștilor din industrie. V. și **panel**.

PANEL SPECIALIZAT, denumire dată panelului utilizat pentru analiza unor aspecte particulare ale pieței internaționale. V. și **panel**.

PARADIS FISCAL, sintagmă prin care se desemnează metaforic statele ale căror sisteme legislative nu impozitează veniturile realizate de societățile comerciale înregistrate pe teritoriile lor (numite companii offshore) sau instituie impozite foarte mici (aproape simbolice) pe asemenea venituri. Ideea de paradis fiscal se regăsește încă în Roma antică, datând din perioada imperiului, când insula grecească Delos era folosită de cetățenii romani foarte bogați pentru a evita pe cale legală plata de taxe, impozite și dări prevăzute de legislația romană. Totodată, pe anumite teritorii precum Andorra, Insulele Bermude, Cayman, Monaco, Sark și Pitcairn nu au fost percepute în ultimii 2.000 de ani nici un fel de impozite pe profit. În timp, la acestea s-au mai alăturat și alte teritorii statale, unele numai temporar (ca de pildă, Alger, Casablanca și Danzig), iar altele cu caracter de permanență (precum: Luxemburg, Liechtenstein, Bahamas, Insulele Canalului Mânecii, Insula Man, Panama, Malta, Cipru, mai recent Irlanda iar în cadrul S.U.A. statele Delaware și Nevada). Aceste țări și-au creat o legislație de paradis fiscal în scopul atragerii socie-

tăților transnaționale ce își deschid sedii principale cu referire la care au nevoie de o gamă largă de servicii, împrejurare ce a determinat crearea și dezvoltarea unei prospere industrii adiacente. Pe de altă parte, pentru constituirea unei companii offshore se cere un minim de capital cash care obligatoriu trebuie să rămână pe teritoriul țării de înființare până la lichidarea companiei respective. Totodată, se percep taxe de înființare care intră în visteria țării și cu cât numărul societăților de acest fel este mai mare, cu atât mai mari sunt și veniturile realizate de stat dintr-o atare sursă. În fine, **p.f.** favorizează crearea unei veritabile industrii financiar-bancare care este o investiție realizată de concernele bancar-financiare internaționale, stringent necesară în asemenea țări. **P.f.** este creat îndeobște în țări mici, ale căror surse de venituri sunt limitate și insuficiente pentru propria lor dezvoltare și chiar supraviețuire. El este necesar aici fiind o industrie deosebit de profitabilă pentru stat și o sursă importantă de aport valutar de natură să asigure prosperitatea economică a țării respective. **V.** și **companie offshore.**

PARI PASSU, expresie preluată din terminologia juridică latină și care se utilizează, de regulă, în raporturile dintre creditor și debitor pentru a sugera faptul că un anumit creditor se bucură de aceleași drepturi față de debitorul său ca și alți creditori ai acestuia. De regulă o clauză de **p.p.** se stipulează în acordurile de împrumut cu semnificația că cel sau cei care acordă împrumutul respectiv împrumutatului se bucură de drepturile pe care le au față de acesta din urmă și alți împrumutători ai lui. De altfel, sub aspect semantic, **p.p.** are semnificația de „pas egal“, „în aceeași măsură“, „în aceeași proporție“, „la același nivel“.

PARITATE, termen utilizat pentru a exprima raportul valoric dintre două monede naționale diferite sau echivalența valorică a anumitor mărfuri și servicii. **V.** și **paritate monetară.**

PARITATE METALICĂ, v. **paritate monetară.**

PARITATE MONETARĂ, sintagmă ce exprimă raportul valoric dintre două monede naționale diferite ce se determină prin compararea lor cantitativă pe baza definirii legale a fiecăreia dintre ele. Se poate înfățișa ca

paritate metalică (dacă valorile paritare sunt exprimate în metale prețioase: aur sau argint) și ca paritate valutară (adică valorile paritare sunt exprimate într-o valută de rezervă cu funcții de bani internaționali — ca de pildă dolarul SUA — sau într-un coș de valute, cum este D.S.T., E.C.U. sau A.M.U.). V. și **paritate**.

PARITATE VALUTARĂ, v. **paritate monetară**.

PARTNERS, termen prin care, în limbajul juridic englez, se desemnează persoanele ce se asociază în scopul îndeplinirii unor acte de comerț. Asemenea persoane pot avea un rol activ în cadrul societății comerciale constituite, în sensul că, conduc activ societatea respectivă, sau un rol inactiv (pasiv), caz în care participarea lor se rezumă la contribuția cu capital, fără o implicare în activitatea de conducere.

PARTICIPANT DIRECT LA DECONTARE (prin card), v. **participant la decontare**.

PARTICIPANT INDIRECT LA DECONTARE (prin card), v. **participant la decontare**.

PARTICIPANT LA DECONTARE (prin card), denumire dată semnatarului unor obligații reciproce care, în cadrul unui *sistem interbancar de transfer de fonduri*, schimbă în mod nemijlocit instrucțiuni de a face plăți cu alți p. d. și care deschide și menține un cont de decontare la un *agent de decontare*. P. d., în calitatea de *participant direct* sau membru într-un *sistem interbancar de transfer de fonduri*, poate acționa în numele și pe seama unor *participanți indirecti*, pe baza *obligațiilor reciproce* pe care ele semnează și care permit participanților indirecti, prin acțiunea celor direcți, accesul la *transferul de fonduri* între bănci prin schimbul de instrucțiuni de a face *plăți și/sau decontarea prin card*. V. și **obligații reciproce**; **sistem interbancar de fonduri**; **transfer de fonduri**.

PARTICIPANȚI LA RAPORTURILE JURIDICE DE COMERȚ INTERNAȚIONAL, denumire generică dată subiecților de drept aparținând ordinii juridice internaționale, sau ordinii juridice naționale din diverse state care se implică în formarea, desfășurarea și finalizarea raporturilor juridice de comerț internațional. Sfera acestor subiecți, ca și denumirile sub

care ei își realizează participarea diferă substanțial de la o legislație națională la alta. Dacă în ce privește subiecții de drept aparținând ordinii juridice internaționale doctrina este de acord că aceștia sunt statele și organizațiile internaționale de state de tip guvernamental și într-un anumit sens societățile transnaționale, apoi cu referire la subiecții de drept aparținând ordinii juridice naționale, în cadrul fiecărui sistem național de drept se pot distinge mai multe grupe de asemenea participanți. Subiectivitatea juridică a acestora din urmă, aptitudinea lor, capacitatea de a încheia acte juridice de comerț internațional și deci de a se manifesta ca subiecți de drept, este dată și guvernată de legea țării de origine care le stabilește statutul lor organic; totodată, această subiectivitate juridică le este recunoscută de legea țării solicitate (primitoare) care le asigură posibilitatea exercitării drepturilor aferente pe teritoriul ei. Subiecții de drept aparținând ordinii juridice naționale a diverselor state formează categoria tradițională de participanți la comerțul internațional. Ei sunt societățile comerciale și comercianții persoane fizice. Acești subiecți de

drept sunt prezenți în majoritatea covârșitoare a raporturilor juridice de comerț internațional, iar calitatea lor juridică le este dată de dreptul național al statului de origine.

PARTIDĂ DE MĂRFURI, denumire generică dată unui lot de mărfuri ce formează obiectul unei singure expediții. Fiecare **p. m.** este însoțită de documentele care probează efectuarea livrării, asigură identificarea mărfii și facilitează exportatorului încasarea contravalorii acesteia. Cu același mijloc de transport pot fi expediate mai multe **p. m.** Mărfurile din aceeași **p. m.** sunt de regulă ambalate și marcate uniform.

PAS DE LICITAȚIE, v. **variație minimă de preț.**

PATRIMONIU COMERCIAL, v. **fond de comerț.**

PATRIMONIUL SOCIETĂȚII COMERCIALE, totalitatea drepturilor și obligațiilor unei societăți mixte care au o valoare economică. Este o universalitate juridică ce apare ca o masă de drepturi și obligații, legate între ele, sau ca o grupare a mai multor asemenea mase, având fiecare un regim juridic determi-

nat. În cadrul oricărui patrimoniu, fiecare drept sau obligație rămân distincte de universalitate, așa încât modificările aduse în privința lor nu alterează identitatea acesteia. Totalitatea drepturilor constituie *activul*, iar totalitatea obligațiilor formează *pasivul* patrimoniului; pasivul și activul se află într-o strânsă unitate. **P.s.m.** este distinct de patrimoniile asociațiilor; grație lui, societatea comercială poate participa în nume propriu la raporturile juridice și să-și asume o răspundere patrimonială de sine stătătoare. Activul patrimonial al societății comerciale este format din următoarele elemente: *a)* aportul părților la constituirea societății, care, la rândul său, poate fi alcătuit din diferite elemente, precum: mijloace financiare, bunuri necesare realizării investițiilor, drepturi de proprietate industrială, alte drepturi stabilite prin contractul de societate și statut; *b)* bunurile dobândite ulterior de societate, pe parcursul activității sale economico-financiare; *c)* dreptul de proprietate având ca obiect produsele realizate în întreprinderile proprii; *d)* beneficiile obținute prin activitatea economică desfășurată de so-

cietate (în măsura în care nu sunt supuse distribuirii între asociați); *e)* drepturile de creanță ale societății etc. Pasivul patrimonial al societății comerciale este și el alcătuit dintr-o multitudine de elemente, între care: obligațiile asumate de societate față de asociați; obligațiile contractate în cadrul desfășurării activității economico-financiare față de persoanele juridice române, ca și cele asumate față de persoanele juridice sau fizice străine; obligațiile societății față de personalul ei etc. Independența patrimonială a societății comerciale determină următoarele consecințe juridice: *a)* bunurile aportate de asociați ies din patrimoniul lor, pentru a intra în patrimoniul societății, unde se constituie în gajul general al creditorilor sociali; ca urmare, creditorii personali ai societăților nu le vor mai putea urmări, chiar dacă titlurile lor sunt anterioare datei la care societatea a fost constituită (ei vor putea ataca însă contractul de societate, uzând de acțiunea pauliană, dacă sunt în măsură să probeze că acel contract le-a fost prejudiciabil, sau că a existat o intenție frauduloasă din partea tuturor asociaților); *b)* obligațiile sociale față de terți nu pot

fi compensate cu cele ale acestora din urmă față de asociați, și tot astfel nici obligațiile asociatului nu se pot compensa cu obligațiile creditorilor săi față de societate.

PAVILION, denumire generică dată drapelului care se arborează la pupa navei, pe catargul navei sau în alte locuri cu mare vizibilitate, fie pentru a indica apartenența acelei nave la o anumită țară, fie pentru a sugera apartenența navei la o anumită companie ori pentru a marca unele situații speciale (cum ar fi carantină, navă-spital, etc.). **P.** poate fi acordat de către țara de origine a armatorului sau de către o altă țară, care își oferă propriul său **p.** pentru a obține avantaje fiscale și de altă natură pentru armator. O navă poate avea un singur **p.**, iar acesta trebuie să fie atestat cu documente eliberate de autoritățile statului.

PAVILION DE COMPANIE, denumire dată pavilionului ce indică faptul că nava care îl arborează aparține unei anumite companii de transport maritim. **V.** și **pavilion.**

PAVILION NAȚIONAL, denumire dată pavilionului ce indică apartenența navei care îl arborează

la o anumită țară. **P. n.** indică statul sub protecția căruia se află nava respectivă și ale cărui legi își extind incidența asupra acelei nave, indiferent dacă ea se află în apele teritoriale sau în apele internaționale. **V.** și **pavilion.**

PĂRȚI SOCIALE (sau de interes), fracțiuni din capitalul social al societății cu răspundere limitată, similare cotelor-părți indivize ale coproprietarilor, în care se exprimă contribuția asociaților (prin aporturile sociale aduse) la formarea acestui capital și în raport cu care se determină întinderea dreptului la dividende al fiecărui asociat. Sunt reprezentate prin certificate emise de administratorii societății. Ele nu pot fi reprezentate prin titluri de credit nominative sau la purtător. Asociații își probează existența drepturilor corespunzătoare **p. s.** ale lor fie prin intermediul contractului lor de societate, fie cu ajutorul certificatelor emise de administratori. **P. s.** sunt indivizibile și își păstrează acest caracter chiar atunci când se transmit, prin efectul moștenirii, la mai mulți moștenitori. Ele sunt egale ca valoare, la fel ca și acțiunile emise de societățile pe acțiuni, dar, spre deosebire de acestea, nu-l pot îndreptăți pe titularul lor la un vot plu-

ral în adunarea generală. Este posibil însă ca unora din **p. s.** să li se recunoască un caracter prioritar față de altele, în virtutea căruia să le confere titularilor lor anumite avantaje materiale în legătură cu restituirea aporturilor. În principiu **p. s.** nu sunt accesibile terților; de asemenea, ele nu sunt negociabile. Totuși asociații pot conveni prin contractul de societate că **p. s.** sunt cesibile, caz în care vor putea fi înstrăinate și în favoarea terților în condițiile stipulate prin contract.

PENALITATE, denumire generică dată sancțiunii pecuniare stabilite de părțile contractante printr-o clauză contractuală, numită clauză penală și care constă într-o sumă de bani sau în orice altă valoare patrimonială cuantificată, la care se expune contractantul ce nu și-a executat sau și-a executat defectuos ori cu întârziere prestația contractualmente asumată. **P.** este datorată de către debitorul obligației neexecutate sau defectuos executate, creditorului acesteia. De regulă, **p.** se concretizează într-o sumă de bani stabilită fie global, fie procentual, în raport cu valoarea obligației vizate. Prin stipularea de către părți a **p.**, creditorul obligației neexecutate sau defectuos executate este absolvit de

proba existenței și întinderii prejudiciului pe care l-a încercat datorită comportamentului culpabil al debitorului. O astfel de stipulație nu convertește obligația contractuală într-o obligație alternativă care să-i confere creditorului sau debitorului facultatea să opteze între executarea în natură a acelei obligații și plata **p.** Legea română nu permite organului de jurisdicție să majoreze sau să reducă **p.** Totuși, atunci când respectiva obligație a fost executată parțial, organul de jurisdicție poate reduce **p.**, proporțional cu partea din obligație executată. **P.** nu poate fi cumulată cu executarea în natură a obligației decât atunci când **p.** a fost stipulată pentru executarea tardivă a obligației.

PENDENTE LITAE (ÎN CURSUL PROCESULUI), sintagmă latină utilizată în limbajul juridic modern pentru a desemna perioada de timp în limitele căreia se desfășoară soluționarea unui litigiu de către organul de jurisdicție competent și în cadrul căreia este necesară sau posibilă îndeplinirea anumitor acte de procedură ori exercitarea unor drepturi.

PENETRAȚIE A PUBLICITĂȚII, sintagmă ce desemnează gradul de

de influență a unui mesaj publicitar asupra receptorilor săi. **P. p.** presupune atât înțelegerea mesajului publicitar de către receptorii acestuia cât și reacția și atitudinea acestora față de obiectul său care se poate concretiza într-un produs, într-un serviciu sau o idee. **P. p.** poate fi stabilită prin sondaje și teste.

PENETRAȚIE DE PIAȚĂ. 1. Sin-tagmă care în terminologia economică, este utilizată pentru a desemna acea strategie de marketing ce are ca obiect realizarea de vânzări pe o piață nouă. 2. Grad de utilizare a potențialului pieței, de către o firmă, într-un anumit domeniu al circulației mărfurilor (ca de pildă ponderea vânzărilor unei mărfi pe o anumită piață în decurs de un an).

PER (price/earnings ratio), denumire dată cursului unei acțiuni raportat la câștigul unitar adus de acțiunile respective. Acest raport se prezintă sub forma unei fracții la numărătorul căreia se află cursul acțiunii avută în vedere, iar la numitor se plasează fie câștigurile raportate în ultimul an, fie câștigurile estimate pentru anul următor. **PER** arată cât trebuie să plătească un investitor pentru a obține o unitate din câștigurile firmei emitente.

PERIOADĂ DE CURIER, expresie prin care se desemnează intervalul de timp necesar pentru ca documentele comerciale (de plată) să ajungă la ghișeele băncii plătitoare.

PERIOADĂ DE GRAȚIE. 1. Denumire generică dată intervalului de timp prestabilit prin contractul de credit în care beneficiarul creditului nu are obligația să ramburseze din suma primită și nici să plătească dobânda aferentă. **P. g.** este luată în calcul la stabilirea perioadei medii de rambursare a creditului. Durata **p. g.** influențează durata medie a creditului. 2. (în contractul de asigurare) Interval de timp între momentul plății poliței de asigurare și acela din care asiguratul dobândește îndreptățirea de a primi anumite servicii din partea asiguratorului. 3. Perioadă de timp pe care instanța de judecată o poate acorda debitorului în vederea executării de către acesta a obligației restante. În raporturile comerciale nu este admisibilă acordarea **p. g.**

PERIOADĂ PRECONTRACTUALĂ, (antecontractuală), intervalul de timp scurs între momentul în care o persoană îi propune altei persoane încheierea unui contract și acela al acceptării

propunerii respective de către destinatarul ei. În acest interval de timp se stabilește un raport precontractual între ofertant și destinatarul ofertei. Un asemenea raport se distinge de simplele negocieri comerciale constând în discuții tehnice și juridice prealabile formulării ofertei; el este reglementat de legislațiile naționale, în vreme ce desfășurarea negocierilor are loc potrivit uzanțelor formate în practica comercială internațională. Perioada precontractuală intervine ori de câte ori părțile sau reprezentanții lor nu sunt de față.

PERISABILITATE, denumire generică dată pierderilor calitative și, implicit, cantitative, la care sunt supuse anumite grupe de mărfuri ca urmare a trecerii timpului datorită efectelor anumitor procese naturale sau ca urmare a transportului lor, ori a manipulării, depozitării și desfacerii lor. Acordarea de **p.** se face pe baza normelor stabilite în acest sens. Conform acestor norme, **p.** nu cuprinde pierderile prevăzute în normele de consum tehnologic; pierderile cauzate prin neglijența manifestată în gospodărirea materiilor prime și materialelor; pierderile datorate unor elemente de forță majo-

ră; pagubele pricinuite prin sus-trageri. Acordarea de **p.** este condiționată de constatarea pierderilor cu ocazia inventariierilor periodice ale gestiunilor, precum și la primirea-predarea lor. Nu se acordă **p.** la mărfurile preambalate, care au greutatea prestabilită și înscrisă pe ambalaj și care sunt destinate desfacerii în rețeaua cu amănuntul.

PERMEABILITATE A PIETEII, sintagmă ce desemnează acea caracteristică a pieței care exprimă posibilitățile de acces pe aceasta în armonie cu factorii săi specifici și determinanți. Gradul de **p. p.** diferă de la piață la piață, fiind dependent de acțiunea conjugată a unui set de factori, și anume: felul cum piața este protejată prin legislație; măsurile de politică comercială adoptate de țara respectivă; tradițiile și obiceiurile de consum statornicite pe acea piață; natura și caracteristicile produselor existente; intensitatea cu care se manifestă concurența; nivelul de saturație al pieței; impactul demersurilor și instrumentelor utilizate în comercializare. **P. p.** se distinge prin-tr-un caracter selectiv: anumite piețe sunt permeabile numai pentru unele produse, altele manifestă permeabilitate pentru o gamă mai

largă de produse; pe de altă parte, **p. p.** diferă la diferite categorii de produse și în raport de durata de timp în care se manifestă, precum și de evoluția cererii și a ofertei.

PESCAJ, termen tehnic utilizat în transportul maritim pentru a desemna distanța măsurată pe verticală de la planul inferior al chilei până la linia de plutire a navei. **P.** se exprimă în decimetri sau picioare și diferă în funcție de densitatea apei și de deplasamentul navei. La ambele borduri ale navei se află scări de **p.** situate spre prova și pupa navei. Pe aceste scări poate fi citit **p.** În cazul navelor mari este amplasată o scară de **p.** și la mijlocul navei, pe care se indică **p.** mediu. Uneori, prin contractul de navlosire se stipulează o clauză de limitare a **p.** navei spre a se evita operațiunile de alimbare.

PERMANENT ÎN STARE DE PLUTIRE (*always afloat*), stipulație ce se inserează în contractul de navlosire *charter-party* și prin care se exprimă ideea că nava nu este obligată să dea curs operațiilor de încărcare sau de descărcare dacă sub chilă nu este suficientă apă, cu condiția ca o atare situație să nu aibă caracter temporar.

PETRODOLARI, valute exprimate în dolari, provenite din exporturile de petrol care, depășind nevoile proprii ale exportatorilor (alții decât producătorii de petrol din S.U.A.), sunt depuși în conturile de depozit la băncile comerciale care operează pe piața financiară, generând astfel dobânzi.

PIAȚA AURULUI, concept prin care se desemnează piața pe care se derulează tranzacțiile având ca obiect vânzarea-cumpărarea de aur marfă și de aur monedizat. Cea mai importantă **p.a.** se află la Londra; din alcătuirea sa fac parte reprezentanții a cinci firme specializate în expertizarea, vânzarea-cumpărarea și transportul lingourilor și monedelor de aur: Mocatta & Goldsmith Ltd.; Sharps, Pixley Ltd.; N.M. Rothschild & Sons Ltd.; Johnson, Matthey Bankers Ltd.; Samuel Montagu & Co. Ltd. **P.a.** londoneză funcționează astfel: reprezentanții firmelor componente se reunesc de două ori pe zi (la orele 10,30 și 15); reuniunile lor au scop stabilirea prețului (engl. *fixing*), exprimat în dolari, al unciei troy (31,1 g) de aur fin pentru tranzacțiile încheiate în intervalul de timp dintre reuniuni. Prețul se stabilește în raport cu variația cererii și a ofertei, fiecare

reprezentant înfățișând cererile și ofertele primite de firma sa și în baza lor propunând un preț; prețul stabilit pe p.a. este astfel rezultatul confruntării concurențiale a prețurilor propuse de participanții la reuniune. Tranzacțiile ce se perfectează aici au ca obiect, în covârșitoarea majoritate a lor, lingouri de aur. Nu orice lingouri sunt acceptate, ci numai cele care provin de la firme de încredere și care poartă anumite poansoane de certificare a conținutului; lingourile provenite din România sunt acceptate. Firmele prezentând încredere sunt înscrise într-o listă specială (*The good delivery list*). Procedura de *fixing* se derulează astfel: președintele reuniunii (care în mod tradițional este reprezentantul firmei N.M. Rothschild & Sons) anunță prețul de deschidere, care, de regulă este cel stabilit la reuniunea precedentă; acest preț este comunicat telefonic fiecărei firme de către reprezentantul său la reuniune. Primind comunicarea reprezentantului său, firma respectivă va anunța dacă este interesată să vândă sau să cumpere; dacă ea își manifestă interesul în perfectarea unor tranzacții de vânzare-cumpărare, președintele cere informații în legătură cu numărul de lingouri oferite spre vânzare sau solicitate spre cum-

părare. În cazul în care cumpărătorii acceptă prețul de deschidere, prezentând cereri egale cu ofertele vânzătorilor la același preț, prețul de deschidere rămâne neschimbat. Când, însă, există un dezechilibru între cerere și ofertă, se vor propune prețuri superioare sau inferioare, până ce, prin jocul propunerilor, se va realiza, în cele din urmă, echilibrul, fixându-se astfel noul preț al pieței. Prețurile stabilite primesc semnificația de prețuri pentru livrare imediată loco Londra; ele sunt comunicate de îndată, prin agențiile de presă, în întreaga lume. Locul de vânzare al lingourilor este sediul firmei vânzătoare. Piața aurului din Londra și-a câștigat o reputație mondială datorită faptului că în perioada 1880-1963 a constituit locul de comercializare a întregii cantități de aur extrase din minele sud-africane (adică 80% din aurul nou extras). O parte din aur se comercializează prin bursa din Zürich, dar împrejurarea nu este de natură să înlăturească poziția și rolul Londrei ca centru al pieței libere a aurului recunoscut în întreaga lume.

PIAȚA COMUNĂ A AMERICII CENTRALE (C.A.C.M.) organizație economică internațională cu caracter regional, având se-

diul la Guatemala City și urmărind ca obiective mai importante liberalizarea schimburilor și intensificarea comerțului interzonal, aplicarea unui tarif vamal comun față de terți, înfăptuirea de proiecte comune în sectoarele industriei, agriculturii, financiar și al infrastructurii, creșterea nivelului de trai al populației ș.a. A fost înființată în anul 1980 prin tratatul semnat de Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras și Nicaragua. În îndeplinirea obiectivelor propuse, statele membre au suprimat (până în prezent) taxele vamale pentru cca 95% din produsele realizate în zonă și au convenit ca tariful vamal comun față de terți să protejeze aproximativ 99% din pozițiile tarifare. Totodată, ele au încheiat mai mult de 30 de protocoale și convenții adiționale pentru înfăptuirea unor obiective industriale integrate. În operațiunile comerciale subregionale îndeplinește un rol important zona monetară centroamericană, ca sistem multilateral de plăți. Structura organizatorică a C.A.C.M. cuprinde următoarele instituții și organe comunitare: Comisia ministerială, Comisia tripartită și Secretariatul permanent, Banca centroamericană, Camera de compensații,

Institutul pentru cercetare și tehnologie industrială, Institutul pentru nutriție, Federația camerelor de comerț, Federația camerelor și asociațiilor industriale etc.

PIAȚA EUROACȚIUNILOR, sintagmă ce desemnează acea componentă a pieței financiare internaționale, formă importantă de mobilizare a capitalurilor, îndeosebi de către societățile transnaționale, deoarece permite lărgirea surselor de capital și, totodată, depășirea restricțiilor impuse de controlul guvernamental. În urma măsurilor de „dereglementare“ a piețelor internaționale de capital, luate în ultimii ani în principalele țări occidentale, s-au creat condiții pentru distribuirea acțiunilor pe scară internațională și dezvoltarea mai puternică a pieței euroobligațiunilor. V. și **europiețe; piața euroobligațiunilor; societăți transnaționale.**

PIAȚA EUROREDITELOR, sintagmă ce desemnează acea componentă a pieței creditului internațional, reprezentând totalitatea operațiunilor de atragere și plasare a fondurilor în eurovalute pe perioade mai mari de un an. Vizează, de regulă, credite având valori ridi-

cate care sunt acordate, în majoritatea cazurilor, beneficiarului, de către mai multe bănci, constituite în consorțiu (sindicat). V. și **eurocredite; europiețe; eurovalute.**

PIAȚA EUROOBLIGAȚIUNILOR, sintagmă ce desemnează acea componentă a pieței financiare internaționale în cadrul căreia se negociază obligațiuni emise în străinătate și exprimate în eurovalute. Emisiunea de euroobligațiuni ce reprezintă principala formă de mobilizare a împrumuturilor pe termen lung pe piața internațională de capital presupune, în principal, următoarele: stabilirea contactului de împrumut; constituirea unui consorțiu (sindicat) bancar, format din conducătorul emisiunii, agenții și plasatorii; negocierea condițiilor creditului între conducătorul emisiunii și solicitant; lansarea obligațiunilor prin intermediul consorțiului și punerea la dispoziția beneficiarului a fondurilor solicitate; intrarea în circulație a obligațiunilor pe piața secundară (vânzarea și cumpărarea lor la bursă sau la bănci); rambursarea împrumutului prin răscumpărarea obligațiunilor. V și **europiețe; eurovalute.**

PIAȚA EUROVALUTELOR, sintagmă ce desemnează acea componentă a pieței monetare internaționale care subsumează totalitatea operațiunilor de atragere și plasare de fonduri pe termen scurt, îndeplinite, de regulă, la termene uzuale (de 1, 2, 3, 6, 12 luni). Sub influența anumitor factori și cerințe (precum: aflusul masiv de capitaluri pe piața monetară internațională ca urmare a primelor două acuțizări a crizei petrolului; dorința posesorilor de capital lichid de a valorifica cât mai rapid acel capital prin utilizarea lui sub forma de „capital fierbinte“; preocuparea instituțiilor financiare de a se sustrage reglementărilor și controlului exercitat de băncile centrale sau de guvernele țărilor de origine ale principalelor valute utilizate în tranzacțiile internaționale; etc.) p. e. a cunoscut, în ultimele decenii, o deosebită expansiune. V și **capital fierbinte; europiețe; eurovalute.**

PIAȚA TITLURILOR FINANCIARE, v. **piață de capitaluri.**

PIAȚĂ, concept economic indisolubil legat de producția de mărfuri care dă expresie totalității operațiunilor de vânzare-cumpărare în strânsă corelație cu fenomenele aferente ofertei și

cererii de mărfuri în conexiune cu spațiul și timpul de desfășurare a acestora. **P.** constituie locul de întâlnire efectivă, dar și fictivă între vânzătorii și cumpărătorii de bunuri — factori de producție (pământ, resurse naturale, muncă, capital, informații turistice etc.) și de bunuri corporale și servicii de consum individual. Totodată, pe **p.** se regăsesc și condițiile concrete în care se formează și se exprimă oferta și cererea de valori economice. În dinamica ei, **p.** cuprinde și procese potențiale ca: cererea în formare, oferta potențială, oferta pasivă, etc. Pe plan istoric, **p.** devine necesară atunci când funcția consumului este separată de funcția producției. În cadrul **p.** se finalizează în mod practic acțiunea cererii și ofertei, precum și acțiunea legii valorii. **P.** poate fi: națională (internă), internațională (externă) și mondială. Orice **p.** se distinge prin: obiect (format din tranzacții economice specifice), volum, potențial, capacitate, structură (care la rândul ei cuprinde modul de organizare a rețelei de desfacere și a instituțiilor aferente, etc.), aria geografică. În raport de obiectul operațiunilor de vânzare-cumpărare care se consumă, se disting: **p.** de mărfuri și de servicii; **p.** aurului, **p.**

muncii; **p.** de capitaluri; **p.** titlurilor de valoare; **p.** valutară.

PIAȚĂ A CUMPĂRĂTORULUI, denumire generică dată pieței pe care cumpărătorul are o poziție dominantă, oferta unei anumite mărfi căutată de el fiind mult mai mare decât cererea pentru asemenea produse. **P. c.** presupune în mod necesar ca cererea să fie depășită, în volum și structură, de ofertă. Într-o atare situație cumpărătorul poate lua decizia de achiziționare în mod selectiv, pe baza unor criterii tehnice, calitative, de preț, financiare etc. Posibilitatea de alegere pe care o are cumpărătorul determină amplificarea concurenței și totodată poate înrăuri profund politica de producție și de comercializare a exporturilor. **P. c.** se poate converti într-o piață a vânzătorului ca urmare a creșterii numărului produselor, a volumului ofertei, a diversificării și îmbunătățirii calității produselor și serviciilor, a multiplicării numărului vânzătorilor, a diferențierii produselor și condițiilor de comercializare. Exemplu tipic de **p. c.** este piața cerealelor în perioadele de ofertă maximă. Tot astfel se prezintă și situația pieței bunurilor de consum în țările dezvoltate din punct de vedere economic. **V. și piață a vânzătorului.**

PIAȚĂ A VÂNZĂTORULUI, denumire generică dată pieței pe care vânzătorul are poziție dominantă, cererea fiind mai mare decât oferta pentru marfa oferită de el. Oferta fiind insuficientă, vânzătorul are posibilitatea să impună propriile sale condiții de contractare cumpărătorului. Pe măsura creșterii numărului produselor oferite, volumului ofertei de mărfuri, a diversificării și ameliorării calității produselor și serviciilor, a multiplicării numărului vânzătorilor, a diferențierii prețurilor și condițiilor de comercializare, **p. v.** se poate transforma în piață a cumpărătorului. Piața internațională a petrolului constituie un exemplu tipic de **p. v. V.** și **pieță a cumpărătorului**.

PIAȚĂ A TITLURILOR NECOTATE (în terminologie bursieră), piață secundară pe care se vând și se cumpără titluri financiare care nu sunt incluse la cota oficială a bursei. **P.t.n.** se poate prezenta fie ca un segment distinct al bursei de valori, fie ca o piață la ghișeu. (engl. *unlisted securities market*). **V.** și **pieță la ghișeu; piață secundară**.

PIAȚĂ BACKWARDATION, **v. backwardation**.

PIAȚĂ BURSIERĂ, **v. piață de capitaluri secundară**.

PIAȚĂ CASH, piață pentru marfa efectivă ce cuprinde piața cu livrare imediată (piața spot) și piața cu livrare la termen (piață cash forward). (engl. *cash market*).

PIAȚĂ CONTANGO, **v. contango**.

PIAȚĂ CONTINUĂ (în operațiile de bursă), sistem de tranzacții bursiere de specificul căruia este realizarea unei succesiuni de cursuri pentru același titlu de-a lungul ședinței de bursă. Această piață este dominată de principiul executării ordinelor în timp real și cotarea de cursuri diferite pe parcursul întregii zile. De regulă, **p.c.** publică zilnic patru cursuri și anume: cursul de deschidere; cursul minim al zilei; cursul maxim al zilei și cursul de închidere (engl. *continuous market*).

PIAȚĂ CU LICHIDARE LUNARĂ, denumire dată pieții la termen în Franța. Pe o astfel de piață se efectuează operațiuni ferme și condiționale. (fr. *marché à règlement mensuel sau RM*).

PIAȚĂ DE AUȚIUNE (în operații de bursă), sintagmă ce desem-

nează acel sistem de tranzacții bursiere de specificul căreia este vânzarea și cumpărarea titlurilor financiare în incinta unei săli de negociere. În această incintă realizarea tranzacțiilor are loc prin confruntarea directă a cererii cu oferta, în mod public, cu participarea unor persoane abilitate, agenți de bursă. Ideea de auțiune exprimă aici tocmai metoda de tranzacționare utilizată de participanți, metodă care este de tipul licitației publice, presupunând confruntarea deschisă a cererii și ofertei pentru titluri (în sala de negocieri).

PIAȚĂ DE CAPITALURI. 1. (*Lato sensu*) Denumire generică dată ansamblului de relații și operații pe care le generează cererea și oferta de capital pentru plasamente pe termen lung, concretizate în tranzacții cu titluri de valoare pe termene mai mari de cinci ani. Cererea și oferta de capital au surse diferite. Cât privește cererea, aceasta poate proveni de la guverne, de la municipalități, societăți industriale, societăți comerciale, societăți financiare din țară și din străinătate. În schimb oferta de capital are o altă proveniență. Astfel, aceasta poate proveni de la bănci, case de economii, case

de pensii, societăți de asigurare, persoane particulare din țară sau străinătate. Interferența cererii cu oferta de capital este facilitată de bursele de valori mobiliare, precum și de băncile și persoanele care se îndeltnicesc cu vânzarea și cumpărarea titlurilor de credit prin care se realizează finanțarea. Fiecare țară stabilește, pe baza unor criterii pragmatice, lista operațiilor specifice pe **p. c.** Asemenea operații sunt susceptibile de o triplă grupare, și anume: a) plasarea și negocierea valorilor mobiliare (acțiuni și obligații); b) împrumuturi pe titluri de credit (lombard); c) împrumuturi ipotecare. Sin. piață financiară.

2. (*Stricto sensu*) Denumire generică dată acțiunilor și obligațiilor. Ea conține două componente: **p. c. primară** și **p. c. secundară**. Dobânda pe **p. c.** este mai mare decât dobânda practică pe piața monetară. Ea diferă în funcție de cererea și oferta de capital. Sin. piața titlurilor financiare. **V. și piața internațională a capitalurilor; piața de capitaluri primară; piața de capitaluri secundară.**

PIAȚĂ DE CAPITALURI PRIMARĂ, componentă a pieței titlurilor financiare pe care are loc plasarea noilor emisiuni de

titluri (acțiuni și obligațiuni) făcute de societățile comerciale abilitate în acest sens, cu scopul de a-și procura lichidități bănești. **P. c. p.** permite, pe de o parte, mobilizarea de capital pentru utilizatorii de fonduri, prin emisiune de titluri, iar pe de altă parte facilitează plasarea de către public a unor fonduri în achiziții de titluri. **V. și piață de capitaluri.** Sin. piață primară.

PIAȚĂ DE CAPITALURI SECUN-

DARĂ, componentă a pieței de capitaluri pe care se vând și se cumpără titluri financiare (titluri de valoare) pentru ca deținătorii lor actuali să-și poată redobânda capitalul investit înainte de termenul prestabilit în acest scop. **P. c.s.** se identifică cu bursa de valori propriu-zisă. Vânzarea titlurilor subscrise și cumpărate se face la cursul zilei care poate fi superior sau inferior cursului de achiziție al acestora. Sin. piață secundară. **V. și piață de capitaluri.**

PIAȚĂ DE MĂRFURI, concept economic având conținut complex și exprimând în mod sintetic totalitatea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare perfectate într-un spațiu geografic determinat. Are ca funcție principală corelarea,

prin intermediul cererii și al ofertei, concretizate finalmente în contracte de vânzare cumpărare, a producției cu consumul. Factorii esențiali prin prisma cărora poate fi caracterizată, în specificitatea ei, o anumită **p.m.** sunt modul de producție, forma de proprietate asupra mijloacelor de producție. În țările cu economie de piață, tranzacțiile de vânzare, nefiind influențate de acte de planificare, se derulează spontan; aici **p. m.** este locul de întâlnire a cererii cu oferta, revinându-i funcția de a verifica, de a orienta și atesta echilibrul dintre volumul, structura și calitatea producției în raport cu aceleași elemente exprimate de cerere. **P. m.** pot fi clasificate, pe baza diferitelor criterii susceptibile de a fi luate în considerare, după cum urmează: 1. *După aria geografică de cuprindere se disting:* a) **p. internă**; aceasta cuprinde totalitatea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare perfectate pe teritoriul național al unei țări, între parteneri din acea țară; b) **p. internațională** (ce în prezent manifestă tendința de a deveni mondială): subsumează ansamblul tranzacțiilor de vânzare-cumpărare încheiate între parteneri din țări diferite, și care constituie o consecință a diviziunii internaționale a muncii. 2. *După natura măr-*

furilor care se vând și se cumpără se disting (independent de caracterul intern sau internațional al piețelor): a) **p.m. nefungibile**: de specificul acestora este tratarea de către vânzători și cumpărători a fiecărei tranzacții în parte, stabilind prețurile și condițiile de livrare; b) *burse de mărfuri*, adică **p.m. fungibile standardizate** se caracterizează prin aceea că reprezintă locul de întâlnire spontană a cererii și ofertei, prețurile fiind determinate sub forma cotațiilor de bursă. Pe **p.m.** din țările cu economie de piață comercializarea mărfurilor se realizează în modalități diverse corespunzător naturii mărfurilor, practicilor comerciale locale și specificului reglementărilor conținute de legislațiile naționale. Uneori tranzacțiile se perfectează direct între ofertanți și beneficiari; alteori perfectarea lor este mijlocită de către intermediari. Astfel, atunci când oferta privește uzine, tehnologii, linii de fabricație, mașini și utilaje, într-o mică măsură perfectarea tranzacțiilor se face prin intermediari; de regulă, în asemenea situații oferta se adresează direct investitorilor. În cazurile în care oferta are ca obiect bunuri de larg consum, regula este comercializarea acestora prin di-

verși intermediari (precum: reprezentanțe comerciale, angroșiști, detailiști etc., cu rețele proprii de desfăcere). În S.U.A. se practică o formă modernă de comercializare, numită *franchising*; în țările cu economie de piață se practică frecvent concesiunile comerciale de diverse tipuri.

PIAȚĂ DE NEGOCIERI (în operații de bursă), denumire dată sistemului de tranzacții în care titlurile financiare sunt vândute și cumpărate direct de către societățile financiare. Aceste societăți acționează în calitate de creatori de piață menținând stocuri de titluri și făcând operațiuni în cont propriu. Sin. *pieță interdealeri*. (engl. negotiated market).

PIAȚĂ EXTERNĂ. 1. Denumire generică dată oricărei piețe care se află în exteriorul frontierelor naționale ale statului de referință. Poate fi formată din piața existentă pe teritoriul unei singure țări, sau din piața existentă pe spațiul unei întregi grupări regionale (cum ar fi bunăoară Organizația Statelor din Caraibele de Est - O.S.C.E.). **2.** (*Lato sensu*) Sintagmă ce desemnează totalitatea piețelor naționale ca entitate comercială în raport cu

piața țării de referință. Orice **p.e.** are ca obiect tranzacții economice și se caracterizează prin volum, potențial, structură, arie geografică, funcționând pe baza unui mecanism fundat pe legea cererii și ofertei. **P.e.** se diferențiază, după intensitatea activității ce le caracterizează, în: concentrate și dispersate; ferme și slabe. Corespunzător politicilor comerciale utilizate se disting: **p.e.** protejate, **p.e.** reglementate și **p.e.** închise. **P.e.** sunt în egală măsură deusee (piețe de desfacere) și surse de aprovizionare (piețe de import). Ansamblul schimburilor realizate între diverse piețe formează relațiile economice internaționale. V. și **pieță: piață mondială.**

PIAȚĂ FINANCIARĂ, v. **pieță de capitaluri.**

PIAȚĂ INTERDEALERI, v. **pieță de negocieri.**

PIAȚĂ INTERMITENTĂ (în operații de bursă), denumire dată sistemului de tranzacții bursiere caracterizat prin aceea că stabilirea cursului se înfăptuiește prin fixarea unui preț de echilibru la o oră precizată. (engl. *call market*).

PIAȚĂ INTERNAȚIONALĂ A CAPITALURILOR, denumire ge-

nerică dată pieței de capitaluri pe care tranzacțiile și operațiile specifice sunt efectuate, prin excelență, în valută, făcând posibilă circulația disponibilităților de capital pe termen lung dintr-o țară în alta. **P.i. c.** este formată din totalitatea **p. naționale ale c.** (pe care se efectuează tranzacții cu titluri de credit străine), precum și din piața eurocapitalurilor. V. și **pieță de capitaluri.**

PIAȚĂ INTERNAȚIONALĂ CARACTERISTICĂ, segment al pieței mondiale pe care se concretizează cel mai mare volum de operațiuni comerciale cu un anumit produs sau cu o anumită grupă de produse și care constituie totodată locul unde se stabilește prețul mondial (internațional) la acel produs sau la acea grupă de produse. V. și **pieță mondială.**

PIAȚĂ LA GHIȘEU (în terminologie bursieră), denumire dată pieții de negocieri unde se tranzacționează titluri financiare necotate la bursele de valori. (engl. *over-the-counter* sau *OTC*).

PIAȚĂ MONDIALĂ, sintagmă ce desemnează ansamblul de relații care se stabilesc ca urmare a

tranzacțiilor comerciale convenite între producătorii și consumatorii din țări diferite și în desfășurarea și realizarea cărora sunt angajate economiile naționale din diferite țări. **P.m.** constituie spațiul geografic (care, de altfel, cuprinde întreaga planetă) de desfășurare a circuitului economic mondial care la rândul lui se realizează prin circulația valorilor materiale, a serviciilor și a cunoștințelor. Formarea **p.m.** s-a conturat încă din sec. XVI, această piață devenind atotcuprinzătoare în epoca modernă, ca urmare a accentuării diviziunii internaționale a muncii. **P.m.** prezintă următoarele caractere: a) *obiectiv* se exprimă prin amplificarea continuă a interdependențelor existente între economiile naționale din toate țările; extinderea schimburilor economice dintre state constituie o necesitate obiectivă, deoarece nici o țară, indiferent de potențialul ei economic, nu poate obține performanțe de vârf în toate domeniile producției și nici nu poate să producă în condiții eficiente toată gama mărfurilor necesare unui consum în permanentă creștere și diversificare; b) *unic*: acesta rezultă din unicitatea diviziunii mondiale a muncii și din caracterul global al interdependențelor

economice dintre statele lumii; c) *complex*: complexitatea **p.m.** decurge din diversitatea condițiilor existente în economia mondială, din diversitatea particularităților diverselor ei componente, din multitudinea și diversitatea participanților la schimburile economice internaționale. **P.m.** contemporană constituie un sistem diversificat format din micro sisteme (precum: piețe internaționale caracteristice, piața monetară, piața valutară, piața capitalurilor etc.) care prezintă trăsături specifice, pe de o parte, în raport cu diferitele categorii de produse, servicii, relații financiar-valutare ce definesc comerțul internațional, iar pe de altă parte în raport cu poziția și natura firmelor participante la raporturile de comerț internațional. În ultimele decenii **p.m.** se distinge prin diversificarea fluxurilor economice internaționale și prin tendința de trecere de la interdependențele comerciale la cele din domeniul producției materiale, de la exportul de bunuri materiale la exportul de inteligență (licențe, know-how etc.), promovându-se formele moderne de comerț exterior (ca de pildă, leasing, livrări la cheie etc.). V. și **piață internațională caracteristică**.

PIAȚĂ MONETARĂ, denumire generică dată totalității operațiunilor având ca obiect vânzarea-cumpărarea de monedă națională sau străină sau de titluri de credit pe termen scurt efectuate de către bănci zilnic, cu finalitatea echilibrării plăților și încasărilor scadente, precum și ansamblului de relații economico-financiare și juridice pe care acestea le generează. Apariția **p.m.** s-a datorat împrejurării că unele bănci și instituții financiare (precum băncile ipotecare, casele de economii etc.), au, prin natura lor, un surplus de încasări, iar altele (ca de pildă băncile comerciale, bancherii particulari etc.) au un surplus de plăți. În vederea compensării, băncile se împrumută între ele pe termen scurt. **P.m.** facilitează circulația disponibilităților bănești curente la o rată a dobânzii având nivelul determinat de raportul existent între cererea și oferta de împrumuturi pe termene foarte scurte. Organizarea **p.m.** intră în atribuțiile băncilor centrale din fiecare țară și funcționează sub controlul lor. Oprează pe **p.m.** trezoreria, băncile comerciale și alte instituții financiare, operatorii etc. În vederea influențării dobânzii banca centrală intervine frecvent pe **p.m.**. Totodată, **p.m.**

constituie instrumentul economic cel mai important prin care statul și băncile urmăresc să asigure un anumit grad de stabilitate monetară. **P.m.** poate fi *națională și internațională*. V. și fiecare din acestea.

PIAȚĂ MONETARĂ INTERNAȚIONALĂ, piață monetară ce cuprinde circuitul mondial al disponibilităților monetare pe care le antrenează desfășurarea normală a relațiilor economice, financiare și de credit. Mecanismele principale ale acestei piețe sunt: circulația de monede naționale pe plan extern sub forma eurovalutelor, cursul valutar, formarea lichidității internaționale, efectuarea decontărilor pe bază de compensații sau prin utilizarea mijloacelor de plată. V. și **piață monetară**.

PIAȚĂ MONETARĂ NAȚIONALĂ, piață monetară care se distinge prin aceea că cuprinde numai tranzacțiile monetare în moneda națională între rezidenții țării respective. V. și **piață monetară**.

PIAȚĂ PRIMARĂ, v. **piață de capitaluri primară**.

PIAȚĂ SECUNDARĂ, v. **piață de capitaluri secundară**.

PIAȚĂ SPOT (în operații de bursă), denumire generică dată pieții pentru marfa efectivă a cărei livrare este imediată făcându-se contra bani gheață. (engl. *spot market*).

PIAȚĂ TEST, segment de piață externă selectat în vederea realizării unor obiective ale exportatorului, și supusă în acest scop unei testări corespunzătoare. Rezultatele obținute prin teste sunt utilizate pentru direcționarea acțiunilor viitoare ale exportatorului. Printre obiectivele avute în vedere la testare se numără: verificarea unor produse noi; evaluarea capacității de absorbție a acestora sau a altor produse pe piață; deslușirea și cunoașterea caracteristicilor importatorilor potențiali; alegerea instrumentelor și mijloacelor potrivite pentru susținerea produsului respectiv pe piață etc. Pe baza informațiilor obținute și a constatărilor făcute pe p.t. se stabilesc și traduc în fapt programele de penetrare, consolidare și extindere pe piețele externe. V. și **pieță externă**.

PIAȚĂ VALUTARĂ. 1. Sintagmă prin care se desemnează în mod generic ansamblul *tranzacțiilor prompte* (la vedere) și *la termen* având ca obiect schimbul de

valute (liber convertibile) și de devize. Prețul de vânzare, ca și prețul de cumpărare al valutilor și respectiv al devizelor pe p.v. se numește curs de schimb. În raport cu obiectul concret al tranzacției consumată pe această piață, cursul de schimb poate fi: curs de schimb valutar și curs de schimb al devizelor. P.v. este prin specificul ei o varietate de piață bursieră. Ca urmare, mecanismul de înfăptuire a ei este subordonat unor reguli și principii ale acesteia din urmă. Între cursul la termen și cel la vedere poate apare o diferență procentuală. Această diferență considerată la un moment dat se numește „*cota de swap*“. Atunci când *cota de swap* este pozitivă, în sensul că nivelul cursului la termen depășește nivelul cursului la vedere, situația creată se numește *report* (sau *primă*); dacă, dimpotrivă, *cota de swap* este negativă, în sensul că nivelul cursului la termen este inferior față de nivelul cursului la vedere, situația creată se numește *deport*. Cursurile de schimb sunt determinate în principal de raportul dintre cererea și oferta de valute și devize, dar suportă și influența factorilor economici și politici. Ele se modifică, în permanență, teoretic nelimitat, fără restricții, dobândind astfel

caracterul de cursuri *flexibile* sau *flotante*. Modificarea lor poate fi considerată însă sub aspect practic în interiorul unui anumit spațiu de joc, oscilând în jurul *cursurilor paritare*, care sunt stabilite pe baza parității legale directe a monedelor luate în considerare. Oferta de valute și deize pe p.v. este determinată, pe termen lung, de amploarea circulației internaționale a mărfurilor și capitalurilor. Creșterea exporturilor de mărfuri antrenează implicit creșterea ofertei de deize, iar, majorarea importurilor determină implicit majorarea cererii de deize, deopotrivă pentru tranzacții prompte ca și pentru tranzacții la termen. Nivelul cursurilor de schimb stimulează sau, după caz, frânează exporturile și importurile printr-un mecanism de feedback (conexiune inversă) care suportă, în permanență, anumite perturbări. Pe p.v. se produce acțiunea unui set de factori de influență precum: *speculația valutară*; *arbitrajul valutar*, *intervenția statului în scopul determinării cursului valutar concretizat în vânzarea-cumpărarea de valută de către acesta pentru a face ca nivelul cursului valutar să corespundă intereselor sale*. Atunci când oferta și cererea totală de deize coincid

ca nivel, se realizează cursul de echilibru. Pe p.v. însă, practic nu poate fi realizat un echilibru stabil, tocmai datorită multitudinii de condiții ce trebuie îndeplinite simultan în acest scop. Mișcările speculative, adeseori având la bază aprecieri eronate privind evoluția cursurilor de schimb constituie un important factor de amplificare a instabilității p.v.. Astfel, o speculație *à la baisse*, făcută în condițiile creșterii neașteptate a cursului de schimb, determină în mod invariabil o creștere a cererii prompte la scadența angajamentelor anterioare și deviază *cursul de schimb* față de momentul de echilibru. Tot așa, situația p.v. va fi grav perturbată de speculațiile *à la baisse* cu o anumită valută, făcute în ideea unei iminente devalorizări a acelei valute. Speculația cu deize constituie unul din factorii decisivi ai declanșării crizelor valutare. De regulă, tranzacțiile efective cu deize presupun anumite combinații între *speculația cu deize*, *arbitrajele valutare*, *arbitrajele de credit* și plățile ocazionate de îndeplinirea operațiilor de comerț internațional. Totodată, nivelul *ratei dobânzii* poate determina mișcări de capital, ca urmare a producerii unor diferențe în cadrul acestui nivel pe

plan internațional; ca urmare pe p.v. devin inevitabile tranzacțiile de *arbitraj de credit*. 2. Sintagmă ce desemnează în mod generic centrul comerțului cu valute (convertibile) și cu devize, centru care constă, în mod obișnuit, într-o bursă de valori și bănci sau case de schimb ce sunt profilate pe operații cu valute în strânsă legătură între ele. Sub aspect formal, p.v. se află sub incidența legislației țării unde funcționează. Varietăți mai deosebite ale p.v. sunt cele ale *eurovalutelor*. V. și *arbitraj valutar*; *arbitraj de credit*; à la baisse; deport; report; eurovalute; speculație valutară; rata dobânzii; *tranzacții prompte*; *tranzacții la termen*.

PIBOR (*Paris Interbank Offered Rate*), denumire dată ratei medii a dobânzii acordată (oferită) de principalele bănci comerciale franceze celor mai buni clienți ai lor. Este dată publicității zilnic și constituie un veritabil reper al ratei dobânzii în Franța. V. și **LIBOR**.

PIERDERE PE HÂRTIE, v. rezultat virtual.

PIN, denumire prescurtată utilizată în practica internațională pentru a desemna *codul personal de identificare aferent unui card*. Este un cod personal atribuit bi-

univoc de către *emitentul de card* unui *deținător de card*, pe care *utilizatorul de card* poate fi pus în situația de a-l reproduce în vederea verificării identității *deținătorului* la o *plată cu card* deservită de un *automat programabil* sau de un alt mijloc apt să preia și să recunoască pentru *comerciant*, precum și să protejeze, cel puțin față de acesta din urmă, conținutul respectivului **PIN**. Acolo unde *plata cu card* se poate face prin transfer electronic de date, **PIN** poate fi considerat ca echivalentul electronic al semnăturii *deținătorului cardului*. V. și *deținător de card*; *utilizator de card*; *plată cu card*.

PIT (la bursă), segment spațial în incinta bursei format dintr-un număr de trepte ce coboară în interior și care acoperă un perimetru de câteva zeci de metri pătrați, fiind destinat să servească perfectării de tranzacții futures și cu opțiuni.

PLAFONARE A CREDITULUI, măsură luată de stat și/sau de instituții financiare prin care se limitează volumul creditelor ce pot fi acordate de bănci solicitanților. Această măsură nu ține seama de nivelul resurselor de credit disponibile. P. c. poate fi adoptată și pe plan internațional. Aici o astfel de măsură

este dependentă de mai mulți factori între care: politica financiar-valutară a țărilor creditoare; aprecierea pe care o face banca creditoare cu privire la bonitatea debitorilor sau a țării acestora; situația economică pe plan internațional etc. P. c. este utilizată ca instrument de diminuare și de dispersare a riscului privind nerambursarea creditelor.

PLAIN MEANING, sintagmă engleză exprimând regula consacrată în dreptul anglo-american (*common law*) potrivit căreia dacă termenii contractului nu sunt ambigui, aceștia trebuie interpretați conform sensului lor evident. În armonie cu această regulă de interpretare a contractelor, fără a se ignora sau neglija voința părților, cea voință este luată în considerare numai în măsura în care s-a manifestat și după felul în care ea s-a manifestat. Determinarea voinței părților se face pe baza înscrisului pe care părțile l-au întocmit și semnat; voința părților nu trebuie și nu poate fi căutată în exteriorul stipulațiilor contractuale, ci numai în conținutul acestora, așa cum a fost exprimat prin înscrisul constatator al contractului.

PLAN DE LICHIDARE JUDICIALĂ, demers procedural reglementat de legea română (nr. 64/1995) în cadrul procedurii de lichidare judiciară, concretizat în formularea unor propuneri scrise referitoare la lichidarea averii debitorului, în vederea plății creditorilor acestuia. P. l.j. poate fi propus de: a) debitor; b) creditorii titulari a cel puțin 1/3 parte din valoarea creanțelor garantate; c) creditorii chirografari (care nu sunt acționari sau ale căror creanțe nu izvorăsc dintr-un act juridic cu titlu gratuit) titulari a cel puțin 1/3 din valoarea creanțelor negarantate; d) asociații din societățile în nume colectiv; e) asociații comanditați din societățile în comandită; f) acționarii unei societăți pe acțiuni. P. l.j. în principiu trebuie să cuprindă: a) condițiile și termenele în care se vor plăti sau compensa în alt mod creanțele creditorilor cu garanții, diferitelor categorii de creditori privilegiați, asociaților și acționarilor; b) garanțiile oferite fiecărei categorii; c) categoriile ale căror creanțe vor fi achitate în întregime, sau nu vor fi defavorizate în alt mod prin plan; d) dacă și în ce măsură debitorul și asociații din societățile în nume colectiv și asociații comanditați din cele în comandită

vor fi descărcați de datoriile existente; e) ce despăgubiri urmează a fi oferite tuturor categoriilor, în comparație cu ceea ce ar primi din distribuire, dacă s-ar putea, în cazul unei lichidări judiciare; f) posibili cumpărători, și prețul la care ar putea fi vândute părți din averea debitorului și ce efecte pe care le-ar putea produce aceasta, mai ales în ceea ce privește continuarea utilizării unor părți din întreprinderea debitorului, folosirea salariaților, satisfacerea creditorilor ș.a. Cheltuielile **p. l.j.** vor fi suportate din averea debitorului. Dintre **p. l.j.** propuse, judecătorul-sindic va admite un plan provenind de la părți legal competente și care cuprinde toate informațiile cerute. Înainte de admiterea planului judecătorul-sindic poate solicita părerea unui expert cu privire la acel plan. Orice plan admis va fi depus la secretariatul tribunalului pentru a fi accesibil tuturor celor interesați, și de asemenea va fi comunicat tuturor creditorilor cunoscuți, tuturor asociațiilor și acționarilor. Judecătorul-sindic va dispune, odată cu admiterea planului, publicarea sa în Monitorul Oficial al României, iar din momentul publicării se va considera că toți cei interesați au luat cunoștință despre plan. În

termen de 30 de zile de la comunicare, planul va fi supus adopției prin vot de către creditorii cu garanții, creditorii cu prioritate și cei chirografari.

PLAN DE REORGANIZARE JUDICIARĂ, demers procedural reglementat de legea română (nr. 64/1995) în cadrul procedurii de reorganizare judiciară concretizat în formularea unor propuneri scrise de reorganizare a activității debitorului în vederea redresării economice a acestuia. **P. r.j.** poate fi propus de: a) debitor; b) creditorii titulari a cel puțin 1/3 parte din valoarea creanțelor garantate; c) creditorii chirografari (care nu sunt acționari sau ale căror creanțe nu izvorăsc dintr-un act juridic cu titlu gratuit) titulari a cel puțin 1/3 parte din valoarea creanțelor negarantate; d) asociații din societățile în nume colectiv; e) asociații comanditari din societățile în comandită; f) acționarii titulari a cel puțin 1/3 din capitalul social al unei societăți pe acțiuni. **P. r. j.** în principiu trebuie să cuprindă: a) perspectivele de redresare, în raport cu posibilitățile și specificul activității debitorului, cu mijloacele financiare disponibile și cu cererea pieței față de oferta debitorului; b) modali-

tățile de lichidare a pasivului, nivelul și perspectivele locurilor de muncă, condițiile sociale prevăzute pentru continuarea activității. Planul de reorganizare poate să prevadă și majorarea capitalului social. În acest caz, judecătorul-sindic va propune tribunalului convocarea adunării generale extraordinare a acționarilor pentru aprobarea sau respingerea propunerii de redresare prin majorare de capital. În cazul în care redresarea debitorului depinde de înlocuirea unuia sau mai multor conducători ai debitorului, tribunalul poate dispune aceasta, la cererea judecătorului-sindic, a procurorului ori din oficiu. În același scop și aceleași condiții, tribunalul poate suspenda dreptul de vot pentru conducătorii debitorului, indiferent dacă sunt sau nu retribuiți. În aceste cazuri, tribunalul va dispune numirea unui mandatar care să exercite dreptul de vot. Cheltuielile planului vor fi suportate din averea debitorului. Planurile vor fi supuse judecătorului-sindic, care le va admite dacă întrunesc condițiile cerute de lege. Consecutiv admiterii, planurile vor fi depuse la secretariatul tribunalului, spre a putea fi consultate de cei interesați, și de asemenea vor fi comunicate tutu-

ror creditorilor cunoscuți, debitorului și tuturor asociaților sau acționarilor. Odată cu admiterea planului, judecătorul-sindic va dispune publicarea lui în Monitorul Oficial al României, cu indicarea persoanei care l-a propus, a datei votării planului și a faptului că votarea se poate face și prin scrisoare în care semnătura creditorului este legalizată de către notarul public, comunicată prin orice mijloace și înregistrată la tribunal. Din momentul publicării se consideră că toate părțile implicate au cunoștință de respectivul **p. r. j.** Dacă sunt admise mai multe **p. r. j.** de către judecătorul-sindic, toate vor fi supuse votării în aceeași ședință a tribunalului. Numai creditorii ale căror creanțe nu sunt contestate vor putea vota. Un plan va fi socotit acceptat de către categoriile în care a fost acceptat de deținătorii majorității valorilor. De asemenea, va fi socotit acceptat de către fiecare categorie care nu este defavorizată prin el. După votare, vor fi supuse confirmării tribunalului **p. r. j.** ce întrunesc cumulativ următoarele condiții: a) va fi acceptat de cel puțin de două dintre categoriile cu drept de vot, una dintre ele fiind categorie defavorizată; b) membrii

categoriilor defavorizate, care nu au acceptat planul, să nu urmeze să primească mai puțin decât ar fi primit în caz de lichidare judiciară, nici mai mult decât valoarea totală a creanțelor lor; c) creditorii din aceeași categorie să fie tratați în mod inegal (exceptând cazurile când aceștia au acceptat expres, printr-un înscris, tratamentul inegal). Dacă, în aceste condiții, pot fi confirmate mai multe planuri, tribunalul va confirma planul debitorului. Atunci când planul debitorului nu întrunește condițiile pentru a fi confirmat, tribunalul va confirma planul acceptat de categoriile cele mai defavorizate. Dacă nici unul din **p. r.j.** nu va fi confirmat, tribunalul va dispune ca judecătorul-sindic să declanșeze de îndată procedura de lichidare judiciară. **P. r.j.** trebuie să precizeze cum va fi asigurată plata persoanelor angajate pentru îndeplinirea activităților de reorganizare (persoane de specialitate, administrator, lichidator) și de asemenea plata altor cheltuieli administrative, ce vor fi achitate în întregime la data la care planul va fi confirmat. După confirmarea unui plan de către tribunal, activitatea debitorului va fi reorganizată în mod corespunzător. Creanțele și

drepturile creditorilor și ale celorlalte părți interesate vor fi modificate conform planului care, în cazul unei executări silite, va fi socotit ca o hotărâre definitivă împotriva debitorului. Prevederile **p. r.j.** sunt obligatorii pentru debitor, care va trebui să îl ducă la îndeplinire fără întârziere, putând în continuare să-și conducă activitatea și să-și administreze averea, sub supravegherea judecătorului-sindic, dacă tribunalul va dispune altfel. Dacă debitorul nu se conformează planului, administratorul sau oricare dintre creditorii va putea cere tribunalului lichidarea, fără a mai fi necesară dovedea insolvenței debitorului. Dacă **p. r.j.** nu va fi îndeplinit, tribunalul poate hotărî, oricând, vânzarea totală sau parțială ori lichidarea judiciară a averii debitorului din oficiu, pe baza raportului judecătorului-sindic, sau la cererea administratorului, a debitorului sau a reprezentantului creditorilor.

PLASAMENT (în terminologie de bursă), termen utilizat cu semnificația de investiție în titluri financiare. (engl. *investment*).

PLASAMENT DE REZERVĂ, denumire generică dată acelei părți din rezervele valutare

internaționale oficiale ale unei țări care este utilizată pentru plasamente lichide și rentabile pe piața de capital. Fiecare bancă centrală deține valute de rezervă. Totalul acestora se divide în două părți, dintre care una este menținută lichidă spre a se putea recurge la utilizarea ei pentru acoperirea unor nevoi urgente, iar cealaltă, caracterizată ca fiind permanentă, urmează să fie plasată cât mai rentabil. P. r. se concretizează în cumpărarea de obligațiuni, certificate de depozit și alte hârtii de valoare purtătoare de dobândă superioară dobânzilor plătite de bănci la depunerile în cont, pe termen scurt, mijlociu sau lung în funcție de nevoile de lichiditate și de importanța acordată creșterii rentabilității rezervelor.

PLASAMENT INTERNAȚIONAL DE CAPITAL, v. **transfer de capital pe termen lung**.

PLASAMENT PRIVAT, operațiune de punere în vânzare de titluri financiare în favoarea unui număr determinat de investitori sau către un investitor instituțional. Se consideră, convențional, în anumite țări că este **p.p.** o vânzare către un număr de investitori mai mic de 100, iar

vânzarea către un număr de investitori mai mare de 100 reprezintă un plasament public. (engl. *private placement*).

PLASAMENT PUBLIC, v. **ofertă publică**.

PLATA CASH, sintagmă prin care, în terminologia specifică raporturilor de comerț internațional, se desemnează plata imediată, în numerar, a prețului stipulat într-un contract de comerț internațional. Prin specificul său, acest concept nu cuprinde în sfera lui și plata pe credit (sau la un anumit termen): o vânzare este cu **p.c.** atunci când contractul respectiv nu conține în cuprinsul său vreo clauză de amânare a plății, indiferent dacă plata se face în momentul livrării mărfii sau după scurgerea unui număr de zile de la livrare, ce alcătuiesc *perioada de curier*, care poate fi mai lungă sau mai scurtă, în raport cu modalitatea de plată, locul unde se face plata (și care poate fi situat în țara vânzătorului, ori în țara cumpărătorului) și de distanța geografică între cei doi parteneri. În schimb, plata unor cambii trase pe baza unor scrisori de credit cu scadență la un anumit număr de zile calculate de la expedierea mărfii sau de la prezentarea documentelor nu constituie o **p.c.** (engl. *cash payment*).

PLĂȚI CU CARDURI, mijloc de stingere a unor obligații comerciale presupunând utilizarea ca instrument de plată a cartelei de plată, care, conform practicii internaționale, este denumită card. Cardul este un suport de informație standardizat, securizat și individualizat care semnalează că deținătorul său ar putea avea acces la dreptul la plată conferit de emitent. Un card este acceptabil de către comerciant ca mijloc de plată folosit ca atare de deținătorul său pentru stingerea obligațiilor asumate de către utilizator la procurarea de mărfuri, consumul de servicii sau obținerea de avansuri în numerar de la comerciant, în termenele și în condițiile legii și a obligațiilor reciproce. Comerciant, în context, este o persoană juridică sau un automat programabil asupra căruia aceasta (adică persoana juridică) are constituită și poate prelua răspunderea materială. De specificul comerciantului în acest înțeles este faptul că acceptă cardurile ca mijloc de plată integrat într-un sistem de prevenire și împărțire a riscului la care, în termenele și condițiile obligațiilor reciproce, este parte și asupra căruia poate cere să fie instruit. Un card va fi acceptat ca

mijloc de plată conform condițiilor în care a fost emis și stipulate prin obligații reciproce. În vederea prevenirii riscurilor de neplată, orice instrument de plată, inclusiv cardul, va fi acceptat ca mijloc pentru plată, astfel încât să permită unui sistem de transfer de fonduri atât debitul transfer, cât și creditul transfer. V. și **carte bancară**; **carte de credit cu memorie**; **carte de credit cu microprocesor**; **ghișeu automat de bancnote**; **obligații reciproce**; **transfer de fonduri**.

PLĂȚI INTERNAȚIONALE, plăți pe care le implică derularea raporturilor de comerț internațional, plătitorii și beneficiarii lor fiind resortisanți ai unor țări diferite. P.i. pot fi: *efective, prin decontare internațională și prin credit internațional*. Efectuarea p.i. se poate realiza prin diferite modalități de plată, anume: acreditiv, incasso, ordin de plată etc. În acest scop se folosesc instrumentele de plată adecvate, precum și titlurile de credit.

PLĂȚI INTERNAȚIONALE E-FECTIVE, plăți internaționale a căror efectuare presupune remiterea de aur și de valută efectivă (bancnote, cecuri de călătorie). V. și **plăți internaționale**.

PLĂȚI PRIN CREDIT INTERNAȚIONAL, plăți internaționale concretizate în operațiuni prin care o persoană fizică sau juridică (creditorul) pune la dispoziția altei persoane dintr-o altă țară (debitorul) un bun evaluat în valută, sau o sumă de bani în valută, urmând ca această valoare împrumutată să fie rambursată creditorului de către debitor după un anumit timp, la data fixată ca scadență sau ca termen de rambursare. La suma rambursată se adaugă și dobânda aferentă valorii împrumutate. V și **plăți internaționale**.

PLĂȚI PRIN DECONTARE INTERNAȚIONALĂ, plăți internaționale efectuate prin transfer bancar. V. și **plăți internaționale**.

PLĂȚI PROGRESIVE, v. avans.

POLIȚĂ DE ASIGURARE, înscris care certifică încheierea contractului de asigurare, dovedind totodată garanția asumată de asigurator că o eventuală pagubă cauzată de avarierea sau pierderea mărfii (cu ocazia transportului) pe parcursul asigurat va fi suportată de societatea de asigurare. Cuprinde obligatoriu următoarele elemente: a) denumirea asiguratorului (care

de regulă este o societate de asigurare); b) denumirea asiguratului (care este beneficiarul eventualei despăgubiri); c) data încheierii contractului de asigurare (care prezintă importanță deosebită pentru stabilirea dreptului de a pretinde despăgubirea); d) valoarea asigurării și a primei de asigurare (plătită sau datorată asiguratorului); e) indicarea atributelor de identificare (denumire, pavilion etc.) ale navei care efectuează transportul, precum și precizarea porturilor de încărcare, transbordare și descărcare a mărfii; f) arătarea riscurilor acoperite prin asigurare (care trebuie descrise în detaliu și cu exactitate, pentru preîntâmpinarea unor divergențe între asigurat și asigurator, în eventualitatea realizării unui risc); utilizarea unor termeni echivoci (cum ar fi: *riscurile uzuale* sau *riscurile curente* etc.) este inadmisibilă; atunci când se utilizează formula: „asigurarea împotriva *tuturor riscurilor*“, banca nu-și asumă răspunderea pentru cazul în care societatea de asigurare apreciază că un anumit risc are caracter special. P.a. trebuie să corespundă clauzei aferente din cuprinsul acreditivului și să fie semnată de asigurator sau de agentul acestuia. Banca plă-

titoare a acreditivului are facultatea să refuze o **p.a.** ce poartă o dată ulterioară celei la care a fost încărcată marfa pe navă sau la care a fost preluată marfa de către societatea de navigație (conform documentelor de încărcare). **P.a.** trebuie să fie exprimată în aceeași valută ca și acreditivul. Valoarea *cif* a mărfurilor asigurate constituie suma minimă pentru care poate fi încheiată o asigurare. Atunci când această valoare nu poate fi determinată, băncile acceptă suma din factura emisă de exportator. Băncile acceptă **p.a.** în care este prevăzută franșiza; atunci când se indică în mod expres că asigurarea trebuie făcută fără franșiză, prima de asigurare este mai mare.

POLITICĂ COMERCIALĂ, segment al politicii economice vizând ansamblul relațiilor comerciale externe ale unui stat. Cuprinde totalitatea reglementărilor legale adoptate de acel stat, reglementări de natură diversă (administrativă, fiscală, bancară, valutară etc.), având ca finalitate promovarea sau restrângerea raporturilor comerciale externe, precum și protejarea economiei naționale împotriva concurenței străine. În principal, **p.c.** îndeplinește

două funcții importante și anume: a) funcția de promovare și dezvoltare a relațiilor economice internaționale; b) funcția de protejare a economiei naționale împotriva concurenței altor state. Obiectivele urmărite prin stabilirea **p.c.** diferă, în funcție de condițiile interne și internaționale existente, de la un stat la altul, precum și în funcție de stadiile de dezvoltare economică pe care le parcurge fiecare stat. În perioada postbelică s-a conturat tot mai pregnant tendința de instituționalizare a relațiilor economice internaționale, tendință concretizată în diverse acorduri internaționale care sunt convenite în ideea codificării anumitor principii și reguli vizând utilizarea instrumentelor de **p.c.** în relațiile reciproce dintre statele semnatare. De regulă statele acționează prin intermediul a trei specii de instrumente de **p.c.**: instrumente de natură tarifară (vama); instrumente de natură netarifară (obstacolele netarifare); instrumente de natură promoțională (de promovare și de stimulare). În timp ce primele două specii menționate vizează importurile și urmăresc ca finalitate prin excelență restrângerea acestora și menținerea lor sub control, cea de a treia specie

se referă la exporturi și este menită să le stimuleze și să le impulsioneze. V. și **politică comercială promoțională**.

POLITICĂ COMERCIALĂ PROMOTIIONALĂ, segment al politicii comerciale ce se definește prin totalitatea măsurilor adoptate de către stat și de către firme în vederea impulsivării exporturilor. Pentru amplificarea exporturilor sunt utilizate prioritar două grupe de instrumente de politică comercială, și anume: instrumente promoționale și instrumente de stimulare. Cele dintâi au ca obiectiv principal atragerea unor clienți externi potențiali pentru a cumpăra produse care sunt disponibile sau care vor fi disponibile într-un viitor apropiat pentru export. Astfel de instrumente sunt utilizate la nivel macroeconomic. Din grupa lor fac parte: negocierea și perfectarea de acorduri de plăți, de cooperare economică, organizarea reprezentării comerciale în țările partenere, prestarea anumitor servicii de informare și orientare a cererii și ofertei prin efectuarea unei publicități externe adecvate etc. Când privește instrumentele de stimulare a exporturilor, acestea sunt menite să asigure creșterea competitivității mărfurilor des-

tinute exportului și amplificarea gradului de cointeresare a producătorilor și exportatorilor în vederea impulsivării exportului. Asemenea instrumente pot fi de natură diversă și anume: a) *bugetară*, precum: subvenții directe și indirecte de export; primele de export etc.; b) *fiscală*, între care: acordarea de facilități fiscale pentru mărfuri exportate; acordare de facilități fiscale exportatorilor etc.; c) *financiar-bancară*, ca de pildă: acordarea de credite de export; asigurarea și garantarea acestora etc.; d) *valutară*, cum sunt: acordarea de prime valutare; adoptarea unor măsuri de depreciere valutară etc. V. și **politică comercială**.

POLITICĂ MONETARĂ, sintagmă ce desemnează ansamblul de măsuri adoptate de stat prin banca centrală pentru reglarea emisiunii și circulației monetare, precum și în vederea retragerii banilor din circulație spre a se crea un echilibru între masa monetară și nevoile de bani ale economiei. Măsuri de **p.m.** curent practicate sunt: modificarea taxei oficiale a scontului; operațiunile pe piața liberă; rezervele obligatorii; restricții de acordare a creditelor.

POLITICĂ VALUTARĂ, concept ce subsumează totalitatea măsurilor, normelor legale și a instrumentelor utilizate de către stat sau de banca centrală pentru a asigura menținerea, creșterea sau scăderea cursului de schimb al monedei naționale. Are ca finalitate consolidarea monedei naționale și în consecință asigurarea unui grad de stabilitate a acesteia în raport cu alte valute și echilibrarea balanței de plăți. Autoritățile monetare folosesc **p.v.** ca instrument de acțiune directă asupra mecanismului de formare a cursurilor de schimb pe piață și totodată de influențare a conjuncturii economice. Uneori măsurile de **p.v.** adoptate de un stat pot leza interesele altor state.

POLITICĂ VAMALĂ, componentă semnificativă a politicii comerciale promovată de o țară care subsumează principiile și normele legale care fundamentează reglementarea modului de intrare și ieșire a mărfurilor și serviciilor de pe teritoriul vamal al unei țări, precum și taxele vamale ori de altă natură percepute asupra operațiunilor de import și de export. **P.v.** se analizează și ca instrument adecvat pentru determinarea competitivității comerciale la importul

mărfurilor într-o anumită țară. Totodată **p.v.** constituie un atribut al suveranității și independenței oricărui stat. În scopul facilitării circulației internaționale a mărfurilor și serviciilor au fost convenite măsuri de uniformizare cu referire la anumite aspecte ale **p.v.** ca de exemplu; sistemul de clasificare a mărfurilor în tarifele vamale; modalitățile de determinare a valorii în vamă; documentele vamale, precum și formalitățile vamale.

POOL. 1. Denumire generică dată asociației de state constituită în scopul gestionării de către acestea în comun a unei părți din resursele lor. Asemenea asociație a fost **p. aurului** constituită pe baza acordului intervenit în anul 1961 între S.U.A., Marea Britanie, Elveția și alte cinci state membre ale C.E.E. Această asociație a funcționat până în anul 1971. Tot astfel este **p. de devize** care funcționează și în prezent în cadrul unei zone monetare caracterizată prin utilizarea unei monede unice în schimburile dintre țările membre. **2.** Formă de monopol concretizată în înțelegerea intervenită între anumite întreprinderi industriale, comerciale, bancare etc. pe o perioadă determinată cu privire la

acțiuni comune referitoare la nivelul prețurilor, folosirea în comun a unor mijloace tehnice moderne etc.

PORT LIBER, denumire generică dată portului dintr-o anumită țară cu referire la care legislația acelei țări prevede că nu se percep taxe vamale pentru bunurile introduse în respectivul port sau care sunt scoase din raza lui teritorială. În **p.l.** sunt admise mărfuri, mijloace de transport și alte bunuri din străinătate cu excepția celor care sunt prohibite la import în acea țară a căror intrare și ieșire din port sunt strict supravegheate vamal. Regimul bunurilor care sunt introduse și respectiv scoase din **p.l.** comportă următoarea distincție: introducerea în **p.l.** a bunurilor indigene se poate face numai cu respectarea condițiilor privind exportul sau expedierea temporară; introducerea în țară a bunurilor de origine străină aflate în **p.l.** este posibilă numai cu respectarea condițiilor referitoare la import sau la trimiterea temporară. Regimul vamal român permite crearea de porturi și de zone libere pe teritoriul României. În general, crearea de **p.l.** dă expresie interesului țării în cauză de a dezvolta traficul comercial prin acele porturi, de a

stimula utilizarea mijloacelor de transport proprii, precum și de a se implica în desfășurarea unor activități economice și financiare. Sin. *porto franco*. V. și **zonă liberă**.

PORTOFOLIO MANAGEMENT, sintagmă ce în terminologia bursieră engleză desemnează managementul portofoliului. V. și **management de portofollu**.

PORTOFOLIU, concept ce în terminologia bursieră desemnează o colecție de titluri, de regulă diferite, care sunt deținute în bloc de către un investitor. (engl. *portofolio*).

POSTERIOR TEMPORE POTIOR IURE, expresie latină exprimând regula potrivit căreia unui conflict între două uzuri convenționale la care s-ar fi referit părțile prin contractul lor, interpretarea acelor uzuri se va face în sensul că ultimul în timp, în raport cu data încheierii contractului, urmează să fie considerat că este uzul la care s-au referit părțile. Conflictul dintre două asemenea uzuri echivalează cu conflictul dintre două stipulații contractuale, deoarece și uzurile convenționale, la fel ca orice stipulație contractuală, sunt expresia voinței părților contractante.

POTENȚIAL AL PIEȚEI, denumire generică dată segmentului din capacitatea pieței care poate primi satisfacere în condiții materiale și financiare determinate la un nivel dat al prețurilor. **P. p.** poate fi analizat ca *potențial total*, ca *potențial de import*, și ca *potențial de export*. **V.** și fiecare din acestea.

POTENȚIAL DE EXPORT, varietate a potențialului pieței ce exprimă volumul disponibilităților de produse și servicii pentru export. Determinarea **p. e.** se face pe baza unor tehnici specifice, și anume: metoda balanțelor, care se utilizează pentru produse la care se cunosc sursele, iar necesarul de consum poate fi evaluat; metoda evaluării prin analogie, care în esență presupune extinderea unor elemente cunoscute ale piețelor în privința cărora există informații pentru deslușirea altor elemente insuficient cunoscute ce formează obiectul cercetării; metoda relațiilor inter-industrializate utilizată pentru evaluarea potențialului pieței în ce privește produse ce sunt interdependente pe fluxul prelucrării de la materia primă la produsul finit etc. **V.** și **potențial al pieței**.

POTENȚIAL DE IMPORT, varietate a potențialului pieței care dă expresie volumului produselor sau serviciilor introduse din exterior pe piața unei țări determinate care pot fi absorbite de acea piață într-o anumită perioadă de timp. **V.** și **potențial al pieței**.

POTENȚIAL TOTAL, potențialul pieței rezultat prin însumarea potențialului de import și a potențialului de export. **V.** și **potențial al pieței**; **potențial de import**; **potențial de export**.

POZIȚIE. 1. (în operații de bursă) Termen ce este utilizat pentru a exprima situația în care se găsește un operator la bursă în raport cu titlurile tranzacționate. **P.** este numită *lungă* atunci când operatorul dispune de titluri sau este cumpărător de titluri. **P.** este numită *scurtă* ori de câte ori operatorul datorează titluri sau este vânzător de titluri. **2.** Termen utilizat pentru a exprima situația titlurilor în contul unui operator la bursă. În cazul în care contul este creditor (adică operatorul deține titlurile) **p.** este *lungă*, iar atunci când contul este debitor (ceea ce implică faptul că operatorul datorează titlurile) **p.** este *scurtă*. **P.** este *închisă* dacă soldul contului

operatorului este nul. **3.** (în procesul decizional al unei firme) Termen utilizat pentru a sugera gradul de participare al unui asociat sau al unui grup de asociați, la sistemul decizional al unei societăți comerciale, grad de participare dat de ponderea participării la capitalul social a acelui asociat sau grup de asociați. Ponderea participării lor la capitalul social determină și ponderea voturilor lor în totalul numărului de voturi.

POZIȚIE DE CONTROL. 1. Sintagmă ce exprimă situația în care se găsește deținătorul unui pachet de acțiuni care prin numărul și valoarea lor totală conferă acestuia posibilitatea exercitării unui control de facto asupra societății comerciale emitente a acțiunilor respective. **2.** Sintagmă utilizată cu semnificația de minoritate de blocaj, concept care desemnează orice participare la capitalul unei societăți comerciale de natură să confere deținătorului pachetului de acțiuni minimum o treime din totalul drepturilor de vot

POZIȚIE DE TREZORERIE VALUTARĂ, expresie ce în terminologia bancară desemnează relația între angajamentele valutare la termen și activele la

vedere ale unei bănci. Poate fi echilibrată, excedentară și deficitară. V. și fiecare din acestea.

POZIȚIE DE TREZORERIE VALUTARĂ DEFICITARĂ, varietate a poziției de trezorerie valutară caracterizată prin aceea că activele la vedere ale băncii sunt valori inferioare angajamentelor acesteia. V. și **poziție de trezorerie valutară**.

POZIȚIE DE TREZORERIE VALUTARĂ ECHILIBRATĂ, varietate de poziție de trezorerie valutară care se distinge prin aceea că eşalonarea creanțelor băncii corespunde cu aceea a angajamentelor ei. V. și **poziție de trezorerie valutară**.

POZIȚIE DE TREZORERIE VALUTARĂ EXCEDENTARĂ, varietate a poziției de trezorerie valutară de specificul căreia este faptul că activele la vedere ale băncii sunt superioare angajamentelor la termen. V. și **poziție de trezorerie valutară**.

POZIȚIE DESCHISĂ DE PIAȚĂ, v. **risc de piață** (în cazul plăților cu card).

POZIȚIE MAJORITARĂ, sintagmă ce desemnează acea participare la formarea capitalului social al unei societăți comer-

ciale care conferă deținătorului pachetului respectiv de acțiuni mai mult de jumătate din totalul voturilor pe care îl implică procesul decizional al societății emitente.

POZIȚII DESCHISE (în operații de bursă), sintagmă ce desemnează numărul total de contracte futures sau de opțiuni care nu au fost compensate sau executate prin livrare.

PRAG DE RENTABILITATE, denumire dată punctului în care veniturile și costurile sunt egale ca valoare. **P. r.**, în cazul opțiunilor call, se obține din însumarea prețului de exercitare și a primei, iar în cazul opțiunilor put obținerea acestui prag se realizează prin scăderea primei din prețul de exercitare. (engl. *breakeven point*. **V.** și **preț de exercitare; primă; opțiune call; opțiune put.**

PREAVIZE APROXIMATIVE, sintagmă ce desemnează în transportul maritim de marfă anunțurile periodice cu caracter preliminar pe care le face comandantul navei către autoritățile portuare ale portului de destinație a acesteia cu privire la data sosirii ei în acel port. **P.a.** se dau, în armonie cu uzanțele din

domeniu, cu 5 zile și, respectiv cu 3 zile mai înainte de data sosirii probabile a navei. Ele sunt urmate de anunțul definitiv care se transmite cu 24 de ore înainte de sosirea navei.

PRECOMPENSAȚIE (cumpărarea anticipată), varietate de contrapartidă presupunând preluări anticipate de mărfuri și/sau servicii în perspectiva certă a unor livrări corespunzătoare pe care beneficiarul preluării urmează a le face în viitor. Se creează astfel un credit de către cel care efectuează primele livrări care urmează a fi rambursat de către beneficiar prin livrări de marfă sau de servicii ulterioare. **V.** și **contrapartidă.**

PREDARE A MĂRFII, obligație ce revine vânzătorului prin efectul contractului de vânzare comercială internațională și care constă în transmiterea mărfii obiect al acestui contract de la vânzător la cumpărător la locul și la data convenite de părți. În cazul produselor tehnice **p. m.** presupune și predarea documentației tehnice, a instrucțiunilor de punere în funcțiune și de utilizare. Marfa se predă cumpărătorului sau reprezentantului autorizat al acestuia care vor verifica corespondența

cantitativă și calitativă a acesteia cu clauzele contractului. În caz de existență a unor lipsuri cantitative sau a unor deficiențe calitative datorate culpei vânzătorului, cumpărătorul poate formula reclamații adresate vânzătorului în condițiile prevăzute de contract. V. și **contract de vânzare comercială internațională**.

PREEMȚIUNE, facultate recunoscută de lege sau stabilită prin contract în favoarea unei persoane (fizice sau juridice) de a fi preferată înaintea oricărei alte persoane la încheierea unui contract. De regulă p. izvorăște din contract.

PREFERINȚE COMERCIALE, sintagmă ce desemnează regimul derogatoriu de la clauza națiunii celei mai favorizate caracterizat prin instituirea unui statut de favoare în ce privește schimburile comerciale reciproce dintre anumite țări. De regulă, p.c. vizează în egală măsură domeniul tarifar și domeniul netarifar. P.c. se concretizează în scutirea de taxe vamale a produselor importate din țara în beneficiul căreia acestea au fost acordate, ori în reducerea taxelor vamale aplicate acelor produse și presupune totodată

abolirea tuturor barierelor netarifare în raporturile de comerț internațional dintre țările implicate.

PREFERINȚE VAMALE, sintagmă ce desemnează un regim comercial de favoare care se convine de către anumite state în raporturile dintre ele și care vizează numai domeniul tarifar. P.v. se concretizează în desființarea sau reducerea taxelor vamale pentru totalitatea produselor, pentru anumite produse sau pentru unele grupe de produse care fac obiectul tranzacțiilor comerciale ce se derulează în relațiile comerciale reciproce dintre statele implicate.

PREJUDICIU, element (condiție) a răspunderii civile, constând în consecințele negative patrimoniale și morale suferite de către o persoană ca urmare a faptei ilicite săvârșite de către o altă persoană, ori a acțiunii unui animal sau lucru aflat sub paza juridică a altei persoane. Constituie p. distrugerea sau degradarea unui bun, vătămarea integrității corporale sau a sănătății unei persoane, lezarea onoarei ori calității de creator a unei persoane, lezarea reputației unei firme comerciale etc. De existența unui p. este condi-

ționată nașterea obligației de despăgubire. Atingerea adusă dreptului sau interesului legitim al unei persoane determină nașterea dreptului la reparație numai în măsura în care produce un **p.** În cazul în care **p.** încercat de o persoană a fost acoperit de un terț, benevol sau în executarea unei obligații, victima își păstrează dreptul la reparație împotriva autorului faptei păgubitoare, numai dacă ajutorul dat de terț acesteia are caracterul unei liberalități care nu-l îndreptățește pe autorul ei să se întoarcă împotriva făptuitorului. De asemenea, victima poate cumula despăgubirea datorată de cel responsabil și cu suma datorată de asigurător în ipoteza asigurării de viață sau contra accidentelor, aceste feluri de asigurare constituind, prin specificul lor, forme de economisire și nu modalități de reparațiuni. **P.** trebuie să fie cert, personal, direct și să rezulte din atingerea adusă unui drept sau unui interes legitim.

PRELEVĂRI VARIABLE, instrument de politică comercială având caracter netarifitar utilizate de țările membre ale Uniunii Europene cu scopul de a limita sau de a împiedica importul extracomunitar de produse

agricole supuse regulamentelor de piață. **P.v.** se concretizează ca taxe stabilite pe baza calculării diferenței între prețul prag și prețul internațional la produsul respectiv (acest din urmă preț fiind de regulă mai scăzut). Prețul prag rămâne relativ stabil pentru o perioadă de un an, iar prețul de pe piața internațională oscilează în permanență. De aici și variabilitatea continuă a diferenței dintre cele două prețuri, ceea ce face ca și volumul încasărilor prin perceperea de **p.v.** să varieze permanent. Dacă în raport cu prețurile comunitare prețurile mondiale scad, taxele de prelevare cresc și astfel se analizează ca fiind un mijloc de protecție mai eficient decât taxele vamale.

PRELUCRARE ÎN LOHN, v. contract internațional de lohn.

PREPUS, auxiliar de comerț îndeplinind rolul de reprezentant permanent al unui comerciant însărcinat cu exercitarea comerțului acestuia. **P.** acționează fie ca mandatar general, fie ca mandatar specializat al comerciantului; și într-un caz și în celălalt, el se substituie acestuia, negociind și încheind acte asupra fondului de comerț încredințat, în numele și pe seama reprezen-

tantului. Neexercitând comerțul în nume propriu, **p.** nu trebuie să aibă capacitatea de a se obliga; este însă necesar ca el să posede discernământ, iar voința lui să fie neviciată în momentul când acționează. Atunci când încheie acte juridice cu terții, cu privire la comerțul reprezentatului, **p.** trebuie să le înfățișeze acestora calitatea sa de reprezentant, adăugând semnăturii sale mențiunea „prin procură” și să indice firma pentru care lucrează.

PRESCRIPTIE EXTINCTIVĂ, mijloc de stingere a dreptului la acțiune în sens material, prin neexercitarea aceluși drept în intervalul de timp stabilit de lege. Ea face ca titularul unui drept subiectiv, sau creditorul care a rămas inactiv un anumit răstimp să-și piardă ocrotirea dreptului respectiv pe calea acțiunii în justiție sau la arbitraj și, odată cu aceasta, posibilitatea de a obține executarea silită a obligației correlative lui. **P.e.** asigură stabilitatea și certitudinea raporturilor juridice, securitatea circuitului civil. Prin aplicarea ei se evită dificultățile de ordin probator care s-ar putea ivi odată cu trecerea unui timp mai îndelungat, fie ca urmare a pierderii sau distrugerii înscrisurilor preconstituite, fie din pricina dis-

pariției unor martori importanți sau a diminuării preciziei cu care faptele pot fi reconstituite pe baza datelor păstrate în memorie. Stingerea prin prescripție a dreptului la acțiune constituie sancțiunea instituită de lege pentru titularul aceluși drept care, din neglijență nu l-a exercitat un timp îndelungat. Domeniul de aplicare al **p.e.** cuprinde, în măsura în care legea nu dispune altfel, orice drept la acțiune având un obiect patrimonial, precum și dreptul la acțiunea în anulare. Rămân exterioare acestui domeniu, cu excepția cazurilor prevăzute de lege, drepturile nepatrimoniale, dreptul la acțiunea în nulitate absolută (care însă nu include și pe acela referitor la valorificarea consecințelor patrimoniale ce decurg din nulitatea constatată), drepturile la acțiune în sens procesual care nu sunt dublate de un drept la acțiune în sens material (cum sunt acțiunile în constatare, acțiunile pentru asigurarea dovezilor etc.), precum și drepturile secundare (ca de ex. dreptul la alegere în cazul unei obligații alternative, dreptul de denunțare unilaterală a unui contract, dreptul de preemțiune etc.). Termenul general de prescripție este de trei ani. Legea prevede și o serie de termene

speciale, mai scurte (de ex. 6 luni pentru acțiunile privitoare la viciile ascunse, restituirea de diferențe de preț rezultate din recalcularea sau aplicarea lor greșită etc.). Termenul de p.e. începe să curgă de la data nașterii dreptului la acțiune, care cel mai frecvent se produce la data încălcării dreptului subiectiv (în cazul drepturilor absolute); în ipoteza raporturilor juridice având ca obiect o inacțiune, dreptul la acțiune se naște în momentul săvârșirii acțiunii de către subiectul pasiv, de la care acesta din urmă era obligat să se abțină; când raporturile juridice au ca obiect o obligație de a da sau de a face, nașterea dreptului la acțiune are loc la data când creditorul poate cere executarea acelei obligații; în raporturile juridice în care debitorul se obligă să săvârșească o acțiune la cererea creditorului, ca și în acela în care termenul de executare al obligației debitorului nu este stabilit, data nașterii dreptului la acțiune coincide cu data nașterii raportului juridic; în ce privește obligațiile sub condiție suspensivă sau cu termen suspensiv, dreptul la acțiune se naște pe data împlinirii condiției sau expirării termenului; în cazul creanțelor având ca obiect prestații succesive, pentru fiecare dintre acestea se naște un

drept la acțiune separat, ce se prescrie distinct de celelalte; p.e. a acțiunii în anulare pentru violență începe să curgă de la data încetării violenței, iar în celelalte cazuri de nulitate relativă, de la data când cel îndreptățit, reprezentantul său legal sau persoana chemată de lege să-i încuviințeze actele a cunoscut cauza de nulitate, însă nu mai târziu de la împlinirea a 18 luni de la data încheierii actului; dreptul la acțiune pentru valorificarea pretențiilor patrimoniale legate de un act nul începe să se prescrie de la data rămănerii definitive a hotărârii organului de jurisdicție (instanță de judecată sau tribunal arbitral) prin care s-a constatat nulitatea absolută sau a fost declarată nulitatea relativă a actului respectiv; în cazul viciilor ascunse ale unui lucru transmis sau ale unei lucrări executate, curgerea prescripției începe de la data descoperirii viciilor, dar nu mai târziu de împlinirea unui an de la predarea lucrului sau lucrării iar în cazul unei construcții, cel mai târziu de la împlinirea a trei ani de la predare; dreptul la acțiune izvorât din fapte ilicite începe să se prescrie de la data când păgubitul a cunoscut sau trebuia să cunoască atât paguba, cât și pe cel ținut

să răspundă de ea, soluție care se aplică prin asemănare și în cazul îmbogățirii fără justă cauză. Cât privește momentul final al p.e., când termenul este stabilit pe ani, luni sau săptămâni, acesta este ziua anului, lunii sau săptămânii corespunzătoare zilei de plecare. Cursul p.e. se suspendă sau se întrerupe în prezența unor împrejurări expres menționate de lege în acest sens. În dreptul privat român, p.e. a dreptului la acțiune este supusă aceleiași legi care reglementează dreptul subiectiv însuși. În țările de *common law*, prescripția sancțiunii este guvernată de *lex fori*. Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990 stabilește termenul special se prescripție de 30 de zile pentru dreptul celui vătămat printr-un act administrativ de a sesiza tribunalul (art. 5). Legea societăților comerciale nr. 31/1990 stabilește două termene speciale ale prescripției, de 6 luni (art. 31) și de 3 ani (art. 37). De asemenea, legea concurenței nelociale nr. 11/1991 stabilește un termen special de prescripție de un an pentru dreptul la acțiune prevăzut de art. 9.

PRESTĂRI DE SERVICII, activități specifice concretizate în îndeplinirea unor operațiuni diverse în domenii ca: transporturi, telecomunicații și expediții

internaționale, construcții-montaj, consultanță, inginerie, asigurări internaționale, servicii bancare, turism, asistență tehnică, economică etc. P. s. formează obiectul unor contracte diverse în virtutea cărora un contractant (prestatorul) se obligă să furnizeze celuilalt contractant (beneficiarul) anumite servicii în schimbul plății tarifului convenit. Ponderea p. s. în raporturile de comerț internațional este importantă și se află mereu în creștere. Conform evaluărilor internaționale, p. s. reprezintă cca 25-30% din valoarea comerțului mondial.

PREȚ. I. (în sens juridic) Denumire generică dată obiectului prestației cumpărătorului. Constituie un element esențial al contractului de vânzare-cumpărare și dă expresie valorii lucrului vândut. P. trebuie să îndeplinească următoarele cerințe cumulative: a) *Să fie fixat în bani*. Stabilirea p. sub forma unei sume de bani este de esența vânzării. Dacă înstrăinarea unui lucru se face nu pentru o sumă de bani, ci pentru a fi schimbat cu un alt lucru sau pentru stingerea unei obligații, ori în schimbul altei prestații, respectivul contract nu va fi o vânzare, ci un contract de schimb, sau după caz, o dare în plată sau un alt contract, fie el chiar nenumit. b) *Să fie deter-*

minat sau determinabil. **P.** este determinat în cazul în care părțile stabilesc de comun acord, în chiar momentul încheierii contractului, cuantumul lui. Determinarea **p.** nu implică stabilirea modalității de plată (de ex. plată în rate sau plată unică), nici a termenului plății, aceste elemente urmând a fi determinate, în lipsă de stipulație contractuală, conform legii. **P.** este determinabil atunci când părțile precizează în contract numai elementele pe baza cărora el va putea fi determinat în viitor până cel târziu la scadența obligației de plată. **P.** este determinabil și în ipoteza când stabilirea lui este lăsată la aprecierea unui terț ales de comun acord de către părți sau de către persoana desemnată de părți. Terțul nu acționează în acest caz nici ca arbitru și nici ca expert ci în calitate de mandatar al părților imputernicit de ele să stabilească prețul. Mandatul încredințat terțului fiind creația voinței comune a părților va putea fi revocat tot prin voința comună a lor. Determinarea **p.** nu poate fi lăsată la aprecierea ulterioară a contractanților și nici nu poate fi dependentă numai de voința uneia dintre părți. c) *Să fie sincer și serios.* **P.** sincer este **p.** real pe care părțile îl stabilesc cu finalitatea de a putea fi pretins și plătit în realitate. **P.** fictiv nu es-

te **p.** sincer, iar stipularea lui în contract duce la nulitatea acestuia. **P.** serios este **p.** credibil iar nu derizoriu. Seriozitatea **p.** fiind o chestiune de fapt este lăsată la aprecierea organului de jurisdicție. Și stipularea unui **p.** derizoriu antrenează nulitatea contractului ca vânzare-cumpărare, dar un astfel de contract, în măsura în care îndeplinește condițiile necesare, poate fi considerat ca o donație indirectă. Atunci când **p.** este sincer și serios, contractul de vânzare-cumpărare este, în principiu, valabil chiar dacă **p.** este mult inferior sau mult superior valorii reale a lucrului vândut deoarece părțile sunt libere să determine **p.** sub sau peste valoarea lucrului. Echivalența este relativă, fiind raportată nu numai la valoarea lucrului vândut, dar și la subiectivismul părților. 2. (în sens economic) Categorie economică ce exprimă valoarea mărfii sub formă bănească. În condițiile economice de piață, **p.** se formează sub acțiunea legii valorii, a raportului dintre cerere și ofertă și a influenței decisive pe care o are concurența între producători, sau mai larg, între comerțanți.

PREȚ ADMINISTRATIV, denumire generică dată prețurilor care, în anumite situații, sunt controlate de stat sau de grupări eco-

nomice internaționale de state, pentru un anumit produs sau pentru o anumită grupă de produse.

PREȚ AL PRODUCĂTORULUI. 1.

Denumire generică dată prețului la care producătorii își pot comercializa produsele astfel încât să realizeze rentabilitatea necesară. Nivelul **p. p.**, de regulă, trebuie să acopere nivelul costurilor și să asigure beneficiul minim. 2. În condiția de livrare franco fabrică, **p. p.** semnifică prețul mărfii care include și cheltuielile de control (calitativ și cantitativ), precum și cele pentru ambalare. 3. (în raporturile de comerț internațional) Preț de export coordonat de către grupările de producători în funcție de structura și evoluția pieței mondiale. De regulă, prețurile coordonate sunt prețuri de monopol prin care se urmărește ca finalitate optimizarea valorică și în timp a beneficiarului. În anumite împrejurări, un grup puternic de producători poate utiliza la export prețuri de dumping.

PREȚ AL ZILEI, preț care, în funcție de cererea și oferta curente, variază de la o zi la alta. Este folosit în mod curent la valorificarea produselor perisabile. Nivelul **p. z.** se stabilește pe piața internă pe baza mercurialelor

piețelor de desfacere cu amănuntul. Și cotațiile bursei sunt considerate **p. z.**, dar utilizarea lor ca preț contractual este rareori întâlnită. Tot astfel, rareori este utilizat **p. z.** în tranzacțiile internaționale având ca obiect valori importante și care se derulează pe o perioadă de timp de până la un an sau mai mare. Atunci când **p. z.** este utilizat în contract, frecvent părțile stipulează o clauză contractuală cu referire la posibilitatea revizuirii prețului pentru eventualitatea că una din părți ar urma să suporte un prejudiciu ca rezultat al abaterii **p. z.** peste un anumit procent de la prețurile internaționale curente ale mărfii respective.

PREȚ CASH (în operații de bursă)

1. Sințagmă ce desemnează prețul pentru marfa efectivă livrată de îndată. Sin. *preț spot*. 2. Denumire datorată prețului convenit printr-un contract pentru marfă cash. Poate fi *preț spot*, operațional în cazul mărfii livrate imediat, sau *preț cash-forward*, care este operațional în cazul unei mărfii livrate la termen. V. **preț spot**; **preț forward**.

PREȚ CERUT (la bursă), denumire dată prețului care se pretinde pentru vânzarea unui titlu la bursă sau pe piața OTC. (engl. *asked price*).

PREȚ COMPLET DE EXPORT,

expresie utilizată pentru a desemna prețul exprimat în monedă națională care încorporează atât cheltuielile ocazionate de fabricarea și desfacerea unui produs la export, cât și rentabilitatea inclusă în prețurile de producție. În cazul în care sunt necesare ameliorări ale finisării sau condiționării speciale ori alte îmbunătățiri care nu schimbă caracteristicile de bază ale produsului, ca și atunci când se realizează ambalaje speciale, survin cheltuieli speciale pentru export, care se vor include și ele în **p.c. e.** Tot astfel vor fi incluse în acest preț și cheltuielile de circulație care cuprind totalitatea sumelor necesitate pentru aducerea produsului la locul prevăzut în condiția de livrare convenită în contract. În plan economic, **p. c. e.** constituie un element important pentru determinarea ratei profitului. El reflectă gradul de eficiență cu care agenții economici desfășoară operațiuni de comerț internațional.

PREȚ CONTRACTUAL, prețul convenit de părțile contractului de comerț internațional pentru cantitatea și calitatea produsului prevăzute în clauzele contractuale. Este exprimat fie pe

unitatea de măsură, fie ca procent din elementele de bază ce caracterizează utilitatea mărfii. Se stabilește în moneda de plată care poate să fie moneda națională a țării uncea din părți sau moneda națională a unei țări în armonie cu înțelegerea realizată de părți în acest sens. În contractul de vânzare comercială internațională **p.c.** poate fi convenit de părți ca preț fix (în livrările pe termen scurt), ca preț mobil (în cazul livrărilor în tranșe dacă parametrii tehnici și calitativi ai mărfii diferă de la un lot la altul) și ca preț determinabil (ce urmează a fi definitivat la o dată ulterioară a încheierii contractului pe baza elementelor înscrise într-o documentație adecvată). În acest din urmă caz, clauza contractuală referitoare la preț trebuie să conțină prevederi cu referire la: documentația de preț și la modul de stabilire a prețului efectiv în concordanță cu prețul mondial, în funcție de fluctuațiile prețurilor la materiile prime, la materiale, la combustibili etc. De regulă, în vederea evitării sau neutralizării riscurilor de preț, partenerii contractuali convin înscriserea în contract a unor clauze de adaptare sau de revizuire a prețului. În ipoteza exportului pe credit de regulă

contractul conține o clauză de calculare a prețului echivalent ca preț corectat, ținându-se seama de deprecierea monetară ce intervine între momentul perfectării contractului și cel al plății.

PREȚ DE CATALOG. 1. Preț pe care producătorii îl înscriu în cataloagele întocmite de ei în vederea facilitării negocierilor pentru încheierea contractului și a orientării mai operative a importatorilor asupra reperelor de negocieri. Frecvent, cu ocazia perfectării contractelor de comerț internațional exportatorii acordă anumite reduceri de preț ținând seama de conjunctura pieței și de cantitatea contractată. Cataloagele se întocmesc pentru produsele de serie standardizate cu o gamă de tipodimensiuni, iar prețurile pe care le prevăd sunt corelate între ele. 2. Formă uzuală de informare de către exportatori a virtualilor importatori cu privire la prețurile cerute pentru marfa oferită.

PREȚ DE CONJUNCTURĂ, preț ce reflectă fluctuațiile conjuncturale ale pieții. Nivelul și dinamica sa sunt determinate de interdependențele și evoluția continuă a componentelor pieții (între care raportul dintre cere-

re și ofertă, reglementările politicii comerciale, factorii valutari-financiari prezintă cea mai mare relevanță). În raporturile de comerț internațional, **p. c.** sunt caracteristice mărfurilor influențate prioritar de factori ciclici, sezonieri (precum: materii prime agroalimentare, combustibili, produse de modă etc.). **P. c.** tipice sunt prețurile de bursă. Acțiunea factorilor destabilizatori asupra pieței mărfurilor de conjunctură poate determina, în situații de dezechilibru a acestei pieți, un caracter speculativ **p. c.** **P. c.** este o formă a prețului de piață. El implică, într-un grad mai accentuat, riscuri și de aceea comportă o atenție sporită în convenirea clauzelor contractuale având ca obiect importul sau exportul de mărfuri. Dar, **p. c.** poate să constituie și un factor de creștere a eficienței economice a operațiunilor de comerț exterior. În acest scop este necesară cunoașterea aprofundată a piețelor externe și luarea unor decizii optime.

PREȚ DE EXERCITARE, denumire dată prețului la care deținătorul unei opțiuni (call sau put) își poate exercita dreptul la cumpărare (la opțiune call) sau dreptul la vânzare (la opțiune

put). (engl. *exercise price, strike price*). V. și **opțiune call**; **opțiune put**.

PREȚ DE LICHIDARE (în operațiuni de bursă), denumire dată prețului la care sunt calculate zilnic câștigurile și pierderile în conturile pentru contractul futures, în cadrul marcării la piață. Acest preț se determină de regulă, pe baza prețurilor de închidere ale bursei. Sin. *preț de regularizare*. (engl. *settlement price*). V. și **contract futures**.

PREȚ DE INTERVENȚIE, denumire generică dată prețului stabilit în aplicarea politicii agricole a Uniunii Europene odată cu prețul indicativ care este inferior acestuia cu câteva procente. Atunci când oferta este mai mare decât cererea și ca urmare prețul de comercializare a unui produs pe piața comunitară scade până la nivelul **p. i.** intervine Fondul European de Orientare și Garanție Agricolă spre a pune în aplicare un sistem de măsuri adecvate (cumpărări, stocări) în vederea redresării pieții produsului respectiv. Astfel se obține pentru produsele agricole aflate sub incidența reglementărilor comunitare o garanție de dețeu, la prețuri comune, garantate indiferent de cantitate.

PREȚ DE MONOPOL, preț în structura căruia se include alături de prețul de cost și profitul ridicat de monopol. **P. m.** este impus de monopoluri ca urmare a înfrângerii de către acestea a concurenței și a acceptării lui pe piață. **P. m.** se abate de la prețul de producție (în sensul concretizării lui în valori mai ridicate) și prin aceasta determină o redistribuire în favoarea marilor monopoluri a plusvalorii creată de întreprinderile nemonopoliste. Alteori însă, pentru a învinge concurența mai slabă, marile monopoluri practică o politică de dumping oferind produsele lor la prețuri sub nivelul celor mai scăzute costuri de producție. Ulterior, ca rezultat al înfrângerii concurenței, marile monopoluri domină piața și impun produselor respective prețuri mult mai mari. O altă ipoteză în care se practică **p. m.** este situația produselor ce nu au concurență.

PREȚ DE OFERTĂ. 1. (în sens restrâns) Propunere de preț conținută în oferta trimisă de exportator importatorului. Ca element al conținutului ofertei, **p. o.** constituie punctul de referință în cadrul negocierilor care se poartă între partenerii la dialogul contractual în vederea

perfectării contractului. **P. o.** poate fi exprimat ca preț unitar sau ca preț total (care se calculează prin înmulțirea prețului unitar cu cantitatea de marfă). **P. o.** trebuie să fie precis și complet exprimat în sensul că felul cum este exprimat trebuie să conțină informații suficiente atât despre nivelul său cât și despre valuta în care urmează să fie exprimat în contract. **2.** (în sens larg) Preț pretins de către furnizorul unui produs sau al unui serviciu sau prețul avansat de către cumpărător în cererea de ofertă.

PREȚ DE PIAȚĂ, preț format sub influența factorilor pieței (în special în funcție de raportul dintre cerere și ofertă) și care se modifică sub influența aceluiași factori. De regulă **p. p.** constituie reperul principal în negocierea contractelor de comerț internațional. În acest sens conține prețul de pe piața caracteristică a produsului avut în vedere care se corelează cu alte elemente convenite de părți. Cunoașterea **p. p.** se realizează pe bază de documentații de preț care sunt rezultatul unor cercetări sistematice de piață și de preț. În principiu, mărfurile de același fel, dacă sunt comercializate în condiții identice au

același **p. p.** Cunoașterea exactă a **p. p.** constituie o premisă importantă pentru stabilirea unei strategii corecte de pătrundere pe o anumită piață, căci exportatorii, pentru a avea succes pe acea piață, vor trebui să fixeze prețul pentru mărfurile lor la nivelul **p. p.** acolo existent.

PREȚ DE REGULARIZARE, v. **preț de lichidare.**

PREȚ DE REPORT, element specific contractului de report ce exprimă remunerația pe care o primește reportatorul de la reportat, remunerație ce constituie prețul serviciului prestat de reportator. V. și **contract de report.**

PREȚ DE TRANSFER, preț practicat în raporturile de comerț internațional dintre subunitățile existente în țări diferite ale unei societăți transnaționale și care se analizează ca un veritabil sistem intern de prețuri al respectivei corporații. De pildă, filiala unei societăți transnaționale transferă produsele finite, subansamblele, reperatele pe care le fabrică unei alte filiale a aceleiași societăți dintr-o altă țară, transferul fiind operat la **p. t.** iar nu la prețul pieței.

Utilizarea **p. t.** urmărește ca finalitate principală creșterea profitului net, prin atenuarea efectului negativ pe care îl au taxele vamale și impozitele asupra venitului societății transnaționale. Uneori **p. t.** sunt egale cu costurile de producție, dar ele diferă de la o corporație la alta și chiar în cadrul aceleiași societăți transnaționale ce are filiale sau sucursale în mai multe țări, ele diferă de la o țară la alta în raport cu politica de profit promovată la nivelul întregii societăți precum și de politicile fiscale de impozitare a profiturilor din țările respective.

PREȚ DE TRANZACȚIE, v. **preț contractual**.

PREȚ EXTERN, preț practicat în raporturile de comerț internațional exprimat în valută și a căru negociere constituie o facultate a partenerilor contractuali. Se calculează **p.e.** limită minimă la export și **p.e.** limită maximă la import.

PREȚ FERM, preț care se stabilește cu prilejul perfectării contractului și care nu este susceptibil de modificare până la momentul când se face livrarea, respectiv, plata. Creșterea sau diminuarea **p.f.** devine posibilă numai în

condițiile convenite de părți în scopul prevenirii eventualelor pierderi ce ar fi cauzate ca urmare a modificării **p.f.** în perioada executării contractului. Este posibilă asigurarea contra riscului de preț prin stipularea de către părți a unor clauze contractuale în acest sens menite să permită recalcularea sau renegocierea ulterioară a prețului contractual. V. și **clauză de revizuire a prețului**.

PREȚ FINAL DE LICHIDARE (în operațiile de bursă), prețul cu referire la care se calculează profiturile sau pierderile la contractele futures pe indici, în chiar ziua livrării. (engl. *final settlement price*). V. și **contract futures**.

PREȚ FORWARD, sintagmă care, în operațiunile bursiere, desemnează prețul convenit în tranzacții efective cu livrare la termen. V. și **contract forward**.

PREȚ FUTURES, sintagmă care, în tranzacțiile bursiere, desemnează prețul convenit într-un contract futures și care deci se referă la o marfă a cărei cantitate și calitate urmează a fi precizate la o dată fixată în viitor (adică ulterior perfectării contractului). V. și **contract futures**.

PREȚ FUTURES FULL-CARRY, expresie prin care în practica tranzacțiilor bursiere se desemnează prețul futures calculat sau estimat conform factorului cost-of-carry. V. și **cost-of-carry**; **preț futures**.

PREȚ INTERNAȚIONAL, preț format sub influența piețelor caracteristice, pe baza valorii internaționale a mărfii. Factorii principali care concură la conturarea p.i. sunt: evoluția costurilor, evoluția raportului dintre cerere și ofertă, evoluția cursurilor valutare și a condițiilor de creditare, precum și evoluția politicilor economice și comerciale ale unor state și grupări economice a politicilor de prețuri promovate de marile monopoluri etc. Se face distincție între: prețuri de monopol, prețuri de transfer, prețuri ale producătorilor, prețuri de catalog, prețuri contractuale și cotații de bursă. Pentru o anumită marfă prețul poate fi unic sau multiplu. În funcție de modificările valutei în care este exprimat acel preț se poate înfățișa fie ca preț nominal fie ca preț real. Condițiile de livrare INCOTERMS oferă o multitudine de posibilități de includere a anumitor componente în prețul de import sau în prețul de export.

Considerat pe termen lung, p.i. evoluează în favoarea produselor prelucrate (și mai ales în favoarea mașinilor și utilajelor) și în defavoarea materiilor prime. Împrejurarea este explicabilă prin impactul pe care îl produce asupra economiei mondiale progresul științific și tehnologic ce se focalizează asupra produselor prelucrate, precum și prin tendințele monopoliste promovate în special de societățile transnaționale.

PREȚ MINIM DE IMPORT, denumire generică dată limitei inferioare de preț stabilită de autoritățile statale competente, la care importatorii pot introduce și comercializa pe teritoriul unui anumit stat mărfuri achiziționate din țări, fără a concura furnizorii interni ai mărfurilor de același gen. Constituie un instrument de politică comercială netarifară. De regulă p. m. i. este astfel fixat încât să depășească nivelul prețurilor practicate pe piața mondială, urmărindu-se pe această cale, asigurarea unui profit pentru furnizorii interni. Importatorul care nu respectă p. m. i. este sancționat cu anularea licenței de import. Totodată, într-o atare ipoteză vor fi aplicate și măsuri antidumping.

PREȚ NOMINAL, prețul curent evaluat la cursul actual al monedei de plată în care este exprimat. V. și **preț internațional**.

PREȚ OFERIT (în operațiile cu titluri), denumire dată prețului pe care îl oferă cei interesați pentru cumpărarea unui titlu la bursă sau pe piața OTC. (engl. *bid*).

PREȚ PRAG, preț practicat pentru produsele agricole în Uniunea Europeană, menit să asigure protecția pieții aici existente împotriva influenței negative pe care o poate avea fluctuația prețurilor de pe piața mondială. Calcularea **p.p.** se face astfel: este luat în considerare prețul indicativ al produselor agricole care este diminuat cu o sumă echivalentă cu cheltuielile de transport de la frontiera Uniunii Europene până în zona de consum din cadrul acesteia. **P.p.** este un preț limită inferior, sub care nu sunt admise importuri agricole în Uniunea Europeană. Taxa de prelevare la import acoperă diferența dintre **p.p.** și prețul extern al mărfii de import franco-frontiera comunitară.

PREȚ REAL, prețul constant calculat la cursul monedei de plată

în care este exprimat, într-o perioadă de bază (sau de referință). V. și **preț internațional**.

PREȚ SPOT, sintagmă prin care se desemnează prețul convenit în tranzacții efective cu livrare imediată. Sin. *preț cash*.

PREZUMȚIE, consecință logică pe care legea sau judecătorul o trage dintr-un fapt cunoscut, cu privire la un fapt necunoscut. În funcție de sursa lor, **p.** se împart în: *a) legale*, care se numesc astfel deoarece sunt determinate special prin lege; ele sunt limitate ca număr și, fiind prevăzute de lege pentru situații anume determinate, nu pot fi extinse și la alte situații, prin analogie. Din această categorie face parte, de exemplu, **p.** că hotărârea judecătorească sau arbitrală rămasă definitivă exprimă adevăratele raporturi juridice dintre părți etc; *b) simple* sau *ale omului*, numite astfel întrucât legea dispune că **p.** care nu sunt stabilite prin lege sunt lăsate la înțelepciunea și aprecierea judecătorului; ele nu sunt limitate la număr, dar pentru a preveni orice arbitrar al judecătorului (sau al arbitrilor) legea cere ca aceste **p.** să aibă forța necesară spre a naște probabilitatea. În funcție de puterea lor probantă,

p. se împart în: a) *absolute*, care nu pot fi combătute prin proba contrară, legea neîngăduind o asemenea dovadă împotriva lor (de exemplu prezumția de cauzalitate în materia răspunderii pentru lucruri); b) *relative* sau *condiționate*, împotriva cărora proba contrară este admisibilă (de exemplu prezumția bunei-credințe a posesorului).

PREZUMȚIE DE COMERCIALITATE, prezumție în temeiul căreia, în anumite sisteme de drept (ca de exemplu cel al Germaniei), sunt considerate acte comerciale toate actele juridice săvârșite de un comerciant cu prilejul exercitării comerțului său. Din punct de vedere teoretic această prezumție se fundează pe o concepție subiectivă asupra comercialității, potrivit căreia aceasta coboară de la persoană spre actul juridic săvârșit de persoană. În armonie cu atare concepție, criteriul comercialității este calitatea celor care participă la activitatea de comerț și se numesc comercianți; dreptul comercial cuprinde normele la care sunt supuși comercianții, manifestându-se astfel ca un drept al comercianților, deci ca un drept profesional. În virtutea p.c. actele săvârșite de un comer-

ciant cu prilejul exercitării comerțului său sunt acte comerciale, chiar dacă prin natura și obiectul lor se relevă a fi acte civile. P.c. comportă următoarele precizări: actul săvârșit de către un comerciant este act comercial pentru autorul său, chiar dacă cealaltă parte (contractantă) nu este comerciant; nu orice act al unui comerciant este considerat act comercial, ci numai acela care privește activitatea de comerț (de exemplu actele încheiate de comerciant în interesul exclusiv al gospodăriei și al familiei nu sunt acte comerciale); cel care pretinde că actul săvârșit de un comerciant are caracter civil trebuie să facă dovada că actul respectiv nu a fost săvârșit pentru nevoile comerțului, ci privește operațiile de natură civilă ale comerciantului. P.c. este o prezumție legală *iuris tantum* (cu valoare relativă). Rațiunea instituirii acestei prezumții rezidă în necesitatea de a se evita distincția dintre actele de comerț și cele civile, în scopul asigurării unei jurisdicții unice pentru toate actele juridice ale unui comerciant. P. c. este însă susceptibilă să determine și un efect contrar finalității ei: ca acte comerciale prin natura lor să fie considerate (artificial) drept acte civile, pe motiv că au fost

săvârșite de un necomerciant. Astfel, cumpărarea de către un medic a unor medicamente în scop de revânzare pacienților aflați în tratamentul său constituie prin natura sa un act de comerț, dar ea nu poate fi considerată totuși ca atare, deoarece medicul nu are calitatea de comerciant. **P.c.** primește aplicare atât în cadrul obligațiilor contractuale, cât și în cel al obligațiilor extracontractuale.

PRIMA ZI DE LIVRARE (în operații de bursă), expresie utilizată pentru a desemna prima zi din luna de livrare în care un vânzător futures poate opta pentru executarea în natură a obligației contractualmente asumată. (engl. *first delivery day*).

PRIMĂ (în operații de bursă). **1.** Prețul unei opțiuni. **2.** Termen ce semnifică diferența dintre prețul oferit și prețul pieței în cazul unei oferte publice de cumpărare. **3.** Termen utilizat pentru a desemna diferența pozitivă dintre prețul cash și prețul futures al unei mărfi. (engl. *premium*). **V. și ofertă publică de cumpărare; preț cash; preț futures.**

PRIMĂ DE ASIGURARE, suma de bani pe care este obligat să o

plătească periodic (lunar, trimestrial sau anual) asiguratul, în temeiul contractului de asigurare, asiguratorului. **P. a.** este prețul pentru care asiguratorul preia asupra sa riscul asigurat. Nivelul acestui preț se stabilește în raport cu natura riscului asigurat, cu intensitatea acțiunii acestuia și cu importanța intereselor pe care le prejudiciază. Neplata la termen a **p. a.** antrenează rezilierea contractului de asigurare în condițiile convenite de părți în acest contract.

PRIMĂ DE EXPORT, denumire generică dată avantajului financiar acordat de stat exportatorilor ca mijloc de stimulare a exportului anumitor produse sau grupe de produse. **P. e.** poate fi: directă și indirectă. Acordarea **p.e.** urmărește ca finalitate creșterea capacității de penetrare a mărfurilor respective pe piețele străine. **P. e.** poate fi utilizată însă de exportatori, în anumite cazuri și ca pretext pentru practicarea prețurilor de dumping.

PRIMĂ DE EXPORT DIRECTĂ, prima de export constând într-o sumă specificată care se acordă exportatorului la realizarea fiecărui export. **V. și primă de export.**

PRIMĂ DE EXPORT INDIRECTĂ, primă de export ce se concretizează în returnarea către exportator a contravalorii impozitelor sau a altor taxe impuse asupra mărfurilor exportate și care au fost achitate în prealabil de către acesta. **V.** și **primă de export; rabat tarifar.**

PRIMĂ DE RAPIDITATE, v. **despatch money.**

PRIMĂ DE REASIGURARE, sumă de bani pe care asiguratorul reasigurat, se obligă, prin contractul de reasigurare, să o plătească reasiguratorului, pentru ca cel dintâi să participe la îndeplinirea obligației de reparare a daunelor, asumată de acesta din urmă față de o altă persoană, printr-un contract de asigurare preexistent. **P.r.** se stabilește în raport cu valoarea și cu riscul reasigurat.

PRIMĂ NETĂ (în operațiuni de bursă), sintagmă prin care se desemnează costul unei combinații de opțiuni de tip fluture sau de tip condor cu considerare la faptul că primele plătite și cele încasate se compensează între ele. Combinația de opțiuni de tip fluture se concretizează într-o combinație de opțiuni call și opțiuni put la trei prețuri de

exercitare diferite. De specificul combinației de opțiuni de tip condor este faptul că aceasta se concretizează într-o combinație de opțiuni call și opțiuni put la patru prețuri de exercitare diferite. **V.** și **opțiune call; opțiune put.**

PRIMĂ VALUTARĂ, denumire generică dată adaosului la cursul oficial al unei valute care se percepe, se încasează în cazul operațiunilor de schimb valutar făcute pentru scopuri aprioric stabilite (cum ar fi: turism, servicii, anumite operațiuni comerciale etc.). De regulă **p.v.** se practică în cadrul unui sistem de cursuri multiple. Aplicarea **p.v.** are loc atunci când cursul oficial este considerat nestimulator pentru anumite tranzacții externe, în special pentru cele din domeniul turismului. Grație **p.v.** devine posibilă, pe de o parte, menținerea cursului oficial, iar pe de altă parte, aducerea cursului de schimb la nivelul dorit, pentru anumite operațiuni.

PRINCIPAL. 1. Societate de bursă care cumpără și vinde titluri în contul său. **2.** Denumire dată fracțiunii din datoria plătită de debitor care acoperă contravaloarea împrumutului contrac-

tat. Sin. *amortisment*. 3. Persoană care în temeiul unui contract de agency, îl imputernicește pe agent să acționeze în numele ei.

PRINCIPIILE FUNDAMENTALE ALE PROCEDURII ARBITRALE,

reguli esențiale ce guvernează desfășurarea activității tribunalului arbitral sau, după caz, a arbitrului unic pentru soluționarea litigiilor cu care este investit și pe baza cărora se stabilesc raporturile procesuale între părțile litigante, precum și dintre acestea și organul arbitral. Procedura de arbitrare în fața Curții de Arbitraj Internațional București se derulează în armonie cu următoarele principii fundamentale: principiul egalității părților; principiul contradictorialității; principiul disponibilității; principiul publicității și oralității dezbaterilor; principiul nemijlocirii și a rolului activ al arbitrului; principiul continuității.

PRINCIPIUL BĂNCII UNIVERSALE,

regulă care permite o astfel de organizare a sistemului bancar încât băncile să aibă posibilitatea de a desfășura și operațiuni cu titluri financiare. (engl. *universal banking*).

PRINCIPIUL CONTINUITĂȚII,

regulă esențială ce guvernează

desfășurarea procedurii în fața Curții de Arbitraj Internațional București și prin care se exprimă cerința ca examinarea pricinii să se facă de la început și până la sfârșit de același complet de arbitraj, într-o singură ședință, ce se încheie prin deliberarea arbitrilor și pronunțarea sentinței. P.c. se află în strânsă corelație cu principiul nemijlocirii; el este menit să asigure o asemenea organizare a activității de arbitrare încât deliberarea să fie facilitată de o analiză bazată pe cunoașterea recentă a faptelor. În sistemul dreptului nostru procesual civil, p.c. primește doar o aplicare limitată, în sensul că legea pretinde ca hotărârea să fie pronunțată de aceiași judecători care au judecat cauza în fond. O concepție similară a fost adoptată și în Regulamentul Curții de Arbitraj Internațional București. Prin acest regulament se consacră obligativitatea ca hotărârea să fie dată de aceiași arbitri care au arbitrat cauza, sub sancțiunea nulității hotărârii; o atare nulitate va putea fi invocată pe calea cererii de reexaminare.

PRINCIPIUL CONTRADICTORIALITĂȚII,

regulă esențială ce guvernează procedura în fața Curții de Arbitraj Internațional

București și în conformitate cu care desfășurarea acestei proceduri este astfel organizată încât să aibă posibilitatea de a discuta în contradictoriu toate elementele litigiului, pentru rezolvarea lui corectă. Acest principiu sintetizează întregul complex de drepturi procesuale recunoscute legal pe seama părților, între care dreptul lor de a face cereri, de a propune și administra probe, dreptul de a pune concluzii cu privire la problemele de fapt și de drept ce interesează dezlegarea pricinii etc. ocupă un loc important. Totodată, el dă expresie și obligațiilor corelative acestor drepturi, ce revin arbitrilor în exercitarea funcțiilor lor, și anume: obligația de a primi (și asculta) cererile părților, obligația de a da părților cuvântul înaintea încheierii dezbaterilor, pentru a-și expune concluziile lor, obligația de a-și funda hotărârea numai pe acele elemente care au fost dezbătute în contradictoriu de către părți etc.

PRINCIPIUL DISPONIBILITĂȚII, regulă esențială ce guvernează procedura în fața Comisiei de Arbitraj, strâns legată de principiul contradictorialității și care constă în facultatea părților de a dispune

de obiectul litigiului — întotdeauna concretizat într-un drept subiectiv material — precum și de mijloacele procedurale de apărare a acestui drept. El dă expresie libertății pe care legea o recunoaște titularilor de drepturi civile de a le exercita potrivit propriei lor aprecieri, precum și de a le decide soarta juridică. **P.d.** se concretizează în următoarele aspecte: *a)* dreptul părții interesate de a declanșa procedura de soluționare a litigiului, prin introducerea acțiunii; *b)* dreptul reclamantului de a determina limitele acțiunii, fixând pretenția ce urmează a forma obiectul acesteia; *c)* dreptul reclamantului de a renunța la acțiune; *d)* dreptul părâtului de a recunoaște pretențiile din acțiune (cererea de arbitrare); *e)* dreptul părților de a stinge litigiul prin tranzacție; *f)* dreptul părții care a căzut în pretenții de a recurge la căile de atac prevăzute în regulamentele arbitrale; *g)* dreptul părții care a câștigat, obținând o hotărâre definitivă, de a cere executarea acesteia. **P.d.** operează în procedura arbitrajului de comerț internațional în limite mai largi decât în procedura de drept comun. Aceasta se concretizează prin faptul că declanșarea litigiului arbitral poate fi făcută

numai de către părțile din contract. Și aici însă dreptul părților de a stinge litigiul printr-o tranzație este, la fel ca în dreptul comun, supus cenzurii organului arbitral, neadmițându-se perfectarea unei tranzații contrare legii; arbitrajul va aprecia legalitatea tranzației prin referire la legea aplicabilă fondului litigiului.

PRINCIPIUL EGALITĂȚII PĂRȚILOR,

regulă esențială ce guvernează procedura în fața Curții de Arbitraj București și în temeiul căreia atât resortisanții români, cât și părțile străine sunt deplin egale în drepturi și obligații. Acest principiu este garantat prin prevederile referitoare la autonomia arbitrajului, independența și numirea arbitrilor, recuzarea și abținerea acestora. Egalitatea părților se manifestă sub mai multe aspecte. Unul dintre aspectele cele mai pregnante ale egalității este dreptul la apărare ce se exprimă prin dreptul pârâtului de a administra toate probele și de a-și apăra interesele în fața comisiei. Regulamentul Curții de Arbitraj București prevede că părțile pot participa la dezbaterile litigiului, după voința lor, personal sau prin reprezentanți împuterniciți în mod convenit.

Egalitatea părților se reflectă și în modul în care este reglementată folosirea limbii în fața organului arbitral: în principiu, se utilizează limba oficială din țara în care se află sediul Curții de Arbitraj; se admite însă ca pe baza acordului părților tribunalul arbitral să dispună ca dezbaterile să se facă și într-o altă limbă; dacă una din părți nu cunoaște limba în care se desfășoară dezbaterile, completul de arbitri va asigura, la cererea și pe cheltuielile acelei părți, serviciile unui traducător. Totodată li se recunoaște părților posibilitatea de a participa la dezbateri cu traducătorul lor, după cum se admite ca traducerea să fie făcută de către unul din membrii completului de arbitraj. Aplicarea regulii privind folosirea limbii în cadrul procedurii de arbitraj își găsește reflectare și în reglementarea specială referitoare la cererea introductivă: această cerere se depune redactată în limba română sau în limba contractului dintre părți ori în limba în care ele au purtat corespondența; când interesele examinării litigiului reclamă, Curtea de Arbitraj poate, din oficiu sau la cerere, obliga partea să prezinte o traducere a cererii în limba română. Părțile au facultatea să ceară ca efectuarea

traducerilor să se facă pe socoteala lor, prin grija Curții de Arbitraj. Reglementările privind folosirea limbii în procedura de arbitraj reflectă grija de a se evita punerea părții străine într-o situație defavorabilă, datorită necunoașterii limbii în care se dezbate litigiul.

PRINCIPIUL INDEPENDENȚEI OBLIGAȚIILOR CAMBIALE,

regulă constituind un reflex al principiului independenței semnăturilor, potrivit căreia obligațiile cambiale, la fel ca și semnăturile prin care ele sunt asumate, au independență unele față de altele, în sensul că nevalabilitatea obligației asumate de un incapabil nu antrenează nevalabilitatea celorlalte obligații. Prin excepție însă de la această regulă, nevalabilitatea obligației trăgătorului este susceptibilă să lipsească de eficiență juridică celelalte obligații cambiale.

PRINCIPIUL INDEPENDENȚEI SEMNĂTURILOR, regulă potrivit căreia semnăturile puse pe o cambie sunt independente una de alta, la fel ca și obligațiile cambiale la care se referă, în sensul că dacă o semnătură este dată de un incapabil, aceasta nu întrunește valabilitatea și nici efi-

ciiența celorlalte semnături și obligații cambiale. Prin excepție de la această regulă, nevalabilitatea semnăturii trăgătorului are ca efect, pe de o parte, nevalabilitatea obligării lui, iar pe de altă parte, lipsirea de eficiență juridică a celorlalte semnături, în sensul că ele devin improprii pentru a produce efecte cambiale.

PRINCIPIUL LEX VOLUNTATIS,

caz particular de aplicare a principiului libertății convențiilor în domeniul raporturilor de comerț internațional, un reflex al acestuia în realitățile economice și juridice pe care le concretizează asemenea raporturi. Constituie o normă conflictuală fundamentală potrivit căreia condițiile de fond (mai puțin capacitatea părților) și efectele juridice ale contractului comercial internațional sunt guvernate de legea desemnată în acest scop de către părțile contractante. P.l.v. exprimă regula, de generală aplicare la contractele comerciale internaționale, potrivit căreia fondul și efectele obligaționale ale acestor contracte sunt prioritar supuse legii desemnată de părți ca fiind competentă să le reglementeze. Legea română (nr. 105/1992), extinde sfera lui de aplicare și la

actele juridice unilaterale. Fundamentarea teoretică și practică a p.l.v. se întemeiază înainte de toate pe recunoașterea egalității tuturor sistemelor juridice naționale (cu specială referire la dreptul civil și la dreptul comercial). Egalitatea legislațiilor naționale raportată la facultatea părților de a desemna legea care să le guverneze contractul legitimează concluzia că nu există o lege care să se aplice obligatoriu, după cum nu există o lege care să nu poată fi aplicată vreodată. Nici un sistem juridic național nu este exclus din raporturile de drept internațional privat. Norma *lex voluntatis* este comună majorității sistemelor de drept internațional privat. Ea reprezintă deci un element de uniformitate într-o mare diversitate. P.l.v. este perfect compatibil și întrutotul adecvat cerințelor specifice pe care le reclamă normala desfășurare a circuitului mondial de valori și de cunoștințe, cerințe ce se subsumează în două elemente, securitatea și previzibilitatea, definitorii pentru parametrii acestui circuit. P.l.v. permite părților să adapteze contractul lor la realitățile juridice atât de variate pe diverse piețe străine, ceea ce facilitează la modul concret schimbările internaționale de mărfuri.

Facultatea părților contractante de a desemna *lex contractus* nu este limitată la sistemele de drept național ce au o anumită legătură obiectivă sau, în orice caz, o legătură semnificativă cu contractul lor. Posibila legătură a contractului comercial internațional cu sistemul juridic existent într-un anumit stat nu este în mod necesar aparentă, vizibilă. Conexiunea unui asemenea contract cu legea unei anumite țări este prin excelență internă, de natură economică, comercială, deci are caracter neaparent. Tocmai legătura de acest gen prezintă relevanță pentru alegerea de către părți a legii care să le guverneze contractul. Principiul *lex voluntatis* este construit de așa manieră încât să permită părților contractante să releve conexiunea economică a contractului lor cu legea dintr-o anumită țară și să își exprime opțiunea pentru acea lege ca *lex contractus*, chiar dacă între statul căruia îi aparține respectiva lege și contractul lor nu se poate stabili o conexiune teritorială. Totodată, părțile își pot motiva opțiunea lor privind legea aplicabilă contractului și pe diverse alte rațiuni de ordin politic, economic, comercial, juridic sau financiar. P.l.v. comportă pentru părți o liberă

și suverană apreciere a tuturor circumstanțelor concrete în care se integrează și se derulează contractul lor și o nelimitată putere de decizie privind desemnarea legii care să guverneze raportul juridic respectiv într-un mod cât mai corespunzător cu propriile lor interese. Pentru eventualitatea unui comportament incorect al părților în alegerea legii aplicabile contractului lor urmează a se face aplicarea teoriei fraudei la lege. În virtutea acestei teorii desemnarea legii competente făcută cu intenția de a se frustra aplicarea normelor conflictuale incidente rămân fără eficiență juridică. P.l.v. suportă și o altă limitare prin impactul ordinii publice de drept internațional privat asupra domeniului său de aplicare. Intervenția ordinii publice de drept internațional privat nu produce ca efect înlăturarea legii străine desemnată de părți ca *lex contractus*, ci numai a rezultatului la care ar conduce aplicarea sa de către organul de jurisdicție competent în măsura în care acel rezultat ar fi incompatibil cu exigențele acelei ordini din țara forului. Ordinea publică de drept internațional privat, ca factor de limitare a p.l.v., are caracter excepțional, în practică fiind extrem de rare

situațiile când ea ar putea fi luată în considerare ca atare.

PRINCIPIUL LIBERTĂȚII COMERTULUI, premisa esențială pentru desfășurarea normală a circulației bunurilor, valorilor și cunoștințelor la scară planetară. Dă expresie nevoii obiective de a se înlătura toate obstacolele (de ordin economic, vamal, fiscal, administrativ sau politic) de natură să stânjenească această circulație sau chiar să o strânguleze pentru anumite state sau pentru participanții la comerț aparținând anumitor state. Libertatea comerțului constituie totodată condiția sine-qua-non pentru afirmarea, dezvoltarea și consolidarea economiei de piață. Este motivul pentru care Constituția României din 1991 a ridicat-o la rangul de principiu constituțional, proclamând că „statul trebuie să asigure libertatea comerțului, protecția concurenței loiale, crearea cadrului favorabil pentru valorificarea tuturor factorilor de producție“ (art. 134 alin. 2 lit. a). În România libertatea comerțului constituie o politică de stat; printre mijloacele prin care statul îi creează un câmp liber de manifestare se află protecția concurenței loiale și asigurarea cadrului favorabil pentru valori-

ficarea tuturor factorilor de producție. Pe plan internațional, adâncirea interdependențelor economice între statele lumii în scopul accelerării progresului economic general și al asigurării pentru fiecare participant a condițiilor minimale de a ocupa un loc cât mai favorabil în diviziunea mondială a muncii face imperios necesară înlăturarea oricăror discriminări sau bariere în calea schimbului liber de valori materiale ale diferitelor țări, abolirea oricăror măsuri de exacerbare a protecționismului, stabilirea unor taxe vamale de natură să stimuleze importurile și exporturile de mărfuri, adoptarea unor politici fiscale rezonabile. La nivel interstatal există preocupări constante atât în Europa cât și pe continentul Nord-American de a se crea structuri organizatorice apte să asigure promovarea și extinderea libertății comerțului pe arii geografice din ce în ce mai întinse. Asemenea preocupări își găsesc reflectarea în numeroase acorduri internaționale multilaterale dintre care se detașează prin importanța și semnificația lor actuală și de perspectivă cele ce fundează Uniunea Europeană, Zona Nord Americană de Liber Schimb, precum și Actul final al Rundei Uruguay. Tratatul de la

Roma din 5 martie 1957, Actul unic european din 17 și 28 februarie 1986 și Tratatul de la Maastricht din 7 februarie 1992 constituie suportul principal al integrării europene pe multiple planuri. În cuprinsul acestor convenții internaționale își găsesc consacrară și principiul libertății comerțului concretizat în: libera circulație a mărfurilor și serviciilor, libera circulație a capitalurilor, libera circulație a persoanelor și libera concurență. Aceeași concretizare a principiului în discuție se regăsește și în acordurile de asociere ale României la Comunitățile Europene și la A.E.L.S. O importantă reconfirmare a primit acest principiu și prin acordul convenit de Uniunea Europeană și A.E.L.S. intrat în vigoare în ianuarie 1994, acord prin efectul căruia a fost creat spațiul economic european cuprinzând o populație de 340 milioane de oameni și un potențial economic deosebit de ridicat. În replică, țările de pe continentul nord-american (S.U.A., Canada și Mexic) au perfectat Tratatul Nord-American de Liber Schimb (North American Free Trade Agreement — NAFTA) intrat în vigoare la 1 ianuarie 1994. Principalul obiectiv urmărit de tratat îl reprezintă des-

ființarea barierelor tarifare și reducerea celor netarifare în comerțul dintre S.U.A., Canada și Mexic, creându-se astfel o piață de 300 milioane locuitori, reprezentând unul dintre cele mai importante blocuri economice și comerciale ale lumii după cel de-al doilea război mondial. La 15 aprilie 1994, a fost semnat la Marakesh (Maroc) de către 124 de state (printre care și România) actul final al Rundei Uruguay prin care s-a convenit cea mai vastă liberalizare a comerțului mondial înfăptuită vreodată. Cu începere de la 1 ianuarie 1995 au început să fie operate treptat reduceri de 40% la taxele vamale pentru produsele industriale și cu 36% pentru produsele agricole. Dar cea mai mare realizare concretizată prin acest acord pare a fi crearea, începând cu 1 ianuarie 1995 a Organizației Mondiale a Comerțului care a înlocuit pe aceeași dată Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT). Noua structură internațională deschide perspective deosebit de largi pentru afirmarea principiului libertății comerțului la scară planetary.

PRINCIPIUL LIBERTĂȚII CONVENȚIILOR, regulă potrivit căreia fiecare subiect de drept se obligă prin propria lui voință,

numai la ceea ce acceptă ca fiind în interesul lui și numai în măsura în care dorește. Concret acest principiu implică o multitudinea de aspecte dintre care cele mai semnificative sunt: orice contract, fie el chiar de comerț internațional, se încheie prin acordul de voință al părților; fiecare participant la raporturile de comerț internațional este liber să-și aleagă partenerii contractuali și să negocieze cu aceștia condițiile de contractare astfel încât în conținutul contractului să se regăsească interesele sale care să fie suficient de bine protejate prin clauzele stipulate; părțile sunt libere să determine, prin acordul lor de voință, natura juridică, obiectul și conținutul contractului perfectat de ele; pe parcursul executării contractului părțile sunt libere să modifice, prin acordul lor de voință, contractul, precum și să decidă rezilierea lui; contractanții au libertatea să desemneze, de comun acord, legea (fie română fie străină) care să guverneze fondul și efectele contractului de comerț internațional intervenit între ei; de asemenea, în contractele comerciale internaționale părțile au libertatea unei opțiuni și în ceea ce privește jurisdicția (de drept comun sau arbitral) căreia înțeleg să-i supună eventualele li-

tigii generate de contractul lor. O asemenea opțiune implică și dreptul părților de a alege jurisdicția din statul uneia dintre ele și jurisdicția existentă într-un stat terț. P.I.c. pune în discuție relația dintre lege și voință. În contractele interne, primatul legii față de acordul de voință al părților contractante constituie un adevăr de multă vreme și definitiv câștigat. În contractele comerciale internaționale puterea creatoare a voinței părților este controversată. S-a impus concepția obiectivă care susține și aici primatul legii asupra voinței. Voința individuală nu poate avea efect creator în afara legii sau peste lege. Părțile pot desemna legea contractului lor numai grație faptului că o atare opțiune le este permisă de legea forului. Libertatea convențiilor se analizează astfel în raporturile de comerț internațional ca o autonomie derivată, iar nu ca o autonomie primordială. Întotdeauna ea este consacrată de ordinea juridică națională, deoarece nu poate exista în afara unei asemenea ordini.

PRINCIPIUL NEMIJLOCIRII ȘI AL ROLULUI ACTIV AL ARBITRULUI, regulă esențială ce guvernează desfășurarea procedurii în fața Curții de Arbitraj

Comercial Internațional București și în temeiul căreia tribunalul arbitral (sau, după caz, arbitrul unic) are obligația să cerceteze direct și nemijlocit toate elementele interesând dezlegarea pricinii și să ordone, chiar din oficiu, fără a știrbi dreptul părților de a-și face probele și susținerile lor, administrarea oricăror probe, să întreprindă orice demers procedural de natură să conducă la stabilirea adevăratelor raporturi dintre părți, la corecta soluționare a pricinii. Regulamentul Curții de Arbitraj Comercial Internațional București prevede că fiecareia dintre părți îi revine sarcina să probeze faptele pe care își întemeiază pretenția sau apărarea în litigiu. Completul de arbitraj poate cere părților toate explicațiile suplimentare pe care le consideră necesare, poate dispune din proprie inițiativă administrarea oricăror probe prevăzute de lege și se poate totodată adresa oricăror organe de stat sau organizații române în vederea obținerii relațiilor necesare pentru corecta soluționare a pricinii. Completul de arbitri poate cere și unor terțe persoane prezentarea de probe, regulamentul menționat acordând un rol activ arbitrului în stabilirea adevărului.

Nemijlocirea exprimă cerința ca, pe cât posibil, organul arbitral să constate prin propriile mijloace conținutul faptic ce urmează a fi stabilit; ea cere ca din probațiune să fie înlăturate toate verigile inutile care, nefiind strict necesare, departe de a contribui la elucidarea cazului, îl complică nejustificat. De regulă, arbitrii sut chemați să reconstituie, — folosindu-se, după caz, de înscrisuri, depoziții de martori sau probe materiale — fapte și întâmplări petrecute în trecut; în vederea stabilirii adevărului obiectiv ei trebuie să cerceteze nemijlocit aceste probe, verificând sursele de probațiune originare prin examinarea înscrisurilor originale, prin audierea anumitor persoane care au perceput nemijlocit faptele relatate. Regulamentul Curții de Arbitraj Comercial Internațional București prevede că administrarea probelor se efectuează în ședința completului de arbitri. Prin încheierea de ședință se poate dispune ca această operație să fie efectuată în fața unui arbitru delegat într-un atare scop; o asemenea împrejurare nu este însă de natură să infirme principiul nemijlocirii, deoarece arbitrul delegat este membru al completului de arbitri. Regulamentul menționat consacră to-

tuși o excepție de la principiul în discuție, admitând că administrarea probelor se poate face și prin mijlocirea instanțelor judecătorești, caz în care este necesar să se recurgă la o comisie rogatorie *sui generis*.

PRINCIPIUL PUBLICITĂȚII ȘI ORALITĂȚII, regulă esențială ce guvernează procedura în fața Curții de Arbitraj Comercial Internațional București și în conformitate cu care litigiile arbitrale se dezbat la sediul instituției de arbitraj, într-o sală de ședință unde au acces nu numai părțile, ci și orice persoană care dorește să urmărească derularea procedurii arbitrale, dezbaterile având loc verbal și presupunând obligația arbitrilor de a da cuvântul părților pentru ca fiecare dintre ele să-și susțină poziția procesuală. Potrivit regulamentului Curții române de arbitraj, examinarea litigiului se face în ședință publică; la cererea oricăreia din părți sau chiar din oficiu, completul de arbitri poate însă proceda la examinarea litigiului în ședință închisă. La ședința închisă este permis numai accesul părților litigante sau al reprezentanților acestora, al consilierilor lor, precum și al celorlalte persoane citate. Participarea părților, indiferent dacă ședința

este publică sau închisă, se poate face fie personal, fie prin împuterniciți sau avocați. De regulă, dezbateră litigiului nu poate fi împiedicată de absența uneia din părți; excepție fac cazurile în care partea lipsă cere până la terminarea dezbaterii, invocând motive întemeiate, amânarea soluționării litigiului. Fiecare dintre părți are facultatea de a cere în scris ca arbitrii să procedeze la soluționarea litigiului și în lipsa ei, pe baza actelor de la dosar. Atunci când, deși legal citate, părțile nu se prezintă la termenul de dezbateră și nici una dintre ele nu a cerut amânarea soluționării litigiului, arbitrii vor proceda la suspendarea cauzei; excepție face situația în care părțile sunt de acord ca soluționarea litigiului să se facă în prezența părților, chiar dacă acestea au cerut ca ea să aibă loc în lipsa lor, ori de câte ori apreciază că probele prezentate nu sunt suficiente.

PRINCIPIUL SEPARĂRII, regulă de organizare a sistemului financiar-bancar conform căreia agenții pieței creditului (băncile) sunt separați de agenții pieței titlurilor (societățile financiare), cei dintâi (adică băncile) neavând dreptul de a efectua operațiuni cu titluri.

PROCEDURA DE ARBITRAJ (în comerțul internațional), totalitatea regulilor pe baza cărora arbitrajul de comerț internațional își desfășoară activitatea de soluționare a litigiului cu care a fost investit într-un atare scop. Se caracterizează printr-o mare suplețe, concretizată printre altele în prerogativa părților de a stabili ele însele (în anumite limite) regulile procedurale, prerogativă a cărei întindere diferă după cum este vorba de un arbitraj *ad hoc* sau de un arbitraj instituționalizat. Libertatea părților de a alege procedura arbitrală este mai extinsă în cazul arbitrajului *ad hoc*, ca având o singură limită, și anume ordinea publică, ce subsumează în conținutul ei respectul drepturilor apărării, garantate prin controlul eficient din partea jurisdicțiilor ordinare, care sunt chemate să intervină pe terenul sentințelor arbitrale. Situația este însă diferită în cazul arbitrajului instituționalizat: acesta se desfășoară într-un cadru prestabilit, iar faptul că părțile au acceptat competența instituției respective implică și achiesarea lor la procedura prestabilită de acea instituție, prin regulamentul său de funcționare; de regulă însă, și într-o atare situație li se lasă părților posibilitatea de a

deroga de la unele dispoziții ale regulamentului. **P.a.** prezintă un specific aparte, în cazul arbitrajului în echitate (*ex aequo et bono*): într-o atare ipoteză arbitrii au libertatea de a statua după o procedură care să evite rigiditatea formelor, a termenelor de prescripție etc.; ei au facultatea să decidă măsurile necesare pentru evitarea oricăror manevre dilatorii ale părților și de a asigura astfel celeritatea soluționării litigiilor. Specificul **p.a.** este un reflex al specificului litigiului arbitral, concretizat în faptul că părțile litigante nu se situează pe poziția de adversari ireductibili și implacabili, ele având interesul și fiind îndemnate de arbitri să-și continue relațiile lor de afaceri, să ajungă cât mai rapid la o soluție tranzacțională; în mod frecvent, părțile se pun de acord asupra unei tranzacții, fie că aceasta se realizează direct între ele, fie că ea se încheie cu o așa-numită „sentință prin acordul părților”. Suplețea **p.a.** se explică și prin natura contractuală a arbitrajului, puterile arbitrilor avându-și sorgintea într-o convenție a părților și fiind limitate în temeiul convenției respective. Desfășurarea **p.a.** în bune condiții este ferm garantată prin accentul care se pune pe respectarea riguroasă a drepturilor

apărării, parte integrantă a ordinii publice internaționale; sancțiunea nerespectării dreptului la apărare aparține domeniului recunoașterii și executării sentințelor arbitrale, fiind exercitată de către jurisdicțiile ordinare în cadrul procedurii de *exequatur*. **P.a.** asigură dezbatărilor un caracter confidențial; chiar dacă se publică uneori sentințele, publicarea lor se face de așa manieră încât să nu se știe numele sau denumirea părților. În cadrul **p.a.** se permite utilizarea limbilor străine: părțile au libertatea să convină într-un atare sens, iar dacă ele nu s-au putut pune de acord în această privință se utilizează limba în care a fost redactat contractul, prezumându-se că litiganții, prin însăși încheierea contractului în limba respectivă, au decis ca ea să fie limba în care să se desfășoare procedura de soluționare a litigiului ivit cu referir la acel contract. În toate cazurile însă, vor fi luate măsuri de natură să împiedice dezavantajarea vreunei părți prin utilizarea unei anumite limbi în desfășurarea dezbaterilor. Convenția europeană de la Geneva din 21 aprilie 1961 asupra arbitrajului comercial internațional recomandă părților să insereze în convenția lor de arbitraj cel

puțin indicarea locului unde urmează să se țină arbitrajul, precum și modul de arbitrar (arbitraj *ad hoc* sau arbitraj instituționalizat). Această convenție consacră principiul libertății părților, stabilind că acestea sunt libere să adopte una din următoarele soluții: a) să supună litigiul lor unei instituții permanente de arbitraj, caz în care regulamentul acestei instituții va primi aplicare obligatorie, guvernând **p.a.**; b) să supună litigiul dintre ele unui arbitraj *ad hoc*, ipoteză în care li se recunoaște facultatea de a desemna arbitrii, de a fixa locul arbitrajului și de a stabili regulile de procedură. Principiul libertății părților nu are însă valoare absolută; el este compatibil cu intervenția unei autorități exterioare, în anumite cazuri. Asemenea situații sunt: ipoteza în care părțile au înțeles să supună soluționarea litigiului lor unei instituții permanente de arbitraj, fără să fi desemnat această instituție și fără să se fi pus de acord asupra desemnării ei; cazul când părțile nu s-au putut pune de acord nici măcar asupra modului de arbitraj (instituțional sau *ad hoc*); dacă părțile au convenit să supună litigiul unui arbitraj *ad hoc*, dar nu au indicat măsurile necesare pentru orga-

nizarea acestuia (numele arbitrilor sau modul lor de numire, fixarea locului arbitrajului), ori dacă aceste măsuri sunt incomplete sau insuficiente. Intervenția unei autorități exterioare (spre exemplu, președintele camerei de comerț din țara pârâtului) se produce la cererea uneia dintre părți (reclamantul sau pârâtul, acesta din urmă având un atare drept numai dacă a introdus o cerere reconvențională), ori chiar la cererea arbitrilor, atunci când ei nu se pot pune de acord, în probleme ca: sediul arbitrajului, desemnarea altui arbitru (dacă tribunalul arbitral este incomplet) etc. Arbitrii pot statua *ex aequo et bono*, dacă părțile au convenit într-un atare sens și dacă legea care cărmuiește arbitrajul permite aceasta. În cazul arbitrajului în echitate, **p.a.** este aleasă de părți; ele, fie direct (prin actul de compromis sau prin clauza compromisorie), fie indirect (prin referirea la regulamentul unei instituții de arbitraj) stabilesc regulile procedurale ce vor primi aplicare pe întreg parcursul derulării activității arbitrale. Această prerogativă ține de esența arbitrajului în echitate, în care totul se fundează pe încredere reciprocă și pe convingerea că opțiunile părților referitoare

la modul de soluționare a litigiului lor vor fi respectate. În cadrul unui asemenea arbitraj, părțile, având libertatea să aleagă procedura, au implicit posibilitatea de a aplica reguli procedurale reglementate de un anumit sistem de drept, sau chiar procedura la care ar fi obligat un arbitru, în cazul unui arbitraj de drept strict. Larga autonomie procedurală de care se bucură arbitrajul în echitate este limitată de două principii procedurale universale admise, și anume: respectul dreptului la apărare și ordinea publică internațională.

PROCEDURĂ DE EXEQUATUR, ansamblu de reguli și formalități ce trebuie îndeplinite de către persoana interesată și de către organul de jurisdicție competent, pentru ca o sentință arbitrală străină ce nu se execută voluntar să poată fi pusă în lucrare pe cale silită. **P. e.** se desfășoară cu citarea părților și presupune verificarea condițiilor de regularitate internațională a sentinței arbitrale străine și a caracterului executor în țara de origine. Verificarea acestor condiții se face ținându-se seama și de prevederile Convenției de la New York din 1958 în raporturile cu statele-părți la

această Convenție. Potrivit legislației române este competent să acorde caracter executor în România unei sentințe arbitrale străine, tribunalul județean în raza teritorială a căruia urmează să aibă loc executarea. **V. și recunoașterea și executarea silită a sentințelor arbitrale străine.**

PROCEDURA LICHIDĂRII JUDICIARE, v. **lichidare judiciară**.

PROCEDURA ÎN FAȚA CURȚII DE ARBITRAJ COMERCIAL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI, ansamblul de reguli pe baza cărora Curtea de Arbitraj Comercial Internațional rezolvă litigiile de comerț industrial ce sunt de competența sa. Declanșarea acestei proceduri se face printr-o cerere scrisă (acțiune sau reclamație) prin care reclamantul își formulează pretențiile lui față de pârât. Cererea de arbitrar, însoțită de documentele anexă, se comunică în copie pârâtului, împreună cu o listă a arbitrilor Curții de Arbitraj și cu numele arbitrului ales (iar dacă este cazul, și cu numele supleantului), cu invitația de a depune întâmpinare în termen de 30 zile de la primirea acestor acte; la cererea pârâtului, termenul menționat poate fi

prelungit. În vederea soluționării litigiului se alcătuiește un complet arbitral (tribunal arbitral) format din trei arbitri, după cum urmează: doi arbitri se desemnează de către părți sau (în lipsa desemnării lor prin acordul părților) sunt numiți de președintele Curții de Arbitraj; cel de-al treilea, supraarbitrul, se alege de către cei doi arbitri desemnați sau (în lipsa înțelegerii lor privind persoana acestuia) este numit de către președintele Curții de Arbitraj. Completul arbitral este prezidat de către supraarbitrul. În cazul în care părțile își exprimă dorința ca litigiul să fie soluționat de către un arbitru unic, ele îl vor alege de pe lista de arbitri: de regulă, reclamantul propune un arbitru, iar pârâtul se pronunță asupra propunerii respective; dacă părțile nu se pot pune de acord asupra persoanei arbitrului, desemnarea acestuia se va face de către președintele Curții de Arbitraj dintre cei înscriși pe lista de arbitri. Atunci când există mai multe părți ce au interese comune, acestea aleg un singur arbitru, iar în lipsa acordului lor, arbitrul va fi desemnat de către președintele Curții de Arbitraj. Arbitrul care este împiedicat să-și exercite atribuțiile va fi înlocuit cu supleantul său (dacă a

fost desemnat un supleant); în eventualitatea că și supleantul ar fi împiedicat să-și îndeplinească atribuțiile, va fi înștiințată partea care l-a ales, fiind invitată să-și aleagă un alt arbitru (și eventual un nou supleant), în termen de 15 zile de la data când a primit înștiințarea; dacă partea vizată nu comunică, în acest termen, numele arbitrului nou ales, acesta va fi desemnat de către președintele Curții de Arbitraj. Atunci când împiedicarea exercitării funcțiilor îl privește pe arbitrul sau supleantul desemnat de către președintele Curții de Arbitraj, acesta din urmă va desemna neîntârziat un alt arbitru. În cazul în care supraarbitrul este împiedicat să-și îndeplinească funcția, alegerea unui nou supraarbitru se va face, în termen de 10 zile, de către cei doi arbitri desemnați, iar dacă aceștia nu vor face alegerea în termenul arătat, supraarbitrul urmează să fie numit de către președintele Curții de Arbitraj. Oricare din părți este îndreptățită să ceară recuzarea unui membru al completului de arbitraj sau a arbitrului unic, în următoarele situații: partea respectivă are îndoieli în ce privește imparțialitatea celui recuzat; partea dovedește că arbitrul vizat este direct sau indirect

interesat la soluționarea cauzei. Pentru aceleași motive pentru care se poate cere recuzarea, arbitrul sau supraarbitrul ori, după caz, arbitrul unic pot declara că se abțin de la examinarea cauzei. Motivele care legitimează recuzarea arbitrilor și supraarbitrului îndreptățesc părțile să ceară recuzarea și cu privire la experți și traducători. Completul arbitral legal, format și investit, verifică, în vederea statuării, stadiul pregătirii litigiului pentru dezbateri și dispune măsurile necesare pentru completarea dosarului; părților le poate cere explicații scrise referitoare la obiectul litigiului și la starea de fapt existentă, având totodată îndreptățirea să solicite împlicinațiilor completarea probelor. După efectuarea acestei verificări și după completarea dosarului, supraarbitrul fixează termenul de arbitrare a litigiului, dispunând citarea părților. Acestora din urmă li se comunică prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire toate înscrisurile: cereri, întâmpinări, citații, încheieri, sentințe arbitrale; despre comunicările respective se face mențiune în recipisa de primire. Celelalte înscrisuri pot fi comunicate prin scrisoare recomandată sau chiar prin scrisoare simplă, ori prin

telegrame, telexuri, precum și prin înmânare directă părții, sub semnătură, la sediul Curții de Arbitraj. Cu cel puțin 30 zile înaintea termenului de arbitrare se trimit citații părților, prin care acestea sunt înștiințate despre data și locul ședinței de arbitraj; în fapt însă, termenul este și mai lung, fiind stabilit astfel încât părțile să aibă posibilitatea de a-și pregăti temeinic dosarul. În mod obișnuit, ședința de arbitrare are loc la sediul Curții de Arbitraj, dar se poate ține și în alt loc; ea este publică, însă oricare dintre părți poate solicita ca litigiul să se dezbată în ședință închisă, o decizie în acest sens putând fi luată chiar din oficiu, de către completul de arbitri. În cazul în care litigiul se examinează în ședință închisă, la dezbateri au acces numai părțile sau reprezentanții acestora, consilierii lor, precum și celelalte persoane care au fost citate. Părțile pot participa la dezbateri și prin reprezentanți aleși de ele și valabil împuterniciți; ele pot fi reprezentate sau asistate și de străini. Oricare dintre părți poate cere în scris ca soluționarea litigiului să se facă și în lipsa ei, pe baza actelor de la dosar; dezbateri litigiului poate avea loc și în lipsa părții care, deși legal citată, nu se pre-

zintă la termenul fixat și nici nu cere în termen util (până la sfârșitul dezbaterilor), invocând motive temeinice, amânarea dezbaterii. Soluționarea litigiului va fi suspendată în cazul în care nici una din părți (ambele fiind legal citate) nu solicită amânarea sau soluționarea în lipsă și nici nu se prezintă la termenul stabilit pentru dezbateri. Completul de arbitraj poate dispune ca soluționarea litigiului să aibă loc în prezența părților chiar atunci când acestea au fost de acord ca ea să se facă în lipsa lor, dacă arbitrii apreciază că probele prezentate sunt insuficiente; tot astfel, completul de arbitraj poate ordona completarea dosarului cu orice acte pe care le consideră necesare în vederea unei corecte rezolvări a pricinii. Sarcina probei incumbă fiecăreia dintre părți, în ce privește faptele pe care își fundează pretențiile sau apărările. La rândul său, completul de arbitraj poate dispune administrarea oricăror probe legale și poate cere chiar unor terțe persoane prezentarea de probe; totodată se poate adresa oricăror organe de stat sau organizații române în vederea obținerii de relații ce s-ar dovedi necesare pentru corecta soluționare a litigiului. De regulă, administrarea probelor

se efectuează în ședința completului de arbitraj, dar acesta poate dispune printr-o încheiere ca ea să fie efectuată în fața unui arbitru delegat într-un atare scop. Arbitrii apreciază probele în armonie cu propria lor convingere. În principiu, dezbaterii litigiului se face în limba română; cu acordul părților, completul de arbitraj poate dispune însă ca ea să fie efectuată în altă limbă. La cererea și pe cheltuiela părții care nu cunoaște limba de desfășurare a dezbaterii, completul de arbitraj asigură serviciile unui traducător; traducerea poate fi făcută și de către unul dintre arbitri, dar părților li se lasă libertatea de a participa la dezbateri și cu traducătorul lor. În vederea constatării unor împrejurări de fapt, ca și cu privire la obiectul litigiului, părțile contractante pot solicita instanțelor judecătorești, înaintea declanșării sau pe tot parcursul desfășurării procedurii arbitrale, încuviințarea de măsuri asiguratorii și de măsuri provizorii; partea care a cerut asemenea măsuri are îndatorirea să le aducă la cunoștința Curții de Arbitraj. Completul de arbitraj poate decide, la cererea oricăreia din părți, sau chiar din oficiu, amânarea dezbaterilor sau suspendarea

litigiului pe un anumit termen; o asemenea hotărâre se materializează într-o încheiere. Mersul dezbaterilor se consemnează în încheierea de ședință, care se întocmește de către asistentul arbitral. Procedura arbitrală este guvernată de următoarele principii fundamentale: egalitatea părților; publicitatea și oralitatea dezbaterilor; nemijlocirea sau rolul activ al arbitrilor; continuitatea. Procedura arbitrală se finalizează, în mod normal, prin pronunțarea unei sentințe care poate interveni în următoarele situații: soluționarea litigiului în fond s-a făcut prin admiterea integrală sau parțială a acțiunii sau a cererii reconvenționale, ori prin respingerea lor; reclamantul și pârâțul reconvențional renunță la pretențiile formulate prin acțiune, respectiv prin cererea reconvențională, desistând astfel de la dreptul material valorificat prin acțiune sau prin cererea reconvențională; la cererea părților, se pronunță o sentință prin care se consfințește și se întărește tranzacția intervenită între ele. În unele situații, procedura arbitrală se finalizează printr-o simplă încheiere, prin care se constată un necontencios. Asemenea situații sunt: renunțarea reclamantului la acțiune, dacă

prin aceasta se vizează numai dreptul său procesual la acțiune; împăcarea părților, neurmată de cererea lor ca aceasta sau tranzacția care o materializează să fie consfințită de către arbitri; perimarea litigiului ca urmare a lăsării lui în nelucrare de către reclamant mai mult de 6 luni; expirarea termenului de suspendare a litigiului acordat de arbitri la cerere sau din oficiu, iar în timp de o lună de la data expirării aceluia termen reclamantul nu a cerut reluarea dezbaterii; lipsa condițiilor pentru examinarea și soluționarea în fond a litigiului.

PROCEDURA ÎN FAȚA CURȚII DE ARBITRAJ A CAMEREI INTERNAȚIONALE DE COMERȚ DIN PARIS, ansamblu de reguli și formalități prevăzute de Regulamentul Curții de Arbitraj, ce trebuie observate de către părți și arbitri pe parcursul derulării activității de soluționare a litigiului de comerț internațional cu care a fost investit acest organ de jurisdicție. Declanșarea procedurii se face printr-o cerere (acțiune), care trebuie să cuprindă toate elementele necesare pentru individualizarea părților, determinarea pretențiilor reclamantului, precum și arătarea tuturor pro-

belor prin care se pot dovedi acele pretenții, ca și indicarea numărului arbitrilor ce urmează să soluționeze litigiul respectiv; totodată, în cuprinsul cererii va fi formulată și opțiunea reclamantului privind desemnarea unui arbitru. Cererea și actele anexe se trimit în copie pârâtului; acesta din urmă are la dispoziție un anumit termen în care trebuie să depună întâmpinarea, arătând obiecțiile și mijloacele sale de apărare și propunând orice probe pe care le apreciază ca necesare; totodată, pârâtul va furniza orice alte informații ce crede că sunt utile derulării procedurii litigiului. De asemenea, în cuprinsul întâmpinării pârâtul trebuie să se pronunțe asupra numărului arbitrilor și să-și exprime propria-i opțiune în legătură cu desemnarea unui arbitru. Întâmpinarea și actele anexe se trimit în copie reclamantului. În termenul avut pentru întâmpinare, pârâtul este îndreptățit să introducă o cerere reconvențională; în cazul că el își valorifică acest drept, cealaltă parte trebuie să răspundă în termenul regulamentar, nota sa de răspuns fiind trimisă în copie pârâtului. Reclamantul se poate adresa Curții de Arbitraj fără să fi fost legat printr-o clauză de arbitraj într-un atare sens; în

acest caz, Curtea își va declina competența, dacă pârâtul nu va răspunde în termen de 30 de zile. Când însă părțile sunt legate printr-o clauză de arbitraj, arbitrajul va avea loc chiar dacă una dintre ele refuză să se prezinte. Ori de câte ori, întemeindu-se pe inexistența clauzei de arbitraj sau pe nevaliditatea acestei clauze, vreuna dintre părți invocă excepția de necompetență a Curții de Arbitraj, Curtea va putea decide ca arbitrajul să aibă totuși loc, când constată existența materială a clauzei de arbitraj, urmând ca arbitrul (sau, după caz, tribunalul arbitral) să hotărască asupra propriei lui competențe. În orice fază a litigiului, dacă există caz de urgență, părțile se pot adresa instanțelor de drept comun, cerând luarea unor măsuri provizorii. Procedura arbitrală este guvernată de regulile prevăzute prin Regulamentul Curții de Arbitraj al Camerei Internaționale de Comerț din Paris, ce se completează (în măsura în care este necesar) cu dispozițiile procedurale ale legii aleasă de părți, iar în lipsa unei asemenea alegeri, de legea locului unde se desfășoară arbitrajul. Părțile pot conveni și asupra locului unde urmează să se desfășoare arbitrajul (ceea ce implicit le con-

feră posibilitatea să decidă con-comitent și asupra legii de procedură); în tăcerea părților, arbitrajul se va ține la locul stabilit de Curte. Înainte de judecarea litigiului se procedează la elaborarea unui act de misiune în care se înscriu toate datele importante ale litigiului, făcându-se o expunere sumară a pretențiilor, arătându-se obiectul aflat în litigiu și circumstanțele cauzei, precum și problemele litigioase ce urmează a fi soluționate de către arbitri; totodată se mai adaugă și orice alte mențiuni necesare pentru ca sentința să devină susceptibilă de sancțiune legală. Actul de misiune se întocmește de către arbitri și se semnează atât de către ei, cât și de către părți; el se înaintează Curții spre confirmare. Acest act rămâne valabil chiar dacă una dintre părți, deși era legată printr-o clauză de arbitraj, refuză să-l semneze. Când o parte, deși valabil convocată, nu se prezintă, arbitrarea se va ține în lipsa ei. Arbitrajul se poate efectua numai pe baza actelor existente la dosar, ori de câte ori părțile nu cer să fie audiate. În eventualitatea formulării unor cereri noi, care nu sunt cuprinse în actul de misiune, acestea nu vor putea fi admise dacă cealaltă parte se opune. Atunci când părțile ajung

la un acord în fața tribunalului arbitral, acesta dă o sentință în care constată acordul părților. În celelalte cazuri, sentința se dă cu majoritate de voturi (când sunt trei arbitri), iar dacă nu se poate forma o majoritate urmează să decidă președintele tribunalului arbitral (sau supra-arbitrul). Sentința este supusă Curții de Arbitraj; aceasta poate să sugereze modificări de formă și, totodată, să avertizeze asupra unor aspecte interesând fondul procesului, ceea ce însă nu este de natură să limiteze libertatea de decizie a arbitrilor. Sentința arbitrală este definitivă, deci obligatorie pentru părți.

PROCEDURA DE REORGANIZARE JUDICIARĂ, ansamblu de reguli și formalități prevăzute de lege (nr. 64/1995) pentru a fi respectate și respectiv îndeplinite de către persoanele și organele care participă la reorganizarea activității debitorului. După confirmarea planului de reorganizare judiciară debitorul este obligat să îndeplinească fără întârziere, schimbările de structură prevăzute în acest plan. Tribunalul va putea dispune ca judecătorul-sindic să supravegheze activitatea debitorului până la îndeplinirea unor astfel de măsuri, dar nu mai mult

de un an de la confirmarea planului. În cazul în care debitorul își declară intenția de a-și reorganiza activitatea, iar planul de reorganizare întocmit în acest sens a fost confirmat de către tribunal, debitorul poate continua să-și conducă activitatea și să-și administreze personal averea, sub supravegherea judecătorului-sindic. Această posibilitate rămâne deschisă până când tribunalul va dispune motivat ca reorganizarea să înceteze și să se treacă la lichidarea averii debitorului. Dacă debitorul este o societate comercială aceasta va fi condusă de persoanele legal împuternicite să o reprezinte, sub supravegherea judecătorului-sindic. Acționarii și asociații cu răspundere limitată nu au dreptul să intervină în conducerea activității societății debitoare și nici în administrarea averii acestuia. Atunci când debitorul nu se conformează planului de reorganizare, administratorul (în sensul Legii nr. 64/1995) sau oricare dintre creditori poate solicita în scris tribunalului lichidarea, fără a mai fi necesară dovada insolvenței debitorului. Modificările aduse creanțelor ori drepturilor părților interesate, prin planul de reorganizare, rămân definitive în cazul în care tribunalul

aprobă o astfel de cerere. În cazul în care se constată o redresare a activității și o creștere a cuantumului sumelor care urmează a fi distribuite creditorilor, chiar în prezența unei cereri de lichidare, tribunalul poate dispune prelungirea perioadei de reorganizare pentru o durată de cel mult un an, desemnând o persoană care să conducă activitatea. Creditorii, debitorul și camera de comerț teritorială pot contesta hotărârea judecătorului-sindic de a continua activitatea debitorului, în termen de 15 zile de la adoptarea hotărârii respective. În acest caz, tribunalul va decide, de urgență, în cadrul unei ședințe la care poate participa orice parte interesată. Dacă tribunalul aprobă continuarea activității debitorului, el va putea impune restricții și condiții cerute de creditori sau debitor. Persoana căreia i-a fost încredințată conducerea continuării activității debitorului va trebui să prezinte, lunar, rapoarte judecătorului-sindic asupra situației financiare a averii debitorului. Raportul și darea de seamă contabilă vor fi prezentate trimestrial creditorilor. Chiar în prezența hotărârii tribunalului de a permite continuarea activității debitorului, creditorii pot să se opună (dar nu mai des

de 60 de zile) la continuarea activității, dacă desfășurarea unei astfel de activități aduce pierderi averii debitorului. Înregistrarea opoziției nu suspendă continuarea activității, până când tribunalul hotărăște asupra ei. V. și **plan de reorganizare judiciară**.

PROCES VERBAL DE CONSTA-

TARE (în transportul feroviar), înscris întocmit în armonie cu prevederile regulamentului de transport pentru traficul local și a Convențiilor internaționale COTIF/CIM sau SMGS, în trafic internațional, la cererea beneficiarilor transportului sau din inițiativa căii ferate, pentru constatarea producerii unei pierderi, substituirii, alterări, diluări, avarii sau violări a unei expediții de marfă pe calea ferată. Un astfel de înscris trebuie să conțină toate detaliile necesare stabilirii cauzelor și a circumstanțelor ce au determinat sau facilitat provocarea inconvenientului, sunt de natură să conducă la stabilirea valorii pagubei și a răspunderii pentru dauna suferită. P.v. c. se întocmește de către șeful stației sau de către înlocuitorul său, iar constatarea trebuie efectuată în prezența predătorului (în stația de predare), în prezența destinatarului (în stația de destina-

ție), în prezența a doi martori, pe cât posibil străini de calea ferată (pe parcurs).

PROCESOR (în plăți cu card), orice persoană juridică, care, în baza unor *obligații reciproce* la care *emitentul de card* este parte semnatară, poate acționa în *plăți cu carduri* ca intermediar între *deținător de card, comerciant, emitent de card*, alt **p.** și/sau altă persoană juridică. V. și **emitent de card; deținător de card; obligații reciproce; plată cu card**.

PROCURĂ, înscris constatator al contractului de mandat, cuprinzând precizarea puterilor conferite mandatarului. În funcție de natura actelor juridice cu referire la care mandantele îl abilitază pe mandatar, **p.** poate fi: *generală*, în virtutea căreia mandatarul este abilitat să îndeplinească acte de administrare; *specială*, prin efectul căreia mandatarul este abilitat să îndeplinească acte de dispoziție. Atunci când mandantele îl împuternicește pe mandatar să perfecteze un act juridic în forma înscrisului autentic și **p.** trebuie să fie constatată printr-un înscris autentic. Pentru reprezentare în fața unui organ de jurisdicție (instanță judecătorească sau arbitraj) este necesă-

ră p. judiciară care trebuie redactată în formă autentică.

PRODUCT PLANNING, activitate având caracter complex și ca obiectiv principal selecționarea și introducerea în fabricație a produselor noi. Presupune legături strânse între cercetarea tehnologică aplicativă și cercetarea economică în general, cercetarea de marketing în special. **P.p.** cuprinde: investigarea și selectarea ideilor pentru noi produse. Selectarea se face după criteriile tehnice și economice financiare detaliindu-se datele cu privire la cheltuielile necesare, condițiile de producție, tehnologiile, legătura cu produsele existente, efectele asupra pieții. Totodată **p.p.** vizează și: concretizarea ideii într-un proiect și apoi într-un prototip al produsului; testarea tehnică a prototipului și perfecționarea acestuia; realizarea producției pilot în scopul pregătirii procesului de producție și testarea comercială a produsului.

PRODUCȚIE LA COMANDĂ, modalitate de cooperare în domeniul producției constând în comanda făcută de către o firmă producătoare dintr-o anumită țară (firmă ordonator) unei firme producătoare dintr-o altă

țară (firmă executant) pentru fabricarea unui produs pe baza documentației tehnice pe care i-o pune la dispoziție, urmând ca produsul astfel realizat să fie comercializat de către ordonator fie pe piața din propria țară, fie pe piața externă. Executarea produsului comandat se poate face fie cu materiile prime și materialele executantului, fie cu cele puse la dispoziția acestuia de către ordonator. Frecvent ordonatorul livrează executantului, în vederea îndeplinirii comenzii făcute acestuia, mașinile și utilajele necesare procesului de producție. **P. c.** comportă avantaje relevante pentru ambele părți participante la operațiune. Astfel ordonatorul obține următoarele avantaje mai importante: evitarea efectuării unor investiții și a altor cheltuieli ce s-ar dovedi necesare realizării prin producția proprie a produselor în cauză; obținerea unor produse de nivel tehnico-calitativ pentru care partenerul lui posedă specializarea necesară; posibilitatea completării gamei sortimentale a produselor oferite spre comercializare. Avantajele susceptibile a fi obținute de executant sunt următoarele: o mai bună utilizare a capacităților de producție proprii ori de câte ori acestea nu pot fi acope-

rite prin portofoliul propriu de comenzi; reducerea costurilor unitare de producție ca efect al amplificării seriilor de fabricație și ca urmare sporirea competitivității de preț a produselor realizate; majorarea exporturilor; asigurarea unor desfaceri continue și în cantități stabile grație obligațiilor de preluare a produselor asumate de ordonator în baza contractului de cooperare; menținerea unui contact mai strâns cu piața externă; acumularea unei experiențe suplimentare în producție etc. **P. c.** este utilizată prioritar în sectoarele industriei ușoare și ale bunurilor de consum.

PRODUS BURSIER, activele și titlurile financiare tranzacționate la bursă.

PROFIT COMERCIAL, câștig obținut de pe urma unei afaceri ca rezultat net pozitiv al scăderii tuturor cheltuielilor implicate de acea afacere din veniturile realizate prin derularea ei. Obținerea de **p.c.** în economia de piață este factorul motivațional esențial în orice afacere. Celelalte mobiluri care impulsionează activitatea desfășurată de agenții economici (ca de pildă: cucerirea și menținerea pieței, asigurarea echilibrului econo-

mico-financiar, promovarea imaginii firmei etc.) sunt indisolubil corelate cu finalitatea maximizării profitului și subordonate atingerii acesteia. În principiu, **p.c.** se calculează ca diferență între cifra de afaceri și costurile totale. Doctrina economică distinge: **p.c. brut**, **p.c. operațional** și **p.c. net**.

PROFIT PE HÂRTIE, v. rezultat virtual.

PROGRAMME TRADING, denumire generică dată comerțului cu titluri efectuat cu ajutorul calculatorului. Se concretizează în cumpărări și vânzări de titluri pe baza unor programe informatice, gestionate de societăți financiare specializate.

PROGRAMUL NAȚIUNILOR UNITE PENTRU DEZVOLTARE (P.N.U.D.), organizație interguvernamentală cu statut de instituție specializată având ca obiectiv realizarea asistenței tehnice și de preinvestiții a O.N.U., sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare, îndeobște a celor cu venit național redus pe locuitor, în aducerea la îndeplinire a programelor lor de dezvoltare, prin asigurarea utilizării eficiente a resurselor naturale și a potențialului uman. A fost

creată în anul 1965 prin efectul fuzionării Programului lărgit de asistență tehnică (E.P.T.A.) cu Fondul special al Națiunilor Unite, fiind deschisă participării tuturor țărilor membre ale O.N.U. și-a stabilit sediul la New York și are birouri în aproape 100 de țări. Sfera de activitate a P.N.U.D. cuprinde practic toate domeniile economice și sociale: agricultură și creșterea vitelor, pescuit, silvicultură, industriile minieră și manufacturieră, producția de energie, transporturi și comunicații, construcții, comerț, turism, sănătate, mediu înconjurător, învățământ și pregătire profesională, planificare, administrație etc. Extinzându-și activitatea într-o arie atât de largă, această organizație constituie cel mai vast mecanism de asistență tehnică multilaterală și de preinvestiții în țările cu venit național scăzut; cu sprijinul său au fost executate până în prezent peste 8000 de proiecte de preinvestiții și asistență tehnică în asemenea țări. În vederea atingerii obiectivelor pentru care a fost creat, P.N.U.D. desfășoară o diversitate de activități, ca, de exemplu: efectuarea de anchete și studii cu scopul de a determina potențialul resurselor naturale ale țărilor cu venit

național redus, pentru descoperirea unor posibilități de obținere a creșterii producției; urmărește dezvoltarea și consolidarea sistemelor de învățământ pe toate treptele acestora, (începând cu școala primară și terminând cu învățământul universitar, tehnic și profesional), acordarea burselor de studii, alfabetizarea etc.; furnizează echipamente adecvate aplicării metodelor de cercetare a tehnologiei moderne la problemele dezvoltării; desfășoară activități menite să amelioreze condițiile de viață și să faciliteze crearea unor noi locuri de muncă etc. P.N.U.D. își oferă ajutorul, la cererea guvernelor interesate, potrivit urgenței nevoii acestora, acel ajutor integrându-se în eforturile de dezvoltare făcute la nivel național sau regional. În structura organizatorică a P.N.U.D. funcționează un Consiliu de administrație care aprobă proiectele și programele de asistență, supraveghează operațiunile și acordă fondurile corespunzătoare. De regulă, proiectele de asistență ale P.N.U.D. sunt îndeplinite prin intermediul instituțiilor specializate ale O.N.U.; acestea contractează executarea obiectivelor prin întreprinderi de profil, în calitate de subcontract-

tanți. În vederea participării, în această calitate, la realizarea de proiecte ale P.N.U.D., este necesar ca întreprinderile interesate să se înscrie, pe baza unor cereri tipizate, pe lista generală de executanți potențiali, subcontractanții fiind aleși numai dintre cei înscriși pe această listă; alegerea se face în funcție de competitivitatea ofertei prezentate. Țara noastră participă la acțiunile inițiate de P.N.U.D. prin: delegarea de consilieri și experți în țările în curs de dezvoltare; specializarea în România a bursierilor din asemenea țări; executarea de lucrări prin întreprinderi specializate (în calitate de subcontractanți) etc. La rândul ei, România, ca țară în curs de dezvoltare, a beneficiat de programul de asistență a P.N.U.D. pentru realizarea unor proiecte în domeniul irigațiilor, dezvoltării, cercetării științifice și perfecționării cadrelor din diferite domenii, achiziționării de echipamente de înaltă tehnicitate etc. La București funcționează reprezentanța P.N.U.D. care coordonează întreaga asistență tehnică acordată României de către această organizație. Finanțarea P.N.U.D. se face prin contribuțiile benevole furnizate de aproape toate statele membre ale O.N.U. sau ale instituțiilor specializate.

PROHIBIȚIE LA IMPORT, v. interdicții la import/export.

PROMOVARE A EXPORTURILOR, complex de activități desfășurate de autoritățile guvernamentale abilitate și de către firmele producătoare, precum și de către firmele profilate pe operațiuni de export în scopul influențării clientelei externe pentru a cumpăra produsele oferite. Se bazează pe utilizarea unor mecanisme și instrumente diverse între care publicitatea externă (în diversele ei modalități), participarea la târguri și expoziții internaționale, agențiile și oficiile economice înființate în străinătate etc. dețin ponderea cea mai importantă. P. e. acționează asupra potențialilor clienți externi, iar nu asupra producătorilor și exportatorilor naționali. Acțiunile de cooperare bi și multilaterale în producție și comercializare realizate prin societățile mixte constituite în acest scop, acțiunile de cooperare pentru vânzarea pe terțe piețe și alte forme de realizare a acestora produc importante efecte promoționale asupra exporturilor.

PROPRIETAR DE MARCĂ ÎN OPERAȚIUNILE PRIN CARD, persoană juridică, denumită în

practica internațională *credit card company*, care are calitatea de proprietar al mărcii sub care este emis un *credit card* și care, conform *obligațiilor reciproce* ce semnează, poate furniza și servicii de marketing, prelucrare de informație, precum și alte servicii persoanelor cărora le acordă permisiunea de a folosi marca respectivă. De pildă, printre cei mai cunoscuți **p. m. o. c.** la nivel internațional sunt: VISA CARD și AMERICAN EXPRESS CARD.

PROSPECT, înscris ce conține informațiile cerute de lege pentru emisiunea și distribuția de titluri financiare. (engl. *prospectus*).

PROTECTIONISM, politică comercială menită să încurajeze dezvoltarea economiei naționale protejând-o de concurența altor țări prin utilizarea instrumentelor economico-juridice de natură tarifară (vamală) și netarifară. În sec. XX s-a trecut de la **p.** moderat de specificul căruia era liberul schimb, la **p.** agresiv care este menit să protejeze interesele marilor monopoluri. Țările cu economie dezvoltată folosesc **p.** cu o dublă finalitate, și anume: apărarea intereselor marilor monopoluri și atingerea unor scopuri de discriminare

comercială în relațiile cu anumite țări sau grupe de țări. Pentru țările în curs de dezvoltare, **p.** constituie un instrument de apărare a intereselor lor naționale față de concurența provenită din partea țărilor puternic dezvoltate. Fenomenele de recesiune economică care au caracterizat economia mondială în ultimele două decenii ale secolului XX au determinat înăsprirea **p.** și în special a **p.** netarifar. Într-o formă sau alta, **p.** este practicat de toate țările. El însă devine dăunător pentru relațiile economice internaționale când dobândește caracter agresiv.

PROTEST, constatare, prin act autentic, a rezultatului negativ al prezentării unei cambii spre acceptare și plată. **P.** de neacceptare se face împotriva trasului și a indicatului la nevoie, în cazurile în care prezentarea cambiei spre acceptare este obligatorie; se adresează de către posesorul titlului prezentat spre acceptare, sub sancțiunea decăderii din termen. **P.** de neplată se face după expirarea scadenței și are ca efect conservarea acțiunii de regres, fiind obligatoriu în cazul în care există debitori de regres; se face împotriva trasului acceptant, a domiciliu-

tarului (dacă plata urmează să se facă printr-un tert), iar în subsidiar, împotriva acceptantului prin intervenție sau a persoanei arătate în schimb să plătească pentru acesta și a indicatului la nevoie pentru plată; obligațiile acestora din urmă având caracter subsidiar, devin executabile numai când trasul refuză plata.

PROTEST DE MARE, document scris prin care comandantul navei înștiințează autoritățile competente (comandantul portului) asupra evenimentelor deosebite cu care au fost confruntate nava și marfa aflată la bord, în timpul voiajului pe mare, ca și în timpul staționării în port. Astfel de evenimente sunt: avarii, incendii, explozii la bordul navei etc. **P. m.** prezintă importanță sub aspectul formulării pretențiilor ulterioare față de asigurători, precum și în ce privește formularea eventualelor apărări în fața justiției. Valoarea probantă a **p. m.** este relativă, această probă putând fi combătută printr-o altă probă mai concludentă.

PROTEST DE NEACCEPTARE, v. protest.

PROTEST DE NEPLATĂ, v. protest.

PROVIZION, remunerație procentuală cuvenită celui care intermediază o afacere comercială; se poate prezenta ca remiză sau comision.

PROVIZIUNE, termen prin care în materie cambială se desemnează din punctul de vedere al trăgătorului valoarea creanței sale față de tras, suportul ordinului său de plată dat acestuia din urmă în profitul unui beneficiar, iar din punctul de vedere al trasului cauza în virtutea căreia el acceptă să plătească sau plătește suma prevăzută în titlu; o atare cauză rezidă în obligația de plată ce revine trasului în temeiul raportului existent între acesta și trăgător.

PUBLIC RELATIONS, sintagmă din limba engleză exprimând ideea de relații publice, ceea ce sugerează o activitate organizată și continuă desfășurată în scopul formării încrederii reciproce între agentul economic în cauză și clienți (cumpărători efectivi și cumpărători potențiali) din țară și din străinătate. Prin înțelegere și încredere reciprocă se poate forma și menține o imagine favorabilă despre o întreprindere și produsele exportate de aceasta și totodată să fie influențate în sens pozitiv atitudinile față de țara de

origine. Finalmente **p.r.** urmărește ca scop creșterea exportului. De aceea poate fi considerat ca făcând parte din mijloacele promoționale. **P.r.** și reclama comercială se completează și se influențează reciproc tinzând la amplificarea exporturilor și reprezentând atribute ale unor conduceri științifice. **P.r.** vizează cadrul general al pieții sau numai segmente ale acesteia. Utilizează pe lângă metodele și mijloacele specifice reclamei și metode și mijloace care exced latura comercială, toate acestea pentru crearea unui climat de încredere, simpatie și sprijin față de agentul economic și produsele fabricate de el.

PUBLICITATE COMERCIALĂ, complex de activități promoționale concertate îndeplinite în scopul informării partenerilor de afaceri și consumatorilor cu privire la produsele și serviciile oferite, să le incite interesul asupra acestora și să-i determine în cele din urmă la achiziționarea lor. În raporturile de comerț internațional, **p.c.** urmărește ca finalitate principală susținerea și potențarea eforturilor făcute de exportator pentru impulsivizarea desfacerii produselor și serviciilor sale pe diverse piețe. Obiectivele specifice care tre-

buie atinse prin efectuarea **p.c.** sunt: informarea privind oferta exportatorului; crearea unei imagini favorabile asupra produselor și întreprinderii; formarea și conservarea de canale eficiente pentru informarea clientelei etc. **P.c.** cuprinde ansamblul demersurilor publicitare având aceeași finalitate. Ponderea covârșitoare în acest ansamblu o au activitățile plătite ce uzual se subsumează conceptului de reclamă; alături de acestea, **p.c.** se realizează și prin unele activități gratuite. Activitatea de **p. c.** prezintă importanță deosebită pentru orice întreprindere productivă, prestatoare de servicii sau de comercializare.

PUNCT (în operații de bursă), termen utilizat pentru a desemna unitatea de măsură echivalentă cu un procent din valoarea nominală a unei obligațiuni. În practică, această unitate de măsură este folosită pentru a exprima variația prețului obligațiunilor. Conform metodei de calcul uzitate, o variație de un **p.** semnifică o creștere de 1% din valoarea nominală a valorii de circulație a obligațiunii avută în vedere. De pildă, în cazul unei obligațiuni în valoare de 1000 D.M., un **p.** este egal cu 10 D.M. (engl. *point*).

PUNCTE-AUR, sintagmă ce desemnează limitele inferioare și cele superioare între care oscila cursul valutar în perioada când era utilizat etalonul aur, ca o consecință a avantajului învederat de convertibilitatea în aur exportabil la atingerea acestor limite. Situația cursului monedei naționale pe piață nu putea depăși limita la care era mai avantajoasă pentru debitor convertirea bancnotelor în aur și efectuarea plășilor externe în aur cu suportarea cheltuielilor de transport și de asigurare (punct de ieșire a aurului). Pe de altă parte nici creșterea cursului nu putea depăși limita la care debitorul extern considera mai avantajoasă pentru el plata în aur (punct de intrare a aurului). În sistemul monetar postbelic (Bretton Woods) **p.-a.** au fost scoase din practică fiind înlocuite cu mecanismul marjelor de fluctuare și a intervențiilor oficiale pe piețele valutare.

PUNCTE DE LIVRARE (în operațiile de bursă), denumire dată locului sau locurilor sau zonei ori zonelor specificate în regulamentul bursei, unde în executarea contractului futures se poate face livrarea mărfii (engl. *delivery points*).

PUNERE ÎN ÎNTÂRZIERE, manifestare formală de voință prin care creditorul îl incunoștințează pe debitor că obligația sa a ajuns la scadență și îl invită să și-o execute. Conform prevederilor legale din majoritatea sistemelor de drept naționale, efectuarea acestei operații (adică a **p.î.**) poate rezulta din orice act, fie el chiar o scrisoare simplă, precum și din înțelegerea tacită a părților, în sensul căreia debitorul este în întârziere prin simpla ajungere a datoriei la scadență. În dreptul nostru, de regulă, **p.î.** se face printr-o notificare scrisă, adresată prin intermediul executorului judecătoresc; legea permite însă ca părțile să convină orice alt mod de efectuare a **p.î.** sau ca ea să nu fie necesară, debitorul urmând să fie pus în întârziere prin simpla împlinire a termenului de executare (*dies interpellat pro hominem*). Cererea de chemare în judecată a debitorului, chiar dacă a fost introdusă la o instanță necompetentă, produce aceleași efecte ca și în **p. î.** Atunci când legea nu dispune altfel și nici contractul nu stabilește contrariul, simpla împlinire a termenului de scadență a obligației nu produce efectul unei **p.î.**, presupunându-se că atâta vreme cât creditorul nu cere executarea

creanței sale, nu este prejudiciat prin întârzierea debitorului, și că el i-a acordat acestuia din urmă o prorogare a termenului. În mod obișnuit, p. î. se face la scadență; nimic nu se opune însă ca aceasta să fie făcută chiar mai înainte, dar într-o atare ipoteză efectele sale se vor produce tot de la scadență. Domeniul de aplicare a p. î. cuprinde numai obligațiile contractuale; creditorul unei obligații delictuale nu este îndatorat să-l pună pe debitor în întârziere. Există situații în care însăși natura obligației face inaplicabilă ori inutilă p. î. Asemenea situații sunt, de exemplu: cele referitoare la obligațiile de a nu face, în care debitorul este ținut responsabil pentru simplul fapt al încălcării obligației; cele când executarea obligației a devenit imposibilă ori debitorul și-a manifestat expres și ferm voința de a nu executa; ori de câte ori creditorul nu mai dorește executarea, optând pentru rezoluția contractului; cazurile în care, potrivit legii, contractului sau naturii obligației, aceasta nu putea fi executată decât într-un anumit termen, pe care debitorul l-a lăsat să treacă; situațiile ce privesc obligații a căror executare comportă o prestație continuă (de pildă obligația furnizării ener-

giei electrice, apei, gazelor naturale etc.). Uneori, însăși legea dispune că p. î. nu este necesară sau că anumite efecte specifice acesteia se produc independent de efectuarea operațiunii în sine. Astfel, persoana care a primit cu rea-credință o plată nedatorată este obligată să o restituie împreună cu fructele produse din ziua plății; hoțul suportă riscurile pieririi lucrului furat, chiar dacă pierirea s-a produs fortuit, fiind de drept în întârziere în ce privește obligația restituirii bunului respectiv sau a prețului acestuia (*fur semper in mora*); etc. Efectele produse de p. î. sunt următoarele: a) din momentul efectuării ei, debitorul datorează daune-interese moratorii și/sau cominatorii; b) din acest moment încep să curgă dobânzile pentru sumele de bani datorate; c) tot din momentul respectiv trec asupra debitorului riscurile pieririi fortuite a lucrului cert transmis, dar încă nepredat creditorului (afară de cazul în care debitorul dovedește că lucrul ar fi pierit și la creditor, dacă i l-ar fi predat la termen). Efectele p. î. încetează ca urmare a renunțării exprese a creditorului, ori a renunțării lui tacite (concretizată în: acordarea de către creditor a unui nou termen de executare; acceptarea

de către el a unei novații: renunțarea la acțiune sau primirea acțiunii prin care debitorul a fost pus în întârziere etc.). Încetarea **p.î.** poate avea loc și prin efectul ofertei reale urmată de consemnațiune, care-l pun în întârziere pe creditor.

PUTERE DE CUMPĂRARE A MONEDEI, expresie ce desemnează cantitatea de bunuri și de servicii ce pot fi procurate la un moment dat cu o unitate monetară (liră sterlină, dolar SUA, marcă germană etc.). Nivelul prețurilor și tarifelor din țara de existență a monedei luată în considerare înrăurește decisiv

puterea de cumpărare a acesteia. Un astfel de nivel scăzut face ca puterea de cumpărare a unității monetare avută în vedere să fie mai ridicată. **P. c. m.** urmează o evoluție care este determinată direct de rata inflației: creșterea rapidă a prețurilor și tarifelor determină o scădere corespunzătoare tot atât de rapidă a **p. c. m.** Totodată, **p. c. m.** este decisiv determinată de următorii factori economici: echilibrul economic general; starea de proporționalitate a proceselor de producție; starea circulației mărfurilor; starea circulației monetare etc.

Q

QUI PRIOR TEMPORE POTIOR

IURE, adagiu latin ce exprimă regula conform căreia cel ce a îndeplinit mai înainte formalitățile necesare pentru valabilitatea sau pentru opozabilitatea dreptului său are prioritate juridică în raport cu cei care le-au îndeplinit ulterior lui. De pildă, atunci când un creditor cedează succesiv mai multor persoane dreptul său de creanță, cesionarul care a făcut primul notificarea cesiunii către debitorul cedat își va putea opune dreptul celorlalți cesionari, chiar anteriori, care n-au procedat încă la notificare, fiind astfel singurul îndreptățit să încaseze creanța. Tot astfel, în cazul unui conflict între doi dobânditori succesivi ai aceluiași fond de comerț urmează să se ia în considerare data contractelor respective, decizându-se conform regulii **q.p.t.p.i.** Unele legislații naționale adoptă această regulă și în

legătură cu soluționarea conflictului dintre factor și terț (dacă apare un asemenea conflict) în cazul contractului de factoring.

QUI TACIT CONSENTIRE VIDE-TUR (CINE TACE CONSIMTE)

adagiu latin exprimând regula potrivit căreia, în anumite situații, tăcerea uneia din părți dobândește prin ea însăși valoare juridică. Astfel, în materie comercială, fiindând principiul libertății probelor, dovada adeziunii la clauzele contractului tip, inclusiv la uzurile indicate în acel contract, poate fi făcută prin orice mijloace, chiar prin simpla tăcere a părții vizate, deoarece o asemenea atitudine în raporturile dintre oamenii avertizați și competenți este susceptibilă de a fi considerată ca având semnificație de acceptare tacită.

R

RABAT COMERCIAL, element structural al prețului cu amănuntul menit să acopere cheltuielile de circulație a mărfii și realizarea profitului comercial. **R.c.** are un conținut și o destinație similare celor ce caracterizează adaosul comercial. De regulă **r.c.** se exprimă sub forma unei cote procentuale aplicată asupra prețului de livrare a mărfii, iar nivelul său este diferențiat la diverse grupe de mărfuri în raport cu valoarea cheltuielilor de circulație aferente fiecărei asemenea grupe. **R.c.** mai are și semnificația de instrument de stimulare a vânzării mărfurilor (când cererea este sub nivelul ofertei sau manifestă tendințe de scădere), precum și de instrument de cointeresare a cumpărătorilor să cumpere cantități mari de mărfuri sau să păstreze relațiile de afaceri cu aceiași comercianți în viitor. Îndeplinirea

acestor funcții se concretizează în acordarea de reduceri de preț, ceea ce influențează nivelul **r.c.**.

RABAT TARIFAR, mijloc de stimulare a exporturilor de mărfuri presupunând introducerea, cu caracter temporar, sau în mod condiționat, a unor scutiri de plată a taxelor vamale pentru anumite importuri de mărfuri, precum și prin restituirea unor astfel de taxe atunci când au fost percepute. Este cazul importurilor realizate în vederea efectuării unor exporturi. Astfel, firmele care produc pentru export, pot fi scutite de taxe vamale pentru importurile de materii prime, materiale, semifabricate etc., cu referire la care fac dovada că sunt destinate prelucrării pentru a fi transformate în produse finite și apoi reexportate ca atare. Atunci când statul a perceput taxe vamale de la o

firmă exportatoare, aceasta poate solicita și obține restituirea acelor taxe, dacă probează că materiile prime, materialele, semifabricatele importate au fost incorporate prin prelucrare în produsele finite care au fost exportate. Prin restituirea taxelor vamale statul acordă, în realitate, beneficiarilor o *primă de export indirectă*.

RADĂ, denumire dată unui segment al acvatoriului unui port, segment destinat să servească la staționarea navelor la ancoră, în așteptarea eliberării danei la care sunt programate ori în vederea îndeplinirii unor formalități portuare sau a operațiunilor de încărcare-descărcare.

R.A.F.T.D. 1941 (The Revised American Foreign Trade Definitions — Definițiile Revizuite de Comerț Exterior American), uzanțe comerciale uniforme, cu largă aplicabilitate în materia vânzării comerciale internaționale, ce reprezintă corespondentul regulilor europene Incoterms și care primesc o utilizare externă extinsă pe continentul nord-american.

R.A.F.T.D. 1941 tratează șapte termeni larg utilizați în domeniul arătat și anume: 1) *Ex Point of Origin* (ex. *Factory, ex Planta-*

tion, ex Mine, ex Mill, ex Warehouse); acest concept corespunde, sub aspectul semnificației sale, condiției franco fabrică din Incoterms-1990, adică exprimă regula potrivit căreia prețul stabilit se ia în considerare la punctul de origine, vânzătorului revenindu-i obligația de a pune marfa la dispoziția cumpărătorului la locul convenit și la data sau înăuntrul perioadei fixate.

2) *F.O.B. (named inland carrier at named inland point of departure)*; formula corespunde condiției franco vagon sau franco camion din Incoterms — 1990 și dă expresie regulii conform căreia prețul se stabilește ținându-se seama de punctul de încărcare intern, iar vânzătorului îi revine obligația să încarce mărfurile în vagoane, camioane, șleपुरi, avioane sau alte vehicule precizate în contracte. 3) *F.A.S. (Free Along Side) și F.A.S. Vessel (named port of shipment)*; acest termen exprimă o semnificație similară celei atribuite condiției F.O.B. din Incoterms-1990, în armonie cu care prețul stabilit include, în alcătuirea sa, toate cheltuielile de livrare până la bordul navei maritime nefolosite de către cumpărător sau, pentru el, în portul fixat pentru imbarcare.

4) *C and F (Cost and Freight, named point of destination)*; această formulă are corespondent în aceeași condiție din Incoterms-1990, prin ea exprimându-se regula în armonie cu care prețul mărfii este astfel stabilit încât să includă și costul transportului până la punctul de destinație fixat. 5) *C.I.F. (Cost, Insurance, Freight — named point of destination)*; termenul corespunde aceleiași condiții din Incoterms-1990 și exprimă regula potrivit căreia în prețul mărfii este inclusă asigurarea maritimă și orice cheltuieli de transport până la punctul de destinație stabilit. 6) *F.O.B. (named inland point in country of importation)*; are aceeași semnificație care se atribuie condiției *Ex Ship* din Incoterms-1990 și conform căreia prețul de vânzare se stabilește astfel încât să includă și toate cheltuielile până la punctul intern fixat în țara de import. 7) *Ex Dock (named port of importation)*; exprimă o regulă similară celei subsumate de condiția *Ex quai* din Incoterms-1990; potrivit acestei reguli prețul de vânzare cuprinde orice cheltuieli adiționale necesare pentru livrarea mărfurilor pe doc, în portul de import fixat, cu taxe vamale plătite.

RALIU (în terminologie de bursă), termen utilizat pentru a desemna creșterea semnificativă a cursurilor titlurilor după o perioadă în care acestea au înregistrat o scădere de curs sau stagnare.

RAMASAJ BURSIER, operațiune concretizată în cumpărarea progresivă în bursă a unei cantități importante dintr-un anumit titlu.

RAMBURS, sumă de bani situată, din punct de vedere valoric, în limita valorii mărfurilor predate spre transport, cu care expeditorul acestora grevează transportul și pe care calea ferată este obligată să o recupereze de la destinatar înainte de eliberarea mărfurilor și să o remită apoi predătorului. S.M.G.S. prevede în mod expres că rambursurile nu sunt admise; în schimb, acestea sunt practicate în regimul C.I.M., fiind reglementate de această convenție.

RAMBURSARE A CREDITULUI, denumire dată restituirii de către beneficiarul unui credit la banca creditoare a sumelor ce i-au fost acordate de aceasta cu titlu de credit. **R. c.** trebuie făcută la termenele prestabilite prin contractul de credit. Ea

presupune și plata dobânzilor aferente creditului obținut de către beneficiar. În funcție de durata stabilită pentru **r. c.**, creditele pot fi clasificate în: credite pe termen scurt (în cazul cărora rambursarea este fixată pe o perioadă de maximum 1 an de zile); credite pe termen mediu (având durata de rambursare de 2-5 ani); credite pe termen lung (cu durată de rambursare mai mare de 5 ani). **R. c.** poate fi convenită prin contractul de credit să aibă loc în rate egale, crescătoare sau descrescătoare. Este admisă și rambursarea în devans. Banca creditoare ține evidența rambursării creditului distinct de evidența dobânzilor aferente acestuia. Atunci când graficul **r. c.** nu poate fi respectat, părțile contractante (banca și beneficiarul) vor proceda la reșalonarea datoriei.

RANDAMENT CONVENABIL, sintagmă prin care în tranzacțiile bursiere se exprimă venitul ce rezultă din simpla deținere sau păstrare a unei mărfi. **R.c.** constituie, în teoria economică, o modalitate de analiză a piețelor de tip backwardation. Problema stabilirii lui se pune îndeobște atunci când pe piața fizică a mărfii se constată o situație de criză. Într-o atare

ipoteză marfa în sine posedă un **r.c.** Acesta nu este neapărat un venit pecuniar sau direct măsurabil. El se poate concretiza de pildă în capacitatea unei firme de a-și folosi stocul de marfă pentru aprovizionarea ritmică (fără întreruperi) a clienților săi obișnuiți, menținându-și astfel cota pe piață. (engl. *convenience yield*). **V. și backwardation.**

RAPORT ANUAL, document oficial elaborat anual de o societate comercială și adus la cunoștința acționarilor acelei societăți prin care se înfățișează un set de date economico-financiare precum: activele, pasivele, capitalul propriu, veniturile, cheltuielile ș.a. Datele respective oglindesc situația economico-financiară a societății în cauză la finele anului calendaristic analizat. **R.a.** se prezintă de către consiliul de administrație al societății în adunarea generală ordinară a acționarilor, care este chemată să aprobe bilanțul activității economice a societății pe anul calendaristic expirat.

RAPORT DE AVARIE, denumire dată documentului întocmit de experții desemnați pentru evaluarea avariei suferită de navă sau de marfa aflată pe navă în timpul transportului sau cu

prilejul operațiunilor de transbordare ori a celor de încărcare-descărcare a mărfii și prin care se stabilește în detaliu distribuția răspunderii între persoanele implicate în producerea avariei. **R. a.** se întocmește mai cu seamă în caz de avarie comună și consemnează, pe de o parte, avariile produse și cheltuielile aferente reparării lor, iar pe de altă parte, precizează procentele și sumele corespunzătoare lor cu care trebuie să contribuie fiecare parte implicată la înlăturarea consecințelor avariei. Întocmirea **r. a.** este subordonată regulilor stabilite de legile și uzanțele incidente în portul de descărcare sau ale locului unde a luat sfârșit călătoria. Atunci când în Charter Party sau în conosamente s-a făcut referire la Regulile York-Anvers, **r. a.** se va întocmi în conformitate cu aceste reguli. **V.** și **avarie.**

RAPORT DE SCHIMB, indicator economic ce dă expresie relației teoretice între produsele și serviciile exportate de o anumită țară într-o perioadă de timp determinată și produsele și serviciile importate de acea țară în aceeași perioadă de timp. Exprimă puterea de cumpărare a țării în cauză din perspectiva prețurilor practicate de ea în schim-

burile cu străinătatea. Calcularea **r. s.** se face ca raport între indicele prețurilor de export și indicele prețurilor de import. **R. s.** este utilizat în analiza economică fie ca indice al schimburilor cu anumite produse, fie ca indice al comerțului exterior în ansamblu al unei țări (cu o altă țară, cu un grup de țări, sau cu toate țările partenere).

RAPORT DE TRANZACȚIE (în operațiuni de bursă), înscris redactat de agentul de bursă în cuprinsul căruia sunt consemnate cronologic toate tranzacțiile efectuate de acesta într-o ședință de negocieri la bursă.

RAPORT JURIDIC DE COMERȚ INTERNAȚIONAL, raport patrimonial reglementat prin normele dreptului comerțului internațional care se stabilește între participanții la comerțul internațional (persoane juridice și persoane fizice), subiecți de drept aflați într-o deplină egalitate juridică, în cadrul colaborării economice internaționale și al schimbului mondial de valori și de cunoștințe. Se distinge prin două elemente definitorii, ce-i afirmă specificitatea, și anume: comercialitatea și internaționalitatea. 1) *Comercialitatea* se de-

finește de dreptul intern al fiecărei țări, ca fiind determinată în raport cu criteriile stabilite într-un atare sens de sistemul de drept respectiv. Unele legislații naționale, consacrand criteriul subiectiv, fac dependent caracterul comercial sau civil al actului juridic ori al faptului juridic de calitatea subiectului (adică a autorului): are caracter comercial actul sau faptul juridic săvârșit de un comerciant, iar calitatea de comerciant poate rezulta fie direct din lege, fie din înscrierea persoanei respective într-un anumit registru. Alte legislații adoptă criteriul obiectiv, determinând comercialitatea pe baza elementelor intrinseci ale actului juridic respectiv, a naturii acestuia și independent de calitatea părților la raportul juridic; acest criteriu este luat în considerare pe scară tot mai largă de legislațiile moderne. Dreptul român a adoptat și el acest criteriu obiectiv, determinând caracterul comercial al actelor și faptelor juridice în raport cu natura acestora. Reglementările juridice în vigoare în țara noastră atribuie caracter de acte și fapte de comerț internațional următoarelor împrejurări: a) vânzarea-cumpărarea sau schimbul de mărfuri; b)

prestările de servicii; c) transporturile și expedițiile internaționale; d) proiectarea și executarea de lucrări; e) asistența sau colaborarea tehnică; f) vânzarea sau cumpărarea de licențe pentru folosirea brevetelor de invenții sau a procedurilor tehnologice; g) consignația sau depozitul; h) reprezentarea și comisionul; i) operațiunile financiar-valutare; j) asigurările; k) turismul. În toate cazurile, natura operațiilor îndeplinite, fie ele acte juridice (contracte de livrări de mărfuri, prestări de servicii sau executări de lucrări etc.), fie fapte juridice (prospectări, oferte, demersuri, tratative), adică un element obiectiv, are rol determinant pentru calificarea lor ca fiind comerciale. Enumerarea actelor și faptelor de comerț din legislația noastră are caracter enunțiativ. Practica și literatura de specialitate au admis că orice alte acte și fapte juridice pot fi caracterizate drept comerciale luându-se în considerare următoarele idei, pe care însăși legea le are în vedere, atunci când distinge actele și faptele comerciale de cele civile: interpunerea în schimb, activitatea economică organizată sub formă de întreprindere și conexiunea eco-

nomică a actului sau faptului concret cu cele din primele două categorii. Noțiunea de acte și fapte de comerț cuprinde în sfera ei, alături de actele și faptele propriu-zise de comerț, și „operațiile comerciale sau de cooperare economică și tehnico-științifică în raporturile cu străinătatea”. Potrivit legislației noastre nu constituie acte și fapte de comerț exterior „introducerea sau scoaterea din țară, definitivă sau temporară, prin colete sau de către călători, de bunuri destinate uzului sau consumului personal sau familial, conform dispozițiilor legale”, deoarece unor asemenea operații le lipsește elementul comercial. 2) *Internaționalitatea* constituie un alt element caracteristic al raporturilor juridice de comerț internațional; prin internaționalitate acestea se disting de raporturile juridice de comerț interior. Internaționalitatea se exprimă prin elementul sau prin elementele de extraneitate care sunt prezente în orice raport juridic de comerț internațional. Nu este suficientă prezența oricărui element de extraneitate într-un raport juridic comercial pentru ca acel raport juridic să intre sub incidența normelor dreptului comerțului

internațional: aceste norme nu primesc incidență în privința relațiilor comerciale internaționale ținând de dreptul public și nici cu referire la cele care pun în joc atitudinea sau comportamentul statelor când, în exercitarea suveranității, reglementează tranzacții comerciale ce interesează teritoriul lor. În accepțiunea dreptului comerțului internațional, elementul de internaționalitate se concretizează în elementele de extraneitate care, dacă se adaugă elementului de comercialitate, sunt de natură să determine ca raportul juridic respectiv să fie reglementat de cel puțin două sisteme de drept, putând genera astfel un conflict de legi în spațiu. Acest criteriu tehnico-juridic de definire a internaționalității (ca element caracterizant al raporturilor de comerț exterior) — care a fost reținut de majoritatea covârșitoare a legislațiilor naționale, de convenții internaționale în materie și de doctrină — a primit consacrară și în dreptul român: potrivit Legii nr. 1/1971, internaționalitatea se definește ca acea particularitate a raporturilor cu străinătatea care presupune operații juridice comerciale încheiate cu parteneri străini sau care au

legătură cu piețe străine. Definind în felul acesta elementul de internaționalitate, legea română reține pentru determinarea lui, criteriul naționalității deosebite a partenerilor la raporturile de comerț exterior, precum și ideea circuitului internațional de valori: un contract cuprinde raporturi cu străinătatea dacă oricare dintre componentele sale de fapt vine în contact cu două sau mai multe legislații; această condiție este îndeplinită când, de exemplu părțile sunt de naționalități diferite sau domiciliază, fiecare dintre ele, în altă țară, ca și atunci când actele referitoare la încheierea ori la executarea contractului prezintă puncte de contact cu cel puțin două legislații naționale, ori obiectul obligațiilor se localizează pe teritoriile unor state diferite.

RAPORT ZILNIC DE DESCĂRCARE, document în care se consemnează momentele principale ale activității de descărcare a navei în portul de destinație. Se întocmește pentru fiecare zi, în perioada de timp cât durează operațiunile de descărcare; pe baza **r. z. d.**, agentul navei întocmește, în final, cargo-raportul (*out-time report of inward cargo*).

RATA DATORIEI EXTERNE, v. **serviciu al datoriei externe**.

RATA DOBÂNZII, sintagmă ce desemnează procentul fix sau variabil care se aplică asupra valorii împrumuturilor și prin care se stabilește nivelul de recuperare a capitalului împrumutat. **R.d.** prezintă o mare variabilitate pe piața internațională de capitaluri, diversitatea ei fiind determinată de caracterul operațiunii de împrumut, natura creditelor și particularități ale debitorilor. **R.d.** și *nivelul dobânzilor* sunt indicatori ce reflectă, în cadrul relațiilor valutare-financiare internaționale, condițiile de obținere a creditelor externe. V. și **nivel al dobânzilor**.

RATĂ A SCONTULUI, procent fix (sau variabil) care se aplică asupra valorii cambiilor prezentate spre scontare și prin care se stabilește atât nivelul de recuperare a numerarului prevăzut în titlu, cât și nivelul profitului obținut de banca ce efectuează scontul. V. și **scont**.

RATĂ DE DEPENDENȚĂ FAȚĂ DE PIEȚELE EXTERNE, indicator economic având valoare relativă, utilizat în analize micro și macroeconomice pentru a ex-

prima importanța schimburilor comerciale cu străinătatea ca mijloc de asigurare a producției cu materii prime, materiale, semifabricate, combustibili, sau de asigurare a desfacerii unei părți a producției pe piața externă. Dependența realizării producției față de piața externă este pusă în evidență prin cota exportului în producția realizată, luându-se în considerare ca premisă de calcul fie expresia fizică a indicatorilor comparați, fie volumul valoric al exportului calculat pe baza prețurilor interne complete de export.

RATIFICARE, mijloc juridic prin care *reprezentatul* face ca actele juridice îndeplinite de *reprezentant* fără împuternicire sau prin depășirea puterilor ce i-au fost conferite să producă efecte în patrimoniul său. **R.** operează cu efect retroactiv, ea poate fi expresă sau tacită, fiind susceptibilă să intervină la orice moment posterior încheierii actului juridic. **R.** îmbracă, de regulă, forma unei declarații, care poate fi adresată atât reprezentantului, cât și terțului contractant.

RĂSPUNS (la autorizarea plății cu card), denumire dată rezultatului *autorizării* plății cu card, rezultat ce poate conține unul

dintre următoarele tipuri de mesaj referitor la *card*: a) acceptarea plății pentru suma integrală; b) solicitarea de instrucțiuni suplimentare la o adresă într-un interval de timp și prin proceduri cunoscute de plăți din *obligațiile reciproce*; c) neacceptarea ca mijloc pentru plată; d) neacceptarea ca mijloc pentru plată cu solicitarea comerciantului de a confisca respectivul card. **V.** și **emitent de card**; **obligații reciproce**.

RĂSPUNDEREA CONTRACTUALĂ ÎN COMERȚUL INTERNAȚIONAL, formă a răspunderii civile decurgând din neexecutarea întocmai a unor obligații asumate prin contractul de comerț internațional și care constă în repararea de către debitor, în natură sau prin echivalent, a prejudiciului cauzat astfel creditorului. În cazul neexecutării întocmai de către debitor a obligațiilor contractuale, creditorul are mai multe opțiuni: să invoce *exceptio non adimpleti contractus*, să ceară executarea silită (în natură sau prin echivalent) ori să pretindă rezoluția contractului etc. Sancțiunile susceptibile de aplicare în caz de neexecutare, ca și puterile acordate creditorului în acest sens sunt guvernate de legea con-

tractului în raport de prevederile căreia se va aprecia dacă obligațiile contractuale sunt sau nu exercitate; soluția este firească, având în vedere faptul că sunt supuse legii contractului întinderea obligațiilor contractuale izvorâte din contractul ce trebuie executat, ca și forța obligatorie a acelui contract. De asemenea, rezoluția pentru neexecutare, precum și *exceptio non adimpleti contractus* (ambele îndeplinind rolul de instrumente ale creditorului pentru realizarea creanței sale) sunt guvernate de *lex contractus*, afară numai dacă excepția de neexecutare se înfățișează ca un drept de retenție (*debitum cum re iunctum*), situație în care trebuie să se țină seama și de *lex situs*, deoarece se pune în discuție o problemă de efecte reale. Legea contractului determină și dreptul la executarea în natură; în realitate însă, o atare executare este realizabilă numai în măsura în care o permite și legea de executare. În fine, definirea condițiilor în care o situație de neexecutare constituie caz de forță majoră este tot de competența legii contractului. R.c. c.i. constituie o consecință directă a obligațiilor asumate de părți; cu toate acestea, ea nu este un domeniu în exclusivitate al

legii contractului. Astfel, calificarea răspunderii (drept contractuală sau delictuală) este supusă lui *lex fori*. În schimb, condițiile de fond ale răspunderii contractuale țin de domeniul legii contractului; această lege determină faptele generatoare de responsabilitate (neexecutare, ruptură a contractului, executarea necorespunzătoare sub aspectul calității prestației, executare tardivă etc.); tot această lege oferă și criteriile de apreciere a concordanței executării cu clauzele contractuale, precum și pe cele de apreciere a influenței dolului și a culpei grave asupra răspunderii părții care le-a săvârșit, a cauzelor exonerării de responsabilitate sau a celor care le-a săvârșit, a cauzelor exoneratorii de responsabilitate sau a celor care atenuază răspunderea debitorului, (cum sunt forța majoră, cazul fortuit, cauza străină, fapta unui terț, culpa victimei, orice altă cauză prevăzută de lege). În măsura în care legea locului de executare prevede o împiedicare ori prohibire a executării, este necesar să se ia în considerare și dispozițiile acestei legi. Anumite aspecte privind intentarea de către creditor a acțiunii în responsabilitate civilă sunt susceptibile să intre sub

incidența altor legi decât a legii contractului. Astfel, dacă legea contractului prevede ca necesară punerea în întârziere a debitorului, forma de efectuare a acesteia scapă, în anumite situații, incidenței acestei legi, fiind susceptibilă de a fi cămuită de alte legi (cum sunt: legea locului unde se îndeplinește acest act procedural sau *lex fori*). Tot astfel, unele dintre formalitățile ce trebuie îndeplinite de către cumpărător sau de destinatarul mărfii în vederea programării acțiunii în responsabilitate civilă (cum sunt cele supuse unor termene de decădere foarte scurte privind constatarea sau denunțarea viciilor mărfii etc.) intră sub incidența legii locului de livrare-predare (adică *lex loci executions*), așa cum stabilește Convenția internațională de la Haga asupra legii aplicabile vânzărilor internaționale de bunuri mobile corporale din anul 1946; împrejurarea este explicabilă, pe de o parte, prin urgența ce se impune și prin perisabilitatea probelor, iar pe de altă parte, prin aceea că destinatarul mărfii dintr-un contract de transport de mărfuri, nefiind parte în contract, nu a putut cunoaște conținutul acestuia. Întinderea dreptului la repararea prejudiciului se determină potrivit legii

contractului, deoarece aparține domeniului acestuia; legea respectivă stabilește care sunt elementele reparabile ale prejudiciului și determină limitele reparației (așa cum acestea rezultă din legea sau din stipulațiile inserate de părți în cuprinsul contractului). Modul de reparare iese, cel puțin sub unele aspecte, de sub incidența legii contractului, pentru a intra în domeniul de aplicare a legii forului; este, de exemplu, problema daunelor-interese compensatorii fixate în monedă de plată, recunoscându-i-se totodată instanței facultatea de a stabili data conversiunii acelei monede; o altă ipoteză de acest gen ar fi aceea a abandonului navei (reglementată în unele legislații), caz în care repararea daunelor urmează regulilor prevăzute de statutul navei.

RĂSPUNDEREA ÎN CONTRACTUL DE TRANSFER DE KNOW-HOW, consecințele decurgând din nerespectarea de către una dintre părți a obligațiilor asumate prin contractul de *know-how*. Protecția juridică a *know-how*-ului este asigurată prin mijloace diferite, comparativ cu aceea a invențiilor. Ea începe încă din faza precontractuală, grație unor meca-

nisme juridico-economice adoptate de parteneri cu ocazia negocierilor. Astfel, mai înainte de începerea negocierilor, beneficiarul emite un document scris, asumându-și obligația de a păstra strict confidențiale toate informațiile primite; în baza acestui angajament el nu va putea divulga acele informații terților fără acordul ofertantului (deținător de *know-how*). În ipoteza nesocotirii de către beneficiar a angajamentului dat, ofertantul este îndreptățit să promoveze o acțiune civilă pentru repararea daunelor suferite. Practica comercială internațională a demonstrat însă lipsa de eficiență a acestui mod de protejare a secretului. De aceea, în cazul unor tranzacții complexe și de valoare mai mare, se recurge la încheierea unor convenții preliminare, având valoarea unui antecontract, între partenerii de tratative. Printr-o atare convenție, beneficiarul se obligă să considere toate informațiile obținute de la deținătorul de *know-how* ca strict confidențiale și să nu le dezvăluie unor terțe persoane decât cu ajutorul acestuia din urmă; totodată își asumă obligația de a nu utiliza informațiile primite cu ocazia negocierilor. De asemenea, beneficiarul se mai

obligă să-i returneze ofertantului toate documentele pe care acesta i le-a pus la dispoziție, fără să păstreze copii sau fotocopii după ele, în cazul în care părțile nu pot ajunge, în termenul stabilit, la un acord privind *know-how*-ul în cauză; ca urmare, beneficiarul va preda ofertantului toate notele, planurile, desenele și alte documente aflate în posesia sa, prin utilizarea cărora s-ar putea dezvălui total sau parțial *know-how*-ul. Dacă însă, în termenul stabilit, părțile ajung la un acord, toate informațiile predate beneficiarului în virtutea înțelegerii preliminare vor fi considerate livrate în cadrul contractului perfectat. Un alt mijloc de protejare a *know-how*-ului este constituirea unei garanții prin consemnarea unei sume la o bancă sau printr-o scrisoare de garanție bancară. V. și **contract internațional de know-how**.

RĂSPUNDEREA ÎN EXECUTAREA CONTRACTULUI DE TRANSPORT AERIAN INTERNAȚIONAL DE MĂRFURI, concept prin care se desemnează obligația contractantului (expeditor sau transportator) care nu și-a îndeplinit sau și-a îndeplinit defectuos setul de îndatoriri asumate prin

contract, de a repara prejudiciul suferit din această cauză de către celălalt contractant. Împrejurările ce antrenează răspunderea expeditorului sunt diferite față de acelea care angajează răspunderea căraușului, diferențierea lor decurgând din diferența de specific între obligațiile ce incumbă celor doi contractanți: 1) *Expeditorul*. Răspunde față de cărauș pentru toate pagubele suferite de acesta, precum și față de orice altă persoană, de care este angajată responsabilitatea transportatorului atunci când producerea pagubei este o consecință a indicațiilor și mențiunilor neregulate, incomplete sau inexacte înscrise în scrisoarea de transport aerian internațională. 2) *Transportatorul*. Răspunde pentru pagubele provocate prin: a) Pierderea sau avaria mărfurilor datorate unui fapt păgubitor produs în timpul transportului aerian, interval de timp care cuprinde perioada în care: mărfurile se află la aeroport, la bordul aeronavei, într-un loc determinat de o aterizare în afara aeroportului sau sunt în curs de transbordare; în toată această perioadă, transportorul are paza juridică a mărfurilor respective. Convenția de la Varșovia stabilește în sarcina căraușului o

prezumție de pierdere a mărfii, dacă acesta nu eliberează marfa în termen de 7 zile, socotite de la data când marfa ar fi trebuit pusă la dispoziția destinatarului. Răspunderea căraușului este limitată, în ipoteza pierderii sau avariei numai a unei părți din marfa transportată; în acest caz, răspunderea sa este restrânsă la cantitatea de marfă afectată sau la numărul de colete pierdute ori depreciate, calcularea pagubei raportându-se la greutatea totală a părții de marfă vizate. Atunci când pierderea sau avaria parțială afectează și valoarea altor colete înscrise în aceeași scrisoare de transport aerian, valoarea daunei va fi calculată avându-se în vedere greutatea totală a coletelor din documentul respectiv. Ori de câte ori destinatarul constată lipsuri cantitative sau deprecierea mărfii, acesta este obligat să adreseze transportatorului un protest, de îndată ce a descoperit deficiența dar încadrându-se între-un termen de 14 zile de la primirea mărfurilor; în caz contrar, se prezumă, până la proba contrară, că mărfurile au fost eliberate în stare bună, așa cum erau ele înfățișate prin scrisoarea de

transport. Transportatorul se poate exonera de răspundere sau să limiteze întinderea acesteia probând că prejudiciul se datorează culpei reclamantului sau unei culpe comune, ori că proveniența pierderii rezultă din natura sau viciul mărfii. Transportatorul nu poate beneficia însă de limitarea răspunderii dacă cel interesat face dovada că prejudiciul se datorează faptei căraușului ori a prepușilor săi, care au acționat cu culpă gravă sau cu dol. Convenția de la Varșovia declară nulă orice clauză prin care părțile ar stipula înlăturarea răspunderii transportatorului sau limitarea acesteia la un nivel inferior celui stabilit prin prevederile convenției respective. Potrivit acestor prevederi, valoarea despăgubirii se calculează, în ipoteza pierderii mărfii, la 250 franci pe kilogram marfă sau poate fi reprezentată de suma prevăzută eventual ca interes la livrare. Este admisă convertirea sumelor indicate în franci, în fiecare monedă națională, în sume rotunde; în cazul în care acordarea despăgubirii s-a făcut printr-o hotărâre judecătorească, convertirea în monedă națională, alta decât moneda-aur, se face pe baza valorii-aur a acestei monede la data sentinței. Organul

de jurisdicție poate întregi suma acordată cu titlu de despăgubiri prin adăugarea la acea sumă a cheltuielilor de judecată justificate de reclamant; asemenea cheltuieli nu se acordă însă atunci când transportatorul a oferit reclamantului, în termen de 6 luni de la producerea prejudiciului, o sumă cel puțin egală cu aceea pe care tribunalul a stabilit-o ca reprezentând valoarea daunelor supuse reparațiunii. b) Transportatorul răspunde și pentru daunele pricinuite prin întârzierea executării transportului. El se poate exonera însă de răspunderea grevată de executarea întârziată, dovedind că a luat toate măsurile necesare pentru evitarea pagubelor, sau că era în imposibilitate de a lua asemenea decizii. Destinatarul care constată întârziere în executare are obligația să adreseze un protest căraușului, în termen de 21 de zile, calculat din ziua când mărfurile i-au fost puse la dispoziție. Protestul se face prin rezervă înscrisă în scrisoarea de transport, remisă o dată cu marfa, dar poate fi făcut și printr-o scrisoare expediată în termenul arătat. Dacă destinatarul nu face protestul, se prezumă, până la proba contrară, că transportul a fost executat în termen.

RĂSPUNDEREA ÎN EXECUTAREA CONTRACTULUI DE TRANSPORT AUTO INTERNAȚIONAL DE MĂRFURI, expresie ce desemnează complexul de consecințe negative la care se expune contractantul (expeditor sau transportator) în cazul neexecutării sau executării defectuoase a obligațiilor asumate prin contractul de transport auto internațional de mărfuri. 1)

Expeditorul. Răspunde față de transportator: a) pentru prejudiciile cauzate acestuia ca urmare a înscrierii incomplete sau incorecte a mențiunilor în scrisoarea de trăsură; b) pentru prejudiciile decurgând din nerespectarea obligației privind întocmirea corectă și procurarea tuturor documentelor ce trebuie să însoțească marfa în timpul transportului până la eliberarea acesteia; c) pentru neîncadrarea în timpii de încărcare-descărcare prevăzuți în normativele interne ale țării locului de încărcare, în legătură cu efectuarea operațiilor de încărcare a mărfii în autovehicul; d) pentru pagubele suferite de transportator datorită stării defectuoase a mărfii sau din cauza ambalajelor necorespunzătoare; asemenea pagube ar putea consta fie în deteriorarea materialului ru-

lant, fie în degradarea altor mărfuri aflate în transport. 2) *Transportatorul.* Răspunderea sa este angajată pentru: a) pierderea totală sau parțială a mărfurilor; b) avaria acestora; c) neîndeplinirea obligației privind punerea mijlocului de transport la dispoziția expeditorului, în condițiile prevăzute prin comanda de transport acceptată; d) nerespectarea termenului de predare a mărfurilor la destinație; e) pierderea sau utilizarea necorespunzătoare a documentelor primite de la expeditor; f) întârzierea executării transportului. Convenția C.M.R. stabilește următoarele, în legătură cu această ultimă ipoteză de răspundere a transportatorului: Transportul auto se consideră a fi întârziat dacă mărfurile nu au fost eliberate în termenul convenit, iar când nu a fost convenit un asemenea termen, dacă durata efectivă a transportului depășește timpul care, în mod rezonabil, este acordat unui transportator diligent, ținându-se seama de circumstanțe și, printre altele (în cazul unei încărcări parțiale), de timpul necesar pentru asamblarea unei încărcături complete în condiții normale. Obligația transportatorului la plata de daune în acest

caz de întârziere subzistă numai dacă cel îndreptăţit să pretindă despăgubirea probează că din întârzierea respectivă a rezultat un prejudiciu; întinderea despăgubirii nu poate depăşi însă preţul transportului, iar obligarea la plată operează numai dacă destinatarul formulează o rezervă în scris cu referire la întârziere, în termen de 21 de zile de la data punerii mărfurilor la dispoziţia sa. În ipoteza că transportatorul nu eliberează mărfurile destinatarului în termen de 30 de zile de la expirarea termenului convenit sau, în lipsa unui asemenea termen, în decurs de 60 de zile de la primirea mărfurilor de către cel dintâi, transportatorul este prezumat culpabil de pierderea acestora. Determinarea despăgubirii, în ipoteza pierderii totale sau parţiale a mărfurilor, se face ţinându-se seama de valoarea acestora, la locul şi data primirii lor spre a fi transportate; stabilirea valorii mărfurilor are loc pe baza cursului la bursă, a preţului curent al pieţei ori, în lipsă, pe baza valorii uzuale a mărfii de acelaşi fel şi aceeaşi calitate, fără însă ca întinderea despăgubirii să poată depăşi 25 franci Poincaré pentru fiecare kilogram de greutate lipsă. Totodată, transportatorul va restitui taxa de

transport, taxele vamale, precum şi celelalte cheltuieli ocazionate de transport; restituirea acestora se va face în totalitate sau în parte (adică proporţional), în funcţie de împrejurarea că pierderea mărfii a fost totală sau parţială. Cât priveşte ipoteza avariei mărfii, transportatorului îi revine obligaţia de a plăti despăgubiri în cuantumul contravalorii mărfii depreciate; valoarea despăgubirii nu poate depăşi însă, într-o atare ipoteză, suma ce s-ar fi convenit plătită în caz de pierdere totală sau parţială a mărfii (acest criteriu urmând a fi luat în considerare după cum întreaga marfă a fost depreciată sau numai o parte din ea). Despăgubirile sunt purtătoare de dobânzi; cuantumul acestora este de 5% pe an, iar calcularea lor se face la cererea reclamantului, cu începere din ziua formulării reclamaţiei împotriva transportatorului, ori din ziua introducerii acţiunii în justiţie. Constatarea pierderii totale sau parţiale a mărfii ori avariei acesteia se face de către destinatar, prin procesul verbal de constatare, întocmit la eliberarea mărfii ori în termen de 7 zile de la eliberare (pentru cazul de pierderi sau avarii neaparente). Potrivit Convenţiei C.M.R., transportatorul este

exonerat de răspundere (dacă nu a acționat din culpă gravă sau cu dol) atunci când pierderea totală sau parțială a mărfii, avaria sau întârzierea în transport se datorează culpei expeditorului ori destinatarului, unor cazuri de forță majoră, unor vicii ale mărfii, defectuoșității ambalajului, utilizării de vehicule descoperite, manipulării, încărcării, stivuirii sau descărcării efectuate de destinatar ori de expeditor, naturii specifice a mărfii, marcajului imperfect, transportului de animale vii. În cazul în care transportul se execută succesiv de mai mulți transportatori rutieri, fiecare dintre aceștia își asumă răspunderea executării transportului total, cel de-al doilea transportator și fiecare dintre transportatorii următori devenind, prin efectul primirii de către ei a mărfii și a scrisorii de trăsură, părți la contractul de transport, în condițiile prevăzute de această scrisoare; răspunderea lor este astfel solidară.

RĂSPUNDEREA ÎN EXECUTAREA CONTRACTULUI DE TRANSPORT FERROVIAR INTERNAȚIONAL DE MĂRFURI, suma de consecințe negative pe care este ținută să le suporte partea contractantă (ex-

peditorul sau căraușul) în cazul neexecutării sau executării defectuoase a obligațiilor asumate prin contractul de transport feroviar internațional de mărfuri. Această răspundere înfățișează aspecte diferite în raport cu contractul vizat: expeditor sau cărauș. 1) *Răspunderea expeditorului*. Expeditorul răspunde în special pentru: exactitatea mențiunilor înscrise în scrisoarea de trăsură internațională; pagubele datorate stării mărfurilor și ambalajelor; insuficiența marcajului coletelor; fapta culpabilă a însoțitorilor mărfii. Ca urmare, el va suporta consecințele decurgând din înscrierea unor mențiuni incomplete sau inexacte în scrisoarea de trăsură internațională (de exemplu, privind natura mărfii); tot astfel, acesta va suporta și consecințele determinate de înscrierea unor mențiuni care nu s-au mai utilizat sau a căror semnificație este neclară, precum și pentru înscrierea unor mențiuni în alte rubrici ale documentului respectiv decât în rubricile special rezervate lor. Conform S.M.G.S., în cazul unor declarații inexacte cu ocazia completării scrisorii de trăsură internațională, referitoare la obiecte excluse transportului feroviar sau admise numai condiționat,

expeditorul trebuie să plătească o amendă căii ferate, a cărei valoare să fie egală cu de cinci ori valoarea taxelor de transport, calculate pe baza tarifului aplicabil căilor ferate ale țării unde s-a constatat neregula respectivă; pentru declarații incorecte privind natura mărfii el va fi obligat la plata taxei de transport, calculată pe întregul parcurs, potrivit clasei tarifare corespunzătoare mărfii real transportate, stabilită la constatare. C.I.M. îl sancționează pe expeditorul care face declarații incorecte cu privire la obiecte excluse transportului feroviar sau admise numai condiționat pentru transport, cu obligarea la plata unei suprataxe de 2 franci/kilogram brut de marfă. În cazul unor declarații frauduloase referitoare la natura sau greutatea mărfii, expeditorul va plăti căii ferate o suprataxă echivalentă cu dublul diferenței dintre taxa de transport ce ar fi trebuit percepută de la stația de predare până la stația de destinație și aceea care a fost calculată pe baza declarațiilor neregulate, incomplete sau inexacte. Ambele convenții (S.M.G.S. și C.I.M.) prevăd sancționarea expeditorului cu amenzi pentru supraincărcarea vagoanelor în raport cu tonajul

înscris pe ele. În ipoteza lipsei sau a stării necorespunzătoare a ambalajului, expeditorului îi revine o dublă responsabilitate: pe de o parte, el răspunde față de destinatar, având obligația să repare prejudiciul suferit de acesta prin efectul pierderilor și avariilor produse pe parcurs din pricina ambalajelor necorespunzătoare; pe de altă parte, el răspunde față de calea ferată, fiind ținut să repare prejudiciul suferit de aceasta ca urmare a transportării mărfii incorect ambalate. 2) *Răspunderea cărăușului.* Calea ferată care a primit marfa în vederea transportului are responsabilitatea executării transportului pe întregul parcurs, până la destinație; această responsabilitate se distribuie însă între toate căile ferate (de tranzit și de destinație) care participă la îndeplinirea obligațiilor contractuale ce incumbă cărăușului. Calea ferată din stația de predare — căreia expeditorul îi încredințează mărfurile pentru transport însoțite de scrisoarea de trăsură internațională — acționează nu numai în nume propriu, ci și în numele celorlalte căi ferate din parcurs care concură la executarea transportului, preluând succesiv, într-un atare scop, marfa.

Atât S.M.G.S., cât și C.I.M. consacra în mod expres caracterul solidar al răspunderii tuturor căilor ferate din parcurs. Călea ferată răspunde pentru pierderea totală sau parțială a mărfii, pentru avarierea acesteia în timpul transportului; de asemenea, ea răspunde pentru întârziere în executarea transportului și pentru pierderea documentelor specificate de predător în scrisoarea de trăsură internațională și anexată acesteia, precum și pentru neexecutarea culpabilă a modificării contractului de transport. În temeiul acestui contract, pe parcursul executării lui (din momentul primirii mărfii și până în momentul eliberării ei la destinație), călea ferată are paza juridică a mărfii transportate; exercitând această pază, călea ferată are și responsabilitatea integrității mărfii pe întreg parcursul transportului, fiind obligată să repare prejudiciile cauzate prin pierderea sau avarierea bunurilor respective. În sarcina căii ferate operează o prezumție de pierdere sau avarie a mărfurilor, dacă acestea nu au fost puse la dispoziția destinatarului în termen de 30 de zile de la împlinirea termenului prevăzut pentru executarea transportului; într-o atare ipoteză, chiar

dacă marfa apare ulterior, călea ferată rămâne responsabilă pentru întârzierea obligației sale. Atât pierderea parțială cât și avarierea mărfii trebuie constatate de către călea ferată (a stației de destinație) prin procesul verbal comercial, întocmit, de regulă, în prezența destinatarului; constatarea poate fi făcută și de către călea ferată de tranzit a stației din parcurs care a întocmit înștiințarea. S.M.G.S. prevede că despăgubirile datorate de călea ferată pentru pierderea totală sau parțială a mărfii se stabilesc fie în raport de prețul indicat în factura furnizorului (sau în extrasul din această factură, vizat conform normelor din țara unde s-a înaintat reclamația), fie pe baza unei expertize oficiale (atunci când nu poate fi valorificat procedeul raportării la preț). Dacă mărfurile pierdute sunt cu valoare declarată (de exemplu metale prețioase), cuantumul despăgubirii va fi echivalent sumei corespunzătoare pierdute, calculat pe baza declarației expeditorului. În sistemul C.I.M., calcularea despăgubirilor se face ținându-se seama de cotațiile la bursă, iar în lipsa unui curs de bursă se ia în considerare prețul curent al pieței sau valoarea uzuală

raportată la mărfuri de aceeași valoare și calculate la locul și data la care marfa a fost primită; despăgubirea nu poate depăși însă 30 de franci pe kilogram brut de marfă lipsă. Ori de câte ori în prețul mărfii nu au fost incluse taxele vamale, taxele de transport și celelalte cheltuieli legate de transport, calea ferată este obligată ca, pe lângă plata despăgubirii, să restituie și aceste taxe și cheltuieli, în măsura în care privesc marfa pierdută. Atât S.M.G.S. cât și C.I.M. stabilesc responsabilitatea căii ferate și pentru pierderile în greutate suferite de mărfurile aflate în transport, în cazul în care asemenea pierderi depășesc toleranța admisă și precizată expres. Cât privește răspunderea căii ferate pentru avarierea mărfii transportate, aceasta (calea ferată) are obligația să plătească despăgubiri corespunzătoare gradului de depreciere a mărfii; cuantumul unei asemenea despăgubiri se calculează prin aplicarea procentului de depreciere asupra valorii mărfurilor vizate, fără ca valoarea despăgubirii să poată depăși suma ce s-ar fi plătit pentru pierderea totală, respectiv pentru o pierdere parțială a mărfii. Răspunderea căii ferate pentru întârzierea în executarea

obligației privind transportarea mărfii se concretizează în îndatorirea acesteia de a plăti o despăgubire calculată în raport cu taxele de transport ale căii ferate care a provocat întârzierea. Conform C.I.M., în cazul în care depășirea termenului de transport nu produce o pagubă, calea ferată va restitui o zecime din taxa de transport, însă nu mai mult de 50 de franci pentru fiecare expediție; când depășirea termenului de transport este generatoare de pagube, căii ferate îi revine obligația de a plăti o despăgubire al cărei cuantum nu poate fi superior dublului taxei de transport. S.M.G.S. prevede că despăgubirea la plata căreia este ținută calea ferată pentru întârziere în efectuarea transportului se stabilește în funcție de durata întârzierii, socotită la termenul total de executare a transportului, suma crescând progresiv de la 6% din taxele de transport, pentru 1/10 timp total întârziere, până la 30%, pentru mai mult de 4/10 timp total de întârziere. Despăgubirea stabilită pentru întârzierea în executarea transportului poate fi cumulată cu despăgubirea plătită pentru pierderea parțială sau avaria mărfii, dar nu se admite ca suma obți-

nută printr-un asemenea cumul să depășească suma totală cuvenită în cazul pierderii totale a mărfurilor. C.I.M. sancționează sever dolul căii ferate: în cazul în care neexecutarea sau executarea defectuoasă a contractului de transport feroviar internațional de mărfuri (înfățișată sub forma depășirii termenului de executare, avariei mărfii, pierderii ei totale sau parțiale) se întemeiază pe dolul sau culpa gravă a căii ferate, partea prejudiciată trebuie despăgubită integral, dacă probează vinovăția căraușului, pentru prejudiciul dovedit; se prevede însă că valoarea despăgubirii ce i se cuvine nu poate depăși dublul sumelor maxime datorate corespunzător fiecărui temei de răspundere considerat distinct. Beneficiarul despăgubirii, indiferent de modul cum aceasta a fost determinată, poate pretinde de la calea ferată și plata de dobânzi a căror calculare se face în chip diferit în sistemul C.I.M. față de sistemul S.M.G.S.. Plata despăgubirii și dobânzii trebuie făcută în valuta țării căreia îi aparține calea ferată obligată. Conform S.M.G.S. și C.I.M., calea ferată este exonerată de răspundere pentru întârziere în transport, avaria mărfii, pierderea totală sau parțială a ei cauzate de: forța

majoră, dispoziții greșite ale expeditorului, încărcare sau descărcare defectuoasă efectuată de către expeditor sau de către destinatar, neglijența însoțitorului, ambalare incorectă, calamități naturale, dispoziții ale guvernelor statelor de pe parcurs etc.

RĂZBOI VAMAL, proces economic caracteristic perioadelor de accentuare a crizelor economice de specificul căruia este escaladarea protecționismului tarifar și netarifar. A caracterizat mai cu seamă perioada de trecere de la liberalism la protecționismul agresiv, și s-a datorat prioritar crizelor economice de supraproducție care s-au manifestat în perioada interbelică, precum și acțiunii anumitor factori de natură politică și militară cu impact asupra economiei naționale și mondiale. În ultimele decenii ale secolului XX s-au înregistrat tensiuni în politica vamală pe plan internațional. Accentul s-a pus însă pe măsurile nevamale și netarifare de politică comercială.

REASIGURARE, contract prin care o societate de asigurări transferă parțial unei alte asemenea societăți riscul pe care inițial l-a asigurat, plătind o primă spe-

cială de reasigurare. În practica asigurărilor internaționale ființează regula că orice asigurator procedează la r. riscurilor asumate față de proprii clienți, la una sau mai multe societăți de r.. Acest transfer de riscuri se face uneori în proporție de 80-90% fiind dublat de asumarea de către respectiva societate comercială a unei părți a riscurilor asigurate de alte societăți comerciale din domeniul asigurărilor. În cazul producerii riscului reasigurat, dacă asiguratorul inițial încetează plățile, asiguratul nu se poate îndrepta împotriva reasiguratorului decât dacă în polița de asigurare a fost stipulată o clauză expresă în acest sens.

REASIGURĂTOR, societatea de asigurare ce încheie cu altă asemenea societate un contract de reasigurare, asumându-și obligația față de aceasta din urmă (asigurătorul reasigurat) să plătească în întregime sau în parte sumele pe care ea ar trebuie să le achite unui asigurat sau beneficiar în temeiul unui contract de asigurare preexistent. **R.** se obligă față de asigurătorul reasigurat în schimbul plății de către acesta din urmă a primei de reasigurare.

REBUS SIC STANTIBUS (CÂT TIMP LUCRURILE VOR STA AȘA) sintagmă latină utilizată în dreptul internațional pentru desemnarea regulii potrivit căreia schimbările esențiale ale împrejurărilor existente la încheierea unui tratat (sau a unei convenții internaționale) sunt de natură să constituie motive pentru încetarea aplicării tratatului respectiv, sau pentru revizuirea clauzelor sale. Această regulă dă expresie necesității punerii de acord a convențiilor internaționale (în special a celor încheiate fără termen sau pe termen lung) cu noile condiții survenite în situația părților. Inițial, domeniul său de aplicare cuprindea numai raporturile juridice interstatale, dar dezvoltarea comerțului internațional a determinat extinderea lui și la contractele de comerț internațional. Într-adevăr, pe parcursul derulării unor asemenea contracte pot surveni evenimente imprevizibile, care să ducă la schimbarea circumstanțelor avute în vedere de părți la încheierea contractelor și care să rupă echilibrul contractual inițial (și deci raportul dintre interesele contractante) în așa măsură încât să afecteze semnificația economică a contractelor respective, cu grave consecințe pentru unele dintre

părțile interesate, fiind totodată susceptibile să înrăurească negativ nu numai persoanele direct legate contractual, ci și alte persoane interesate (finanțatori, garanți, asigurători etc.) și chiar economiile naționale ale țărilor vizate, deoarece obiectivele industriale urmărite prin contractele complexe și de lungă durată implică investiții uriașe, angajarea unor imense forțe de muncă și alte eforturi majore, care, datorită costului lor ridicat, nu pot fi suportate în exclusivitate de către nici una dintre părțile contractante. Soluția desființării relațiilor contractuale nu poate fi luată în considerare într-o atare ipoteză, deoarece ea ar fi atât de costisitoare încât ar deveni de-a dreptul dezastruoasă pentru parteneri, ca și pentru economiile naționale ale statelor lor. Este motivul pentru care părțile interesate sunt ținute să găsească soluții comerciale la alternativa rupturii raporturilor lor contractuale, soluții clădite pe ideea continuării cooperării și nu pe întreruperea relațiilor dintre ele. Pe plan juridic, aceasta se concretizează prin înscrierea în contractele de comerț internațional a unor clauze de natură să permită adaptarea lor la noile împrejurări, conservându-se

astfel echilibrul contractual, ceea ce în realitate are semnificația introducerii în domeniul relațiilor arătate a regulii r.s.s.

RECALCULARE A PREȚULUI, v. clauză de revizuire a prețului.

RECEPȚIE CALITATIVĂ, operație cu caracter tehnic prevăzută în contractul de comerț internațional pentru a fi efectuată de către cumpărător, sau după caz, de către beneficiarul unei lucrări sau a unui serviciu ori de către reprezentantul abilitat al acestuia, concretizată în verificarea corespondenței sub aspect calitativ dintre marfa care se predă de către vânzător (respectiv lucrarea executată sau serviciul prestat) și condițiile de calitate stipulate prin contract cu referire la acea prestație. Se face la locul prevăzut în acest scop în contract, loc care poate fi: sediul debitorului obligației respective, locul de destinație, locul de executare a lucrării sau de prestare a serviciului, locul de încărcare sau descărcare a mărfii în/din mijlocul de transport, un alt loc convenit de părți. Constatările făcute cu acest prilej se consemnează într-un proces-verbal de recepție semnat de ambele părți, sau într-un certificat de control eliberat de o

instituție specializată. Proba efectuării controlului se face printr-un certificat de calitate. **V. și certificat de calitate, certificat de control al mărfii.**

RECEPȚIE CANTITATIVĂ, operație având caracter tehnic prevăzută în contractul de vânzare comercială internațională și concretizată în verificarea de către cumpărător împreună cu vânzătorul a concordanței sub aspect cantitativ a mărfii predate de acesta din urmă în executarea prestației asumată prin contract cu condițiile de cantitate contractualmente convenite de părți. Se face cu ocazia predării/preluării mărfii, iar rezultatele ei se consemnează într-un proces-verbal de recepție semnat de părți.

RECIPISĂ A SECUNDULUI, v. **ordin de imbarco.**

RECIPISĂ DE DEPOZIT, 1. Document eliberat de către depozitar, prin care acesta din urmă îi confirmă deponentului primirea mărfurilor menționate în cuprinsul lui, consfințind astfel contractul comercial de depozit intervenit între părți. 2. Titlu de credit ce încorporează marfa predată în depozit de către deponent, remis acestuia din urmă

de către depozitar, cu ocazia îndeplinirii operațiunii de primire-predare a lucrurilor menționate în cuprinsul său. Poate fi nominativ, la ordin sau la purtător. Este transmisibil prin procedura girului, posesia lui valorând proprietatea asupra mărfii din depozit. Girul **r. d.** îi transferă giratarului dreptul de proprietate asupra mărfii aflate în depozit (marfă care este gajată), transmisiunea operând cu respectarea drepturilor deținatorului warantului (adică a creditorului gajist). În dreptul englez, **r. d.** este singurul document eliberat de către depozitar; aici nefiind reglementat warantul, eventualul gaj se realizează prin girarea **r. d.** Fiind cesibilă, **r. d.** facilitează vânzarea în comerțul internațional. Acest document trebuie să conțină, obligatoriu, următoarele mențiuni: denumirea și sediul depozitului; numărul curent din registrul în care au fost înscrise mărfurile depozitate și data emiterii; numele și domiciliul deponentului; natura, calitatea și greutatea mărfurilor depozitate; plata taxelor de import sau export; polița de asigurare; termenul de păstrare a bunurilor depozitate. În ipoteza în care este andosat numai warantul, posesorul dobândește

doar un drept de gaj asupra mărfurilor; prin efectul andosării warrantului către o bancă comercială, proprietarul mărfurilor (adică cel care deține **r. d.**) poate primi credite. În comerțul internațional al României **r. d.** poate fi utilizată cu rezultate sigure, în următoarele situații:

a) în cazul în care, pentru motive diverse, nu este indicat ca un anumit lot de mărfuri expediat să fie eliberat destinatarului (deoarece, de exemplu, acesta din urmă a intrat în stare de faliment), acele mărfuri se predau unui depozit care va emite o recipisă la ordinul societății comerciale ce a făcut predarea mărfurilor respective; pe baza acestui titlu de credit, mărfurile înscrise în cuprinsul său pot fi negociate altui cumpărător, care devine proprietarul lor după plata prețului prin andosarea **r. d.** la ordinul acestuia. b) **r. d.** îndeplinește o funcție similară și în cazul vânzărilor cu plata prin incasso documentar: mărfurile se expediază pe adresa unui depozit general, care eliberează recipisa, la ordinul băncii corespondente, Băncii române ce urmează să încaseze prețul; cumpărătorul extern intră în posesia mărfurilor respective după plata prețului, primind recipisa andosată la ordinul lui.

RECLAMĂ COMERCIALĂ, formă de publicitate comercială ce cuprinde activități publicitare plătite și care au cea mai mare pondere în ansamblul activităților publicitare făcute de un comerciant, sau la cererea acestuia. V. și **publicitate comercială**.

RECLAMAȚIE DE CALITATE, denumire dată înscrisului prin care cumpărătorul îi aduce la cunoștință vânzătorului constatările sale privind deficiențele calitative ale mărfii livrate de acesta. Condițiile în care poate fi formulată **r. c.** sunt stabilite de către părți prin clauzele contractului lor în cuprinsul cărora se precizează și termenele în care o asemenea înștiințare poate fi făcută. **R. c.** trebuie însoțită de probele prevăzute în acest sens în contractul dintre părți.

RECUNOAȘTEREA ȘI EXECUTAREA SILITĂ A SENTINȚELOR ARBITRALE STRĂINE, operație juridică completă necesară pentru aducerea la îndeplinire prin constrângere, chiar și în străinătate (adică în alte țări decât aceea în care a fost pronunțată) a unei hotărâri prin care organul arbitral soluționează litigiul atunci când partea

obligată prin acea hotărâre nu achiesează benevol la satisfacerea drepturilor părții ce a obținut câștig de cauză. Executarea unei sentințe străine comportă inevitabil prealabila recunoaștere ca atare a acesteia în țara unde urmează să fie adusă la îndeplinire pe cale silită. Executarea se concretizează în realizarea efectivă a drepturilor stabilite prin sentința arbitrală. Prin executarea unei sentințe străine se înțelege realizarea drepturilor obținute prin acea sentință, într-o altă țară decât aceea unde ea a fost pronunțată. Executarea propriu-zisă constituie o simplă operație reglementată de normele dreptului național din țara unde ea se desfășoară. De aceea această chestiune nu ridică probleme juridice deosebite. Dar ea trebuie precedată în mod necesar de recunoașterea acelei sentințe în țara de executare: Mecanismul juridic al r. e.s. s.a.s prin intermediul unei jurisdicții statale este subordonată condiției necesare a obținerii exequaturului, ceea ce presupune îndeplinirea unei proceduri speciale de verificare a îndeplinirii condițiilor de regularitate a sentinței arbitrale străine spre a se încuviința executarea silită în țara de

executare. Investirea cu formulă executorie a sentinței arbitrale străine este cheia de boltă a întregului ansamblu de probleme juridice pe care le ridică recunoașterea și apoi executarea acelei sentințe. Convenția de la New York din 10 iunie 1958 pentru recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine stabilește un dublu criteriu pentru definirea ca străină a unei sentințe, și anume: sentința să fie dată pe teritoriul unui stat, altul decât unde se cere recunoașterea și executarea (deci un criteriu pozitiv); respectiva sentință să nu fie considerată sentință națională în statul în care se cere recunoașterea și executarea (deci un criteriu negativ). Art. 5 din această Convenție stabilește că oricare dintre părțile interesate se poate prevala de o sentință arbitrală în modul și în măsura admise prin legislația sau tratatele țării unde este invocată. Se creează astfel posibilitatea pentru partea care consideră ca națională o sentință dată în afara țării forului de a renunța la beneficiile Convenției de la New York dacă acea sentință este conformă cu legea forului, spre a se recurge la această din urmă lege. Convenția europeană asupra arbitrajului

comercial internațional adoptată la Geneva în anul 1961 supune domeniului ei de aplicare sentințele pronunțate în litigiile dintre părți care la momentul încheierii convenției de arbitraj aveau sediul sau reședința în state contractante diferite. Se consacră astfel ca și criteriu pentru recunoașterea efectelor extraterritoriale ale unor sentințe arbitrale locul pronunțării acelor sentințe. Acest criteriu a fost avut în vedere și de legea română. Prin art. 370 C. proc. civ. se stabilește că „... prin hotărârea arbitrală străină se înțelege o hotărâre dată pe teritoriul unui stat străin sau care nu este considerată ca hotărâre națională în România“. În concepția legiuitorului român criteriul localizării în străinătate a pronunțării sentinței arbitrale constituie doar criteriul principal iar nu singurul criteriu pentru delimitarea sentinței arbitrale străine de sentința arbitrală națională. Alături de acesta poate fi luat în considerare și orice alt criteriu în raport de care o sentință arbitrală nu ar putea fi considerată ca națională. Recunoașterea unei sentințe arbitrale străine implică înainte de toate recunoașterea efectelor acesteia, cu excepția puterii exe-

cutorii. O sentință arbitrală recunoscută dobândește puterea lucrului judecat, dacă bineînțeles statul în care este invocată nu subordonează acest efect obținerii prealabile a exequaturului. Tot astfel, prin efectul recunoașterii, faptele constatate prin sentință arbitrală recunoscută (cum ar fi bunăoară executarea unei obligații) sunt opozabile erga omnes. Recunoașterea unei sentințe arbitrale este operantă de plin drept, pe când executarea sentinței arbitrale trebuie autorizată *in casu* în statul solicitat (adică statul în care se cere executarea), deoarece ea cuprinde acte de o anumită gravitate asupra patrimoniului debitorului și de aceea comportă măsuri de verificare mai severe. Convenția de la Washington din 18 martie 1965 pentru reglementarea diferendelor privitoare la investiții între state și resortisanții altor state stabilește că „fiecare stat contractant recunoaște orice sentință dată în cadrul prezentei convenții ca fiind obligatorie și asigură executarea pe teritoriul său a obligațiilor pecuniare pe care sentința le impune ca și când ar fi vorba de o judecată definitivă a unui tribunal funcționând pe teritoriul zisului

stat“ (art. 54 alin. 1). Legea română (art. 370 C. proc. civ.) dispune că sentințele arbitrale care nu se execută voluntar pot fi aduse la îndeplinire pe teritoriul României prin procedura de exequatur. V. și **procedură de exequator**.

RECUZARE, mijloc procedural prin intermediul căruia părțile pot solicita, în anumite situații, îndepărtarea oricărui arbitru din alcătuirea completului de arbitrare, ca și îndepărtarea arbitrului unic (dacă soluționarea litigiului se face de către arbitrul unic). Situațiile în care partea interesată poate cere **r.** sunt următoarele: acea parte are îndoieli în ceea ce privește imparțialitatea arbitrului respectiv; partea dovedește că acel arbitru este direct sau indirect interesat la soluționarea litigiului. Conform procedurii uzitate în fața Curții de Arbitraj București, cererea de **r.** trebuie formulată până cel mai târziu la începerea dezbaterilor; fac excepție cazurile în care completul de arbitraj apreciază că formularea unei asemenea cereri cu întârziere (adică după începerea dezbaterilor) este justificată, când examinarea cererii poate avea loc și după începerea

dezbaterilor. Soluționarea cererii de **r.** se face de către completul de arbitri, fără participarea arbitrului recuzat. Atunci când cei doi membri (nerecuzați) ai completului de arbitrare nu se pot pune de acord, ori se solicită **r.** a doi arbitri, ca și atunci când este recuzat arbitrul unic, soluționarea **r.** se face de către președintele Curții de Arbitraj. Dacă **r.** este admisă, noul membru al comisiei de arbitrare va fi desemnat de către partea care propusese arbitrul recuzat, iar în lipsa unei atare desemnări, de către președintele Curții de Arbitraj. Pentru aceleași motive pentru care se poate cere **r.**, arbitrul, supraarbitrul sau, după caz, arbitrul unic pot declara că se abțin de la examinarea litigiului. De asemenea, pentru aceleași motive pot fi **r.** experții și traducătorii; **r.** acestora se soluționează de către completul de arbitraj.

REDEVENȚĂ, denumire generică dată sumei de bani pe care trebuie să o plătească la date fixe, prestabilite, concesionarul unor terenuri petroliere, al unor lucrări de construire sau de modernizare a unor lucrări publice, a exploatării unei mine, al licenței de utilizare a unui brevet de

invenție, ori a unor drepturi de autor etc., către concedentul acestora. **R.** este în esență un tip de rentă. **R.** poate fi stabilită ca preț forfetar, sau în funcție de cifra de afaceri, ori de volumul producției realizate. În ultimele decenii, datorită recesiunii economice resimțite la scară planeară, sistemul **r.** este înlocuit cu cel al *participației*, care s-a dovedit a fi mai eficient îndeosebi în cazul concesiunilor petroliere, al construcției și modernizării unor mari artere de circulație ca și în cel al exploatării unor suprafețe întinse de păduri tropicale sau ecuatoriale.

REDUCERE DE PREȚ, demers făcut de exportator și concretizat într-o diminuare (acordată sau acceptată de el) a prețului pe care importatorul trebuie să-l plătească efectiv pentru marfa livrată, față de prețul contractualmente stabilit. Această diminuare se operează în armonie cu condițiile specifice de producție, comercializare și transport ale mărfurilor respective și urmărește ca finalitate facilitarea sau stimularea derulării tranzacțiilor internaționale. Importatorul poate pretinde reducere de preț în următoarele cazuri: când calitatea sau cantitatea mărfii sunt neconforme

cu contractul; dacă se produc pierderi de greutate cu ocazia reambalării sau sortării mărfii (bonificație); atunci când termenul de livrare a fost depășit de exportator. Totodată exportatorii pot oferi **r. p.** pentru comenzi în partizi mari (remiză) sau, în cazul mărfurilor sezoniere, pentru acceptarea livrărilor făcute înainte de termen. Atunci când plata se face înainte de scadență, această atitudine a importatorului este premiată cu **r. p.** de către exportator (așa-numitul scont de reglementare).

REEȘALONARE A DATORIEI, stabilire de noi termene de scadență pentru rambursarea de către debitor a creditului primit sau pentru executarea altor obligații de plată, în cazul în care scadențele inițiale nu au putut fi respectate. Noile termene de plată se stabilesc prin înțelegerea părților. **R. d.** se practică frecvent cu referire la datoriile externe, constituind o metodă uzuală pentru depășirea dificultăților pe care uneori le comportă rambursarea acestora. Până în prezent nu au fost consacrate pe plan internațional nici principii unitare și nici măsuri concrete de aplicabilitate generală cu privire la **r. d.** De aceea, țările debitoare pro-

cedează în mod individual la realizarea unor înțelegeri cu creditorii lor externi privind r. d.

REEVALUARE MONETARĂ, sintagmă ce desemnează operațiunea de modificare oficială a valorii monedei naționale față de etalonul la care este raportată. **R.m.** se poate prezenta sub două forme, și anume: ca *revalorizare*, care presupune creșterea valorii monedei naționale, și ca *devalorizare* ce comportă scăderea valorii monedei naționale. **R.m.** este utilizată pentru a exprima și modificarea cursului monedei naționale pe piețele valutare externe.

REEXAMINAREA SENTINȚEI ARBITRALE, calea extraordinară de atac prevăzută de Regulamentul Curții de Arbitraj București, care poate fi exercitată împotriva sentințelor arbitrale numai în cazurile limitativ determinate și specifice. **R.s.a.** este admisă în următoarele ipoteze: a) partea care solicită reexaminarea a lipsit la termenul de dezbatere, procedura de citare nefiind legal îndeplinită; b) sentința a fost dată de alți arbitri decât cei aleși de către părți sau desemnați potrivit dispozițiilor regulamentului, în cazul când părțile nu și-au ales

arbitri în termenul prevăzut sau când cei doi arbitri aleși de către părți nu au ales supraarbitru; c) completul de arbitraj s-a pronunțat asupra unui lucru care nu fusese cerut (comițând *ultra petita*) ori i-a dat reclamantului mai mult decât ceea ce a cerut prin cererea introductivă (*deci plus petita*); d) se înfățișează înscrisuri doveditoare de natură să schimbe soluția și pe care partea, din motive temeinice, nu le-a putut depune până la pronunțarea hotărârii. Cererea de reexaminare trebuie introdusă în termen de 30 zile de la data comunicării sentinței arbitrale; ea se judecă de același complet de arbitri, cu excepția cazului în care părțile aleg alți arbitri. În cazul admiterii acestei cereri, sentința arbitrală se desființează, iar litigiul este supus rearbitrării pronunțându-se o nouă sentință arbitrală. **R.s.a.** este singura cale extraordinară de atac consacrată de Regulamentul Curții de Arbitraj București; în armonie cu prevederile acestui regulament, nu există căi de atac împotriva sentințelor arbitrale.

REEXPEDIERE, operațiune concretizată în reluarea unei expediții de marfă și de dirijare a acesteia către destinația finală.

Înfăptuirea acestei operațiuni este realizată de către o casă de expediție specializată, în armonie cu instrucțiunile transmise de corespondentul său. Frecvent r. vizează expedierea mărfurilor sosite pe marile aeroporturi, mărfuri ce trebuie dirijate spre aeroporturi mai mici care prin specificul dotării lor tehnice nu fac posibilă aterizarea acronavelor de lung curier. De asemenea, r. este necesară și în cazul transportului de mărfuri pe calea ferată vizând mărfurile sosite în vagoane la frontiera unei țări de unde sunt dirijate către beneficiarii lor din țara respectivă. Tot astfel r. se practică și în cazul mărfurilor sosite în porturi maritime sau fluviale de unde acestea sunt dirijate către beneficiarii lor din interiorul țării respective. Transportul mărfurilor obiect al r., în acest caz la destinația indicată de beneficiar se face pe calea ferată sau pe căile rutiere. Din punct de vedere al tehnicii de realizare r. se derulează astfel: marfa sosește la punctul de r. pe adresa casei de expediție care urmează să realizeze operațiunea de r.; corespondentul din străinătate al acestei case de expediții dă instrucțiuni referitoare la modul de completare a documentelor de transport necesare pentru ca

respectiva marfă să ajungă la beneficiarul final; instrucțiunile sunt predate căraușului împreună cu marfa și pe baza lor urmează să se efectueze transportul până la destinația finală. Cheltuielile ocazionate de r. sunt decontate de către casa de expediții corespondentului său; la aceste cheltuieli se adaugă comisionul corespunzător. La rândul său corespondentul decontează cheltuielile totale la beneficiarul transportului respectiv.

REEXPORT, operațiune de comerț internațional presupunând cumpărarea unei mărfi în regim de import și vânzarea ei în regim de export în scopul obținerii unui profit (rezultat din diferența de preț) sau al promovării relațiilor comerciale cu diverse țări. În această ultimă ipoteză, r. are caracter promoțional și vizează: importurile pentru prelucrare; importurile de completare; realizarea acțiunilor de cooperare; îndeplinirea obligațiilor decurgând din acordurile barter; livrările în contrapartidă etc. Uneori r. presupune tranzițarea teritoriului țării care îl face, alteleori o atare problemă nu se pune, deoarece r. este obiect al unor operațiuni comerciale autonome (de sine stătătoare),

sau care sunt subordonate altor operațiuni. **R.** poate fi utilizat și pentru testarea unor piețe în vederea unui export de produse similare, fabricate în țara care face **r.** **R.** se poate practica, în principiu, cu acordul exportatorului, dar acest acord nu este obligatoriu. Excepție face cazul când părțile stipulează în contract o clauză expresă de interzicere a **r.**

REFACȚIE. 1. (în transportul feroviar) Denumire dată reducerii tarifului de transport ce se acordă expeditorului în cazul în care acesta predă cărașului, într-un anumit interval de timp sau pentru o anumită destinație, o cantitate minimală de marfă. **R.** este acordată frecvent, în transportul internațional de mărfuri, de către administrațiile naționale de căi ferate, cu finalitatea stimulării transportului de tranzit. **2.** Reducere de preț care se acordă de către exportator în cazul în care partida de mărfuri livrată de acesta conține cantități de produse deficiente calitativ sau complet neutilizabile. Prin acordarea **r.** se realizează o diminuare a prețului global al contractului. Concret **r.** se aplică fie asupra prețului unitar, fie asupra cantității cu referire la care se calculează prețul.

REFERINȚE BANCARE, informații cu privire la situația financiară a unui terț (persoană fizică, persoană juridică: societate comercială, instituție financiară sau bancară etc.) pe care le furnizează o bancă, la cererea unui client ori a altei bănci. De regulă, **r.b.** conțin informații cu privire la: cifre de bilanț, personalul de conducere, experiența respectivei bănci cu privire la afacerile terțului vizat, evaluarea plafonului de risc etc. **R.b.** nu implică nici un angajament juridic pentru banca ce le dă. Ele au caracter confidențial, pur informativ și li se acordă credibilitate.

REFINANȚARE, operațiune cu caracter financiar prin care un creditor (care de regulă este o bancă comercială) își completează fondurile bănești utilizate la acordarea de împrumuturi, obținând un credit în acest sens (numit credit de **r.**) de la un alt creditor (care de regulă este banca centrală).

REGIE AUTONOMĂ, agent economic, persoană juridică al cărei patrimoniu este format din active ce aparțin (integral sau în majoritate) domeniului public de interes național sau local ori domeniului proprietății private

a statului. Obiectul de activitate al r.a. se concretizează în gestionarea, exploatarea și valorificarea în scopul de a obține profit a bunurilor proprietate de stat care se află în patrimoniul ei. Are personalitate juridică proprie și autonomie gestionară în raport cu bugetul statului. R.a. se constituie prioritar în următoarele domenii ale economiei naționale: industria extractivă, industria energetică și transportul energiei electrice de la producător la consumator, industria de armament, exploatarea și întreținerea fondului forestier, transportul feroviar, marile lucrări hidrotehnice, rețele de drumuri publice și poduri, poșta și telecomunicațiile, sistemele de importanță națională în domeniul îmbunătățirilor funciare, gospodăria comunală etc.

REGIM VALUTAR, ansamblu normativ format din reguli juridice, principii, norme de procedură instituite și sancționate de un stat cu referire la: plățile în valută pentru operațiunile de comerț internațional și pentru operațiunile necomerciale; drepturile și îndatoririle ce revin deținătorilor și utilizatorilor de valută; cursul de schimb al monedei naționale; rezerva valuta-

ră eficientă; circulația aurului și a metalelor prețioase. R.v. dă expresie politicii valutar-financiare a statului avut în vedere.

REGIM VAMAL, ansamblu de norme ce reglementează activitatea vamală și dau expresie în plan juridic politicii vamale a unui stat. Normele ce configurează r.v. stabilesc reguli cu privire la: controlul vamal, vămuirea bunurilor, aplicarea tarifului vamal și alte operațiuni conexe. R.v. instituit de fiecare stat ține seama de convențiile internaționale vamale la care este parte statul respectiv. De regulă, legislația vamală este cuprinsă în coduri și regulamente vamale. Orice stat, în principiu, creează o structură organizatorică adecvată pentru aplicarea pe teritoriul său a r.v. propriu. Această structură este *administrația vamală*.

REGISTRAR, denumire dată firmei specializate pe operațiuni de evidență a emisiunilor de titluri, precum și a deținătorilor acestora.

REGISTRU NAVAL, structură organizatorică având caracter tehnic-comercial și ca obiect de activitate supravegherea construcției navelor și a stării

tehnice a acestora în armonie cu normele și standardele internaționale referitoare la condițiile de navigație în marea liberă. **R.n.** asigură clasificarea navelor. Pe plan mondial, cele mai cunoscute **r.n.** sunt: Lloyds Register of Shipping (Marea Britanic), American Bureau of Shipping (SUA), Bureau Veritas (Franța) etc. În anul 1965 a fost înființat **r.n.** român. Acordul **r.n.** este strict necesar pentru prelungirea de către organele de stat competente a certificatului de navigabilitate a navelor aflate sub supravegherea sa.

REGISTRUL COMERȚULUI, structură organizatorică (reglementată de legislația națională din fiecare stat) menită să constate calitatea de comerciant a celor care îndeplinesc condițiile cerute de lege în acest sens, să asigure publicitatea acestei calități față de terți, să ofere posibilități de documentare pentru cei interesați cu referire la activitatea economico-financiară a comercianților astfel înregistrați. **R.c.** îndeplinește funcții care diferă la diferite sisteme de drept național. De pildă, în sistemul de drept german înscrierea unei persoane în **r.c.** conferă acesteia calitatea de comerciant, indiferent dacă acea persoană

exercită efectiv sau nu acte sau fapte de comerț; fac excepție operațiile comerciale considerate fundamentale a căror îndeplinire sistematică conduce *eo ipso* la dobândirea calității de comerciant a persoanei în cauză independent de înmatricularea acesteia la **r.c.** De asemenea, în armonie cu legea germană, înmatricularea în **r.c.** îndeplinește și funcția de publicitate cu efect de opozabilitate față de terți. În dreptul elvețian, prin efectul înmatriculării în **r.c.** se dobândește calitatea de comerciant și, totodată, se produce opozabilitatea față de terți a tuturor datelor înscrise. Aici numele comercial este protejat numai prin aceea că este împiedicată uzurparea sa, iar în cazul transmiterii unei firme către un nou dobânditor, acestuia îi revine obligația să menționeze pe firmă calitatea de succesori. În dreptul italian **r.c.** este reglementat ca un instrument de informare cu referire la organizarea și transformarea întreprinderii comerciale, precum și ca un mijloc de publicitate. Prin efectul publicității înscrierii în **r.c.** se creează și prezumția de nerespins că faptele ce formează obiectul acelor înscrieri sunt cunoscute de terți. De aici consecința că faptele neînscrise nu sunt opozabile terți-

lor afară numai dacă se probează că ele erau cunoscute de aceștia. În dreptul francez, ca și în celelalte sisteme de drept național inspirate de acesta, r.c. îndeplinește numai un rol de documentare cu privire la cele mai importante date din activitatea comerciantului; înscrierile din r.c. sunt lipsite de efecte constitutive de statut comercial, precum și de opozabilitate față de terți. În fine, conform legislației române, înmatricularea în r.c. are efect constitutiv de persoană juridică cu privire la agenții economici (societăți comerciale). Se înscriu în r.c. persoanele fizice care exercită în mod obișnuit acte de comerț, societățile comerciale, regiile autonome, organizațiile cooperatiste. Înmatricularea se face după caz fie pe baza aprobării date de judecătorul delegat printr-o încheiere, fie pe baza sentinței judecătorești de autorizare rămasă definitivă. Trebuie menționate în r.c. orice modificări de natură juridică și/sau economică intervenite în organizarea comerciantului. Grație acestei împrejurări, r.c. este un mijloc de formare a celor interesați. În acest sens, eliberează, pe cheltuiala solicitanților, copii certificate după documentele pe care le conține în legătură cu

situația comercianților luați în evidență. Certificatele de înmatriculare eliberate de r.c. sunt opozabile terților. În fiecare reședință de județ, ca și în municipiul București este organizat Oficiul Registrului Comerțului. Pe plan național este organizat Oficiul Național al Registrului Comerțului care funcționează pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României.

REGISTRUL SOCIETĂȚILOR

BANCARE, instrument de evidență al societăților comerciale bancare. Este un registru centralizator, ținut de B.N.R. Au obligația să se înscrie în r.s.b., pe de o parte, societățile bancare persoane juridice române, iar pe de altă parte orice sucursală înființată pe teritoriul României de către o societate bancară de naționalitate străină și autorizată să funcționeze în România. Înscrierea în r.s.b. trebuie efectuată în termen de 15 zile de la data rămânerii definitive a autorizației de constituire și funcționare a societății bancare. O copie a r.s.b. este ținută permanent la dispoziția publicului, la sediul B.N.R. și la sucursalele acesteia.

REGRES CAMBIAL, mijloc juridic prin care posesorul unei cambii

își poate realiza dreptul de creanță la împlinirea scadenței sau, în anumite cazuri prevăzute de lege, chiar mai înainte de scadență, atunci când debitorul principal (*trasul*) refuză plata, urmărindu-i, după o procedură specială, pe debitorii de regres (*trăgătorul, giranții și avalistii lor*). a) Exercițarea r.c. la scadență este condiționată de prezentarea prealabilă a titlului cambial trasului și de refuzul sau neputința de plată a acestuia; dacă sunt mai mulți trași, cambia trebuie prezentată tuturor, iar dacă există un domiciliatar, un indicat la nevoie sau un acceptant pentru onoare, plata trebuie cerută și lor. Nu este necesar ca plata să fi fost cerută și avalistului trasului. R.c. nu poate avea loc când refuzul trasului este justificat de legitimitatea vicioasă a posesorului, de refuzul predării cambiei sau de alte asemenea motive; totodată, el nu poate avea loc împotriva debitorilor în favoarea cărora a fost oferită plata prin intervenție, dar care a fost refuzată; în fine, r.c. poate fi exercitat numai pentru o parte din sumă, dacă cealaltă parte a ei a fost achitată de către debitorul principal. b) Exercițarea r.c. mai înainte de scadență este admisă doar în

cazul producerii unor fapte de natură să facă improbabilă plata la împlinirea scadenței; asemenea fapte sunt menționate de lege după cum urmează: refuzul trasului de a accepta în tot sau în parte cambia (ipoteza presupune că în cuprinsul cambiei nu a fost inserată o clauză prin care trăgătorul interzice prezentarea acesteia spre acceptare sau prin care prezentarea ei spre acceptare este interzisă înainte de împlinirea unui termen probabil); conturarea unei incertitudini derivând din situația economică a trasului, care este de natură să discrediteze cambia (și care presupune una din următoarele împrejurări: falimentul trasului, încetarea plăților de către tras mai înainte de a fi constatată printr-o hotărâre judecătorească, execuția infructuoasă asupra bunurilor trasului, declararea în stare de faliment a trăgătorului unei cambii neacceptabile). Indiferent care este cauza ce justifică posibilitatea exercitării r.c. mai înainte de scadență, de vreme de posesorul cambiei a dobândit această posibilitate, el continuă să și-o păstreze chiar dacă înaintea valorificării ei cauza care a generat-o a încetat să mai existe. Fie că este la scadență, fie că este

mai înainte de scadență, r.c. implică încunoștințarea prealabilă a debitorilor de regrese că titlul nu a fost onorat; în acest scop, legea a instituit în sarcina celui ce pretinde plata obligația avizării lor. Astfel, posesorul trebuie să-l încunoștînteze pe girantul său și pe trăgător, în termenul stabilit de lege, despre neacceptare și neplată; fiecare girant trebuie, de asemenea, în intervalul fixat de lege, să aducă la cunoștința propriului girant înștiințarea primită, arătând numele și adresa celui ce i-a trimis-o; aceeași înștiințare care a fost făcută unui semnatar al cambiei trebuie făcută, în termenul legal, și avalistului său. În principiu, obligația de încunoștințare i-a ființă numai dacă s-a dresat protestul, iar atunci când există clauza „fără protest“, numai dacă s-a făcut prezentarea cambiei. Transmițându-se de la posesorul cambiei, rînd pe rînd la toți giranții, încunoștințarea (avizul) parcurge în sens invers drumul străbătut de cambie cu ocazia circulației sale. La dreptul de a fi avizat se poate renunța printr-o clauză a cambiei sau printr-o convenție distinctă; o asemenea clauză va fi însă opozabilă numai celui de la care emană. Girantul care renunță la aviz, dar primește totuși

aviz, are îndatorirea să-l comunice mai departe. Transmiterea avizului între obligații cambiali se poate face prin orice mijloc de comunicare (verbal sau scris), iar avizarea poate fi dovedită prin orice mijloc de probă, sarcina probei revenind celui care avea obligația de avizare. Neîndeplinirea sau îndeplinirea cu întârziere a obligației de avizare generează un drept la despăgubire, cuantumul despăgubirii neputînd însă depăși suma din cambie; asemenea situație nu antrenează decăderea din dreptul de regres. În această materie sunt aplicabile principiile răspunderii civile contractuale. Nu este îndreptățit la despăgubire acela care a luat cunoștință pe altă cale despre refuzul de acceptare sau plată; sunt îndreptățite la despăgubirile pentru prejudiciul suferit: girantul celui în culpă, precum și toți predecesorii lui, care nici ei nu au fost avizați.

REGULA CERTITUDINII, principiul potrivit căruia mențiunile înscrise pe titlul cambial trebuie astfel formulate și explicitate încât indicațiile prin care acestea se concretizează să excludă orice incertitudine cu referire la suma de plată, identitatea obligațiilor, locul plății, scadența etc.

REGULA SUFICIENTEI, principiul potrivit căruia mențiunile înscrise pe titlul cambial să fie astfel formulate încât din ele să rezulte toate informațiile necesare cu referire la suma de plată, identitatea obligațiilor, locul plății, scadența, etc. pentru a putea fi corect apreciate și evaluate obligațiile cambiale.

REGULAMENT DE BURSĂ, document oficial de mare importanță pentru desfășurarea activității unei burse, prin care se înfățișează detaliile de funcționare ale respectivei burse, precizându-se cerințele și modalitățile de derulare a tranzacțiilor cu titluri financiare.

REGULARIZARE (în operațiuni de bursă). 1. Totalitatea operațiilor de compensație, decontare și predare/primire de titluri îndeplinite în casa de cliring, brokeri și clienți pentru executarea unui contract bursier. 2. Totalitatea operațiilor de decontare efectuate de casa de cliring și brokeri pentru marcarea la piață a pozițiilor futures.

REGULI DE ORIGINE, norme exprese instituite și cuprinse în schemele de *preferințe tarifare generalizate* având ca finalitate aplicarea exclusivă a trata-

mentului preferențial mărfurilor produse de țările beneficiare ale regimului preferențial. **R. o.** diferă de la țară la țară ce acordă preferințele. Beneficiază de tratament preferențial numai mărfurile care se încadrează în următoarele grupe de cerințe: a) să fie originare din țările beneficiare de preferințe; b) să fie supuse anumitor condiții de expediere, și anume: să fie expediate direct de către țara beneficiară de preferințe la țara donatoare de preferințe; în cazul tranzitului mărfurilor respective acestea să nu fie supuse vreunui proces sau tratament intermediar; c) originea și modul de expediere a mărfurilor respective să fie atestate documentar. Admiterea mărfurilor în regim preferențial presupune o cerere în acest sens făcută de țara beneficiară de preferință către țara donatoare de preferință. La această cerere se anexează documente justificative privind originea mărfurilor și modul de expediere a lor. Dintre acestea prezintă mare importanță *certificatul de origine* (formular A) ce trebuie completat de exportator și apoi vizat de autoritatea vamală, sau de o altă autoritate oficială din țara exportatoare. **V. și certificat de origine; preferințe comerciale.**

REGULI ȘI UZANȚE UNIFORME PRIVIND ACREDITIVELE DOCUMENTARE, ansamblu de norme utilizate în practica internațională comercială și bancară, sistematizate și publicate de Camera Internațională de Comerț de la Paris în anul 1933 și revizuite ulterior de mai multe ori. Sunt cunoscute sub denumirea generică de Publicația 400 a C.C.I. În varianta lor din ediția 1983 ele cuprind: a) definirea și interpretarea fiecărui tip de acreditiv documentar; recomandări de respectare strictă a instrucțiunilor înscrise în acreditiv; b) descrierea tipurilor de acreditive (revocabil sau irevocabil); c) responsabilitatea băncilor decurgând din acreditiv stabilindu-se următoarele cazuri în care banca este exonerată de răspundere: ea nu răspunde pentru forma, exactitatea, autenticitatea, valoarea juridică a documentelor; nu răspunde nici pentru consecințele decurgând din întârzierea transmiterii informațiilor sale, sau care sunt determinate de un caz de forță majoră care a antrenat întreruperea activității sale; nu răspunde nici pentru executarea inexactă a dispozițiilor sale date altei bănci; d) lista și condițiile ce trebuie îndeplinite de către documentele pretinse de bănci

pentru realizarea acreditivelor; e) interpretarea termenilor referitori la cantitatea și valoarea mărfii, durata de valabilitate a acreditivului, principiile ce guvernează transferabilitatea acreditivului și cheltuielile legate de această operație. **R. u. u.a.d.** au o largă aplicabilitate practică, cvasitotalitatea acreditivelor supunându-se acestor reguli. Interpretarea și utilizarea acreditivelor pe baza lor este însă facultativă. Ea se stabilește la modul concret prin textul fiecărui acreditiv pe baza adeziunii voluntare a băncii emitente. **V. și acreditiv documentar.**

REGULI UNIFORME, denumire generică dată condițiilor de comercializare a diverselor grupe de mărfuri înscrise în contractele tip, contractele cadru, condițiile generale, uzanțele comerciale uniforme. Au un obiect larg de reglementare și sunt menite să înlesnească perfectarea tranzacțiilor internaționale de vânzare comercială. **R.u.** nu au caracter imperativ. Forța lor juridică este similară cu aceea a clauzelor contractuale. Ele primesc aplicare numai în cazul în care părțile le-au receptat ca atare în contractul lor. **R.u.** sunt prevăzute în contractele-tip elaborate de Comisia Economică

a O.N.U. pentru Europa, precum și în contractele-tip elaborate de asociațiile profesionale ale comercianților specializați în comerțul cu anumite produse.

REGULILE DE LA HAGA, norme uniforme adoptate în anul 1921 de Conferința de la Haga și înscrise în anul 1924 în cuprinsul Convenției de la Bruxelles pentru unificarea unor reguli în materie de conosament. **R. H.** definesc drepturile și răspunderile cărașului, precum și ale încărcătorului și primitorului în cazul transporturilor realizate pe bază de conosamente. Conform **r. H.** cărașului îi revin următoarele obligații: să pună nava în stare de navigabilitate; să o armeze, echipeze și să o aprovizioneze în mod convenabil; să elibereze (el, comandantul navei, sau agentul cărașului) la cererea încărcătorului un conosament (această obligație revenindu-i numai după ce a primit marfa și a luat-o în propria sa răspundere). În perioada cuprinsă între momentul încărcării mărfii și cel al descărcării acesteia, cărașul este răspunzător pentru marfa primită; el nu se poate exonera de această responsabilitate invocând neglijența comandantului sau a echipajului (*negligence clause*). Că-

rașul garantează pe încărcător prin conosamentul eliberat acestuia, pentru exactitatea descrierii mărfurilor. Conosamentul face dovadă, cu referire la mărfurile descrise în cuprinsul său, până la proba contrară (*prima facie evidence*). El are însă forță probantă absolută în raporturile cărașului cu terți care l-au dobândit ulterior (*conclusive evidence*). Obligația de responsabilitate a cărașului și a navei pentru pierderi sau pagube produse cu ocazia transportului mărfii se prescrie în termen de un an de la data la care mărfurile au fost predate, sau ar fi trebuit să fie predate. Cât privește pe încărcător, acesta este răspunzător pentru pierderile sau pagubele suferite de navă sau de căraș numai atunci când astfel de pagube sau pierderi sunt datorate culpei sale ori culpei agenților sau prepușilor săi. **R. H.** au fost amendate de mai multe ori. Cele mai importante dintre amendamentele aduse au fost cele consacrate de Conferința de la Stockholm din iunie 1963. Aceste amendamente sunt cunoscute sub denumirea de *Regulile Haga-Visby*. Ele au adus importante clarificări privind unele aspecte legate de transportul containerelor și paletelor etc.

REGULILE HAGA-VISBY, v. regulile de la Haga.

REGULILE YORK-ANVERS, ansamblu de norme uniforme care definesc cazurile și condițiile în care este recunoscut un act de constatare a avariilor generale sau comune. Conform acestor reguli pierderile rezultate din avarie se distribuie între navă, navlu și marfă, proporțional cu valoarea acestora chiar dacă bunurile sacrificate nu au fost asigurate. De precizat că **r.Y-A.** primesc incidență atunci când din necesitate se face un sacrificiu sau o cheltuială neprevăzută pentru siguranța comună, urmărindu-se ca finalitate evitarea unei primejdii reale și grave ce planează asupra bunurilor formând obiectul unei expediții maritime. În cazul în care marfa este asigurată, de regulă, pagubele rezultate din avaria comună sunt reparate de către asigurator ceea ce face inutilă aplicarea **r.Y-A.**

RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE, ansamblu de raporturi economice având ca obiect schimburile comerciale, serviciile, relațiile din sfera producției și a cercetării științifice, relațiile financiare și de credit, precum și orice alte operațiuni

prin care se realizează circuitul mondial de valori și de cunoștințe. **R.e.i.** sunt unul din elementele principale care definesc ordinea economică a lumii. Ele prezintă o importanță deosebită pentru dezvoltarea economică a fiecărei țări, iar această importanță crește pe măsura amplificării interdependențelor economice. Desfășurarea **r.e.i.** se realizează într-un cadru juridic reglementat în plan bilateral sau în plan multilateral interstatal. În acest din urmă caz un rol deosebit revine organizațiilor internaționale specializate (regionale sau cu vocație universală) și în special celor din sistemul Organizației Națiunilor Unite.

REMIZĂ, v. reducere de preț.

REMIZIER, auxiliar având calitatea de comerciant ca și pe aceea de comisionar *del credere* care poate interveni în operațiile de bursă în sensul de a-i procura agentului de schimb afaceri fără să fie legat de acesta printr-un contract. El procură afacerile în schimbul unei remunerații numite *curtaj*, care în realitate constituie o parte din curtajul ce se plătește agentului de schimb (adică intermediarului).

RENDU DROITS ACQUITTÉS...

formulă care, în armonie cu regulile Incoterms, este urmată de indicarea sediului cumpărătorului și exprimă ideea că toate cheltuielile, taxele, sarcinile și riscurile implicate de obligațiile contractuale sunt pe seama vânzătorului. Acestuia din urmă îi revin astfel un maxim de obligații, situație exact opusă celei create prin efectul vânzării à l'usine. (Sin. *Delivered duty paid...*).

RENDU FRONTIÈRE...

condiție de livrare Incoterms în temeiul căreia obligațiile vânzătorului se consideră a fi îndeplinite în momentul în care marfa a ajuns la frontieră — dar mai înainte de frontiera vamală a țării, determinată prin contractul de vânzare — corespunzător acestei împrejurări fiind reglementate obligațiile ambelor părți contractante. Pentru evitarea eventualelor neînțelegeri ce s-ar putea ivi ca urmare a unor interpretări diferite ale acestei clauze este recomandabil ca frontiera să fie indicată prin denumirea celor două țări vecine, precum și a localității respective. (Sin. *Delivered at frontier...*).

RENTE (în terminologie de bursă), termen prin care se desemnează titlurile emise de stat. V. și **titluri de stat**.

RENTING, termen prin care, în ter-

minologia juridică engleză, se desemnează operația comercială concretizată în închirierea de către firme specializate, pe termene mai scurte sau mai lungi, a unor mașini-unelte aflate în parcul propriu al acelor firme. În intervalul de timp dintre două închirieri, bunurile respective sunt păstrate în stoc sau sunt folosite pentru nevoile de producție ale întreprinderii proprietare. *Renting*-ul are un obiect divers: în special această operație se referă la mijloacele de transport (autovehicule, vagoane, semiremorci, cisterne etc.); el poate consta însă și din alte produse, a căror gamă se extinde de la construcții mobile până la aparatură de înaltă tehnicitate. Prin efectul închirierilor succesive se produce amortizarea completă a mașinilor; riscul învechirii acestora este suportat de către proprietar datorită faptului că viața lor economică are o durată mult mai mare decât aceea a contractului de închiriere. În virtutea contractului de *renting*, societatea furnizoare are obligația întreținerii mașinilor în stare de exploatare normală, precum și îndatorirea de a furniza indicațiile necesare pentru utilizarea cât mai eficientă a bunurilor în-

chiriate cu ajutorul personalului tehnico-ingineresc pe care îl are la dispoziție.

REPORT, diferența între suma dată și suma încasată de reportator și care semnifică profitul obținut de acesta. V. și **contract de report**.

REPREZENTANT COMERCIAL, sintagmă ce desemnează persoana care intermediază stabilirea unor raporturi juridice comerciale între participanții la comerț. El poate îndeplini un rol complex concretizat printre altele în: identificarea de noi clienți, pregătirea și perfectarea de contracte comerciale, acționând fie în numele și pe seama reprezentantului, fie în nume propriu dar pe seama acestuia din urmă. **R.c.**, de regulă, nu se angajează personal. El intermediază contacte de afaceri între cel pe care îl reprezintă și toți cei interesați să contracteze cu acesta.

REPREZENTANȚĂ, entitate juridico-economică, formă exogenă uzuală, ce îndeplinește o funcție specializată, anume cea de intermediar între societatea comercială primară (adică societatea care a constituit-o) și partenerii ei contractuali. Se deosebește

esențial atât față de sucursală, cât și față de filială prin aceea că nu este și nici nu poate fi organizată ca întreprindere producătoare de mărfuri, prestatoare de servicii sau executantă de lucrări pentru clientelă, rolul său reducându-se la activități de intermediere a unor raporturi contractuale între societatea care a înființat-o și alți participanți la circulația bunurilor și cunoștințelor. **R.** având numai o funcție de intermediere exercită atribuții de comisionar sau de mandatar. În calitate de comisionar, aceasta acționează în raporturile cu terții *proprio nomine*, dar pe seama și în interesul societății comitente. În calitate de mandatar, ea încheie acte juridice cu terții în țara de sediu *alieno nomine*, adică în numele și pe seama societății pe care o reprezintă. Conform legii române (art. 35/1991), **r.** nu constituie o modalitate pentru investiții de capital străin în țara noastră. Legea română nu recunoaște acesteia nici personalitate juridică proprie: calitate de subiect de drept are numai societatea comercială mandantă sau comitentă. **R.** este numai un subiect de drept asimilat. Legislația României prevede că societățile comerciale de naționalitate străină își pot stabili un

sediu secundar sau o r. în țara noastră dacă probează printr-o declarație a guvernului din țara de sediu că în acea țară se acordă deplină reciprocitate pentru societățile române de același fel și dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de Codul comercial român pentru fiecare tip de societate din cele vizate (Decret-lege nr. 122/1990).

REPREZENTARE, procedeu prin care o persoană numită *representant*, încheie un act juridic în numele și pe seama altei persoane, numită *representat*, astfel încât efectele juridice ale actului încheiat se produc în persoana reprezentatului. **R.** constituie o derogare de la principiul relativității efectelor contractului, potrivit căruia forța juridică a convențiilor privește numai relațiile dintre părți, ele neputându-i dezavantaja pe terți și nici profita acestora; derogarea respectivă este pe deplin valabilă câtă vreme nu e interzisă printr-o dispoziție legală sau nu e incompatibilă cu natura dreptului la care se referă. La **r.** participă trei persoane: *representantul*, adică cel care acționează nomine alieno; *representatul*, adică cel în numele căruia se acționează; *terțul*, care este parte la contractul încheiat. În virtutea **r.**, bene-

ficiarul operației (representatul) nu intervine la încheierea acesteia, ci îl însărcinează pe reprezentant să manifeste voința pentru sine, iar efectele raportului juridic constituit trec de îndată și în mod direct asupra reprezentatului, ca și cum acesta ar fi cel care a exprimat declarația de voință (și nu reprezentantul). Sub aspect juridic, rolul reprezentantului se încheie odată cu îndeplinirea operației care după acest moment dispăre ca un instrument ce devine inutil ulterior folosirii lui. Puterea reprezentantului de a încheia actul juridic în numele și pe seama reprezentatului poate decurge dintr-un contract (caz în care însuși reprezentatul o conferă reprezentantului), din lege sau dintr-o dispoziție a instanței judecătorești; în funcție de această distincție, **r.** poate fi: convențională, legală sau judiciară. Pe planul relațiilor economice internaționale prezintă interes **r. convențională**, care se înfățișează ca o tehnică de formare a contractului prin intermediul altuia, menită să faciliteze desfășurarea rapidă a relațiilor comerciale între parteneri din țări diferite. **R.** își produce efectele specifice numai în prezența următoarelor condiții cumulative: a) Să existe o impu-

ternicire, autorizație sau procură: împuternicirea este, în toate cazurile, un act unilateral a cărui valabilitate nu necesită o acceptare din partea reprezentantului; ea poate fi dată anterior sau chiar ulterior activității juridice desfășurate de reprezentant (în acest din urmă caz ea îmbracă forma ratificării); b) Raportul de reprezentare să fie cunoscut de terți: o atare împrejurare poate rezulta fie dintr-o declarație expresă a reprezentantului (chiar dacă acesta, afirmând că lucrează pentru o altă persoană, face precizarea că o va desemna ulterior), fie din circumstanțe de natură a indica existența raportului de reprezentare (*ex factis et rebus*); în majoritatea cazurilor, împuternicirea este adusă însă la cunoștința terților chiar de către reprezentat; c) Reprezentantul să lucreze în limitele împuternicirii primite: în cuprinsul procurii pot fi precizate unele restricții privind împuternicirea dată, precum și unele modalități de executare; restricțiile nu se identifică cu instrucțiunile date de reprezentat reprezentantului, instrucțiuni pe care terții sunt obligați să le respecte numai în măsura în care le-au fost aduse la cunoștință. Principalul efect al r. se concretizează în

aceea că actele juridice încheiate de reprezentant produc consecințe juridice numai cu privire la patrimoniul reprezentatului; reprezentantul, deși a contribuit prin activitatea sa la încheierea acelor acte, rămâne totuși străin față de acestea, fiind asimilat unui terț față de care actele respective sunt *res inter alios acta*. Este luată în considerare numai capacitatea de a contracta a reprezentatului (căci numai el apare ca titular de drepturi și obligații în raportul juridic stabilit prin r.) nu și capacitatea reprezentantului, fiind suficient ca acesta din urmă să aibă discernământ, deoarece acela care acceptă să fie reprezentat de un incapabil își asumă conștient riscurile acestei acțiuni. De asemenea, calitatea de comerciant, ca și natura comercială a operației se analizează numai cu referire la persoana reprezentatului. Întrucât încheierea actului juridic comportă manifestarea de voință a reprezentantului (deși acesta acționează în numele și pe seama reprezentatului), această voință va trebui examinată spre a se constata dacă a fost liberă sau viciată; de asemenea, în persoana reprezentantului se va analiza bunăcredința sau rea-credința la încheierea actului juridic. Actul

juridic convenit de reprezentant și terți este considerat că s-a încheiat între prezenți sau între absenți prin referire numai la aceste persoane, ținându-se seama deci de voințele manifestate în mod real; sub acest aspect, locul unde se află reprezentatul nu prezintă nici o relevanță. Neîndeplinirea cerințelor cerute pentru existența r. se poate înfățișa fie sub forma lipsei împuternicirii, fie sub forma depășirii puterilor. Lipsa împuternicirii determină inopozabilitatea actului juridic astfel încheiat față de reprezentat; actul respectiv nu-l leagă însă nici pe reprezentant, căci acesta din urmă nu l-a încheiat nici în nume propriu nici în contul său, ci pe seama altuia, neînțelegând să se oblige personal. Împotriva sa, terțul contractant are numai acțiunea în responsabilitate civilă pentru repararea prejudiciului cauzat; practica jurisdicțională a statuat însă că însăși reprezentanța aparentă este susceptibilă să producă anumite efecte, admițând teza potrivit căreia reprezentatul este ținut de obligațiile izvorâte din actul juridic încheiat cu un terț de bună credință, ori de câte ori se constată existența aparentă a unei împuterniciri. Actele juridice făcute de reprezentant fără

împuternicire sau prin depășirea puterilor ce i-au fost acordate produc efecte în patrimoniul reprezentatului dacă acesta le ratifică ulterior. Reprezentantul își poate substitui o altă persoană cu condiția ca o atare substituție să nu-i fi fost interzisă și ca afacerea cu care se operează substituția să facă parte dintre acelea în privința cărora practica admite o atare operație. De asemenea, se recunoaște, în principiu, valabilitatea contractului cu sine atunci când nu există contrarietate de interese; un asemenea contract prezintă avantajul simplității și rapidității pentru operațiile susceptibile de a fi săvârșite prin intermediul său: o persoană poate fi împuternicită ca reprezentant atât de către vânzător, cât și de către cumpărător, fiecare dintre aceștia referindu-se la același lucru (vânzătorul pentru a-l vinde iar cumpărătorul pentru a-l cumpăra); în această ipoteză, figurează concomitent ca vânzător (pentru un reprezentat) și în calitate de cumpărător (pentru celălalt reprezentat). Convenția asupra reprezentării în domeniul vânzării internaționale de mărfuri, adoptată de către Conferința diplomatică de la Geneva la 17 februarie 1983, stabilește unele

reguli uniforme în domeniul raporturilor de r. cu caracter internațional în materia vânzării internaționale de mărfuri, reguli ce nu privesc nici raporturile interne și nici celelalte forme de reprezentare pe care le presupun raporturile civile și comerciale. Potrivit acestei convenții, conceptul de r. include toate raporturile decurgând din faptul că o persoană, *intermediarul*, are puterea de a acționa sau pretinde că acționează pe seama unei alte persoane, *reprezentatul*, pentru a încheia cu terții un contract de vânzare de mărfuri. Regulile consacrate prin convenție guvernează însă nu numai încheierea contractului de vânzare-cumpărare de către intermediari ci și orice alt act îndeplinit de acesta din urmă în vederea încheierii sau executării contractului. În terminologia convenției, persoana care se află în centrul raportului de r., respectiv cel ce acționează pe seama altuia, este desemnată prin termenul de *intermediar*. Convenția se aplică numai relațiilor dintre reprezentat sau intermediar pe de o parte, și terți, pe de altă parte. Problemele nesoluționate prin textul ei vor fi reglementate de principiile generale în materie sau, în lipsa acestora, de legea aplicabilă,

determinată conform regulilor de drept internațional privat. Convenția stabilește că împuternicirea de reprezentare poate fi expresă sau implicită; soluția abilitării implicite a intermediarului a fost impusă de complexitatea relațiilor comerciale și de celeritatea cu care se desfășoară activitatea în acest domeniu, precum și de jocul intereselor pe piața mondială. Nu este necesar ca abilitarea să fie conferită sau constatată în scris, ea nefiind supusă vreunei condiții de formă; dovada sa este susceptibilă a se face prin orice mijloace de probă, inclusiv prin martori.

REPREZENTARE INDIRECTĂ,

formă de reprezentare în temeiul căreia, în raporturile dintre reprezentant și terț actul juridic produce efecte în patrimoniul celui dintâi, iar în raporturile interne, dintre reprezentat și reprezentant, efectele juridice ale actului încheiat de către acesta din urmă se produc în patrimoniul reprezentatului, care este adevăratul titular al acelor efecte. R.i. operează o transmitere automată către comitent a drepturilor dobândite în situațiile în care o persoană lucrează în nume propriu, dar în interesul altuia, adică al reprezentatului;

în asemenea situații, actele pe care le încheie acea persoană (adică reprezentantul) sunt față de reprezentat, care rămâne străin de ele, *res inter alios acta*. Efectele actelor astfel încheiate se vor răsfrânge asupra reprezentatului, în puterea unui alt act, prin care reprezentantul transmite asupra acestuia drepturile dobândite inițial de el, și care la început intraseră în patrimoniul său. Are loc astfel o cesiune a drepturilor dobândite de reprezentant prin actele încheiate pe seama reprezentatului. Procedul prezintă însă inconveniente grave în ipoteza în care, după perfectarea actului juridic cu terțul, dar mai înainte de a cesa efectele acestuia către reprezentat (*dominus negotii*), reprezentantul este declarat în stare de faliment: prin efectul falimentului, toate drepturile existente în patrimoniul său (deci și cele izvorâte din actul juridic încheiat cu terțul) sunt supuse lichidării colective și concursuale, urmând ca *dominus negotii* (reprezentatul) să sufere concurența celorlalți creditori ai falitului și să primească numai o cotă din creanța sa (cota falimentară). **R.i.** înlătură însă aceste inconveniente, asigurând, în felul arătat, producerea efectelor actului juridic încheiat

cu terțul direct în patrimoniul reprezentatului.

REPREZENTARE CAMBIALĂ, formă de reprezentare care se distinge prin aceea că reprezentantul își asumă obligații cambiale în numele și pe seama reprezentatului. **R.c.** se poate funda chiar pe un mandat general, cu condiția însă ca în cuprinsul mandatului să se menționeze că mandatarul are dreptul să emită cambii; nu este nevoie deci de un mandat special pentru fiecare cambie semnată *unius rei*. Calitatea de mandatar trebuie să rezulte din însuși modul de semnare a cambiei de către persoana împuternicită; este necesar ca semnătura acesteia să fie precedată de formula „în calitate de mandatar“ ori „prin procură“, sau de o altă formulă similară; în caz contrar, dat fiind caracterul formalist al cambiei, semnătura mandatarului ar semnifica obligarea personală a acestuia. În caz de depășire a limitelor mandatului, mandatarul rămâne obligat personal, tot astfel ca acela care semnează o cambie ca reprezentant al unei persoane pentru care nu avea o atare împuternicire; și într-un caz și în celălalt, mandatarul are însă aceleași drepturi pe care le-ar fi

avut în ipoteza că ar fi fost reprezentant, dacă plătește cambia la scadență. R.c. nu se identifică cu tragerea unei cambii pentru contul unui terț, ce s-ar putea exprima prin formula: „plățiți pentru contul lui A.B...“; în această ultimă ipoteză, trăgătorul semnează cambia cu propriul său nume, dar la ordinul și pentru contul unui terț, pe care-l indică pe titlu numai prin inițialele numelui și prenumelui. Terțul (adică dătorul de ordin) nu-și asumă vreo obligație cambială; în privința lui, situația este aceeași chiar atunci când trăgătorul îi indică pe titlu numele în întregime. Cel care se obligă semnând cambia *proprio nomine* este trăgătorul: el devine debitor cambial față de orice posesor al titlului. Tragerea unei cambii pe contul unui terț se analizează ca un mandat fără reprezentare, raporturile dintre trăgător și terțul dător de ordin fiind guvernate de normele dreptului comun referitoare la mandat.

RESCONT, operație bancară în virtutea căreia o cambie deținută de o bancă comercială în urma scontării ei este transmisă unei bănci centrale în schimbul unei taxe (numită taxă de rescont sau taxă oficială a scontului) care, de

regulă, se fixează în funcție de cerințele politicii economice a statului respectiv. Practic, r. este un nou scont, realizat la o altă bancă, de către banca devenită proprietară a unui efect de comerț scontat. R. are deci aceeași natură juridică ca și scontul. El dă posibilitate băncii care a consimțit anumite credite să-și mobilizeze acele credite. Pe calea r. băncile centrale din țările cu economie de piață aprovizionează cu mijloace bănești lichide băncile comerciale. Prezentând la banca centrală dintr-o anumită țară un portofoliu de cambii scontate de ele, băncile comerciale obțin în schimb, pe baza acceptării aceluși portofoliu de către respectiva bancă centrală, asemenea mijloace mai înainte de scadența cambiilor. Creditele de r. sunt considerate un regulator al circulației bănești dintr-o anumită țară. Taxa de r. servește ca indicator pentru nivelul general al dobânzilor dintr-o țară. În condiții de criză, numeroase bănci centrale reduc această taxă cu scopul de a determina o reducere generală a dobânzilor și de a stimula astfel activitatea economică. Dacă, dimpotrivă, se urmărește temperarea unei activități economice „supraîncălzite“, banca centrală procedează la majorarea taxei de r.,

scumpind astfel creditul în general. Comparativ cu prima jumătate a secolului XX, în prezent s-a redus volumul de r. de cambii al băncilor centrale, băncile comerciale dispunând de o lichiditate superioară celei din trecut. În schimb a crescut importanța scontării de către bănci a obligațiunilor emise de întreprinderile industriale și a bonurilor de tezaur emise de ministerele finanțelor.

RES INTER ALIOS ACTA, ALIIS NECQUE NOCERE, NECQUE PRODESSE POTEST (UN LUCRU ÎNCHEIAT SAU JUDECAT ÎNTRE UNII NU POATE NICI VĂTĂMA NICI FOLOSI ALTORA), adagiu latin prin care se exprimă principiul relativității efectelor contractelor. Acest principiu are incidență și în raporturile juridice de comerț internațional. Astfel, reprezentantul care prin activitatea sa a contribuit la încheierea actelor juridice cu aderențe în comerțul internațional rămâne străin față de acele acte ca orice alt terț, ele neproducând efecte în patrimoniul său: efectul esențial al reprezentării constă în aceea că actele juridice încheiate de către reprezentant produc efecte juridice numai în patrimoniul reprezentatului. Ca o consecință a aceluiași principiu (**r.i.a.a.**,

a.n.n., **n.p.p.**), actul juridic încheiat fără împuternicire de către reprezentant nu este opozabil reprezentatului. De asemenea, în cazul reprezentării indirecte, în situațiile în care o persoană lucrează în nume propriu, dar în interesul altuia (adică al reprezentatului), actele încheiate de acea persoană nu sunt opozabile reprezentatului, care rămâne străin față de ele. În raporturile juridice de comerț internațional, regula relativității efectelor contractului (pe baza căreia se determină persoanele obligate prin contract) se află sub imperiul legii contractului: *lex contractus* va stabili ce efecte produce contractul față de un având — cauză sau de un succesori cu titlu particular al unuia dintre contractanți, și tot ea va arăta în ce condiții are valabilitate stipulația pentru altul, drepturile conferite de o asemenea stipulație și care sunt persoanele ce pot beneficia de acele drepturi.

RES PERIT DOMINO, adagiu latin exprimând regula potrivit căreia riscul pieririi fortuite a unui lucru este suportat de proprietarul acelui lucru. În unele legislații (cum ar fi: cea română, franceză, italiană etc.) această regulă a primit o consacrare neechivocă, statuându-se că transmiterea

riscurilor operează concomitent cu transmiterea dreptului de proprietate; în cazul lucrurilor certe, efectul translativ de proprietate al vânzării operează în momentul acordului de voință al părților. În cadrul relațiilor de comerț internațional, riscurile trec de la vânzător la cumpărător independent de transmiterea proprietății și, în genere, în momentul predării mărfii către aceasta din urmă.

RESTRICȚII CALITATIVE, ansamblu de norme și standarde tehnice, elaborate de stat sau de asociațiile de producători ori consumatori, cuprinzând reguli privind evitarea poluării, măsuri fitosanitare și de securitate instituite cu referire la admiterea la import a unor categorii de mărfuri de orice proveniență. În principiu nu au caracter discriminatoriu, dar pot fi utilizate și cu o astfel de finalitate. R.c. determină o stimulare a competitivității pe piață. Pe plan internațional nu au fost adoptate încă norme uniforme referitoare la r.c.. În practică însă sunt anexate la contract specificațiile tehnice care definesc parametrii calitativi în armonie cu cerințele impuse de țările partenere.

RESTRICȚII CANTITATIVE, denumire generică dată acelor obstacole comerciale netarifare care se concretizează în limitări cantitative sau valorice ale exportului sau importului anumitor mărfuri și care urmăresc ca finalitate restrângerea schimburilor comerciale externe. Se aplică prioritar la import și pot fi: *globale*, nediscriminatorii (de specificul cărora este stabilirea unor limite anuale la importul anumitor mărfuri); *bilaterale* (care sunt impuse pe produse și țări de origine). Constituie forme de r.c.: contingentele, plafoanele valorice, autolimitările, licențele automate sau discreționare de import etc. R.c. se analizează ca fiind principalul mijloc de promovare a protecționismului comercial prin mijloace netarifare. De aceea reducerea și treptata eliminare a lor constituie un deziderat major a cărui realizare formează atât obiectul unor negocieri bilaterale, cât și obiectul unor negocieri multilaterale între statele membre ale comunității de națiuni.

RESTRICȚII DE PLATĂ, sintagmă ce desemnează măsurile limitative luate de state în ceea ce privește executarea unor obligații de plată în valută, izvorâte din

contractele de comerț internațional (precum: cele de transport, turism, asigurări, de credit etc.). De regulă, au caracterul unor măsuri temporare, adoptate în condițiile insuficienței lichidităților valutare care la rândul lor sunt determinate prioritar de deficitul balanței de plăți sau de volumul cumulat ridicat al datoriei externe.

RESTRICȚII VALUTARE, măsuri limitative vizând cumpărarea și vânzarea liberă de către rezidenți a titlurilor de valoare străine, adoptate de către state în scopul diminuării deficitului balanței lor de plăți și influențării nivelului cursului valutar. *Lato sensu*, în conținutul acestui concept pot fi incluse și alte măsuri nespecifice ca de pildă: controlul cantitativ ori aplicarea de taxe și suprataxe asupra importurilor, obligativitatea creării de impozite prealabile de import etc. **R.v.** pot fi: a) *parțiale*, care presupun limitarea dreptului de încheiere a tranzacțiilor valutare pentru anumite grupe de persoane, în anumite scopuri (precum călătoriile turistice); b) *totale*, de specificul cărora este faptul că încheierea tranzacțiilor valutare se poate efectua numai cu acordul prealabil și, eventual, numai prin inter-

medierea organului valutar. **R.v.** sunt în general caracteristice perioadelor de recesiune economică și de stagnare economică.

RETORSIUNE, măsuri de prevenire și contracarare a prejudiciilor rezultate din nerespectarea de către un stat a reglementărilor incidente în domeniul comerțului, pe care le exercită un alt stat pentru protejarea propriilor interese economice. Nu pot legitima **r.** situațiile în care nerespectarea reglementărilor respective este motivată de *clauza de salvagardare*. *Taxele vamale antidumping* și *taxele vamale compensatorii* constituie principalele instrumente de **r.** **V.** și **taxe vamale**.

RETRAGEREA ACCEPTĂRII OFERTEI, manifestare de voință prin care cel care a acceptat valabil o ofertă privind încheierea unui contract lipsește de efecte juridice acceptarea respectivă. **R. a.o.** este eficientă din punct de vedere juridic numai în cazul în care comunicarea ei ajunge la ofertant mai înainte ca acceptarea ofertei să fi produs efecte, sau cel mai târziu în momentul când acea acceptare urma să producă efecte. Legislațiile naționale ce adoptă teoria declarației sau a expediției nu admit

ca posibilă r.a.o. în cazul în care acceptarea a fost declarată sau expediată; unele dintre aceste legislații (ca, de exemplu, cea din Brazilia, cea din Argentina sau cea din Scoția) consfințesc totuși ideea potrivit căreia așteptările legitime ale ofertantului nu pot fi înrăurite în vreun fel oarecare dacă i se permite destinatarului ofertei să-și retragă acceptarea câtă vreme ea nu a ajuns la ofertant: se admite deci posibilitatea retragerii acceptării cu condiția ca aceasta să fie adusă la cunoștința ofertantului mai înainte ca el să fi primit acceptarea. Legislațiile care consacră teoria recepției sau informației recunosc pe seama celui ce a acceptat o ofertă libertatea de a-și retrage acceptarea până în momentul ajungerii acesteia la cunoștința sau măcar în sfera de acțiune a ofertantului; acceptarea poate fi revocată, deci, cu condiția ca revocarea să ajungă la ofertant mai înainte sau cel târziu concomitent cu acceptarea.

REȚEA DE COMERCIALIZARE, denumire generică dată totalității reprezentanțelor societăților de comercializare, unităților operative, birourilor și întreprinderilor specializate care acționează pentru înfăp-

tuirea actelor de comerț, contribuind la realizarea transferului mărfii de la producătorul direct la consumatorul nemijlocit, respectiv la utilizatorul final. **R. c.** facilitează promovarea și diversificarea schimburilor comerciale internaționale. În organizarea ei s-au conturat două modalități principale: **r. c.** directe (export-import direct) și **r. c.** indirecte (export-import indirect). De specificul **r. c.** directă este că aceasta cuprinde firmele, organizațiile, întreprinderile ce au sediul și își desfășoară activitatea pe piețele de aprovizionare și/sau de desfacere, funcționând cu un aparat propriu al producătorului și, respectiv, al consumatorului. Are ca structuri principale: compartimente de export sau de import ale producătorului (departamente în țară, sucursale în străinătate); societăți și filiale de export-import; magazine de desfacere, reprezentanțe pentru import-export; depozite în străinătate etc. **R.c.** indirectă cuprinde ca verigi suplimentare intermediari care preiau activități (depozitare, service, finanțare etc.) pentru comercializare, dispunând de posibilități materiale și financiare. Prezintă următoarele dezavantaje: separă producătorul de piață; generează

ză incertitudini virtuale privind fidelitatea, interesul și capacitatea intermediarilor de a înfăptui fidel politica de piață a celor pentru care lucrează. V. **comercializare**.

REUS IN EXCIPIENDO FIT ACTOR, adagiu latin exprimând regula potrivit căreia, din punct de vedere al sarcinii probei, în legătură cu excepțiile opuse de pârât, acesta din urmă dobândește situația reclamantului (devine reclamant), având obligația să dovedească ceea ce pretinde. Potrivit regulilor procedurale ce guvernează soluționarea litigiului arbitral în fața Curții de Arbitraj București, cel care invocă un fapt pe baza căruia înțelege să revendice un drept are sarcina de a-l dovedi, fie că este vorba de cererea reclamantului (*onus probandi incumbit actori*), fie de o excepție invocată de pârât (**r. i. e.f.a.**).

REVALORIZARE, denumire generică dată măsurilor adoptate de autoritatea monetară dintr-un stat privind creșterea oficială a valorii paritare a monedei naționale față de etalonul în care este exprimată. **R.** are o utilizare strictă, limitată la cazul existenței parităților și cursurilor de schimb fixe. În cazul cursurilor

de schimb flotante, **r.** este înlocuită cu noțiunea de *apreciere*. Lato sensu **r.** desemnează orice majorare a cursului unei valute pe piețele valutare. **R.** apare ca necesară în condițiile existenței și persistenței excedentelor balanțelor de plăți. Totodată, **r.** este determinată și de menținerea nivelului inflației interne sub nivelurile inflației înregistrate în țările partenere, de creșterea activității economice interne și de nivelul relativ înalt al dobânzilor interne. **R.** determină două efecte importante și anume: creșterea prețurilor de export și scăderea prețurilor de import. Pe această cale se produce o atenuare a excedentelor plăților curente.

REZERVĂ INTERNAȚIONALĂ OFICIALĂ, denumire generică dată acelei părți din suma mijloacelor de plată internaționale (anume stocul de aur și creanțele exprimate în valută față de străinătate) ale unui stat pe care autoritatea monetară din acel stat o ține în rezervă spre a o utiliza în echilibrarea balanței de plăți sau pentru cazuri de urgență ori imprevizibile. **R.i.o.** este asimilată frecvent în practica financiară internațională cu conceptul de lichiditate internațională a unei țări.

Lato sensu **r.i.o.** cuprinde și disponibilitățile în D.S.T., precum și creanțele țării respective asupra F.M.I. Pe plan mondial, în perioada postbelică s-au produs semnificative modificări atât în volumul, cât și în structura **r.i.o.**. Astfel, a crescut volumul **r.i.o.** în devize mult mai rapid decât volumul rezervei **r.i.o.** în aur; totodată s-a produs o redistribuire a rezervelor între țări în favoarea țărilor dezvoltate cu excedente ale balanțelor de plăți și al unor state exportatoare de petrol și în defavoarea SUA.

REZERVĂ OBLIGATORIE, segment determinant din resursele de credit ale băncilor ce acestea sunt obligate să le păstreze în conturile lor la banca centrală. **R.o.** este un instrument prin care banca centrală poate influența volumul creditelor acordate de bănci. Totodată, ea constituie un mijloc de protejare a depunătorilor și a capitalului bancar împotriva riscurilor de piață.

REZILIEREA CONTRACTULUI DE VÂNZARE COMERCIALĂ INTERNAȚIONALĂ, desființarea pe viitor a contractului de vânzare comercială internațională cu executare succesivă în timp, ca urmare a neexecutării obligației uneia din părți, din

cauze imputabile acesteia. Poate fi declarată de către una din părți în cazul în care neexecutarea obligației de către cealaltă parte are caracterul unei încălcări esențiale a contractului. Domeniul său de incidență se restrânge numai la contractele cu executare succesivă. În cazul unor asemenea contracte pot exista două situații sub aspectul neexecutării de către una din părți a dreptului de a declara desființat contractul, și anume: dacă neexecutarea de către un contractant a obligației sale privind o anumită livrare se înfățișează ca încălcare esențială a contractului, celălalt contractant poate declara contractul desființat cu privire la livrarea respectivă; atunci când neexecutarea de către una din părți a unei obligații privind livrarea creează pentru cealaltă parte motive serioase să creadă că se va produce o încălcare esențială a contractului cu referire la obligațiile viitoare, acea parte are facultatea să declare contractul desființat pentru viitor, cu condiția ca o atare declarație să fie făcută într-un termen rezonabil. Spre deosebire de rezoluție, efectele rezilierii nu sunt retroactive, ci se produc numai pentru viitor, din momentul desființării

contractului: contractul reziliat încetează să producă efecte pentru viitor, dar efectele produse în trecut rămân neatinse; părțile nu trebuie repuse în situația anterioară, ci păstrează fiecare prestațiile ce li s-au efectuat în temeiul contractului, încetând doar pentru viitor săvârșirea ori primirea oricăror prestații.

REZOLUȚIA CONTRACTULUI DE VÂNZARE COMERCIALĂ INTERNAȚIONALĂ, desființare cu efect retroactiv a unui contract de vânzare comercială internațională, cu executare imediată, la inițiativa uneia dintre părți, ca urmare a neexecutării obligației celeilalte părți din cauze imputabile acesteia. Poate fi declarată de partea interesată în prezența următoarelor condiții: să existe o neexecutare totală sau parțială a obligațiilor uneia din părți; neexecutarea respectivă să fie imputabilă debitorului acelei obligații (neexecutarea din cauză de forță majoră, neimputabilă debitorului, nu poate duce la rezoluție ci doar la încetarea contractului pentru imposibilitate fortuită de executare, situație în care se pune problema suportării riscului). **R.c. v. c. i.** poate fi declarată în următoarele cazuri: a) Atunci când ne-

executarea de către vânzător a uneia din obligațiile sale contractuale constituie o încălcare esențială a contractului. b) Dacă vânzătorul nu livrează mărfurile în termenul suplimentar acordat de cumpărător, ori dacă declară că nu le va livra în termenul ce i-a fost acordat într-un atare scop. În ipoteza unei neexecutări parțiale (concretizată în livrarea de către vânzător a unei părți din mărfurile la care s-a obligat), ca și a unei neconformități parțiale (ce există atunci când numai o parte din mărfurile livrate este conformă contractului), rezoluția poate primi aplicare numai cu referire la livrarea neefectuată, respectiv la livrarea neconformă; cu toate acestea, poate fi cerută chiar rezoluția contractului în totalitate, atunci când neexecutarea parțială sau neconformitatea parțială constituie o încălcare esențială a acestuia. Dacă vânzătorul face o vânzare anticipată a mărfurilor, cumpărătorul are libertatea de a accepta sau de a refuza livrarea respectivă; aceeași libertate i se recunoaște cumpărătorului și pentru cazul în care vânzătorul ar proceda la livrarea unei cantități suplimentare de mărfuri comparativ cu aceea contrac-

ată: el poate refuza cantitatea excedentară sau o poate accepta, plătind prețul contractual. Rezoluția contractului se face printr-o declarație notificată celeilalte părți contractante. Cumpărătorul este decăzut din dreptul de a declara rezoluția contractului dacă vânzătorul a livrat mărfurile iar declarația de rezoluție nu este făcută în una din următoarele situații: în caz de livrare tardivă într-un termen rezonabil socotit din momentul când a luat cunoștință despre efectuarea livrării; în caz de încălcare a contractului (altfel decât prin livrare tardivă), într-un termen rezonabil socotit după cum urmează: din momentul când a luat cunoștință sau ar fi trebuit să aibă cunoștința de încălcarea respectivă; de la expirarea oricărui termen suplimentar acordat de cumpărător vânzătorului pentru executarea obligațiilor sale (sau din momentul în care vânzătorul a declarat că nu-și va executa obligațiile în acel termen suplimentar); de la expirarea oricărui termen suplimentar cerut de vânzător în legătură cu executarea contractului și cu referire la care cumpărătorul nu a dat răspuns într-un termen rezonabil, sau din momentul în care cumpărătorul a declarat că nu acceptă executarea. Rezolu-

ția contractului poate fi declarată și anticipat (adică mai înainte de executarea contractului). Rezoluția anticipată este posibilă când înaintea oricărei executări a obligațiilor contractuale este evident că una din părțile contractante va săvârși o încălcare esențială a contractului. Într-o atare ipoteză, cealaltă parte contractantă are libertatea să declare rezoluția contractului. În măsura în care contractantul ce intenționează să declare rezoluția dispune de timpul necesar, el are îndatorirea să-i notifice celuilalt contractant această intenție, în condiții rezonabile, spre a-i îngădui răgazul de a oferi asigurări suficiente pentru buna executare a obligațiilor sale. Prin ipoteză, în acest caz se exclude situația în care contractantul vizat declară că nu-și va executa obligațiile contractuale. În dreptul român, rezoluția contractului produce următoarele efecte: între părți contractul se desființează cu efect retroactiv — ex tunc — iar părțile urmează să fie repuse în situația anterioară încheierii contractului, ca și cum acesta nici n-ar fi existat; drept consecință, toate prestațiile executate deja, în baza contractului, se restituie; în afară de aceasta, creditorul obligației

neexecutate poate să-i ceară debitorului, în condițiile răspunderii contractuale, și daune-interese compensatorii sau moratorii, pentru repararea prejudiciului cauzat prin neexecutarea, respectiv prin executarea tardivă a obligației, precum și prin rezoluția contractului, iar în condițiile răspunderii civile delictuale el poate cere despăgubiri și pentru alte prejudicii din vina debitorului; față de terți, rezoluția contractului antrenează desființarea tuturor drepturilor consimțite în favoarea lor de către debitorul bunurilor ce formează obiectul contractului (*resoluto iure dantis resolvitur ius accipientis*), căci dreptul debitorului fiind desființat cu efect retroactiv, acesta nu putea să transmită terților drepturi pe care el însuși nu le avea (*nemo plus iuris ad alium transferre potest, quam ipse habet*). Prin efectele sale retroactive, rezoluția se aseamănă cu nulitatea (care însă provine din cauze anterioare sau concomitente încheierii contractului) și se deosebește de reziliere (care provine tot din cauza neexecutării imputabile debitorului a obligației uneia dintre părți, dar care, survenind într-un contract cu executare succesivă este susceptibil să cauzeze pagube asiguratului. **R.** pentru viitor).

REZULTAT VIRTUAL (în operații de bursă), sintagmă ce desemnează diferența dintre un titlu primar (acțiune) sau un titlu derivat (contract futures sau opțiune) considerat la un anumit moment, și valoarea aceluia titlu la momentul angajării unei poziții. **R.v.** poate fi pozitiv, caz în care exprimă un profit al deținătorului poziției (profit pe hârtie), sau negativ, caz în care exprimă o pierdere a deținătorului poziției (pierdere pe hârtie). (engl. paper profit or loss). Sin. *profit pe hârtie; pierdere pe hârtie*. **V.** și **poziție**.

RING (la bursă), segment din incinta bursei, de formă circulară, în jurul căruia stau agenții de bursă și anunță ordinele pe care le-au primit spre executare.

RISC, pericol ce planează asupra oricărei relații contractuale și, în general, asupra oricărei operații comerciale a cărei executare se prelungește în timp, susceptibil să genereze fortuit anumite inconveniente privind aducerea la îndeplinire de către debitor a obligațiilor contractualmente asumate față de creditor și a căror apariție determină inevitabil anumite pierderi materiale pentru contractantul a cărei prestație nu se

poate executa. De aici rezultă că *r.* se distinge prin următoarele repere: a) *r.* este în esența sa un pericol pe fondul căruia se produc anumite inconveniente; în alți termeni, *r.* este un pericol susceptibil să genereze anumite inconveniente pentru debitorul unei obligații contractuale sau, în general, pentru subiectul de drept implicat într-o operație comercială; b) realizarea *r.* este prin ipoteză incertă; c) incertitudinea ce caracterizează *r.* face ca realizarea lui să fie și imprevizibilă; d) imprevizibilitatea *r.* face ca realizarea acestuia să fie întotdeauna fortuită; e) consecințele realizării *r.* se concretizează prin excelență într-o pierdere materială pe care trebuie să o suporte debitorul obligației a cărei executare este împiedicată. V. și **risc comercial**.

RISC COMERCIAL, varietate de risc ce se distinge prin aceea că vizează domeniul raporturilor comerciale (interne și internaționale). După natura lor *r.c.* pot fi: economice, politico-administrative, evenimente naturale etc. La rândul lor, *r. economice* se scindează în două subgrupe, și anume: a) *r. valutare* și b) *r. nevalutare*. Cât privește *r.c.* care își au geneza în anumite măsuri politico-admi-

nistrative adoptate de state sau de organizații internaționale de state în perioada de timp dintre momentul perfectării contractului și momentul finalizării executării lui, acestea se pot concretiza în împrejurări ca: blocadă economică, embargou, conflicte militare, greve, insurtecții, adoptarea de măsuri vamale restrictive antidumping, luarea unor măsuri de protecție a concurenței etc. În fine, *r.c.* generate de evenimente ale naturii, precum: cutremure, inundații sau alte calamități, pot înrăuri negativ executarea contractului. Toate contractele de comerț internațional, și îndeobște cele de medie și lungă durată, se situează în arealul riscului. Omniprezența riscului în raporturile de comerț internațional face ca acesta să devină un factor de temporizare a expansiunii comerciale. Există un impact permanent între forța de expansiune a exportului și forța riscului. Este un impact ce nu trebuie să scape de sub control căci dacă rămâne necontrolat înrăurește negativ procesul decizional al participanților la comerțul internațional și determină o sensibilă restrângere a volumului afacerilor. Aceștia trebuie să se simtă protejați împotriva consecințelor nega-

tive pe care le poate antrena luarea unei decizii în condițiile incertitudinii de producere a riscului și mai ales în condiții ce fac incertă posibilitatea evitării riscului. **V. și risc.**

RISC CONTRACTUAL, inconveniente ce trebuie suportate de către debitorul obligației devenită imposibil de executat și care se concretizează în consecințele patrimoniale negative ce decurg din liberarea creditului de obligația sa corelativă, deoarece respectiva obligație rămâne fără cauză juridică de vreme ce prestația asumată de debitor nu mai poate fi executată din motive independente de voința lui. **R.c.** nu trebuie privite ca o fatalitate, deși, producerea lor este întotdeauna fortuită, ci ca o circumstanță survenită pe parcursul executării contractului ce înrăuște negativ executarea, dar ale cărei efecte nedorite de părți pot fi evitate sau neutralizate de către acestea (adică de către părți) printr-un set de mijloace juridice la care ele pot apela într-un atare scop. Aceste mijloace juridice pot fi grupate după cum urmează: *a)* stipularea unor clauze de natură să faciliteze întreruperea oportună a raportului juridic obligațional; astfel de clauze sunt: clauzele suspensive

de executare, clauza rezolutorie (sau pactul comisoriu), clauza ce permite denunțarea unilaterală a contractului de către partea ale cărei interese sunt periclitare prin conturarea iminenței producerii riscului; *b)* acoperirea riscurilor prin garanții bancare, ceea ce presupune asistență bancară concretizată în: plata mărfurilor exportate și a serviciilor prestate prin acreditiv documentar irevocabil și prin scrisori de credit; rambursarea creditelor scadente, prin emiterea unor scrisori de garanție bancară și prin avalizarea cambiilor; rambursarea avansurilor primite, prin emiterea de scrisori de garanție bancară; calitatea mărfurilor livrate și efectuarea livrărilor de marfă la termenele convenite, prin emiterea unor scrisori de garanție bancară; *c)* acoperirea riscurilor de către o companie de asigurare internațională; asemenea societăți comerciale preiau asupra lor următoarele categorii de riscuri: riscurile comerciale; riscurile politice; riscurile de fabricație; *d)* stipularea unor clauze asiguratorii, care pot fi: clauze de asigurare împotriva riscurilor valutare; clauze de asigurare împotriva unor riscuri nevalutare; clauza de forță majoră; clauze de menține-

re a valorii contractului; clauze pur monetare; clauze de menținere a puterii de cumpărare a monedei de plată; clauze de adaptare a contractului la noile împrejurări. **V. și risc; risc comercial; risc valutar; risc nevalutar.**

RISC DE CREDITARE (în cazul plăților prin card), sintagmă ce exprimă posibilitatea ca o parte să nu poată deconta integral o obligație nici la termenul stabilit, nici la un termen ulterior. **V. risc de neplată.**

RISC DE LICHIDITATE (în cazul plăților prin card), sintagmă ce exprimă posibilitatea ca un *participant la decontare* să nu poată deconta soldul debitor la termenul stabilit din cauza faptului că nu are suficiente active lichide, fără ca acest fapt să implice confirmarea insolvabilității lui pentru o dată neprecizată în viitor. **V. și riscuri de neplată; participant la decontare.**

RISC DE NEPLATĂ (în cazul plății prin card), denumire dată parametrilor negativi sau perturbatori pe considerarea, evaluarea și împărțirea cărora sunt fundamentate actele și faptele părților în cazul plăților prin card. **R. n.** poate fi: risc principal; risc de

lichiditate; risc de creditare; risc de piață; risc sistemic. **V. și plată prin card; risc principal; risc de lichiditate; risc de creditare; risc de piață; risc sistemic.**

RISC DE PIAȚĂ (în cazul plăților prin card), sintagmă ce exprimă posibilitatea ca, într-o tranzacție în curs de desfășurare, datorită neindeplinirii la termenul stabilit de către o parte a obligațiilor sale privind decontarea, o altă parte (solvabilă) având poziția pe piață neasigurată la risc (poziție deschisă), să fie împiedicată să obțină la timp câștigul scontat. Această poziție deschisă reprezintă costul de înlocuire a tranzacției inițiale în prețurile curente ale pieței. **V. și risc de neplată.**

RISC DE PREȚ, varietate de risc comercial concretizată în posibilitatea ca, într-o operațiune de comerț internațional, să nu se obțină câștigul scontat sau să se înregistreze pierderi, datorită modificării prețurilor internaționale în perioada dintre momentul încheierii contractului și cel al efectuării plății. **R. p.** există atât pentru exportator (în ipoteza când acesta livrează mărfurile la un preț fix, stabilit în contract, iar prețurile internaționale cresc până la mo-

mentul plății), cât și pentru importator (când se achiziționează o marfă la un preț contractual determinat, iar prețurile internaționale scad în momentul plății). De asemenea, r. p. se regăsește și în operațiunile de reexport, atunci când diferența dintre prețul de cumpărare și cel de revizuire se reduce sau chiar se anulează; acest risc este prezent și în operațiunile de lohn, când prețul factorilor de producție utilizați de executant pentru realizarea produsului comandat crește; la operațiunile în contrapartidă, când raportul de schimb între fluxurile reciproce de mărfuri se deteriorează pentru unul din parteneri; în ipoteza livrărilor de mărfuri efectuate în cadrul acțiunilor de cooperare economică internațională. Pentru eliminarea sau neutralizarea r. p. se utilizează clauze contractuale specifice: clauza de escaladare a prețurilor, clauza de consolidare a prețului, clauza de revizuire a prețului, precum și o serie de metode extracontractuale ca de pildă hedging.

RISC NEVALUTAR, varietate de risc comercial constând în pericolul producerii unor modificări de conjunctură economică pe o piață comercială susceptibile să înrăurească prestația asumată

de una dintre părți. Apariția unor asemenea consecințe se datorează impactului produs asupra acelei piețe de diverse fenomene sau procese economice greu controlabile prin acțiunea conștientă a oamenilor, sau mai exact a autorităților guvernamentale și a organizațiilor economice guvernamentale. Așa sunt: modificarea prețurilor la materii prime, materiale, energie, combustibili sau la forța de muncă; schimbarea tarifelor de transport; modificarea primelor de asigurare; schimbarea taxelor vamale; modificarea dobânzilor bancare; schimbarea nivelului comisioanelor; schimbarea condițiilor privind transferul de tehnologie și a drepturilor de proprietate industrială în general; modificarea raportului dintre cerere și ofertă cu privire la marfa sau serviciile care formează obiectul contractului etc. Toate aceste fenomene sau evenimente economice se produc pe baza unor acumulări cantitative realizate în timp, iar apariția lor reprezintă un veritabil salt calitativ care modifică o multitudine de parametri economici dintre aceia pe care părțile contractante i-au considerat ca repere în determinarea inițială a echilibrului contractual. De aceea riscurile aferente apariției

unor astfel de fenomene sunt specifice îndeobște contractelor de comerț internațional convenite pe lungă durată. Ele pot viza însă, ce-i drept, într-o măsură mai mică în condiții de stabilitate economică, și contractele de medie durată. Astfel de contracte sunt expuse unor riscuri de acest gen prioritar în condiții de recesiune economică generalizată și evolutivă. Riscurile menționate pot fi evitate sau neutralizate prin stipularea în conținutul contractului de comerț internațional a unor clauze asiguratorii adecvate. Amumite **r.n.** țin de situația materială și de corectitudinea condusei contractuale a părților. Dintre acestea, cele mai semnificative sunt: insolvabilitatea debitorului; falimentul acestuia; neexecutarea sau executarea defectuoasă ori cu întârziere a obligațiilor contractuale. Astfel de riscuri vizează orice contract de comerț internațional și de aceea ele pot fi contracarate de către părți prin stipularea unor clauze contractuale de generală aplicare. Uneori împrejurările în care se realizează riscurile nevalutare sunt veritabile evenimente de forță majoră, altelei acele împrejurări nu intrunesc trăsăturile caracteristice ale unor asemenea evenimente dar,

dincolo de această diferențiere, producerea riscurilor este întotdeauna fortuită și comportă consecințe păgubitoare pentru cel puțin unul dintre partenerii contractuali. **V. și risc valutar; risc comercial; risc.**

RISC PRINCIPAL (în cazul plăților prin card), sintagmă ce exprimă posibilitatea ca o parte să piardă întreaga sumă implicată într-o tranzacție, inclusiv din cauza existenței unui interval de timp între introducerea tranzacției inițiale în *sistemul de plăți și decontarea finală*. **V. și decontare finală; sistemul de plăți; riscuri de neplată.**

RISC SISTEMIC (în cazul plăților cu card), sintagmă ce exprimă posibilitatea ca neîndeplinirea obligațiilor asumate de un participant la decontare într-un sistem interbancar de transfer de fonduri să fie cauză a neîndeplinirii și de către alți participanți la decontare a obligațiilor lor la termenele stabilite. **V. și risc de neplată; participant la decontare; sistem interbancar de transfer de fonduri.**

RISC VALUTAR, varietate de risc comercial care se concretizează în modificarea cursului de schimb (împrejurare ce an-

trenează inevitabil schimbarea parității oficiale) a monedei de plată față de moneda de referință (sau de calcul). **V. și risc comercial; risc nevalutar.**

RO-RO, denumire convențională dată sistemului de încărcare și descărcare pe orizontală a navelor, presupunând accesul direct de pe mal al camioanelor și/sau vagoanelor, ori în introducerea sau scoaterea de pe navă a containerelor, remorcilor, paletelor etc. **R.-r.** prezintă avantajul că evită costurile ridicate pe care la comportă încărcarea tradițională a navelor. Totodată, utilizarea acestui sistem reduce timpul afectat operațiunilor respective. Domeniul de aplicare al **r.-r.** cuprinde ferry-boat-ul și navele specializate în transportul containerelor.

ROLL OVER, tehnică de credit bancar acordat pe termen mediu de 2-7 ani, cu dobândă variabilă. Astfel de credit se utilizează mai cu seamă pe piața eurovalutelor. Mecanismul de

funcționare al **r.o.** se concretizează în deschiderea unei linii de credit în favoarea unui agent economic, de către o bancă sau un grup de bănci; respectiva linie de credit este finanțată prin vărsăminte pe termen scurt reînnoibile (de la 3-6 luni). Dobânda percepută de bancă se revizuieste de aceasta la fiecare operațiune de refinanțare.

RUNDĂ DE NEGOCIERI COMERCIALE, segment distinct al operațiunii de negociere al unui acord comercial, ori a unui contract de comerț internațional sau de cooperare economică internațională. Negocierea comercială, atunci când are ca obiectiv realizarea unor acorduri în probleme mai complexe sau mai dificile, se extinde pe o durată mai mare de timp, ceea ce face necesară organizarea desfășurării ei pe etape succesive, care se consumă la date diferite și în locuri diferite în cadrul unei pluralități de **r. n.c.**

S

SAITORI, denumire sub care este cunoscută și acționează în cadrul Bursei de valori din Tokyo o societate de bursă a cărei activitate se desfășoară în totalitate, în exclusivitate în incinta acestei burse. **S.** nu are dreptul să acționeze pe cont propriu. Ea execută prin excelență ordinele plasate de membrii plini ai bursei.

SANCTIUNE JURIDICĂ, principal mijloc prin care statul, unicul titular al forței de constrângere, asigură realizarea comandamentelor dreptului. **S.j.** se înglobează în norma juridică, fiind un factor de eficiență a dreptului. În absența sa comandamentele acestuia ar deveni simple deziderate, iar dreptul în ansamblul lui și-ar pierde identitatea. Aplicarea **s.j.** se realizează în cadrul raportului juridic de constrângere prin referire la care se definesc noțiunea răspunderii juridice. În timp ce

răspunderea juridică se definește prin complexul de drepturi și obligații care alcătuiesc conținutul raportului juridic de constrângere, **s.j.**, ca măsură a constrângerii, constituie obiectul acestui raport. Ea (adică **s.j.**) constituie un mijloc de garantare a respectării ordinii de drept, care în sens larg cuprinde și raporturile juridice de orice fel, deci inclusiv pe cele obligatoriale (între care se înscriu și raporturile comerciale în general, raporturile de comerț internațional în special) și se manifestă ca expresie a constrângerii de stat. Impactul normelor juridice asupra raporturilor obligatoriale face ca **s.j.** asociate acestor norme să constituie un mijloc de garantare a efectelor obligațiilor respective. În toate sistemele de drept național legea pune la îndemâna creditorului mijloace de con-

strângere menite să asigure, la nevoie, realizarea silită a creanțelor sale; totodată, ea pune asemenea mijloace și la îndemâna debitorului în vederea executării, dacă este cazul, a prestației datorate chiar contrar voinței creditorului. Conceptul de sancțiune a obligației subsumează, în conținutul său, totalitatea acestor mijloace legale de constrângere, asociate la raportul juridic de obligație pentru a da certitudine aducerii lui la îndeplinire. Sancțiunea apare astfel ca o particularitate caracterizatoare a obligației, deși în principiu ea rămâne exterioară acesteia, fiind susceptibilă de aplicare numai la nevoie, adică doar atunci când fie debitorul, fie creditorul obstrucționează realizarea normală a raportului juridic. În dreptul comerțului internațional conceptul de normă juridică dobândește o semnificație mai largă subsumând regulile de conduită instituite prin lege, tratat internațional, contract, uzanțe ori statute. S.j. apare aici ca măsură de constrângere aplicată pentru nerespectarea unei reguli de conduită consacrată prin toate acestea. În cazul contractelor de comerț internațional s.j. sunt: *penalitățile și daunele interese* (ce au caracter

reparator) susceptibile de aplicare în caz de neexecutare, executare defectuoasă, ori cu întârziere a obligației asumate de debitor; *desființarea contractului* (prin reziliere sau rezoluțiune) pentru neexecutarea culpabilă ori pentru nesocotirea dispozițiilor imperative ale legii; obligarea la restituirea a ceea ce s-a primit pe nedrept; obligarea la încetarea săvârșirii unor acte de conduită contrare ordinii de drept. Organizațiile profesionale sau economice au înscris în statutele lor sancțiuni specifice, precum: *plata de amenzi* de către membrii care nu-și îndeplinesc obligațiile; *limitarea participării* acestora la activitatea organizației respective; *excluderea* din organizație pentru încălcări deosebit de grave a regulilor de conduită consacrate prin statut. S.j. sunt susceptibile de aplicare și în raporturile interstatale. Aici aplicarea lor se face fie individual fie colectiv, din proprie inițiativă sau la recomandarea unei organizații internaționale (ca de pildă O.N.U.). Ele dobândesc nuanțe specifice având deopotrivă conotații juridice, economice și nu în ultimul rând politice. Cele mai semnificative sancțiuni de acest gen sunt: *boicotul; blocada; embargoul.*

SCADENȚĂ, data la care o obligație devine exigibilă prin împlinirea termenului suspensiv de care era afectată. În materie cambială există următoarele feluri de s.: a) *la vedere*: în acest caz plata cambiei trebuie să se facă la prezentarea titlului într-un atare scop; cu aceeași semnificație pot fi utilizate și alte formule, ca de exemplu: „la cerere“, „la prezentare“ etc.; regula este că ori de câte ori în cambie nu se prevede o altă s., plata trebuie să se facă „la vedere“, fiind o prezumție iuris et de iure într-un atare sens; b) *la un anumit termen de la vedere*: formula se utilizează cu semnificația că s. se împlinește după scurgerea unui anumit număr de zile, săptămâni, luni, ani, din ziua prezentării cambiei la acceptare, iar dacă nu există acceptare, din ziua protestului; ziua scadenței va fi ultima zi a termenului astfel calculat; c) *la un anumit termen de la data emisiunii*; în acest caz s. se împlinește după un anumit număr de zile, săptămâni, luni, ani, determinat în titlu și care se calculează din ziua următoare datei emisiunii cambiei (*dies ab quo non computatur in termine*); ca zi a s. va fi luată în considerare ultima zi a termenului astfel calculat; d) *la o zi fixă* (de exemplu la 1 iulie 1995); pentru ca in-

dicarea s. să fie completă trebuie precizate, în litere sau cifre, ziua, luna și anul; acest fel de s. se utilizează în mod obișnuit în practica raporturilor de obligații. S. antrenează mai multe efecte, precum: plata la s. are efect liberator pentru debitor (cu excepția cazurilor de fraudă sau greșeală gravă a debitorului); creditorul nu este obligat să primească plata anticipată (adică mai înainte de s.), iar dacă trasul plătește anticipat, el face o atare plată pe riscul și pericolul său; termenele de prescripție se calculează în funcție de s.; tot astfel, în raport cu momentul s., se calculează și dobânzile; de asemenea, în raport cu s. se determină zilele legale de prezentare la plată a cambiei și de dresare a protestului, în caz de refuz.

SCHEMĂ DE PREFERINȚE TARIFARE GENERALIZATE, denumire dată documentului ce conține prevederile vizând modul în care o țară cu potențial economic ridicat acordă preferințe tarifare generalizate țărilor cu potențial economic redus. S. p.t.g. este diferită la diferite țări donatoare, dar, în general, ea cuprinde: perioada de aplicare a tratamentului diferențial; lista țărilor beneficiare; nomen-

clatorul produselor cărora li se aplică tratament preferențial, precum și avantajul vamal acordat fiecăruia (scutiri de taxe vamale sau procentul de reducere a acestor taxe); mecanismul de salvagardare; regulile de origine și documentele de atestare a originii. În esență, **s. p.t.g.** dă expresie formei particulare, de aplicare de către fiecare țară puternic dezvoltată din punct de vedere economic, a prevederilor sistemului generalizat de preferințe vamale nereciproce și nediscriminatorii în favoarea țărilor mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic.

SCHIMB ECHIVALENT, sintagmă ce desemnează fluxul comercial de specificul căruia este egalitatea valorică a mărfii cedate și a celei primite. **S.e.** comportă numai o modificare a formei, iar nu și a valorii mărfurilor vizate. În comerțul internațional, **s.e.** implică egalitatea internațională a valorii mărfii schimbate. **S.e.** are ca premise: echivalența condițiilor de producție (cel puțin sub aspectul nivelului tehnologic); echivalența condițiilor de comercializare ale partenerilor; nivel de dezvoltare economică similar al acestora (adică al partenerilor); similitudine în ce privește solvabilitatea lor, precum

și capacitatea de negociere. În condițiile scindării lumii în țări bogate și țări sărace și a existenței marilor societăți comerciale monopoliste se manifestă tendința de a se impune, prin exercitare de presiuni și intervenții la nivel statal, schimburi neechivalente.

SCHIMBURI COMERCIALE INTERNAȚIONALE, denumire generică dată în doctrina juridică și economică fluxurilor de export, import și de cooperare economică internațională. Sub aspect juridic aceste schimburi se analizează ca fiind operațiuni (tranzacții) cu titlu oneros realizate între comercianți din țări diferite. Baza juridică de efectuare a **s.c.i.** o formează contractele de comerț internațional. Nivelul global al **s.c.i.** este dat de ansamblul exporturilor efectuate de către statele membre ale comunității de națiuni. Rareori acest nivel este raportat la totalitatea importurilor realizate pe plan mondial (importuri pentru care nu se aplică reguli uniforme de evidențiere a valorii). **S.c.i.** pot fi *principale*, *secundare* și *ocaionale*. Indiferent de felul lor, sub aspect structural **s.c.i.** cuprind: fluxurile de produse industriale (a căror pondere este în creștere); fluxurile de materii

prime și de semifabricate; fluxurile de servicii (care înregistrează o sporire a importanței în relațiile economice dintre state). V. și **schimburi comerciale internaționale principale**; **schimburi comerciale internaționale secundare**; **schimburi comerciale internaționale ocazionale**.

SCHIMBURI COMERCIALE INTERNAȚIONALE OCAZIONALE, varietate a schimburilor comerciale internaționale care se disting prin aceea că schimburile economice pe care le cuprinde nu au caracter de permanență și continuitate, ci se realizează doar în anumite situații specifice numai cu caracter temporar. V. și **schimburi comerciale internaționale**.

SCHIMBURI COMERCIALE INTERNAȚIONALE PRINCIPALE, varietate de schimburi comerciale internaționale concretizate în fluxurile (de mărfuri și de servicii) care, prin volumul lor, dețin o pondere importantă fie în ansamblul comerțului mondial, fie în tranzacțiile cu anumite categorii de mărfuri și servicii. V. și **schimburi comerciale internaționale**.

SCHIMBURI COMERCIALE INTERNAȚIONALE SECUNDARE, varietate de schimburi

comerciale internaționale cuprinzând fluxurile (de mărfuri și de servicii) ce dețin un rol mai puțin important în raport cu schimburile comerciale internaționale principale. V. și **schimburi comerciale internaționale**; **schimburi comerciale internaționale principale**.

SCONT, operație bancară privind circulația cambiilor comerciale (și, pe scară mai redusă, a cambiilor financiare) ce constă în preluarea de către o bancă comercială, contra plată, a unei cambii de la beneficiarul ei, mai puțin dobânda (taxa scontului) socotită până la scadența acesteia, urmând ca la scadență banca plătitoare să încaseze de la tras (adică de la debitor) suma înscrisă pe titlul respectiv. Derularea acestei operații se desfășoară astfel: beneficiarul unei cambii ce are nevoie urgentă de bani, neputând obține, înainte de scadență, plata de la tras, transmite cambia pe cale de gir unei bănci, care devine astfel proprietară a titlului; banca dobânditoare plătește de îndată clientului (adică titularului) suma respectivă (sau îl creditează cu acea sumă), din care deduce însă o taxă numită *scont*. Rațiunea economică a s. se găsește în rațiunea cambiei: aceasta din

urmă se înfățișează ca document ce exprimă o tranzacție comercială concretizată în livrarea pe credit a unei cantități de marfă de către producători sau de către comerciant (adică semnifică un credit comercial); prin s. se operează transformarea creanței, anterior scadenței, în capital bănesc, accelerându-se astfel circuitul capitalului și implicit stimulându-se dezvoltarea producției. Totodată, în ipoteza scontării de către bănci a cambiiilor financiare emise special pentru obținerea unui credit bancar, s. contribuie la sporirea fără cauză a volumului creditului și, prin el, a disponibilităților bănești ale economiei agravând disproporțiile caracteristice economiei de piață. Pe plan juridic s. are o dublă semnificație: pe de o parte, el desemnează contractul reprezentând operația juridică de remitere a titlului înainte de scadență, printr-un gir translativ, iar pe de altă parte el desemnează suma dedusă de bancă cu ocazia efectuării acestei operațiuni, sumă care se află într-o proporție riguroasă față de valoarea nominală a titlului și în raport cu dobânda aferentă până la scadență, adică în raport cu zilele rămase până la scadență. În cazul în care banca efectuează plata sumei imediat,

operațiunea se definește ca s. *prin casă*; dacă însă banca îl creditează pe client cu suma respectivă ea se numește *credit de s.* Banca plătitoare are libertatea fie să încaseze suma nominală prevăzută în titlu, la scadență, fie să transmită titlul mai departe prin gir, (adică să efectueze un rescont). Plata titlului la scadență este garantată și de către terțul debitor al său, ca și de către acela care-l remite băncii spre scontare. Banca îl plătește sau îl creditează pe clientul care îi remite titlul numai sub rezerva încasării aceluși titlu; aceasta este o consecință a caracterului de operație de credit al s., o garanție a băncii împotriva riscului de neplată, la care se adaugă și garanția cambială decurgând din gir. S. prezintă următoarele caractere specifice: a) este o operație de credit care se realizează prin remiterea unui efect de comerț ce conferă drepturi contra unui terț și a cărui plată este garantată de către remitentul titlului; b) presupune transmiterea proprietății titlului către bancă; c) prin efectul său, în caz de faliment al clientului, banca nu are obligația să restituie titlul judecătorului sindic; d) este lipsit de orice caracter speculativ, căci banca, pentru operația de credit efectuată,

reține doar o remunerație normală a capitalului; prin aceasta el se deosebește atât de simpla vânzare de titlu, cât și de cesiunea de creanță, care adeseori comportă un asemenea caracter. Deși în cadrul s. remiterea titlului în proprietate servește drept garanție și mijloc de rambursare, acesta nu constituie totuși un împrumut; efectele respective pot fi explicate prin caracterul de s. de operație de credit. Ca modalitate de credit s. prezintă importante avantaje practice: banca dobândește un efect de comerț a cărui plată este datorată concomitent de clientul creditat și de terț, ceea ce face ca încasarea lui să fie sigură; creează facilități de mobilizare a creditului prin rescontul realizat printr-un nou gir, rescontul permițând băncii să mobilizeze mai departe creditele pe care le-a consimțit. Operația de s. sfârșește ca urmare a plății titlului de către un terț sau chiar de către client; atunci când plata nu se face de bunăvoie, banca are la dispoziție pentru realizarea drepturilor sale atât mijloace de drept comun, cât și recursurile cambiale. În prezent, s. cambiilor se practică pe o scară mai redusă ca în prima jumătate a secolului XX; împrejurarea se explică prin faptul că societățile

comerciale dispun de o lichiditate mai ridicată, fiind astfel dispense de a mai sconta la bancă efectele de comerț aflate în portofoliul lor. A crescut însă importanța scontării de către bănci a obligațiunilor emise de întreprinderile industriale și a bonurilor de tezaur emise de ministerele finanțelor. Pe această cale s. contribuie atât la creșterea volumului împrumuturilor pe termen lung ale industriei, cât și la acoperirea deficitelor bugetare ale statului. În asemenea situații, s. poartă denumirea de *lombard*.

SCONTARE. 1. Operațiune de preluare de către o bancă comercială a unei cambii de la beneficiarul acesteia, contra plată de la beneficiarul acesteia înainte de ajungerea titlului la scadență. Banca plătește suma înscrisă pe cambie minus dobânda implicită până la scadență, calculată pe baza ratei scontului. **2.** Modalitate de calcul a valorii prezente a unui titlu de valoare.

SCONTUL DE REGLEMENTARE, denumire dată demersului făcut de exportator, concretizat într-o reducere de preț acordată din proprie inițiativă importatorului atunci când acesta

plătește înainte de împlinirea scadenței marfa contractată. V. și **reducere de preț**.

SCRISOARE COMERCIALĂ, denumire generică dată înscrisurilor de afaceri (scrisori de intenții, angajamente de confidențialitate, oferte de contractare, acceptări de oferte, scrisori de reclamații etc.) prin care comercianții virtuali sau potențialii parteneri de afaceri comunică între ei intențiile de a se angaja juridicește, sau de nu-și asuma angajamente unul față de altul cu referire la anumită operațiune, sau prin care se înștiințează reciproc asupra unor aspecte privind executarea obligațiilor contractualmente asumate. V. și **corespondență comercială**.

SCRISOARE DE CREDIT, varietate a creditului documentar concretizată printr-un document prin care banca emitentă își asumă obligația de a plăti, în valută, fără rezerve, o sumă determinată, dacă beneficiarul respectă întocmai condițiile de împlinirea cărora a fost legată asumarea acestor obligații. S.c. este utilizată numai prin cambii trase de către exportatori asupra băncii emitente, însoțite de documentele de expediere a mărfii indicate în cuprinsul său. Cam-

biile la vedere sunt plătibile la data primirii lor de către banca emitentă a s.c., fără a fi necesară acceptarea lor de către această bancă. În schimb, cambiile la termen — care sunt trase la un număr de zile, luni sau ani de la prezentare sau de la alte împrejurări stabilite prin contract — trebuie acceptate de banca emitentă a s.c. la prezentare; prin efectul acceptării, asemenea cambii devin liber negociabile, iar eliberarea lor la scadență este garantată de semnătura băncii acceptante și de legislația cambială din țara respectivă. S.c. este, fără excepție, domiciliată în străinătate; titlul de credit (cambia trasă) este onorat prin plată sau acceptat numai după primirea lui, împreună cu documentele însoțitoare, de către banca emitentă din țara importatorului ori dintr-o altă țară terță. De regulă, s.c. se utilizează ca modalitate de plată în raporturile de comerț internațional stabilite cu parteneri din S.U.A., Marea Britanie, precum și din țările al căror sistem bancar a urmat modelul de organizare al sistemului bancar englez. La primirea s.c., acest document bancar trebuie confruntat cu conținutul clauzelor inserate în contractul de comerț internațional, iar în ipoteza unor nepo-

triviri să se pretindă modificarea scrisorii; o atare cerință decurge din faptul că în practică băncile emitente iau în considerare numai prevederile s.c. Pentru ca banca emitentă a s.c. să-și onoreze angajamentul de plată este necesar ca beneficiarul să depună cambia însoțită de documentele comerciale înaintea expirării termenului de valabilitate și cu stricta respectare a prevederilor conținute în scrisoare. S.c. se adresează fără excepție exportatorului, fiind, de regulă, remisă direct acestuia, fie de către firma importatoare, fie de către banca emitentă a scrisorii (engl. *letter of credit* — L/C).

SCRISOARE DE GARANȚIE BANCARĂ, formă specifică operațiunilor de credit din comerțul internațional, concretizată într-un act juridic prin care o bancă își asumă obligația să garanteze plata în favoarea clientului său, până la concurența unei sume determinate, pentru o anumită perioadă de timp, în eventualitatea că debitorul principal își va executa obligația sa la termenul convenit. Pe această cale pot fi garantate diverse creanțe corelative obligației de a efectua un export ori un import de mărfuri, deschiderea unui acreditiv, participarea la o licitație etc.

SCRISOARE DE RECLAMAȚIE, scrisoare comercială prin care aceea dintre părțile contractului de vânzare-cumpărare internațională ce se consideră lezată de felul în care partenerul său contractual și-a executat prestația asumată îl înștiințează pe acesta din urmă cu privire la neregularitatea respectivă, declanșând astfel demersurile aferente soluționării acelei reclamații. S. r. trebuie formulată în termenul stipulat în acest sens în contract. În raport cu obiectul reclamației, partea ce a formulat scrisoarea respectivă va atașa acesteia actele doveditoare ale sesizării sale. Totodată în cuprinsul s. r. vor fi înscrise și propunerile referitoare la modalitățile pe care partea lezată le apreciază ca potrivite pentru remediarea deficiențelor semnificate. V. și **scrisoare comercială**.

SCRISOARE DE TRANSPORT AERIAN INTERNAȚIONALĂ, înscris constatator al contractului de transport aerian internațional de mărfuri cunoscut sub denumirea de Air Waybill sau Air Consignment Note. Dovește încheierea contractului și primirea mărfurilor, îndeplinind astfel o funcție prin excelență probatorie. În ipoteza acestui înscris, dovada con-

tractului poate fi făcută prin mijloacele de probă specifice dreptului comun. **S. t.a.i.** trebuie să cuprindă următoarele mențiuni: *a)* indicarea punctului de plecare (încărcare), ca și a punctului de destinație (descărcare); *b)* precizarea unuia din locurile de escală, în ipoteza în care atât punctul de plecare, cât și cel de destinație se află pe teritoriul aceleiași părți contractante, iar pe teritoriul altui stat sunt prevăzute mai multe escale; *c)* un aviz amintind expeditorului că transportul este guvernat de prevederile Convenției de la Varșovia care, în general, limitează responsabilitatea cărașului pentru pierderea sau avaria mărfurilor; *d)* precizarea greutății, dimensiunilor și ambalajului mărfii; *e)* indicarea cantității, volumului și stării mărfii; *f)* numărul coletelor; *g)* numele și adresele expeditorului; *h)* numele și adresa destinatarului. Cu ocazia întocmirii acestui document cărașul are libertatea să verifice, în prezența expeditorului, exactitatea mențiunilor privind cantitatea, volumul și starea mărfurilor, constatând această exactitate, cu sau fără rezerve, printr-o mențiune inserată în cuprinsul înscrisului respectiv. În cazul în care încărcarea mărfurilor s-a făcut fără ca

în **s. t.a.i.** să se fi menționat avizul indicând limitarea răspunderii cărașului în armonie cu Convenția de la Varșovia, transportatorul pierde posibilitatea invocării prevederilor ce instituie asemenea limitări. Cu prilejul redactării **s. t.a.i.** expeditorul are facultatea de a face o declarație specială de interes la eliberare; o asemenea declarație conferă expeditorului, în schimbul plății unei taxe suplimentare, posibilitatea de a insera în cuprinsul documentului de transport o clauză și o anumită sumă prin care să-și manifeste interesul deosebit ca mărfurile să fie predate la destinație în cele mai bune condiții și la termenul convenit. Suma prevăzută în clauza respectivă urmează fi adăugată la despăgubirea pe care transportatorul este îndatorat să o plătească pentru pierderea sau avaria mărfii ori pentru întârzierea în executarea transportului. Interesul la eliberare se apropie astfel, într-un anumit sens, de clauza penală. Întocmirea **s. t. a. i.** se face de către expeditor în trei exemplare originale; documentul este remis transportatorului împreună cu marfa: primul exemplar poartă mențiunea „pentru transportator“ (*for issuing carrier*) și este

semnat de expeditor; al doilea exemplar cuprinde mențiunea „pentru destinatar“ (*for consignee*), însoțește marfa până la destinație, fiind semnat de expeditor și de transportator; al treilea exemplar purtând mențiunea „pentru încărcător“ (*for shipper*) este semnat de transportator după primirea mărfii la transport și se restituie expeditorului, pentru a-i servi ca instrument de probă cu privire la încheierea contractului de transport aerian internațional de mărfuri. **S. t. a. i.** trebuie să aibă și mai multe copii, dintre care un exemplar — recipisă de primire (*delivery receipt*) — se semnează de către destinatar și se restituie căraușului probând eliberarea mărfii, un alt exemplar este destinat pentru formalități vamale la destinație (*inbound clearance*), iar mai multe copii sunt afectate întreprinderii de transport (*copy for carrier*) și agenților acesteia (*copy for sale agents*). Semnarea **s. t. a. i.** trebuie să aibă loc până la imbarcarea mărfurilor pe aeronavă. Convenția de la Varșovia reglementează și posibilitatea ca **s. t. a. i.** să fie întocmită sub formă de titlu reprezentativ al mărfurilor; în această ipoteză ea dobândește regimul titlurilor de valoare. La **s. t. a. i.** expeditorul

trebuie să anexeze toate documentele solicitate de transportator în vederea îndeplinirii formalităților vamale de poliție sau fiscale.

SCRISOARE DE TRĂSURĂ INTERNAȚIONALĂ PENTRU TRAFICUL FERVIAR, document tipizat prin care se constată încheierea contractului de transport feroviar internațional de mărfuri. Însemnele distinctive ale **s. t. i.** diferă în raport de viteza cu care urmează a se face transportul. Astfel, pentru transport de mare viteză **s. t. i.** se întocmește pe formular alb purtând o dungă roșie sus și jos pe față și pe verso (în sistemul S.M.G.S.) și pe formular alb având două dungi roșii sus și jos, pe față și pe verso (în sistemul C.I.M.). **S. t. i.** se redactează în limba oficială a țării de predare și se traduce în limba franceză, germană sau italiană (în termenii C.I.M.) și în limba rusă sau germană (în regimul S.M.G.S.). Ea se întocmește în mai multe exemplare, după cum urmează: scrisoarea de trăsură unicat (menită să însoțească marfa pe tot parcursul până la stația de destinație); scrisoarea de trăsură duplicat (ce rămâne în posesia predătorului, atestând predarea mărfii de către

calea ferată și totodată făcând proba încheierii contractului de transport); matca scrisorii de trăsură (care rămâne în registrul stației de predare, ca probă a încheierii contractului); avizul și adeverința de primire (ce confirmă primirea mărfii de către destinatar), exemplare care după semnarea lor de către destinatar rămân la cărauș. Uneori s. t. i. este însoțită de următoarele documente: a) foaia de expediție: aceasta se întocmește în anumite cazuri (întocmirea ei nefiind, însă, obligatorie) fiind destinată să însoțească marfa până la destinație; b) actul de plată centralizată: el constituie documentul de decontare cu calea ferată; c) certificatul de trecere a frontierei. Conținutul s. t. i. se exprimă în mențiuni tipărite sau scrise cu cerneală; orice adăugiri, ștersături sau răzături pe formular sunt interzise. S. t. i. se întocmește de către predător și se confirmă de către stația de predare prin semnare sau ștampilare. Unele dintre mențiunile pe care le cuprinde conținutul ei sunt obligatorii, fiind impuse expres prin prevederile S.M.G.S. sau C.I.M., iar altele au caracter facultativ, convențiile menționate lăsându-le la aprecierea predătorului; mențiunile facultative nu sunt in-

dispensabile sub aspectul executării contractului de transport. Au caracter obligatoriu următoarele mențiuni (ce trebuie înscrise de către predător pe formularul s. t. i.): denumirea stației și a căii ferate de predare; locul și data întocmirii scrisorii de trăsură; ruta de transport; denumirea stației de destinație; numele și adresa destinatarului; denumirea mărfii; greutatea mărfii; felul ambalajului; numărul coletelor; felul vagonului; numărul și marca de proprietate a vagonului; enumerarea documentelor anexe obligatorii (documente vamale, certificate veterinare sau fitosanitare, buletine de analiză, liste specifice); semnătura predătorului, numele și adresa completă a acestuia. Au caracter facultativ mențiunile referitoare la: francare, aplicarea tarifelor, localitatea de vămuire, transportul mărfurilor până la domiciliul destinatarului, indicații speciale de expediere a mărfii sau de reexpediere. În ipoteza în care mențiunile obligatorii nu pot fi cuprinse în totalitatea lor pe formularul s. t. i., este admisibilă înscrierea lor pe foi albe, separate, ce se atașează scrisorii unicat și tuturor copiilor acesteia, devenind astfel parte integrantă a ei.

SCRISOARE DE TRĂSURĂ INTERNAȚIONALĂ PENTRU TRAFICUL RUTIER, document întocmit pe un imprimat tipizat (elaborat în armonie cu prevederile Convenției C.M.R., sub auspiciile I.R.U.) pentru a servi ca mijloc de probă a încheierii contractului de transport auto internațional de mărfuri. Se întocmește în trei exemplare originale, semnate de expeditor și de transportator; primul exemplar se înmânează expeditorului, cel de al doilea însoțește marfa, iar al treilea rămâne în posesia transportatorului. Cuprinde patru părți și anume: *unicatul*, care însoțește marfa până la destinatar, iar după semnare de către acesta din urmă se restituie conducătorului autovehiculului spre a fi remis expeditorului; *duplicatul*: acesta se reține de către transportator, căruia îi servește la încasarea taxelor de transport; *avizul de primire*: se eliberează destinatarului o dată cu marfa; *chitanța de confirmare a primirii mărfurilor*: aceasta se semnează de către șoferul autovehiculului și se remite predătorului mărfurilor. **S. t. i. t. r.** conține mai multe mențiuni dintre care unele sunt absolut obligatorii, altele sunt obligatorii în raport de un anumit specific al trans-

portului, iar a treia grupă au caracter facultativ. Mențiunile strict obligatorii sunt: locul și data întocmirii scrisorii de trăsură, numele și adresa expeditorului, numele și adresa transportatorului, locul și data primirii mărfii, locul prevăzut pentru eliberarea acesteia, numele și adresa destinatarului, denumirea curentă a naturii mărfii și felul ambalajului, iar în cazul mărfurilor periculoase, denumirea lor general recunoscută, numărul coletelor, marcajelor speciale și numerele lor, greutatea brută (sau cantitatea astfel exprimată a mărfii), cheltuielile aferente transportului (preț de transport, cheltuieli accesorii, taxe vamale, precizarea că transportul se desfășoară în regimul stabilit prin C.M.R. și că nu este supus vreunei alte clauze contrare. Au caracter obligatoriu — trebuind înscrise, în anumite situații, în cuprinsul scrisorii de trăsură alături de mențiunile strict obligatorii — următoarele precizări: interzicerea transbordării, cheltuielile luate de expeditor asupra sa, totalul sumelor ramburs de perceput la eliberarea mărfii, valoarea declarată a mărfii și suma ce reprezintă înțelesul special de eliberare, instrucțiunile expeditorului către transporta-

tor cu privire la asigurarea mărfii, termenul convenit pentru efectuarea transportului, lista documentelor remise transportatorului. În grupa mențiunilor facultative se încadrează toate indicațiile pe care părțile consideră că este util să le însereze în cuprinsul scrisorii de trăsură pe lângă mențiunile obligatorii și cele strict obligatorii. **S. t. i. t. r.** probează, până la dovada contrară, încheierea contractului de transport auto internațional de mărfuri în condițiile specificate în cuprinsul ei, și primirea mărfurilor de către transportator spre a fi transportate la destinația convenită. Ea dobândește forță probantă din momentul în care șoferul autovehiculului împuternicit să preia marfa înmânează expeditorului chitanța de confirmare a acesteia, semnată de el. Primind scrisoarea de trăsură, transportatorul trebuie să verifice exactitatea mențiunilor din cuprinsul acesteia referitoare la numărul de colete, marcaje și numerele acestora, ca și la starea aparentă a mărfii și a ambalajului, iar în caz de neconcordanță, să formuleze rezerve motivate, care îl angajează pe expeditor numai dacă le acceptă expres în documentul de transport; în absența rezervelor se

prezumă că marfa și ambalajele se află în stare bună și că toate mențiunile referitoare la aceasta inserate în scrisoarea de trăsură corespund realității.

SCRISOARE PUBLICITARĂ, mijloc de realizare a publicității comerciale care se utilizează pentru transmiterea directă a unor mesaje către anumiți beneficiari selecționați. În principiu este adresată nominal și se trimite individual fiecărei persoane (fizice sau juridice) făcând parte din segmentul de beneficiari selecționați într-un atare scop. **S.p.** poate conține: o ofertă de mărfuri, o înștiințare cu privire la punerea pe piață a unui produs nou, o invitație făcută de expeditor destinatarului ei de a vizita standul celui dintâi la un târg sau la o expoziție internațională etc. În vederea obținerii rezultatelor urmărite **s.p.** se trimite aceluiași destinatar, cu o anumită frecvență. Frecvent **s.p.** se înfățișează ca o corespondență directă tridimensională, fiind trimisă succesiv (de trei ori) aceluiași destinatar, însoțită de fiecare dată de cadouri de mică valoare. **S.p.** este mijlocul de comunicare cel mai direct (ocupând locul doi ca importanță și frecvență de utilizare după contactele personale). Ea

conferă expeditorului posibilitatea selectării clientelei vizate. Prezintă avantajul că nu intră în concurență directă cu reclama altor firme cum se întâmplă în cazul publicității tradiționale realizată prin mijloace de comunicare în masă. Totodată, ea poate fi utilizată și pentru atragerea partenerilor potențiali. În măsura în care este folosită selectiv, ea poate suplini cu succes alte modalități de comunicare a unor mesaje către clienți importanți. Alături de avantajele menționate s.p. prezintă și unele dezavantaje precum: nu permite selectarea unui număr suficient de clienți care să corespundă cu exactitate segmentului de piață vizat; nu permite acoperirea unei zone geografice prea întinse; prezintă riscul de a nu ajunge la destinatar, ca și riscul de a nu fi citită și de a nu fi luată în considerare de beneficiar ca o sursă de informare serioasă; comportă cheltuieli importante și totodată incertitudinea utilității efectuării acestor cheltuieli.

SCRISORI DE INTENȚII, denumire generică dată documentelor (înscrisurilor) schimbate între partenerii de negocieri în perioada și cu ocazia desfășurării tratativelor purtate de aceștia în vederea perfectării con-

tractului de comerț internațional. Redactarea lor ține de procedura derulării negocierilor, dar și de necesitatea îndeplinirii unor cerințe privind anumite aspecte exterioare raportului juridic obligațional în curs de concretizare prin contractul negociat care sunt conexe acestuia, precum: obținerea finanțării proiectelor discutate de organismele bancare; eliberarea unor autorizații guvernamentale; perfectarea contractelor de asigurare subsecvente etc. S. i. se pot înfățișa sub diverse forme ca de pildă: angajamente de onoare; protocoale de intenții; protocoale de acord; acorduri de principiu; head agreement; letter of understanding etc. Legislațiile naționale nu reglementează s. i.; nici Convenția Națiunilor Unite asupra contractelor de vânzare internațională de mărfuri nu conține texte care să reglementeze faza precontractuală căreia îi aparțin aceste documente. Doctrina distinge: s. i. cu efecte provizorii a căror existență, eficiență și utilitate nu depășește faza negocierilor, fiind lipsit de relevanță dacă acestea (adică negocierile) sunt finalizate cu perfectarea contractului sau fără nici un rezultat concret; s. i. cu efecte definitive, care,

deși nu sunt dependente sub aspectul valorilor juridice de rezultatul negocierilor conțin totuși angajamente juridice având caracter definitiv și valabilitate pe importante durate de timp. În raport de semnificația lor s. i. pot fi clasificate în: s. i. prin care se delimitează diferitele etape ale negocierilor; s. i. lipsite de orice valoare contractuală; s. i. ce conțin angajamente juridice ferme vizând aspecte particulare pe care le comportă desfășurarea concretă a negocierilor; s. i. prezentând semnificația unor veritabile contracte afectate de modalități.

SCUTIRE DE TAXE VAMALE, facilitate vamală convenită de state în raporturile lor bilaterale sau în planul mai larg al raporturilor interstatale multilaterale constând în renunțarea reciprocă la perceperea de taxe vamale pentru importul anumitor produse sau anumitor grupe de produse. S. t. v. este o măsură menită să stimuleze extinderea schimburilor comerciale internaționale. Această măsură poate rezulta ca o consecință a principiului reciprocității derivând din clauza națiunii celei mai favorizate, dar se poate înfățișa și sub forma taxelor

vamale preferențiale, caz în care dă expresie unui regim de favoare stabilit între mai multe țări (creat prin realizarea unor uniuni vamale, a unor zone de liber schimb etc.). Un astfel de regim vamal preferențial constituie o derogare de la clauza națiunii celei mai favorizate. S. t. v. se poate întemeia însă și pe principiul nereziprocității, caz în care ea are caracter unilateral, deoarece beneficiarul măsurii respective nu are obligația reciprocității.

SECHESTRAREA NAVEI, demers judiciar având caracter de măsură asiguratorie și constituind totodată o garanție pentru plata unor datorii de către armatori. S. n. comportă obținerea aprobării necesare de la autoritățile competente și se înfăptuiește prin biroul executorilor judecătorești. Scoaterea navei de sub sechestru poate avea loc numai după plata sumei datorate sau (în caz de neplată) numai după prezentarea unei garanții contrasemnate de o anumită bancă cu referire la plata sumei datorate. Regulile de la Haga prevăd că armatorii nu sunt răspunzători pentru consecințele unui sechestru temporar. În ipoteza că datoriile pentru care a fost pus sechestrul nu sunt plătite de

debitor la termenul stabilit, nava sechestrată poate fi vândută pe baza unei sentințe judecătorești, cu respectarea procedurilor legale consacrate de legislația națională a statului unde a fost pus sechestrul.

SECRET DE FABRICAȚIE, sintagmă ce desemnează un set de tehnici, procedee și elemente de know-how pe baza cărora este conceput și fabricat un anumit produs și pe care deținătorul lor (producătorul) nu le dă publicității cu scopul de a asigura mărfurilor realizate de el o competitivitate sporită pe piață. Trăsătura specifică a s. f. rezidă în aceea că în procesul de fabricație se obțin produse având caracteristici deosebite pe baza cărora respectivele produse sunt bine individualizate pe piață. S. f. nu comportă în mod necesar elemente de noutate deosebită. În funcție de importanța și particularitățile produsului nou realizat, din punctul de vedere al producătorului se pot distinge două situații și anume: a) produsul respectiv ocupă un loc deosebit de important în structura de fabricație a producătorului așa încât situația economică a lui (adică a fabricantului) este dependentă de păstrarea s. f.; b) caracteristi-

cile produsului sunt atât de relevante pentru potențialii lui cumpărători încât producătorul devine interesat să obțină venituri nu numai prin comercializarea aceluși produs, ci chiar și prin comercializarea s. f. În această ultimă ipoteză transmiterea s. f. este susceptibilă de a fi realizată prin modalități ce diferă în funcție de conținutul său (adică al s. f.). Astfel, dacă s. f. vizează o invenție, transmiterea lui se va realiza prin contractul de licență. În celelalte cazuri transmiterea s. f. se va realiza prin contractul de know-how. V. **contract de know-how**.

SECURITATE ECONOMICĂ, element esențial al securității oricărui stat concretizat în existența condițiilor de exercitare deplină a dreptului statului respectiv de a dispune în mod absolut liber, fără nici o ingerință sau îngrădire din afară, în armonie cu propriile sale interese și aspirații, de resursele lui naționale, materiale, umane și financiare. S.e. vizează diminuarea vulnerabilității economice a statului în cauză față de manifestările potrivnice din exterior. Promovarea s.e. comportă, chiar în condițiile economiei de piață, exercitarea de către stat,

în anumite limite, a unui control asupra activității agenților economici pe teritoriul său, precum și asupra tranzacțiilor de capital și asupra operațiunilor de comerț internațional.

SEGMENT DE PIAȚĂ, denumire generică dată unei părți omogene a unei piețe individualizate și delimitate de celelalte părți (sau subdiviziuni) ale acelei piețe prin trăsăturile comune ale componentelor sale. Cucerirea unui s. p. prezintă o importanță deosebită pentru înfăptuirea obiectivelor de politică economică ale statelor și de strategie a firmelor comerciale în condițiile concurenței comerciale din ce în ce mai severe. De aceea păstrarea unui s. p. cucerit reprezintă un obiectiv minim vizat de tacticile și strategiile de comercializare ce urmăresc ca finalitate, de regulă, extinderea și optimizarea utilizării potențialităților sale. V. și **segmentare a pieței**.

SEGMENTARE A PIETEI, operațiune cu caracter complex în înfăptuirea căreia se utilizează un ansamblu de tehnici și procedee având ca finalitate împărțirea unei piețe neomogene într-o pluralitate de piețe omogene precis delimitate, numite

segmente. În înfăptuirea acestei operațiuni se realizează variabile grupate în funcție de natura și destinația produselor comercializate. S. p. externe are o dublă componentă, și anume: o componentă strategică (de orientare a eforturilor) și o componentă analitică de cercetare a pieței. În cazul pieței bunurilor de consum, segmentarea acesteia se face pe baza unor criterii geografice, socio-economice, psihologice. Cât privește s. p. industriale, aceasta comportă identificarea și formarea de macrosegmente ținându-se seama de mai multe repere între care: finalitatea produsului, specificul cererii utilizatorilor, frecvența utilizării produsului, condiții geografice etc. Aceste repere sunt la rândul lor divizate în microsegmente utilizându-se alte variabile, precum: importanța atribuită produsului, natura relațiilor dintre exportator și importator, criteriile folosite în adoptarea deciziei de cumpărare etc.

SELLER'S MARKET, formulă prin care, în limbajul juridic anglo-american, se desemnează piața vânzătorului, adică ipoteza în care condițiile pieței permit vânzătorului (furnizorului) să-și impună condițiile sale clienților lui.

SEMĂTURĂ DE FAVOARE, expresie prin care se desemnează semnătura pusă de o persoană pe o cambie de compezență, pentru a face altei persoane un serviciu, acceptând cambia respectivă și riscând să o plătească la scadență.

SENTINȚĂ ARBITRALĂ, denumire dată hotărârii prin care organul arbitral se pronunță asupra litigiului cu a cărui soluționare a fost investit. Ea constituie o sinteză a întregii activități desfășurate de completul de arbitri (sau după caz de arbitrul unic) și de părți din momentul perfectării convenției de arbitraj (primul act săvârșit în această direcție) și până la îndeplinirea ultimului act de procedură (care este însăși s.a.), reflectând rezultatul procedurii arbitrale în toată complexitatea sa. Totodată, s.a. reprezintă scopul final al activității arbitrale: convenția de arbitraj urmărește ca finalitate pronunțarea unei s.a. susceptibilă de executare în țara unde ar urma să ceară aducerea la îndeplinire a acesteia în cazul în care nu ar fi executată voluntar. De asemenea, s.a. reflectă dubla componentă a arbitrajului comercial internațional: contractuală și jurisdicțională; din cuprinsul s.a. se pot descifra

puterile acordate arbitrilor (care diferă în raport de felul arbitrajului), procedura arbitrală și legea aplicabilă ei, dreptul aplicabil fondului litigiului etc. S.a. se pronunță atât în cazul în care litigiul se soluționează în fond, cât și atunci când reclamantul renunță la pretențiile sale sau când părțile cad de acord încheind o tranzacție și cer ca sentința să consfințească și să cuprindă invoiala lor. În mod obișnuit pronunțarea s.a. se face în ședință secretă, consemnându-se în scris. Cât privește modul de statuire asupra acesteia, trebuie făcute următoarele distincții: a) dacă s.a. este dată de un complet de arbitri, ea se adoptă cu majoritatea (sau unanimitatea) acestora; practic, dacă nu există unanimitate (arbitrii având păreri divergente), are rol determinant votul celui de-al treilea arbitru; b) dacă fiecare dintre cei trei arbitri exprimă o opinie proprie, diferită de a celorlalți, opinia celui de al treilea arbitru va determina soluția, dacă legea nu prevede astfel; c) dacă opinia unui arbitru rămâne minoritară, ea va fi trecută în dispozitiv cu motivarea sa proprie; situația este identică și atunci când opinia supraarbitrului este minoritară (opiniile celorlalți doi arbitri fiind

convergente), în sensul că opinia acestuia va fi menționată ca orice opinie separată, iar sentința se va da potrivit opiniei concordante a celor doi arbitri. S.a. se dă, în toate cazurile, în prezența tuturor arbitrilor, iar aceștia semnează dispozitivul ei; redactarea sa trebuie făcută într-un anumit termen care, de regulă, nu poate fi prelungit. Sentința se constată printr-un înscris (adică este scrisă) și în această formă se comunică părților. În cazul în care arbitrii consideră ca posibilă intervenția unei înțelegeri ulterioare între părți, ei pot da o încheiere acordând părților un termen (ca un nou răstimp de gândire) cu arătarea direcției în care se îndreaptă constatarea lor și cu invitația către părți de a încerca o înțelegere, care poate interveni în afara arbitrajului ca o tranzacție între acestea sau ca un acord al lor consfințit prin sentința arbitrilor. Regulamentul Curții de Arbitraj al Camerei Internaționale de Comerț din Paris prevede aceasă ultimă ipoteză sub denumirea de „sentence d'accord parties“. În ipoteza când unul dintre arbitri este împiedicat să semneze sentința, această împrejurare se consemnează, de regulă, în cuprinsul sentinței. Regulamentul de organizare și

funcționare a Curții de Arbitraj comercial de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a României, completat cu dispozițiile codului de procedură civilă, permite, într-o atare ipoteză, președintelui Curții de Arbitraj să semneze în locul arbitrului împiedicat. Părțile au libertatea de a stabili prin convenția de arbitraj și un alt mod de semnare a sentinței, ca de exemplu semnarea ei numai de către un supraarbitru. În cuprinsul s.a. trebuie să fie inserate toate mențiunile necesare pentru individualizarea acesteia și să permită deci executarea ei când va fi cazul. Asemenea mențiuni sunt: indicarea instanței sau tribunalului arbitral care a statuat, numărul dosarului, numărul sentinței, locul și data pronunțării sentinței; precizarea numelui arbitrilor, inclusiv al celui de-al treilea arbitru (adică al supraarbitrului), sau, atunci când este cazul, a numelui celor prin care ele sunt reprezentate (consilieri juridici, împuterniciți etc.), precum și a numelui celorlalte persoane care au participat la dezbaterile litigiului; arătarea obiectului litigiului, a pretențiilor părții, a elementelor de fapt ale pricinii, a susținerii părților (*in extenso* ori pe scurt), a probelor administrate precum

și a modului cum sunt apreciate acestea de către tribunalul arbitral; învederarea motivelor de fapt și de drept pe care se fundează dispozitivul sentinței (adică soluția litigiului); dispozitivul sentinței, care trebuie să cuprindă: arătarea soluției date precum și a cheltuielilor de arbitrare ce au fost acordate; semnăturile arbitrilor și eventual a asistentului arbitral ori a secretarului, când există o dispoziție expresă în acest sens (cum este cazul, bunăoară, a regulamentului Curții de Arbitraj București). Motivarea sentinței arbitrale reprezintă o garanție de obiectivitate și seriozitate, de natură să contribuie la prestigiul instituției arbitrale. Cu toate acestea, în unele sisteme de drept, cum este de exemplu cel englez, nu se prevede obligativitatea motivării s.a. În majoritatea sistemelor de drept însă obligativitatea motivării s.a. este impusă prin norme imperative, iar lipsa motivării este contrară ordinii publice a țărilor respective (cum este cazul, de pildă, în sistemul de drept al României). Convenția europeană asupra arbitrajului comercial internațional de la Geneva (din 21 aprilie 1961), dispune în legătură cu motivarea sentinței că: „părțile sunt prezumate că au înțeles ca

sentința arbitrală să fie motivată, în afară de cazul când părțile au declarat expres că sentința nu trebuie motivată, sau în cazul în care ele s-au supus unei proceduri arbitrale, în cadrul căreia nu se obișnuiește să se motiveze sentințele și părțile sau una dintre ele nu cere în mod expres, înainte de sfârșitul dezbaterilor, sau dacă nu au fost dezbateri, înainte de redactarea sentinței, ca aceasta să fie motivată“. Această prevedere legală pune accent preponderent pe autonomia de voință a părților, rezervându-i un rol hotărâtor în problema dacă s.a. trebuie motivată sau nu; singura limită care nu poate fi depășită este cea reprezentată de drepturile apărării, trecerea peste această limită provocând intervenția excepției de ordine publică. Când unul din membrii completului de arbitri face opinie separată, el trebuie să și-o motiveze, motivarea acesteia fiind obligatorie în sistemele de drept care prevăd obligativitatea motivării s.a. Lipsa de motivare a sentinței arbitrale nu constituie motiv pentru o cale de atac nici chiar în sistemele de drept care prevăd obligativitatea motivării acesteia. Dubla natură a arbitrajului comercial internațional (contractuală și jurisdicțională) imprimă

și s.a. o dublă natură: pe de o parte aceasta are caracter contractual, iar pe de altă parte are caracter jurisdicțional. S.a. este o consecință directă a compromisului încheiat de către părți, prin efectul căruia acestea au încredințat organului arbitral misiunea de a le soluționa litigiul; fiind legată indelebil de compromisul încheiat de părți, nu poate exista în afara acestei legături cu compromisul, cu care formează corp comun. Numai compromisul dă existență și substanță s.a.; existând prin compromis, sentința are aceeași natură juridică întocmai ca acesta, adică o natură contractuală, căci compromisul în esența sa este un contract, o specie de mandat dat de părți arbitrilor. Prin sentința pronunțată, arbitrii, în final, execută mandatul primit, sau altfel spus, sentința este dată de către părți prin intermediul arbitrului (mai ales în cazul arbitrajului în echitate). Totodată, forța juridică cu care se impune sentința față de părți este superioară forței juridice cu care se impune un contract. Această forță superioară forței contractului este dată sentinței prin efectul legii, ceea ce conferă sentinței un caracter jurisdicțional. S.a. este executorie în mod direct, iar această împrejurare nu

poate fi explicată prin caracterul ei contractual, ci numai prin caracterul său jurisdicțional. Natura contractuală a s.a. explică inadmisibilitatea reviziei în fond a acesteia, în vreme ce natura ei jurisdicțională explică puterea sa executorie.

SENTINȚĂ PRIN ACORDUL PĂRȚILOR, sentința arbitrală întemeiată pe acordul părților, și care se bucură de toate prerogativele unei sentințe judecătorești, inclusiv de forță executorie.

SERII (în operațiunile de bursă), denumire dată totalității opțiunilor dintr-o anumită clasă, având același preț de exercitare și aceeași dată de expirare.

SERVICII FACTOR, denumire dată serviciilor factorilor de producție. Fac parte din această categorie: veniturile din investițiile directe, ca și cele din investițiile de portofoliu, inclusiv dobânzile percepute asupra împrumuturilor, taxele și spezele bancare. Aceste venituri constituie remunerarea serviciului furnizat de capitalul care a migrat dintr-o țară în alta pentru a fi valorificat ca factor de producție. V. și **serviciu al datoriei externe**.

SERVICII NON-FACTOR, v. comerț invizibil.

SERVICIU AL DATORIEI EXTERNE, denumire generică dată plăților efectuate periodic în contul datoriei externe atât pentru achitarea ratelor scadente, cât și pentru achitarea dobânzilor aferente împrumutului respectiv. Gradul de îndatorare se exprimă printr-un indicator sintetic numit *rata datoriei externe*, care este raportul între plățile făcute în contul s. d.e. și încasările totale de devize realizate în aceeași perioadă din exporturile de mărfuri și de servicii. V. și servicii factor.

SERVICIUL DATORIEI, sintagmă ce desemnează suma ce trebuie plătită de împrumutat cu titlu de dobândă convenită împrumutătorului pentru întregul împrumut, până la achitarea integrală a acestuia.

SHIPMASTER, agent de necesitate, împuternicit să facă tot ceea ce este necesar pentru realizarea afacerii în care s-a angajat pentru principal. Această expresie preluată din limba engleză semnifică, în traducere liberă, *căpitan de vas*.

SHORT (în operații de bursă), termen ce desemnează poziția unui

operator de bursă care este debitor pe titlurile la care se referă poziția. Astfel la vânzările scurte operatorul datorează titlurile către broker, iar la tranzacțiile la termen/futures operatorul este vânzător al titlurilor.

SINDICALIZARE FINANCIARĂ, expresie ce desemnează gruparea temporară de bănci constituită în scopul acordării unui credit de valoare ridicată. V. și consorțiu bancar internațional.

SINDICAT DE BĂNCI (SAU DE BANCĂ), v. consorțiu bancar internațional.

SINDICAT DE EMISIUNE, v. consorțiu de emisiune.

SISTEM COMERCIAL INTERNAȚIONAL, ansamblu de structuri internaționale, de principii și de reguli care, în totalitatea lor, formează cadrul de desfășurare a raporturilor de comerț internațional. Actualul s.c.i. s-a conturat și dezvoltat în perioada postbelică având ca premisă concepția potrivit căreia relațiile comerciale internaționale trebuie să se stabilească și să se consume într-un cadru instituțional multilateral fondat pe drepturi și obligații, dobândite și exercitate în armonie cu regulile convenite de țările partiei-

pante. Principalele structuri ale s.c.i. în prezent sunt: Organizația Mondială a Comerțului și Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (U.N.C.T.A.D.). Principiile generale ale s.c.i. sunt în mare parte identice cu acelea ale dreptului internațional, între care respectarea independenței și suveranității statelor, neamestecul în afacerile interne, egalitatea în drepturi și avantajul reciproc. Alături de acestea se înscriu și un set de principii proprii s.c.i., precum: libertatea comerțului, libertatea convențiilor, nediscriminarea, consensul în adoptarea deciziilor, consultarea între țările partenere etc. Principiile nediscriminării și libertății comerțului au fost restrânse în aplicarea lor prin instituirea unor excepții, între care constituirea și funcționarea unor uniuni vamale și zone de liber schimb (menite să favorizeze desfășurarea comerțului la nivel regional și subregional); admiterea cu titlu temporar a utilizării unor restricții la import, altele decât taxele vamale (ca măsuri de rezolvare a unor situații critice ale balanțelor de plăți); acordarea de preferințe tarifare și de altă natură și de alte facilități comerciale în favoarea țărilor mai

puțin dezvoltate din punct de vedere economic. S.c.i. a facilitat obținerea unor rezultate pozitive în ce privește liberalizarea schimburilor interstatale și ordonarea derulării lor, precum: reducerea semnificativă a barierelor tarifare și atenuarea sensibilă a barierelor netarifare impuse la import; practicarea unui tratament comercial diferențiat mai favorabil cu finalitatea stimulării comerțului și a dezvoltării țărilor mai puțin dezvoltate economic. Recesiunea economică la scară planetară a determinat erodarea sistematică a caracterului multilateral al s.c.i., conducând la apariția unor tendințe de plasare a unor aspecte ale relațiilor economice internaționale în exteriorul structurilor instituționalizate abilitate și de formare a unor cluburi restrânse și închise care să încerce soluții parțiale în afara structurilor instituționalizate abilitate.

SISTEM DE PLĂȚI (prin card), ansamblu de acte și fapte realizate de un grup de persoane și instituții care a adoptat instrumente de plată și respectă proceduri de natură să facă posibilă circulația rapidă a banilor în spațiu și timp în vederea plăților, conform prevederilor legii,

obligațiilor reciproce, sau reglementărilor aplicabile după caz.
V. și **obligații reciproce**.

SISTEM DE PREȚURI INDICATIVE, denumire generică dată pârgheii economice principale a mecanismului de funcționare a politicii agricole a Uniunii Europene. La începutul campaniei de comercializare a produselor agricole sunt stabilite prețuri indicative sau de bază pentru produsele de acest gen. Astfel de prețuri sunt exprimate în E.C.U. și au caracter remuneratoriu pentru toți producătorii agricoli din cadrul uniunii, indiferent de condițiile de producție a acestora. Calcularea lor (adică a prețurilor respective) se face la nivelul principalelor zone consumatoare, relativ îndepărtate față de zonele producătoare.

SISTEM FEDERAL DE REZERVE (F.R.S. — Federal Reserve System), organism bancar al S.U.A. având autoritate monetară echivalentă cu aceea pe care o are banca centrală din orice altă țară. A luat ființă în anul 1913 și este alcătuit din 12 bănci federale de rezervă ce corespund la 12 districte teritoriale pe care le deservește în sectorul circulației și creditului. Fiecare din aceste bănci este o „bancă a băncilor“

din regiune, organizată în forma juridică a unei societăți pe acțiuni de tip special, având un capital de minimum 4 mil. dolari S.U.A. subscris în întregime de băncile comerciale din regiune. Băncile componente ale F.R.S. efectuează, aproape în exclusivitate între ele, operațiuni de centralizare a activelor de rezervă ale acestora, acordare de credite și emisiune de bancnote. Conducerea F.R.S. este asigurată de Consiliul guvernatorilor, format din 7 membri numiți de președintele S.U.A. pe o perioadă de 14 ani la care se adaugă 5 guvernatori din băncile de rezerve, dintre care banca din New York este reprezentată permanent. Dintre atribuțiile și competențele Consiliului guvernatorilor, următoarele par a fi mai relevante: elaborarea politicii monetare; stabilirea pârgheii de realizare a ei (anume: operațiile pe piața liberă, nivelul taxei scontului percepută de băncile federale de rezervă, fixarea mărimii rezervelor bancare obligatorii); supravegherea și îndrumarea masei monetare; îndeplinirea anumitor operații, precum: vânzarea și cumpărarea a unor titluri de credit ale trezoreriei S.U.A.; supravegherea activității băncilor federale de rezervă

și emiterea de directive și de dispoziții obligatorii pentru acestea.

SISTEM INTERBANCAR DE

TRANSFER DE FONDURI, denumire generică dată (în cazul plășilor cu card) *sistemului de plăși* care, pe baza unui contract sau a unei legi ori prin efectul acesteia, face *fondurile* să circule în spațiu și timp, între cel puțin trei *participanți la decontare*, semnatori ai unor *obligații reciproce* de a respecta reguli comune și proceduri standardizate pentru a transmite și a deconta obligațiile bănești care intervin între ei, fie în numele și pe contul lor, fie la cererea clienților lor care le ordonă sau îi mandatează să facă o plată. S.i. t. f. asigură *finalitatea decontărilor* atât prin *decontarea pe brut* cât și prin *decontarea pe net*. V. și **decontare pe brut**; **decontare pe net**; **fonduri**; **obligații reciproce**; **participanți la decontare**; **sistem de plăși**.

SYSTEM MONETAR EUROPEAN

(S.M.E. — SYSTÈME MONÉTAIRE EUROPÉEN), denumire generică dată setului de reglementări ale plășilor și ale altor relații financiar-monetare, convenite între țările membre ale Uniunii Europene. A luat

ființă în anul 1979, fiind construit pe structura vechiului sistem vest-european de flotare concertată. În prezent cuprinde monedele naționale din următoarele state: Belgia, Danemarca, Franța, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Germania și Spania. S.M.E. urmărește ca finalitate crearea unei zone de stabilitate monetară menită să protejeze economiile naționale ale țărilor membre față de instabilitatea monetar-financiară internațională și în special față de fluctuațiile valorice ale dolarului S.U.A. Totodată, la crearea S.M.E. a fost avută în vedere și intensificarea procesului de integrare monetară a țărilor comunitare. Unitatea de cont a S.M.E. este E.C.U. (European Currency Unit), care este calculată pe baza coșului valutar instituționalizat și reprezintă precursorul monedei efective unice a Uniunii Europene. Mecanismul de funcționare a S.M.E., comportă printre altele, următoarele aspecte mai semnificative: fiecare monedă participantă la sistem are un curs central exprimat în E.C.U.; pe baza acestui curs sunt exprimate cursurile bilaterale care pot evolua în limitele prestabilite de la nivelul central; menținerea cursurilor de schimb ale mone-

delor naționale în limitele de variație stabilită este asigurată prin intervenții pe piața valutară ale țărilor membre în acest scop. Strâns legat de S.M.E. a fost creat în 1973 Fondul European de Cooperare Monetară (F.E.C.O.M.). Această structură monetar financiară promovează armonizarea politicilor monetare ale țărilor membre ale Uniunii Europene. Băncile centrale care participă la S.M.E. depun la F.E.C.O.M. 20% din deținerile lor în aur și 20% în dolari. Ele primesc echivalentul acestei participări în E.C.U. Promovarea obiectivelor stabilite este facilitată de F.E.C.O.M. prin creditare.

SISTEM MONETAR INTERNAȚIONAL, sintagmă ce desemnează structurile, regulile și principiile ce în totalitatea lor definesc cadrul juridico-financiar și valutar internațional. Funcționarea sa presupune existența unui etalon pentru comensurarea valorii monetare care să fie recunoscut și acceptat de către participanții la relațiile financiar-monetare internaționale. Până la primul război mondial această calitate a fost atribuită metalelor prețioase și mai cu seamă aurului. Ulterior însă, ca urmare a desprinderii

treptate a sistemelor bănești naționale de aur, a apărut și s-a resimțit tot mai mult în relațiile internaționale necesitatea ca plățile și mecanismele de stabilire a valorii să primească o organizare adecvată. În perioada interbelică s-au făcut unele încercări de organizare a s.m.i. menite să înlocuiască etalonul aur. Aceste demersuri au condus la formarea de zone valutare, la escaladarea practicilor protecționiste și discriminatorii, la tendința de izolare economică și monetară a țărilor, la fenomene care au culminat cu marea criză economică din anii 1929-1933. După cel de-al doilea război mondial au fost convenite acordurile de la Bretton Woods S.U.A. (1944) pe care a fost fundat s.m.i. Aceste acorduri consacră un ansamblu de reguli cu vocație universală privind organizarea și funcționarea relațiilor financiar-monetare internaționale. Respectivele reguli se referă la: stabilitatea relativă a raporturilor valorice dintre monedele naționale; furnizarea lichidității internaționale necesare finanțării schimburilor dintre țări; asigurarea unor mecanisme adecvate de echilibrare a balanțelor de plăți. Prin efectul acordurilor de la Bretton Woods a fost consacrat etalonul

aur-devize și ca urmare aurul și dolarul S.U.A. s-au situat în centrul sistemului. Din cauza dezechilibrului balanței de plăți a S.U.A. (devenit cronic) s.m.i. stabilit la Bretton Woods s-a erodat treptat, suferind crize repetate în anii '60. Începând cu anul 1971 a fost suspendată convertibilitatea în aur a dolarului S.U.A. Au fost convenite acordurile de la Kingston prin care s-au operat modificări în statutul F.M.I. Dintre aceste modificări cele mai semnificative sunt: a) în ce privește sistemul cursurilor de schimb, a fost lăsată la latitudinea țărilor membre alegerea sistemului de schimb pe care îl apreciază ca fiind cel mai adecvat, alegerea urmând a se face cu respectarea regulilor F.M.I.; g) s-a renunțat la rolul de etalon al aurului și la prețul oficial al aurului; c) adoptarea D.S.T. ca principal etalon al s.m.i.. Reformele introduse prin acordurile de la Kingston nu au fost însă suficiente pentru a adecva s.m.i. la evoluțiile în curs în economia mondială.

SISTEMUL ECONOMIC LATINO-AMERICAN (S.E.L.A.), organism economic internațional cu caracter regional creat în anul 1975 având ca obiectiv principal promovarea dezvoltării econo-

mice a țărilor latino-americane și constituirea unor mecanisme de cooperare economică la nivel continental. A fost conceput ca organism de cooperare a țărilor din America de Sud și din zona Caraibelor; cuprinde 26 de state latino-americane. În structura organizatorică a S.E.L.A. funcționează următoarele organe: *Consiliul latino-american; Secretariatul permanent* precum și *comitete de acțiune*, constituite pe sectoare de activitate. S.E.L.A. desfășoară activități vizând multiple aspecte, și anume, cooperarea regională; coordonare și consultări între țările membre; legăturile cu programele de integrare regionale și organizațiile internaționale. Are sediul la Caracas.

SITUAȚIE FINANCIARĂ. 1. (lato sensu) Stare a posibilităților financiare a unei persoane (fizice și/sau juridice) rezultate din activitatea economică a acelei persoane (inclusiv din evaluarea patrimoniului), posibilități corelate cu obligațiile financiare exigibile la un moment dat sau într-o perioadă de timp dată, precum și volumul de credite posibil de contractat, sau volumul de fonduri financiare posibil de primit sub forma subvențiilor sau donațiilor de către o întreprin-

dere în perioada care este vizată de obligațiile financiare ale acelei întreprinderi. 2. (*stricto sensu*) Termen ce exprimă starea posibilităților financiare ale unei persoane (fizice sau juridice) decurgând din activitatea economică, inclusiv din evaluarea patrimoniului, posibilități ce se corelează cu obligațiile financiare exigibile la un moment dat sau într-o perioadă de timp determinată. În cazul unei întreprinderi economice s.f. a acelei întreprinderi poate fi gradată ținându-se seama de perioada de timp în care activul unității în cauză (alcătuit din fonduri fixe și mijloace circulante) poate fi transformat în lichidități susceptibile de utilizare pentru achitarea obligațiilor financiare. În această accepțiune, s.f. dobândește semnificația de capacitate de plată, de lichiditate și de solvabilitate. În raporturile de comerț internațional prezintă importanță deosebită pentru oricare dintre parteneri cunoașterea exactă a s.f. a celui alt partener, o astfel de cunoaștere fiind o fază absolut necesară, anterioară perfectării contractului comercial. S.f. poate fi considerată și la nivel statal. În acest caz analiza s.f. se face asupra disponibilităților valutare ale statului respectiv, precum și asu-

pra lichidității valutare internaționale a celui stat. Amploarea acestora se analizează luând în considerare obligațiile valutare și creanțele de încasat din străinătate ale statului respectiv. Analiza și definirea s.f. la nivelul economiei naționale comportă referiri la structura pe valute a rezervelor monetare internaționale, la convertibilitatea și la stabilitatea monedei naționale, la echilibrul bugetar, la nivelul și evoluția prețurilor, la nivelul și evoluția dobânzii etc. Prezintă o mare importanță pentru analiza s.f. a economiei naționale a unei țări balanța de plăți externe a acelei țări, balanța creanțelor și a angajamentelor externe, bugetul de stat, precum și orice alte planuri financiare sau monetare.

SLUMPFLAȚIE, termen utilizat în doctrina economică pentru a desemna corelația specifică între două procese macroeconomice semnificative cum ar fi o criză economică sau un declin economic, pe de o parte, și inflație rapidă, sau chiar galopantă, pe de altă parte. Așa bunăoară economia engleză a înregistrat în 1980 o stare de s. caracterizată prin scăderea cu 3,1% a veniturii național în paralel cu o inflație galopantă de 15,3%.

SOCIETATE COMERCIALĂ, persoana juridică ce ia ființă pe baza unui contract de societate prin care două sau mai multe persoane (fizice sau juridice, ori de natură diferită) convin să-și aducă aportul (în bani sau în natură) pentru a constitui un capital social menit să servească la înfăptuirea unor activități aducătoare de câștig în scopul de a împărți între ele beneficiile astfel realizate. S.c. au origini străvechi: ele își trag geneza din îndepărtata antichitate, primele norme juridice care au reglementat — ce-i drept într-o formă rudimentară, dar adecvată modului de producție sclavagist — instituția juridică a societăților, fiind edictate încă în urmă cu aproape patru milenii. Astfel, Codul Hammurabi conturează această instituție prin 7 din cele 34 de articole ale sale rezervate contractelor. În dreptul roman erau cunoscute mai multe tipuri de societăți, cel mai vechi dintre ele fiind consortium; mai apropiate de sensul modern al conceptului de societate, însă, erau: *societas omnium bonorum* (societate a tuturor bunurilor), *societas quaestus lucri compendi* (societate de câștiguri viitoare), *societas unius rei* (societate având capitalul compus dintr-un singur bun), *societas argen-*

tariorum (societatea zarafilor) etc. Dreptul feudal din unele state — ajuns la anumite stadii ale evoluției sale — a recunoscut societății comerciale personalitate juridică; împrejurarea apare ca o consecință firească a dezvoltării și extinderii legăturilor comerciale dintre orașele-cetăți. S.c. — persoane juridice s-au înmulțit rapid ca număr și, totodată, s-au diversificat ca formă în statele capitaliste dobândind o pondere din ce în ce mai mare în viața economică a acestor state. Pe plan juridic ele reprezintă instituția fundamentală a dreptului comercial occidental. Totodată acestea joacă un rol important în desfășurarea comerțului internațional actual. Legea română reglementează următoarele tipuri de societăți comerciale: societatea în nume colectiv; societatea în comandită simplă; societatea în comandită pe acțiuni; societatea pe acțiuni și societatea cu răspundere limitată. S.c. sunt susceptibile de diverse clasificări pe baza unor criterii diferite: a) Astfel, potrivit criteriului importanței ce are la constituirea lor elementul *intuitu personae*, ele se grupează în două clase, și anume: 1) s. de persoane; în această clasă se includ: societatea în nume colec-

tiv, societatea în comandită simplă; 2) s. de capitaluri, din clasa cărora fac parte: societatea pe acțiuni, societatea în comandită pe acțiuni și, într-un anumit sens, societatea cu răspundere limitată (aceasta din urmă reunind elemente specifice ale s. de capitaluri, dar și elemente specifice ale s. de persoane). b) După criteriul răspunderii asociaților, s.c. se grupează în: 1) s. cu răspundere nelimitată în clasa cărora se includ s. de persoane; 2) s. cu răspundere limitată, clasă din care fac parte s. de capitaluri, precum și societatea cu răspundere limitată.

SOCIETATE COMERCIALĂ DE CAPITALURI, tip de societate comercială care se distinge prin aceea că la constituirea ei primează ideea de capital, iar asociații au răspundere limitată (fiecare dintre ei la capitalul subscris) pentru datoriile sociale. Fac parte din această grupă: societatea pe acțiuni, care este prototipul, și societatea în comandită pe acțiuni, aceasta din urmă având însă în structura ei și unele elemente (legate de participarea comanditaților) ce o apropie de societatea de persoane, dar care sunt totuși mai puțin relevante decât elementele de natură patrimonială

(precum: capitalul subscris de comanditari și alte aspecte semnificative privind funcționarea ei) grație cărora devine sensibil mai atașată față de societatea prototip. Tot astfel, unele conexiuni există și între societatea cu răspundere limitată (prin natura ei formă juridică intermediară) și societatea pe acțiuni generate de prezența în structura celei dintâi a elementului răspundere limitată pe care îl regăsim ca o notă de specificitate și în structura celei de-a doua. Dar, datorită ponderii pe care o au elementele specifice societății de persoane în structura societății cu răspundere limitată, afinitatea ei față de societatea pe acțiuni rămâne mai puțin semnificativă sub aspectul plasării societății respective în grupa s.c. c.. Societățile de capitaluri prezintă următoarele note de specificitate: a) la constituirea lor predominând elementul capital, ca regulă ele sunt formate dintr-un număr mai mare de asociați; b) fiecare din asociați (denumit generic acționar) răspunde pentru datoriile sociale numai în limita capitalului subscris; c) constituirea s.c. c. presupune redactarea unui contract de societate și în mod obligatoriu și a unui statut care completează și

detaliază clauzele contractuale; d) dizolvarea s.c. c. se produce numai în prezența cauzelor generale de dizolvare (care sunt: expirarea termenului pentru care societatea a fost constituită, realizarea obiectului de activitate al societății, imposibilitatea realizării acestui obiect, reducerea capitalului social sub limita inferioară admisă de lege, reorganizarea și lichidarea judiciară a societății, voința asociaților); dată fiind absența elementului *intuitu personae* din structura acestor societăți, în privința lor nu operează clauzele speciale de dizolvare (moartea, interdicția, falimentul, retragerea și excluderea unui asociat); e) s.c. c. emit și pun în circulație titluri de valoare (acțiuni și obligațiuni). V. și **societate comercială; societate comercială de persoane.**

SOCIETATE COMERCIALĂ DE FAPT, formă societară imperfectă care se distinge prin aceea că este înființată fără a fi respectate cerințele imperative ale legii. Legea română (nr. 31/1990) prevede că societatea comercială nu se consideră legal constituită mai înainte de îndeplinirea formalităților (art. 26 alin. 1). Legea se preocupă, în principal, să impulsioneze, prin

instituirea unor sancțiuni adecvate, normalizarea formelor societare imperfecte. Se urmărește remedierea deficiențelor procedurii de constituire, fiind exclusă sancțiunea nulității. Este inadecvată și sancțiunea decăderii, deoarece textele legale admit regularizarea, chiar și tardiv, a statutului entității colective. În sistemul Legii nr. 31/1990, sancțiunile constau în instituirea unui grad de precaritate a relațiilor intrasocietare susceptibil să afecteze însăși existența formațiunii asociative neregulat constituită. Totodată, în raporturile cu terții se prevede o agravare a răspunderii personale a asociaților implicați în operațiunile pe care le-au încheiat înainte de normalizare. În raporturile interne statutul s.c. f. se caracterizează prin instabilitate, care este mai accentuată la societățile de persoane decât la societățile de capitaluri și la societatea cu răspundere limitată. Astfel, în cazul societăților în nume colectiv și în comandită simplă se recunoaște dreptul fiecărui asociat de a cere, pe cale judiciară, dizolvarea anticipată și lichidarea imediată a societății imperfecte, cât timp nu s-a realizat normalizarea statutului acesteia. O atare acțiune are o natură patrimonială și dis-

creșterea. Dispozițiile legale ce instituie sancțiunea menționată fiind imperative, nici un asociat nu poate renunța la dreptul de a cere și obține dizolvarea anticipată, și nici nu poate tranzacționa în această privință. Cât timp se prelungește existența în fapt a societății imperfecte, acțiunea de a cere dizolvarea ei anticipată nu este prescriptibilă. Dizolvarea anticipată poate fi cerută și de către creditorii personali ai asociaților pe calea acțiunii oblice (art. 974 C. civ.). În cazul societăților pe acțiuni și în comandită pe acțiuni, ca și în cazul societății cu răspundere limitată, gradul de precaritate este sensibil mai redus (art. 26 și art. 34 L. 31/1990). Aici asociații pot cere numai să fie eliberați de obligațiile ce decurg din subscripțiile lor. Li se recunoaște deci facultatea discreționară de a se retrage din societate, cu dubla consecință a dispensării lor de a întregi vărsământul convenit și a restituirii către ei a aportului intrat în capitalul social. Facultatea asociatului de a se retrage din societate nu poate fi valorificată decât după trecerea a trei luni de la expirarea duratei de timp fixate în vederea cererii de autorizare judecătorească a funcționării societății, sau pentru înmatricularea la Oficiul

registralului comerțului. Dacă un asociat a cerut îndeplinirea formalităților de înmatriculare, nici un asociat nu mai poate pretinde eliberarea de obligațiile ce decurg din subscripția făcută. Dar, dacă cererea de retragere din societate este formulată de mai mulți asociați prin ieșirea cărora s-ar scade numărul asociaților rămași sub minimul prevăzut de lege ca necesar pentru constituirea societății, dizolvarea anticipată a acesteia va fi totuși inevitabilă. Atunci când s.c. f. desfășoară o activitate lucrativă, atât instituirea solidarității pasive directe a asociaților, în raporturile cu terții, cât și inopozabilitatea deficiențelor statutului ei juridic sunt consecințe ce agravează răspunderea asociaților pentru operațiunile efectuate de societate. Aceste sancțiuni sunt aplicabile în egală măsură oricărui tip de societate neregulat constituită. Legea dispune în acest sens: „asociații și toți cei care, mai înainte de constituirea legală a societății, au lucrat în numele ei, răspund direct, nelimitat și solidar pentru operațiunile societății la care au luat parte“ (art. 7 alin. 3 L. 31/1990). În cazul societăților de persoane se agravează astfel responsabilitatea asociaților, transformându-se solidaritatea

lor pasivă cu caracter subsidiar într-o solidaritate pasivă directă. Asociații nu vor putea invoca beneficiul de discuțiune; ei vor răspunde cu bunurile lor *ad infinitum* în rang egal cu societatea căreia îi aparțin. În cazul societăților pe acțiuni, în comandită pe acțiuni și cu răspundere limitată consecințele sunt mai grave: deși asociații unor astfel de societăți răspund ca regulă față de creditorii sociali numai în limita aportului de capital subscris (au deci o răspundere limitată), la **s.c. f.** responsabilitatea lor devine nelimitată și solidară. Totodată, lipsa formalităților de constituire (insuficiența lor) nu va putea fi opusă de către asociați terților. Așa fiind, terții au vocația să considere **s.c. f.** ca subiect de drept valabil constituit, cu deplină capacitate subiectivă, urmărind-o ca atare în justiție spre a-și valorifica drepturile contractuale sau extracontractuale. Este un caz de consacrare legală (art. 7 L. 31/1990) a validității aparenței în drept, ca modalitate de ocrotire a intereselor partenerilor de afaceri.

SOCIETATE COMERCIALĂ DE PERSOANE, tip de societate comercială care se distinge prin aceea că la constituirea ei pri-

mează elementul intuitu persoane, iar asociații răspund nelimitat pentru datoriile sociale. Fac parte din această grupă societatea în nume colectiv, care constituie prototipul, precum și societatea în comandită simplă care, deși prin particularitățile ce o caracterizează reprezintă o formă juridică intermediară, totuși prin multiplele analogii pe care le are cu societatea prototip este perfect încadrabilă în categoria **s.c. p.** Într-un anumit sens, chiar societatea cu răspundere limitată, care și ea este o formă juridică intermediară, ar putea fi inclusă în grupa **s.c. p.** datorită elementului intuitu personae, care este decisiv la constituirea ei. Dar această societate prezintă particularități ce o apropie în egală măsură de societățile de capitaluri. **S.c. p.** se caracterizează prin următoarele note de specificitate: a) sunt formate, în mod firesc, dintr-un număr relativ redus de asociați; b) asociații răspund nelimitat pentru datoriile sociale; răspunderea lor este însă complementară și subsidiară, deoarece debitorii sociali sunt obligați să urmărească prioritar patrimoniul social și numai în măsura în care acesta s-ar dovedi neîndestulător pentru satisfacerea crean-

țelor lor, ei vor putea urmări și patrimoniile proprii ale asociațiilor; c) dizolvarea s.c. p. poate surveni atât pentru cauzele generale de dizolvare (valabile pentru orice tip de societate comercială, cât și pentru cauze speciale de dizolvare (anume: moartea unui asociat, incapacitatea acestuia sancționată cu punerea lui sub interdicție, falimentul unui asociat, excluderea sau retragerea din societate a unui asociat) care sunt valabile numai pentru s.c. p.; d) actul constitutiv al s.c. p. este contractul de societate, legea neprevăzând în cazul lor ca asociații să redacteze și un statut. V. și **societate comercială**.

SOCIETATE COMERCIALĂ

PLURIPERSONALĂ, tip de societate comercială ce presupune ca o condiție normală pluralitatea de asociați. Este tipul general de societate comercială consacrat de legea română (nr. 31/1990). Numărul total de asociați, ca și plafonul minim al acestora pot să varieze în funcție de interesele subiecților de drept în cauză, opțiunea lor fiind, ca regulă, neîngrădită. Deși numărul maxim de asociați care convin să înființeze o societate comercială este teoretic

nelimitat, practic însă acesta (adică numărul total al asociațiilor) diferă în funcție de forma societară convenită. Astfel, în cazul societăților de persoane (în nume colectiv și în comandită simplă), ca și în cazul societății cu răspundere limitată, caracterizate printr-un accentuat element *intuitu personae* este mai redus în raport cu societățile de capitaluri (pe acțiuni sau în comandită pe acțiuni). Unele diferențe sub aspect numeric pot apare și în funcție de mărimea capitalului subscris, fiind de presupus că o societate comercială cu un capital social mare va fi formată dintr-un număr mai mare de asociați decât o societate comercială având un capital social mai redus. Legea română (nr. 31/1990) instituie o excepție de la principiul libertății de asociere stabilind că numărul maxim de asociați admis într-o societate cu răspundere limitată este de 50 persoane (art. 34 alin. 1). Aceeași lege dispune totodată că o societate pe acțiuni sau în comandită pe acțiuni nu poate fi constituită cu un număr mai mic de 5 asociați (art. 8 alin. 3). În cazul celorlalte societăți comerciale, minimul de asociați este 2. Dispozițiile legale mențin acest cvorum minimal de constituire

29.321

și ca o condiție ulterioară de existență și funcționare a societății comerciale (art. 170, art. 169 lit. f L. 31/1990). V. și **societate comercială; societate de persoane.**

SOCIETATE COMERCIALĂ UNIPERSONALĂ, tip de societate comercială care se distinge prin aceea că este formată dintr-un singur societar. Sfera entităților de acest gen cuprinde, potrivit legislației române (L. 31/1990 și L. 15/1990) atât modalități societare cu caracter tranzitoriu menite să faciliteze privatizarea, cât și modalități asociative viabile, de durată. Prin efectul reorganizării realizat cu titlu universal a fostelor întreprinderi de stat (art. 16, 17 și 20 L. 15/1990) statul a devenit unicul societar al societăților comerciale pe acțiuni sau cu răspundere limitată astfel create, deținând în integralitate capitalul social al acestora de la data restructurării sub formă de acțiuni sau de părți sociale în funcție de tipul de organizare care a fost adoptat. Statul fiind, după caz, acționar unic, sau unicul deținător de părți sociale, organele de conducere ale acestor societăți prezintă anumite particularități în ce privește funcționarea lor. Astfel, atribuțiile adunării generale a acționarilor sau deți-

nătorilor de părți sociale au fost exercitate de către un consiliu al împuterniciților statului (art. 212 – L. 31/1990). Regimul unipersonal al acestor societăți comerciale constituie doar o soluție tranzitorie, temporară, legea precizând că statul urmează să transfere acțiunile și respectiv părțile sociale către terțe persoane, din sectorul public sau privat (art. 21 – L. 15/1990). Pe măsura realizării acestei diseminări, societatea respectiva și pierde caracterul unipersonal convertindu-se într-o societate pluripersonală. Pe lângă această formă unipersonală cu caracter tranzitoriu, legea admite înființarea cu caracter de permanență de societăți cu răspundere limitată având un singur societar, persoană fizică sau juridică (art. 210 și 211 – L. 31/1990). De specificul acestui tip de societate este faptul că actul ei constitutiv este statutul, manifestare unilaterală de voință a societarului unic, un contract de societate neputând fi perfectat în condițiile date. Sub aspectul conținutului său statutul trebuie să cuprindă toate clauzele necesare pe care legea le stabilește pentru contractul de societate. V. și **societate comercială; societate cu răspundere limitată; societate pe acțiuni.**

SOCIETATE CU CARACTER PUBLIC, acea societate care își constituie, mărește sau restructurează capitalul prin ofertă publică de acțiuni. **S. c. p.** este supusă reglementărilor legale privind emisiunea și tranzacțiile cu titluri și poate fi cotate la bursă.

SOCIETATE DE BURSĂ, varietate de societate comercială care acționează pe piața secundară. **S. b.** poate să îndeplinească funcția de broker sau de dealer. De aici denumirea de firmă broker/-dealer sau uneori broker.

SOCIETATE DE FINANȚARE, societate comercială având ca obiect desfășurarea unor activități de finanțare în diverse domenii ale vieții economice: industrie, agricultură, comerț internațional și cooperare în producție etc. Fondurile de finanțare utilizate sunt constituite prin depuneri făcute în comun de către asociați. Prin aceasta **s. f.** se deosebește de o bancă comercială care desfășoară o gamă mult mai largă de operațiuni utilizând fondurile constituite prin atragere de depozite de la marea masă a publicului. **S. f.** se analizează ca fiind un veritabil fond mutual de afaceri.

SOCIETATE DE INVESTIȚII, varietate de societate comercială care contra unei taxe numită taxă de gestiune, investește fondurile pe care le colectează de la un mare număr de investitori, în titluri financiare, urmărind obținerea unei valorificări maxime, în condiții de siguranță, a acelor fonduri.

SOCIETATE DE NAVIGAȚIE, structură organizatorică specializată având ca obiect de activitate exploatarea tehnică și comercială a navelor din dotare prin desfășurarea de activități de transport de mărfuri și/sau pasageri în scopul de a obține navlul. **S. n.** pot fi cu capital integral de stat, cu capital integral privat sau cu capital mixt. Pondere cea mai importantă o dețin **s. n.** de stat și cele mixte. Indiferent de structura și de proveniența capitalului, **s. n.** sunt preocupate constant de introducerea tehnicii noi în transporturile pe apă, de organizarea activității lor economice pe baze științifice, de simplificarea proceselor de muncă, de sporirea eficienței economice a activității lor (prin creșterea productivității muncii și reducerea costurilor de producție), de creșterea competitivității mărfurilor de export pe piețele externe.

SOCIETATE DE VALORI MOBILIARE, v. societate financiară.

SOCIETATE FINANCIARĂ, varietate de societate comercială care este o instituție financiară cu caracter nebancaar, ce acționează pe piața titlurilor financiare și realizează următoarele funcții principale: distribuție primară și secundară, comerț cu titluri (dealing), intermedierea în comerțul cu titluri (brokerage), asistență de specialitate în tranzacțiile cu titluri.

SOCIETATE FINANCIARĂ INTERNAȚIONALĂ, v. corporație financiară internațională.

SOCIETATE ÎN NUME COLECTIV, prototip al societăților comerciale de persoane constituind o formă juridică adecvată pentru asocierea în scop lucrativ între persoane apropiate, între care există deplină încredere. Are caracter intuitu personae, deoarece ceea ce primează la constituirea sa este încrederea și considerația reciprocă între asociați (deci elementul personal) iar nu valoarea capitalului adus de asociați. Legea română (nr. 31/1990) prevede că obligațiile sociale sunt garantate cu patrimoniul social și cu răspunderea

nelimitată și solidară a tuturor asociaților (art. 2). Numai obligațiile asumate în numele societății și sub semnătura persoanelor autorizate să o administreze, angajează răspunderea solidară și nemărginită a asociaților. În cazul în care n-au fost numiți administratori, se prezumă că asociații și-au acordat reciproc mandat de a administra unul pentru alul, toți membrii societății având calitatea de comercianți. **S. n. c.** are ca act constitutiv contractul de societate, în privința ei legea necerând și statut. De asemenea, legea nu cere nici un minim de persoane și nici un minim de capital. Cum însă nu este reglementată posibilitatea constituirii unei **s. n. c.** unipersonale este necesar pentru constituirea ei un număr minim de doi asociați. Cât privește capitalul social, în tăcerea legii, urmează să conchidem că este necesar pentru constituirea acestei societăți un capital rezonabil în raport cu nevoile de realizare a obiectului de activitate. Quantumul acestui capital rămâne o problemă de apreciere a instanței investită cu cererea de autorizare a funcționării societății. Datorită numărului restrâns de asociați, **s. n. c.** are resurse financiare limitate. Este motivul pentru care,

de regulă, ea se constituie pentru exploatarea unor mici firme comerciale sau industriale. Dizolvarea s. n.c. se produce atât pentru cauzele generale de dizolvare, cât și pentru cauzele speciale de dizolvare. Regulile ce cârmuiesc raporturile dintre asociații unei s. n.c. sunt aplicabile și raporturilor dintre asociații comanditați de la societatea în comandită simplă și de la societatea în comandită pe acțiuni.

SOCIETATE MIXTĂ, sintagmă ce desemnează societatea comercială creată de parteneri resortisanți ai unor țări diferite care participă atât la formarea capitalului social cât și la conducerea entității colective și la activitatea economică desfășurată de aceasta. Constituie o formă eficientă de cooperare economică și tehnico-științifică între parteneri din țări diferite. S.m. constituie o investiție de capital străin în țara de constituire, care de altfel îi dă și naționalitatea; ea reprezintă totodată un mijloc de stabilire a unor legături solide de mai lungă durată între participanți. S.m. asigură cointeresarea partenerilor în conlucrarea lor pentru realizarea finalităților urmărite prin constituirea ei. O astfel de

cointeresare presupune distribuirea echitabilă a profitului și riscurilor între asociați. S.m. are calitatea de subiect de drept fiind persoană juridică recunoscută de legea țării pe teritoriul căreia își stabilește sediul principal. Întreaga sa activitate desfășurată pe teritoriul acelei țări este supusă incidenței necondiționate a sistemului de drept național din acea țară. Legislația României permite constituirea de societăți mixte în orice formă juridică (pe acțiuni, cu răspundere limitată, în comandită etc.) convin asociații și în orice sferă a activității economico-sociale: producție (industrială și agricolă), comercializare, prestări de servicii, turism, finanțe, cercetare fundamentală și aplicativă etc. De regulă, partenerului străin legislația țării de constituire îi aplică regimul juridic al naționalilor. Majoritatea legislațiilor (între care și legislația României) acordă importante facilități fiscale și vamale precum și certe garanții juridice investitorilor străini în scopul atragerii și stimulării acestora pentru a se implica pe scară cât mai largă în dezvoltarea economică a țării respective. Agenții economici români pot participa nelimitat la constituirea de s.m. în țară dar și în străinătate în

vederea intensificării și diversificării relațiilor economice externe ale României, a realizării unor programe importante de dezvoltare în domenii de interes reciproc, precum și valorificării superioare a resurselor materiale, financiare și umane, accelerării introducerii în producție a cuceririlor științei și tehnicii moderne, a formării și pregătirii specialiștilor. v. și **societăți comerciale cu participare de capital străin.**

SOCIETĂȚI COMERCIALE BANCARE, societăți comerciale având un specific aparte și o reglementare legală distinctă datorită particularităților operațiunilor pe care le îndeplinesc ca obiect de activitate și a subordonării lor Băncii Naționale a României, în calitatea acesteia de organ de stat, imputernicit să înfăptuiască politica monetară și de credit, în cadrul politicii economice și financiare a statului. Înființarea **s.c.b.** parcurge trei etape, și anume: *a)* prima este cea consensuală în cadrul căreia asociații întocmesc actele constitutive, obținând totodată autentificarea lor notarială; *b)* a doua este faza judiciară cu caracter necontencios, care constă în verificarea de către instanța de judecată a îndeplinirii con-

dițiilor de legalitate și presupune încuviințarea de către instanță prin hotărâre judecătorească a funcționării **s.c.b.**; *c)* a treia constă în îndeplinirea formalităților de publicitate și de înmatriculare a societății la Registrul Comerțului și a înregistrării entității colective la administrația financiară de sediu. La constituirea **s.c.b.** se cer îndeplinite toate condițiile prevăzute de dreptul comun pentru înființarea societăților comerciale. Dar, **s.c.b.** sunt supuse și unor norme speciale care particularizează statutul băncilor, forma (tipul) de organizare, obiectul de activitate, capitalul social, autorizarea de funcționare și înscrierea în registrul bancar. Ca formă juridică, **s.c.b.** pot fi numai societăți pe acțiuni. Obiectul de activitate al **s.c.b.** poate cuprinde: *a)* operațiuni de depozite la vedere și la termen, în cont în numerar și cu titluri: pe această cale se realizează atragerea de fonduri bănești de la persoane fizice și juridice, în scopul păstrării și fructificării lor; depozitele pot fi purtătoare de dobândă; *b)* operațiuni de acordare de credit, pe termen scurt, mediu și lung: acestea se realizează prin avansuri pe titluri primite în gaj, prin aport bancar, prin scont și prin deschi-

derc de credit, îndeosebi în condițiile contului curent sau sub formă de credit documentar; c) servicii bancare care prezintă un profil diversificat precum: 1) operațiunile accesorii ca de pildă: cumpărarea, vânzarea, custodia și administrarea de active monetare, transferuri, operațiuni de clearing, și alte operațiuni de virament, pe cont propriu sau în contul terților, de asemenea și primirea de titluri în gaj sau în păstrare; 2) operațiuni și activități conexe ce desemnează activități precum: operațiunile valutare și cele cu metale prețioase sau cu obiecte confecționate din acestea și cu alte valori cu grad de lichiditate; plasamentul, subscrierea, gestionarea, păstrarea și comerțul cu titluri; activitatea de consultanță bancară; garanții, mandatări sau alte activități care pot fi asumate pe cont propriu sau în contul clienților. Există norme legale prohibitive (art. 25 L. 33/1991) prin care se interzice s.c.b. să efectueze următoarele acțiuni: a) angajarea în tranzacții cu bunuri mobile și imobile; prin excepție sunt totuși permise tranzacțiile cu imobile necesare desfășurării activității bancare și pentru folosința salariaților, precum și tranzacțiile cu bunuri mobile și imobile în

executarea creanțelor; b) achiziționarea propriilor acțiuni sau gajarea lor în contul datoriilor băncii; prin excepție se permite totuși răscumpărarea acțiunilor proprii în vederea reducerii capitalului social, dar care va face obiectul unei autorizări prealabile din partea B.N.R.; c) acordarea de împrumuturi clienților, condiționată de vânzarea sau cumpărarea acțiunilor băncilor; d) primirea de depozite, titluri sau alte valori, când societatea bancară se află în stare de încetare de plăți; e) angajarea de operațiuni de depozit, dacă majoritatea depozitelor provin de la angajații băncii; prin excepție, sunt totuși permise operațiunile efectuate de către fondurile de plasament și alte operațiuni financiare bazate pe principiul mutualității. Prin autorizația de funcționare dată de B.N.R. s.c.b. nou înființată poate fi extinsă sfera acțiunilor interzise. Cât privește capitalul social al s.c.b., sub aspectul componenței sale acesta trebuie scris și vărsat numai în numerar, ceea ce înseamnă că sunt excluse aporturile în natură sau cele care au ca obiect creanțe sau prestații în muncă. Plafonul minim al capitalului social nominal necesar pentru înființarea

unei s.c.b. este mult mai ridicat decât plafonul minim stabilit prin normele dreptului comun cu referire la societățile pe acțiuni. În prezent acest plafon minimal a fost ridicat (prin Normele B.N.R. nr. 1/1996 publicate în M. Of. nr. 32 din 15 februarie 1996) la suma de 25 miliarde lei și noi creșteri sunt posibile ca urmare a devalorizării continue a monedei naționale. În cazul s.c.b. indiferent dacă constituirea societății este simultană sau succesivă (deci cu apel la subscripția publică) cota minimă a primului vărsământ de capital la momentul subscrierii nu poate fi mai mică de 50% din valoarea capitalului subscris (art. 6 L. 33/1991). Această cotă minimală se calculează în raport cu fiecare acționar. Capitalul subscris de fiecare acționar trebuie vărsat integral în termen de doi ani de la data constituirii societății bancare. Acțiunile emise de s.c.b. pot fi numai nominative. În cadrul procedurii de înființare, s.c.b. sunt obligate să obțină de la B.N.R. inițial autorizația de constituire, iar ulterior autorizația de funcționare. Independent de înmatricularea s.c.b. la Registrul Comerțului, societățile de acest gen sunt supuse și formalității suplimentare de înscriere în registrul

societăților bancare (Normele B.N.R. nr. 4/1992). O copie a acestui registru este ținută permanent la dispoziția publicului la sediul B.N.R. și la sucursalele acesteia. Băncile sunt obligate să se supună în activitatea lor reglementărilor emise de B.N.R. pentru aplicarea politicii monetare, de credit, valutare, de plăți, de asigurare a prudenței bancare și de supraveghere a societăților bancare. În conformitate cu normele emise de B.N.R. funcționarea s.c.b. se distinge prin următoarele note de specificitate: băncile își constituie fonduri specifice, păstrează rezerve obligatorii la B.N.R. și respectă norme stricte de garantare a solvabilității. Pe parcursul existenței lor s.c.b. sunt susceptibile de diverse modificări. Asemenea modificări pot avea ca obiect: structura și organizarea s.c.b., modul de repartizare a capitalului social etc. Orice modificare a s.c.b., inclusiv dizolvarea și lichidarea acestora intră concomitent sub incidența dreptului comun societar (L. 31/1990) și a normelor B.N.R. care constituie reglementarea specială în domeniu. Prin excepție de la această regulă, modificările privind repartizarea capitalului social, care implică în esență deplasări de

acțiuni de la un titular la altul, primesc incidența exclusivă a normelor B.N.R.

SOCIETĂȚI COMERCIALE CU PARTICIPARE DE CAPITAL STRĂIN

societăți comerciale al căror capital social este format integral sau parțial din aporturi subscrise de investitori străini. Conform legii române (nr. 35/1991) investițiile străine de capital în România pot fi realizate și prin constituirea de societăți comerciale, filiale sau sucursale sau, prin participarea de către investitorii străini la majorarea capitalului social al unei societăți existente în țară, inclusiv prin dobândirea de părți sociale ori acțiuni la asemenea societăți, precum și de obligațiuni sau alte efecte de comerț. Statul român acordă garanții speciale investițiilor străine în economia sa națională. Astfel, aceste investiții nu pot fi naționalizate, expropriate sau supuse altor măsuri cu efecte similare, decât în cazuri de interes public, cu respectarea procedurii prevăzute de lege și cu plata unei despăgubiri corespunzătoare valorii investiției, care trebuie să fie promptă, adecvată și efectivă (art. 5 L. 35/1991). Calitatea de investitor străin aparține persoanelor fizice sau persoanelor

juridice cu domiciliul ori, după caz, cu sediul în străinătate, care efectuează investiții în România (art. 3). În vederea participării la o societate comercială în țară, investitorul străin trebuie să obțină în prealabil certificatul de investitor străin eliberat de Agenția Română de Dezvoltare. Legea română consacră o serie de facilități în favoarea lor, facilități ce nu sunt acordate societăților comerciale cu capital integral autohton. Astfel, mașinile, utilajele, instalațiile, echipamentele, mijloacele de transport și orice alte dotări din import necesare investiției sunt scutite de plata taxelor vamale (art. 12 L. 35/1991). Tot așa, materiile prime, materialele consumabile, piesele de schimb și componentele importate, necesare și folosite efectiv în producția proprie pe o perioadă de doi ani de activitate a investiției, calculată de la data punerii în funcțiune a obiectivului, sunt scutite de plata taxelor vamale (art. 13). De asemenea, investițiilor străine li s-a rezervat prin L. nr. 35/1991 un regim mai avantajos decât societăților comerciale cu capital integral autohton în materia impozitului pe profit. La propunerea Guvernului se pot acorda prin lege facilități suplimentare pentru in-

vestiții efectuate în domenii de interes deosebit în economia națională. Operațiunile de încasări și plăți privind investițiile străine se efectuează prin conturi deschise la bănci cu sediul în România sau cu sediul în străinătate, în armonie cu reglementările emise de Banca Națională a României. S. c. p. c.s. și investitorii străini au drept de dispoziție asupra disponibilităților din conturile proprii. Ele pot păstra în cont sumele în valută depuse cu titlu de aport la capitalul social. Conturile se alimentează din aportul financiar al investitorilor, din împrumuturile contractate și din încasări. S.c. p. c.s. pot să contracteze credite în lei și valută de la unitățile finanțatoare din țară sau credite în valută de la bănci sau instituții financiare din străinătate. Plățile în valută, inclusiv drepturile convenite investitorilor străini, se efectuează din disponibilul din conturile proprii sau din cumpărarea valutei la cursul zilei. Profitul în valută sau în lei, obținut de investitorii străini poate fi utilizat de aceștia pentru realizarea de noi investiții în România, pentru cumpărarea de mărfuri și servicii românești sau poate fi schimbat în condițiile legii pe piața financiară. Investitorii străini beneficiază de ur-

mătoarele drepturi: a) să participe la conducerea și gestionarea investiției, în condițiile stabilite prin contractele și statutele convenite; b) să înstrăineze drepturile și obligațiile lor contractuale către alți investitori, români și străini; c) să transfere integral în străinătate profiturile anuale obținute ce li se cuvin, în condițiile regimului valutar din România; d) să transfere în străinătate sumele încasate și dreptul de autor, cotele ce li se cuvin pentru asistență de specialitate, expertize și alte servicii, potrivit contractelor încheiate; e) să transfere în străinătate sumele obținute în urma vânzărilor acțiunilor, părților sociale, obligațiunilor sau altor efecte de comerț, precum și cele rezultate din lichidarea investițiilor, în condițiile regimului valutar din România; f) să transfere în străinătate, în valuta convenită, sumele obținute cu titlu de despăgubire, în caz de rechiziționare, expropriere sau în cazul altor măsuri cu efecte similare. Legea dispune că investitorii străini beneficiază de avantajele de orice natură ce le sunt acordate prin dispoziții legale cu condiția ca aportul investitorului, efectiv vărsat, în numerar sau în natură, să reprezinte minimum 20% din capitalul

social al societății comerciale, dar nu mai puțin de 10.000 dolari S.U.A. Investițiile străine care nu îndeplinesc aceste condiții sunt supuse regimului legal de drept comun, fiind lipsite deci de privilegiile vamale și fiscale menționate (art. 14 alin. 2 L. 35/1991).

SOCIETĂȚI COMERCIALE CU PĂRȚI SOCIALE, grupă de societăți comerciale de specificul căreia este împărțirea capitalului social în fracțiuni valoric egale numite părți sociale. Face parte din această grupă: societatea în nume colectiv, societatea în comandită simplă și societatea cu răspundere limitată. Legea română (nr. 31/1990) folosește denumirea *părți sociale* cu referire exclusivă la societatea cu răspundere limitată. În cazul societății în nume colectiv fracțiunile în care este împărțit capitalul social sunt desemnate deopotrivă prin expresiile: *părți de interes* și *părți sociale*. Deosebirea dintre cele două expresii este însă numai de ordin terminologic. Deținătorii de părți sociale sunt abilitați să participe la luarea deciziilor în adunarea generală a asociațiilor. Totodată ei au vocația (pentru cazul când bilanțul curent se încheie cu sold favorabil) să înca-

seze periodic dividende la finele fiecărui an de gestiune, care reprezintă o cotă procentuală din beneficiul realizat de societatea comercială în intervalul respectiv de timp. În ipoteza retragerii sau excluderii din societate, ca și în cazul dizolvării și lichidării societății, asociații au dreptul, în schimbul aportului pe care l-au vărsat la intrarea în societate, să primească contravaloarea părților sociale corespunzătoare aceluși aport. De principiu, părțile sociale nu pot fi transferate în favoarea unor terțe persoane, din afara societății. Împrejurarea este explicabilă prin aceea că societățile de persoane fiind dominate de elementul *intuitu personae*, transmiterea părților sociale către un terț are drept consecință înlocuirea asociatului originar cu o persoană străină de societate, ceea ce are ca efect compromiterea acestui element. Este motivul pentru care înstrăinarea părților sociale devine posibilă numai în condițiile stipulate prin actul constitutiv al societății care, exprimând voința comună a asociațiilor, stabilește condițiile minimale de protejare a ideii de considerație și încredere reciprocă între asociați. Dar, chiar în astfel de condiții, transmisibilitatea părților sociale devine

realizabilă numai prin mijloace de drept civil, anume prin cesiune, iar nu și prin mijloace de drept comercial (precum cele compatibile cu înstrăinarea acțiunilor, anume: remiterea titlului noului dobânditor, în ipoteza acțiunilor la purtător și înscrierea operațiunii în registrul societății comerciale emittente, când este vorba de acțiuni nominative). **V. și acțiuni; acțiune emisă de societatea comercială pe acțiuni; acțiune la purtător; acțiune nominativă.**

SOCIETĂȚI COMERCIALE CU RĂSPUNDERE LIMITATĂ, denumire generică dată de doctrina juridică grupei societăților comerciale în cazul cărora răspunderea asociaților pentru datoriile sociale este restrânsă la valoarea aportului fiecăruia dintre ei la formarea capitalului social. Fac parte din această grupă societățile de capitaluri și societatea cu răspundere limitată. În societatea pe acțiuni asociații sunt ținuți pentru datoriile sociale până la concurența aportului lor. La fel, în cazul societății în comandită pe acțiuni, asociații comanditari sunt răspunzători pentru datoriile sociale numai în limita aportului lor. În fine, asociații dintr-o societate cu răspundere limitată

răspund față de creditorii societății numai în limita valorii părților sociale pe care le dețin. Ideea de responsabilitate limitată își face loc și în cadrul societății comerciale în comandită simplă, dar numai cu privire la asociații comanditari, aceștia fiind ținuți să răspundă pentru datoriile sociale doar în limita aporturilor subscrise. **V. și societate comercială de capitaluri; societate comercială pe acțiuni; societate comercială în comandită pe acțiuni; societate comercială în comandită simplă; societate comercială cu răspundere limitată.**

SOCIETĂȚI COMERCIALE CU RĂSPUNDERE NELIMITATĂ, denumire generică dată de doctrina juridică grupei de societăți comerciale în cazul cărora asociații răspund nelimitat, cu patrimoniul propriu pentru datoriile sociale. Fac parte din această grupă societățile comerciale de persoane al căror prototip este societatea în nume colectiv. În cazul societății în comandită simplă ideea de responsabilitate nelimitată este compatibilă numai cu calitatea de asociat comanditat. Tot astfel, prin extrapolare, această idee devine compatibilă cu cali-

tatea de asociat comanditat și în cazul societăților comerciale în comandită pe acțiuni. La toate societățile în comandită (fie că sunt în comandită simplă, fie că sunt în comandită pe acțiuni) raporturile dintre asociații comanditați sunt supuse regulilor ce guvernează raporturile dintre asociații de la societatea în nume colectiv. Răspunderea nelimitată a asociațiilor, atunci când și acolo unde ființează o astfel de răspundere, este solidară, complementară, și subsidiară. Aceasta înseamnă că creditorii sociali pot urmări pe oricare dintre asociații pentru întreaga lor creanță nerecuperată. Dar, o atare posibilitate este condiționată pe de o parte, de urmărirea cu prioritate a patrimoniului societății, iar pe de altă parte de insuficiența activului acestui patrimoniu pentru acoperirea datorțiilor sociale. Creditorii sociali sunt deci obligați să urmărească în prealabil patrimoniul social și numai în măsura în care pe această cale nu-și pot recupera creanțele, ei sunt îndreptățiți să-i urmărească și pe asociații. V. și **societate comercială de persoane; societate în nume colectiv; societate în comandită simplă; societate în comandită pe acțiuni.**

SOCIETĂȚI COMERCIALE DIN DOMENIUL ASIGURĂRI-LOR, societăți comerciale având ca obiect de activitate operațiuni de asigurare, de asigurare-reasigurare, de reasigurare sau de intermediere în domeniul asigurărilor. Aceste entități colective îndeplinesc finalități de un vădit interes social. Astfel, despăgubirile pe care le plătesc sunt menite să evite dezechilibrarea financiară a întreprinderilor asigurate, în cazul ivirii unor evenimente fortuite, grav prejudiciabile. De avantaje asemănătoare beneficiază persoanele fizice sinistrate, dacă au fost în prealabil asigurate. S.c. d.a. își asumă obligații prin acceptarea de riscuri, în schimbul primelor pe care le încasează de la asigurați și reasigurați. Societățile de intermediere în domeniul asigurărilor (numite de legiuitor agenții de intermediere) îndeplinesc o dublă funcțiune: pe de o parte, negocierea și încheierea de contracte de asigurare sau de reasigurare pentru societățile de asigurări sau reasigurări, iar pe de altă parte, îndeplinirea altor servicii, în vederea încheierii sau executării contractelor menționate. Activitatea de asigurare se desfășoară sub forma asigurărilor facultative și obligatorii,

precum a operațiunilor de reasigurare. Prin contractul de asigurare, asiguratul se obligă să plătească o primă asiguratorului, iar acesta se obligă ca, la producerea unui risc, să plătească asiguratului sau beneficiarului despăgubirea sau suma asigurată, denumită indemnizație, în limitele și în termenele convenite. În ceea ce privește reasigurarea, legea română (nr. 136/1995) dispune că: a) asiguratorul, în calitate de reasigurator, primește prime de reasigurare, în schimbul cărora contribuie, potrivit obligațiilor preluate, la suportarea indemnizațiilor pe care reasiguratul le plătește la producerea riscului care a făcut obiectul reasigurării; b) asiguratorul, în calitate de reasigurat, cedează prime de reasigurare, în schimbul cărora reasiguratorul contribuie, potrivit obligațiilor preluate, la suportarea indemnizațiilor pe care reasiguratul le plătește la producerea riscului care a făcut obiectul reasigurării. Legea română (nr. 47/1991) admite constituirea s.c. d.a. numai sub forma de societăți pe acțiuni sau de societăți cu răspundere limitată. Obiectul de activitate poate să cuprindă una sau mai multe din următoarele categorii de asigurări: a) asigurări de via-

ță; b) asigurări de persoane, altele decât cele de viață; c) asigurări de autovehicule; d) asigurări maritime și de transport; e) asigurări de aviație; f) asigurări de incendiu; g) asigurări de răspundere civilă; h) asigurări de credite și garanții; i) asigurări de pierderi financiare din riscuri asigurate; j) asigurări agricole. Cât privește capitalul social minim, cerut pentru constituirea unei s.c. d. a., acesta diferă în funcție de felul societății. Astfel, dacă se înființează o societate de asigurări, de asigurări-reasigurări, sau numai de reasigurări este necesar un capital minim de 25.000.000 lei, pentru fiecare din speciile de asigurări sau reasigurări enumerate mai sus, care sunt incluse în obiectul de activitate al viitoarei entități colective. În cazul societăților de intermediere în domeniul asigurărilor limita minimă a capitalului social ce trebuie subscris este de 1 milion de lei. Legea impune ca cel puțin jumătate din capitalul subscris să fie efectiv vărsat de către asociați până la momentul constituirii societății (art. 8 L. 47/1991). Procedura de constituire a s. c. d. a. comportă următoarele particularități: 1) Inițiatorii societății, înainte de a îndeplini formalitățile cerute de dreptul

comun comercial (L. 31/1990), trebuie să obțină avizul Oficiului de supraveghere a activității de asigurare și reasigurare, înființat pe lângă Ministerul Economiei și Finanțelor. 2) Cererea de aviz trebuie însoțită de următoarele documente: memoriul de fundamentare, destinat să prezinte îndeosebi obiectul de activitate și bazele financiare ale viitoarei societăți; proiectul contractului și statutului; o declarație referitoare la totalul capitalului subscris și la cel efectiv vărsat, inclusiv structura acestuia. 3) În caz de obținere a unui aviz favorabil, fondatorii urmează să parcurgă fazele uzuale reglementate de dreptul comun comercial pentru constituirea oricărei societăți comerciale: autentificarea notarială a înscrisurilor constitutive, solicitarea autorizării de funcționare din partea judecătorecii teritoriale competente, publicarea în Monitorul Oficial, înmatricularea în Registrul Comerțului și înregistrarea la administrația financiară locală. Pe teritoriul României operațiunile de asigurări și de reasigurări se contractează de regulă în lei, afară numai dacă societatea se angajează la plăți în valută; în acest ultim caz, însăși operațiunea respectivă va fi efectuată în

moneda străină convenită. Obligațiile asumate anual de societate prin contractele de asigurări și de reasigurări nu trebuie să depășească un volum de prime care să fie superior (după scăderea primelor cedate în reasigurare) unui plafon echivalent cu cel mult de cinci ori valoarea capitalului social vărsat și a rezervelor de capital. Societățile care au interesul să-și dividă obligațiile asumate pentru riscuri pot să cedeze în reasigurare altor societăți, în reciprocitate sau unilateral, o parte din obligațiile la care s-au angajat prin contractele încheiate cu asigurații și reasigurații. Pentru riscuri excepționale, care nu pot fi preluate de o singură societate, legea (nr. 47/1991) admite în realizarea unor înțelegeri de coasigurare și alte forme specifice de cooperare între societățile interesate. S.c. d.a. sunt obligate să constituie rezerve de prime pentru asigurările de viață, precum și rezerve de prime și de daune pentru celelalte feluri de asigurări și reasigurări, în proporțiile predeterminate de lege. Dintre ramurile uzuale de activitate, asigurările de viață au un regim de sine-stătător, societatea fiind obligată să deschidă pentru acest gen de asigurări conturi distincte, să le gestioneze se-

parat și să utilizeze primele aferente numai pentru plăți de acest gen de asigurări, stabilind rezultatele finale aparte de ale celorlalte feluri de asigurări. Agențiile de intermediere își pot desfășura fără restricții activitatea în vederea încheierii și executării contractelor dintre cetățenii români și societățile de asigurări sau de reasigurări cu sediul în țară. Legea instituie măsuri prohibitive în ceea ce privește raporturile cu asiguratorii de naționalitate străină. Agențiile de intermediere nu au dreptul să încheie contracte de asigurare pentru societăți străine cu persoane fizice sau juridice de cetățenie română sau pentru bunuri care le aparțin. Societățile comerciale din domeniul asigurărilor pot forma uniuni naționale, asociindu-se între ele. De asemenea li se recunoaște dreptul de a adera la organisme internaționale cu caracter profesional. Societățile de asigurări sau de asigurări-reasigurări, care practică asigurarea autovehiculelor, sunt obligate să organizeze Biroul asigurărilor de autovehicule. Legea română (nr. 47/1991) nu admite existența în România a societăților de asigurări cu capital integral străin, dar admite existența societăților mixte prin

asociere cu persoane fizice sau juridice de naționalitate română. Pe de altă parte, societățile de asigurări, precum și asociațiile de asiguratorii străini pot să organizeze reprezentanțe în România, în condițiile prevăzute de lege cu privire la obiectul de activitate al reprezentanței și anume: contracte de asigurare și de reasigurare, încheiate exclusiv pentru persoane fizice sau juridice de naționalitate străină sau pentru bunuri care le aparțin; contracte de reasigurare încheiate cu societățile române. Activitatea s.c. d.a. este supusă Oficiului de supraveghere a activității de asigurare și reasigurare de pe lângă Ministerul Finanțelor, care efectuează în mod obligatoriu verificări anuale, atât în ceea ce privește societățile de asigurare de naționalitate română, cât și reprezentanțele din România ale societăților de asigurări și reasigurări din străinătate.

SOCIETĂȚI COMERCIALE EMITENTE DE TITLURI DE VALOARE, expresie ce desemnează grupa de societăți comerciale cărora le recunoaște abilitarea de a emite titluri de valoare. Fac parte din această grupă societățile comerciale de capitaluri (adică societatea pe acțiuni și societatea în coman-

dită pe acțiuni și, într-un anumit sens, societatea cu răspundere limitată). Nominal titlurile respective poartă denumiri diferite. Astfel, în cazul societății pe acțiuni și al societății în comandită pe acțiuni, ele se numesc acțiuni, iar în cazul societății cu răspundere limitată, acestea se numesc certificate de părți sociale. Indiferent de denumirea lor și unele și altele atestă deținerea legitimă de către titular a unei cote determinate, egale și indivizibile din capitalul social, exprimată valoric printr-o anumită sumă în numerar. Toate sunt titluri participative, care conferă posesorului calitatea de asociat cu toate drepturile și îndatoririle aferente acestei calități. De asemenea, toate sunt înscrisuri comerciale. Ele se deosebesc însă esențial unele de altele. Astfel, în timp ce acțiunea, ca și obligațiunea se încadrează în sfera titlurilor de valoare propriu-zise, certificatul de părți sociale se caracterizează ca un înscris comercial cu totul aparte. **V. și societăți de capitaluri; societate cu răspundere limitată.**

SOCIETĂȚI COMERCIALE FĂRĂ PERSONALITATE JURIDICĂ, societăți comerciale guvernate de Codul Comercial Român de la 1887 (prin texte

neabrogate de Legea 31/1990) de specificul cărora este că au la bază un contract ce nu este supus exigențelor Legii nr. 31/1990, precum și faptul că sunt lipsite de personalitate juridică. Este vorba de asociația în participație (sau de societatea în participație) supusă incidenteii art. 251-256 C. com. Legea o definește ca fiind o entitate colectivă în cadrul căreia „un comerciant sau o societate comercială acordă uneia sau mai multor persoane sau societăți o participație în beneficiile și pierderile uneia sau mai multor operațiuni sau chiar asupra întregului lor comerț“. O astfel de societate se caracterizează prin lipsa personalității juridice. În structura ei există două categorii de membrii și anume: unii oculți, iar alții fățiși. Cei dintâi se mărginesc să pună la dispoziția celor fățiși sume de bani și anumite bunuri necesare activității lucrative, fără să intre sub nici o formă în contact cu terții și fără să poată încheia acte juridice în interes comun, având numai dreptul de a obține o cotă prestabilită din câștigurile realizate. Asociații fățiși, denumiți și geranți, conduc activitatea de afaceri, încheind în acest scop actele de comerț în numele lor, dar pe seama tuturor membrilor. So-

cietatea în participație nu are în structura ei un fond social comun care să fie distinct și autonom de patrimoniul asociaților. Aici bunul asociatului nu constituie un fond comun, ci un simplu aport obligatoriu intern, fără reflexe externe. Decretul-lege nr. 54/1990 a reglementat printre altele posibilitatea constituirii de asociații cu scop lucrativ și asociații familiale. Cele dintâi puteau deveni subiecți de drept de la data înregistrării lor la administrația financiară (dobândind personalitate juridică) numai dacă membrii lor o solicitau explicit. Ultimele însă erau reglementate ca forme asociative lipsite de personalitate juridică. În prezent sunt în vigoare numai dispozițiile Decretului-lege nr. 54/1990 cu referire la asociațiile cu scop lucrativ fără personalitate juridică, precum și cele privind asociațiile familiale, și ele fără personalitate juridică. Aceste entități colective pot desfășura operațiuni comerciale dacă realizează efectiv o interpunere în schimb de mărfuri și de servicii.

SOCIETĂȚI COMERCIALE NE-EMITENTE DE TITLURI DE VALOARE, expresie ce desemnează grupa de societăți comerciale cărora legea nu le recu-

noaște abilitarea de a emite titluri de valoare. Fac parte din această grupă societatea în nume colectiv și societatea în comandită simplă. În cazul acestor societăți comerciale, proba calității de asociat se face cu înscrisul constatator al actului constitutiv al societății. **V. și societate comercială; societate în nume colectiv; societate în comandită simplă.**

SOCIETĂȚI COMERCIALE PE ACȚIUNI, denumire generică prin care se desemnează grupa societăților comerciale al căror capital social este fracționat în părți egale reprezentat prin titluri numite acțiuni. Fac parte din această grupă societatea pe acțiuni (care este societatea prototip) și societatea în comandită pe acțiuni. Legea română (nr. 31/1990, art. 2 lit. c) precizează că la astfel de societăți capitalul social este împărțit pe acțiuni. Cel ce deține acțiuni se numește acționar, iar acționarul are calitatea de asociat. În această calitate este îndreptățit să participe la adunările generale ale acționarilor, să-și expună în cadrul lor punctul de vedere cu privire la orice problemă ce interesează viața și activitatea societății și să se implice, prin votul exprimat, în procesul decizional vizând

activitatea curentă, și eventual, la modificarea actului constitutiv sau la încetarea existenței entității colective. De asemenea, acționarul are vocația, dacă bilanțul curent se soldează favorabil, să încaseze periodic, la finele fiecărui an de gestiune, dividende, care reprezintă o cotă procentuală din beneficiul realizat de societatea comercială în intervalul respectiv de timp. În plus, ei (adică acționarii) sunt îndreptățiți să-și înstrăineze titlurile pe care le dețin, iar în caz de dizolvare și de lichidare a societății au dreptul să primească contravaloarea aportului vărsat concretizată în acțiunile pe care le dețin. Acțiunile se includ în mod firesc în circuitul civil, iar cele care se bucură de credibilitate sunt cotate la bursele de valori. E firesc să fie așa, deoarece societățile de capitaluri fiind constituite în principal pe ideea de capital, care face ca elementul intuitu personae să fie estompat, schimbarea titularului acțiunii, prin înstrăinarea acesteia de la un titular la altul devine o operație lipsită de relevanță sub aspectul fundamentului moral al societății. Acțiunile sunt supuse unor modalități de transfer specifice dreptului comercial și anume: remiterea materială a titlului de

la vechiul titular la noul dobânditor (în cazul acțiunilor la purtător) și înscrierea operațiunii de transfer a titlului la noul dobânditor în registrul societății emitente (când este vorba de transmiterea unor acțiuni nominative). V. și **societate comercială de capitaluri; acțiune emisă de societatea comercială pe acțiuni; acțiune la purtător; acțiune nominativă.**

SOCIETĂȚI TRANSNAȚIONALE (SAU MULTINAȚIONALE), societățile comerciale care chiar de la constituirea lor se fundează pe elemente fără caracter național (cum sunt: capitalul ce provine de la asociați din diverse țări; stabilirea uneori a mai multor sedii principale în țări diferite etc.) și care sunt lipsite de o legătură juridică cu un anumit stat, astfel că în privința lor nu primește vocație nici una din legile naționale, iar litigiile izvorâte din interpretarea și aplicarea actelor lor constitutive sunt scoase (total sau parțial) de sub competența instanțelor naționale, spre a fi date pentru soluționarea unor instanțe speciale. Sub aspect economic, s.t. contemporane le este caracteristic faptul că își extind mercur activitatea de producție și comercializare concomitent pe

multiple piețe în cadrul unei rețele vaste de implantări proprii, realizate pe calea investițiilor directe de capital în străinătate. Indiferent dacă, din punctul de vedere al apartenenței, capitalul lor este național sau multinațional, de esența unor asemenea s.t. este structura internațională proprie. Prin aceasta ele se deosebesc de monopolurile și companiile internaționale constituite în trecut, sub forma unor înțelegeri între marile firme industriale din diferite țări, în scopul împărțirii piețelor de aprovizionare și desfacere. În prezent, dimensiunile activității economice a s.t. au atins proporții impresionante: se estimează că numărul s.t. ar fi de 300-400 sau chiar mult mai mare, apropiindu-se de 4000; estimarea s-a făcut luându-se în considerare numai societățile care își desfășoară activitatea pe teritoriile a cel puțin 6 țări, au vânzări anuale de minimum 100 milioane dolari și realizează cel puțin 20% din cifra de afaceri în alte țări decât aceea unde și-au stabilit sediul principal. Normele juridice aplicabile s.t. se stabilesc în funcție de structura acestor societăți. Asemenea s.t. au apărut inițial ca societăți naționale, cu toate că în realitate erau multinaționale.

Printre primele societăți de acest gen a fost compania franco-română de navigație aeriană în anul 1920, pentru efectuarea transportului de călători pe linia Paris-București; deși prin natura sa, această s.t. era multinațională, ea a primit totuși naționalitate franceză, și ca urmare a fost supusă legii franceze. În cazul altor s.t. legea națională a unuia dintre participanți primește aplicare numai în subsidiar, pentru a complini lacunele normelor consfințite prin statutele lor. Aplicarea ei devine aici posibilă deoarece înseși părțile contractului de societate au acceptat-o anticipat, printr-o clauză expresă a acestuia, pentru toate situațiile viitoare în raport cu care normele cuprinse în statute s-ar dovedi insuficiente spre a le oferi o rezolvare. Astfel, „La Société Internationale de la Moselle“, constituită printr-o convenție încheiată între R.F. Germania și Luxemburg în anul 1956, este supusă în principal (după cum prevede convenția de constituire) legii germane referitoare la societățile comerciale cu răspundere limitată. Există și s.t. în ale căror acte constitutive se evită orice referire la vreun sistem național de drept, în privința lor primind aplicare numai normele sator-

nicite prin statutele proprii. Din această categorie fac parte și unele organisme constituite sub egida O.N.U., de exemplu Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D.), Societatea Financiară Internațională (D.I.F.), Banca Europeană de Investiții: pe principii similare a fost constituită și societatea „Scandinavian Air System“ (SAS), cu participarea altor trei societăți comerciale din Danemarca, Norvegia și Suedia; SAS și-a stabilit câte un sediu principal, cu valoare juridică egală cu celelalte sedii, în capitalele celor trei țări participante (Copenhaga, Oslo și Stockholm); din cuprinsul statutelor acestei s.t. lipsesc orice trimiteri sau chiar referiri la vreuna din legile naționale ale celor trei state ale căror companii de transport aerian au participat la constituirea sa. În fine, unele s.t. înțeleg să-și îndeplinească normele consfințite prin actele lor constitutive apelând la principiile comune ale sistemelor de drept din statele participante. Astfel, regimul juridic al uniunii carboniere Saar-Lorraine (SAARLOR) — constituită pe baza tratatului franco-german din 1956 — este conturat prin normele consacrate de statutele sale, comple-

tate cu principiile comune ale sistemelor de drept din Franța și R.F. Germania; în eventualitatea că aceste norme și principii s-ar dovedi insuficiente pentru rezolvarea anumitor situații, soluțiile urmează să fie decise în armonie cu spiritul de cooperare care a prezidat înțelegerea de constituire a societății respective și de care au fost animate cele două țări (Franța și R.F. Germania) când au consimțit ca această constituire să aibă loc. Tot așa, societatea „Air Afrique“, înființată pe baza tratatului semnat la Yaoundé, în Camerun de 11 state africane în 1961, deși a primit naționalitatea fiecăruia dintre statele participante, este guvernată numai de regulile instituite prin acest tratat și prin statutele ei, chiar dacă acele reguli nu coincid întotdeauna cu normele juridice făcând parte din sistemele de drept ale statelor contractante: vor primi aplicare în subsidiar și principiile comune ale legislațiilor naționale în vigoare, dar numai în măsura în care nu contrazic prevederile tratatului și ale statutelor. Este posibil ca, într-un viitor nu prea îndepărtat, să se constituie s.t. al căror regim juridic să fie dat prin norme juridice uniforme cu aplicabilitate mai largă, statornicite

prin convenții internaționale încheiate între statele fănd parte din unele organizații economice internaționale. Există deja, în cadrul Comunității Economice Europene, tendințe și preocupări pentru punerea de acord a legilor naționale referitoare la societățile comerciale, precum și pentru constituirea unor societăți anonime la nivel european care să fie dependente în principal de ordinea juridică comunitară. Jurisdicția aplicabilă s.t. diferă și ea de la caz la caz: de regulă, aceste societăți evită jurisdicția instanțelor naționale pentru litigiile care s-ar putea ivi în legătură cu interpretarea și aplicarea actelor constitutive; ele convin ca asemenea litigii să fie supuse spre soluționare unor instanțe speciale: tribunale internaționale *ad hoc*, în compunerea cărora să fie asigurată paritatea internațională; organe internaționale de jurisdicție, cum este bunăoară Curtea Internațională de Justiție; tribunalele internaționale de arbitraj. A optat pentru o instanță din prima categorie, de exemplu, „La Société Internationale de la Moselle“, pentru instanța din cea de a doua categorie, societatea „Eurochima“, iar pentru instanțe din ultima categorie, au optat societățile

„SAARLOR“, „SAS“, „Air Afrique“ etc. Toate instanțele speciale menționate sunt competente să soluționeze numai litigiile izvorâte din interpretarea și aplicarea actelor constitutive ale societăților în cauză, litigiile de orice natură fiind lăsate în competența instanțelor de drept comun. Pe plan juridic, existența s.t. evidențiază două aspecte contradictorii: unul negativ, constând în sustragerea acestor societăți de sub incidența legislațiilor naționale ale statelor semnatare ale tratatelor sau convențiilor de constituire a lor, iar altul pozitiv, decurgând, paradoxal, chiar din consecințele determinate de această împrejurare, concretizat în instituirea unor norme și principii acceptate de statele contractante, care ar putea servi drept premise pentru elaborarea unor legi uniforme, cu aplicabilitate mai largă la anumite categorii de raporturi cărora le dă naștere comerțul internațional.

SOLD ACTIV, v. **excedent al balanței comerciale**.

SOLD FAVORABIL, v. **excedent al balanței comerciale**.

SOLIDARITATE, termen prin care se desemnează raporturile juridice obligaționale cu pluralitate

de subiecți (activi și/sau pasivi) caracterizate prin existența unor legături specifice între aceștia. S. constituie, presupune în mod necesar existența unei obligații solidare, adică acea varietate de obligații cu pluralitate de subiecți care, conform legii, sunt indivizibile atât activ cât și pasiv și care, dacă au mai mulți creditori, implică pentru fiecare dintre ei facultatea de a-i cere debitorului plata întregii creanțe, iar dacă au mai mulți debitori, comportă pentru fiecare dintre ei riscul de a fi constrâns să plătească întreaga datorie. De esența s. este faptul că datoria sau creanța nu se divide între subiecții raportului juridic de obligație. Această formă aparte de indivizibilitate se poate naște fie prin efectul unui act juridic (contract sau testament), fie printr-o dispoziție expresă a legii (caz în care se numește solidaritate legală). Există două specii distincte de solidaritate, activă și pasivă, precum și o varietate intermediară a acesteia, care este activă și pasivă în același timp. Solidaritatea activă împiedică divizarea creanței și se înfățișează ca solidaritate între creditori, iar solidaritatea pasivă împiedică divizarea datoriei, înfățișându-se ca solidaritate între debitori; în fine, prin

efectul solidarității (care se realizează deopotrivă între creditori și debitori) în cel de-al treilea caz împiedică în egală măsură atât divizarea creanței cât și divizarea datoriei. Aceasta din urmă nu prezintă particularități proprii și nici nu este supusă unor reguli aparte; ea reunește în cadrul aceleiași raport juridic obligațional particularitățile și regulile caracteristice fiecăreia dintre cele două specii de bază: solidaritatea activă și, respectiv, solidaritatea pasivă. V. și **solidaritate activă; solidaritate pasivă.**

SOLIDARITATE ACTIVĂ, formă de solidaritate presupunând existența mai multor creditori, fiecare dintre aceștia fiind îndreptățit să-i ceară debitorului comun plata integrală a creanței datorate. În virtutea sa, plata făcută de debitor oricărui din creditorii solidari are efect liberator pentru el față de toți ceilalți creditori solidari. S.a. poate rezulta prin excelență dintr-un act juridic, precum convenția părților sau un testament. Ea nu izvorește niciodată dintr-o dispoziție a legii, legislația României nereglementând s.a. legală. Efectele s.a. se analizează în două planuri distincte și anume: cel al raporturilor dintre

creditori și debitori și cel al raporturilor dintre creditori. Raporturile dintre creditorii solidari și debitorul lor comun sunt guvernate de principiul potrivit căruia dreptul de a pretinde și primi plata integrală a creanței aparține fiecărui creditor, iar plata făcută de către debitor aceluia dintre ei care exercită acest drept are efect liberator în privința lui față de toți creditorii. Debitorul poate face plata valabilă a creanței integrale, liberându-se de obligația sa, oricăruia dintre creditorii solidari: această libertate de opțiune i se recunoaște însă numai până în momentul când el a fost acționat în justiție de către unul din aceștia, deoarece începând cu acel moment poate și trebuie să fie făcută numai creditorului reclamant. Raporturile dintre creditorii solidari sunt dominate de principiul conform căruia aici există un mandat tacit de reprezentare reciprocă între aceștia în îndeplinirea actelor de conservare ale obligației. Legiuitorul recunoaște fiecărui creditor solidar dreptul de a pretinde și primi plata întregii creanțe în temeiul unei prezumții legale de împuternicire a lui într-un atare sens din partea celorlalți co-creditori solidari. Nici unul din creditorii solidari nu este singur

stăpânul creanței în totalitatea ei; aceasta aparține fiecărui asemenia creditor numai în limitele părții lui din ea. Fiecărui creditor solidar îi revine îndatorirea pe de o parte de a conserva creanța colectivă, iar pe de altă parte de a nu întreprinde nimic de natură să înrăurească negativ drepturile celorlalți creditori solidari. Creditorul solidar care a primit plata întregii creanțe are îndatorirea să împartă suma încasată cu ceilalți creditori solidari; el se poate exonera însă de această îndatorire probând că obligația executată de debitorul comun a fost contractată în interesul lui propriu. În principiu, distribuirea între creditorii solidari a ceea ce a executat debitorul lor comun se face după regula proporționalității, fiecare creditor primind o parte proporțională cu drepturile sale din creanța comună. În ipoteza că drepturile respective nu sunt determinate, creanța se împarte în fracțiuni egale și se distribuie între co-creditorii solidari conform regulii egalității. S.a. este rar întâlnită în practică. V. și **solidaritate**.

SOLIDARITATE PASIVĂ, formă de solidaritate caracterizată prin existența unei pluralități de

debitori și de specificul căreia este dreptul creditorului de a cere oricărui dintre aceștia executarea integrală a prestației ce formează datoria lor comună. **S.p.** este reglementată de Codul civil român (art. 1039-1056) ca o veritabilă garanție pentru creditor privind executarea creanței sale, care se concretizează, pe de o parte, în dreptul creditorului de a pretinde plata întregii creanțe de la oricare dintre debitorii solidari, iar pe de altă parte în facultatea acordată creditorului de a alege și de a urmări pe oricare dintre acești debitori, ceea ce îl pune la adăpost de riscul insolvenței unui sau unor codebitori solidari. Codebitorul solidar solvabil care a executat creanța în întregime este îndreptățit să se întoarcă împotriva celorlalți codebitori solidari pentru partea lor, fiind însă expus să suporte eventuala insolvență a oricărui dintre ei. **S.p.** izvorăște fie din voința părților, fie din dispoziția legii. Voința părților generatoare de solidaritate poate fi exprimată printr-un contract sau printr-un testament. Pentru a se naște pe această cale, solidaritatea trebuie să fie stipulată expres, deoarece ea constituie o excepție de la regula de drept comun a divizibilității datoriei, în raportu-

rile de drept civil. Dimpotrivă, în raporturile de drept comercial **s.p.** se prezumă. Aici ea reprezintă regula și prin consecință nu este necesară stipularea sa de către părți (art. 42 C. com). Atunci când **s.p.** decurge din dispoziția legii, se numește **s.p. legală**. Acest fel de **s.p.** reprezintă regula în dreptul comercial. În dreptul civil cazurile de **s.p.** sunt expres și limitativ prevăzute de lege. Indiferent dacă sursa **s.p.** este voința părților sau dispoziția legii, această formă de solidaritate prezintă trei trăsături caracteristice, și anume: unicitate de obiect, pluralitate de legături obligaționale, distincte între creditor și codebitori, divizibilitatea obligației în cadrul transmiterii ei prin succesiune. Învederând aceste trăsături, **s.p.** se apropie de fidejusiune. Solidaritatea pasivă generează simultan două grupe distincte de raporturi juridice, și anume, pe de o parte, raporturile dintre codebitorii solidari și creditorul lor comun, iar pe de altă parte, raporturile dintre codebitorii solidari. În raporturile dintre codebitorii solidari și creditorul lor comun, efectele solidarității pasive se centrează în jurul principiului potrivit căruia, pe de o parte, fiecare codebitor solidar este

obligat față de creditor ca și cum el ar fi singurul debitor al acestuia, iar pe de altă parte, toți codebitorii sunt obligați față de creditorul comun, unii pentru ceilalți și fiecare pentru toți, la întreaga datorie. Doctrina juridică împarte aceste efecte în principale și secundare. În raporturile dintre creditor și codebitorii solidari, fiecare dintre aceștia din urmă îi poate opune celui dintâi anumite excepții prin care să neutralizeze mijloacele juridice utilizate de el în vederea constrângerii la plata datoriei. Debitorul solidar împotriva căruia creditorul a intentat o acțiune în justiție poate invoca toate excepțiile ce-i sunt personale, precum și pe acelea care sunt comune tuturor debitorilor. În raporturile dintre codebitori, **s.p.** produce ca efect principal divizarea prestației (când datoria a fost plătită integral numai de către unul dintre ei) astfel încât fiecare dintre aceștia să suporte partea ce-i revine din acea prestație. După efectuarea plății între codebitorii solidari datoria este însă conjunctă. Codebitorul solidar care a plătit întreaga datorie are dreptul să recupereze de la ceilalți codebitori solidari ce a plătit peste partea lui de datorie. El își poate pune

în valoare această posibilitate având la îndemână două acțiuni în justiție, și anume: cea care derivă din subrogarea legală în drepturile creditorului plătit și acțiunea personală ce derivă din mandat sau gestiunea de afaceri. În caz de insolabilitate a unui codebitor, pierderea cauzată de insolabilitatea acestuia se suportă proporțional de către ceilalți codebitori solvabili, inclusiv de acela care a făcut plata. **S.p.** încetează prin moartea unuia dintre codebitorii solidari și prin renunțare la solidaritate (care poate fi expresă sau tacită). **V. și solidaritate; solidaritate activă.**

SOLUȚIONARE A LITIGIILOR DE COMERȚ INTERNAȚIONAL, expresie utilizată pentru a desemna căile și mijloacele de rezolvare a diferendelor ivite între participanții la raporturile de comerț internațional. În principal **s. l. c. i.** poate fi realizată prin: conciliere, arbitraj și judecată. Procedura de conciliere constă în realizarea acordului părților cu privire la lichidarea diferendului ivit între ele fără a apela la jurisdicția statală sau arbitrală. Aceasta presupune recunoașterea de către părți a pretențiilor reciproce, realizarea de concesiuni reciproce și de

compromisuri. Concilierea este calea cea mai indicată pentru soluționarea unor astfel de litigii. În cazul în care diferendul nu poate fi stins prin conciliere părțile pot recurge la arbitraj, ceea ce presupune perfectarea de către ele a unei convenții de arbitraj. O astfel de convenție poate fi inclusă în chiar contractul de comerț internațional sau poate fi constatată printr-un înscris distinct de înscrisul constatator al contractului principal redactat ulterior perfectării aceluși contract. Chiar în cazul în care convenția de arbitraj este inclusă în contractul principal, ea își păstrează o relativă autonomie față de acesta. În virtutea unei asemenea autonomii, nulitatea contractului principal nu afectează validitatea convenției de arbitraj. În cazul în care convenția de arbitraj survine după apariția litigiului, aceasta poartă denumirea de compromis, iar, în ipoteza când perfectarea convenției de arbitraj are loc mai înainte de apariția litigiului, ea se numește clauză compromisorie. În raporturile de comerț internațional, arbitrajul comercial internațional este jurisdicția preferată de litiganți. Aici se recurge la jurisdicția statală (înfăptuită de instanțele de drept comun) nu-

mai în cazurile când concilierea nu reușește, iar părțile în litigiu nu s-au putut pune de acord pentru a supune diferendul lor spre soluționare arbitrală. Diversitatea legislațiilor naționale și deosebirile de reglementări între diferitele sisteme de drept care conduc la conflicte de legi face ca s. l. c. i. de către organele jurisdicționale să fie evitată pe cât posibil de participanții la comerțul internațional. V. și **arbitraj de comerț internațional; conciliere.**

SOLVABILITATE, stare materială a debitorului care conferă acestuia capacitatea de a-și onora la scadență obligațiile de plată asumate. Determinarea s. are loc pe baza examinării critice a bilanțului care permite evaluarea activului patrimonial în funcție de valoarea lui efectivă, față de datoriile de orice fel ale persoanei (fizice sau juridice) în cauză. S. unei bănci dă expresie capacității acelei bănci de a suporta riscurile (implicit pierderile) la creditele acordate, fără a pune în pericol rambursarea depozitelor. S. externă este capacitatea unui stat, a unui agent economic, a unei bănci etc. de a face față plăților în valută în străinătate la termenele și în sumele convenite. S. se stabilește

pe baza informațiilor referitoare la situația economică și financiară a debitorului, analizându-se atât datele publicate de chiar debitorul respectiv (bilanț, cont de profit și pierderi, buget etc.), cât și orice alte surse de informare (statistici internaționale, comentarii de presă etc.). Gradul de s. al persoanei (fizice sau juridice) care solicită acordarea unui credit, constituie elementul principal în raport de care se apreciază oportunitatea acordării creditului respectiv de către banca sau instituția financiară solicitată. Ant. *insolvabilitate; incapacitate de plată.*

SOTTO PALANCO, clauză de Charter Party și conosament prin care se stipulează că în vederea încărcării sau descărcării navei mărfurile trebuie aduse de-a lungul acesteia sau al cheiului, în raza de acțiune a echipamentelor navei, în vederea efectuării operațiunilor de încărcare/descărcare. a) *La încărcare*: încărcătorului îi revine obligația să aducă marfa pe cheltuiala și riscul său în raza de acțiune a instalațiilor de încărcare ale navei. Greutatea coletelor nu trebuie să depășească puterea de ridicare declarată a instalațiilor navei. Dacă, din

motive ce nu pot fi imputate armatorului, nava nu poate fi încărcată la dană, ci numai în larg, încărcătorului îi revine obligația să suporte cheltuielile și riscurile aducerii mărfii pe șlepuri în raza de acțiune a macaralelor navei. La rândul lui, cărașul are obligația să preia coletele de îndată ce au fost ridicate de macaralele navei, să le coboare la hambarele ei și să le stivuiască. b) *La descărcare*: cărașului îi revine obligația ca pe cheltuiala și pe riscul său, să destivuiască marfa, să o scoată din hambare și să o treacă peste copastia navei, depunând-o pe chei, în vagoane sau pe șlepuri, astfel încât să poată fi accesibilă manevrării, dar nu mai departe de raza de acțiune a instalațiilor navei. Clauza s.p. este influențată de uzanțele de port. Pentru evitarea litigiilor este necesar ca părțile să exprime fără echivoc în Charter Party și/sau conosament conținutul exact al clauzei s.p. și să facă mențiunea că orice uzanță portuară contrară celor stipulate este nulă și neavenită.

SPAȚIU ECONOMIC EUROPEAN (S.E.E., L'ESPACE ÉCONOMIQUE EUROPÉEN), sistem complex de cooperare amplă în domenii diverse (eco-

nomie, cercetare-dezvoltare, mediul înconjurător, social și cultural), între statele vest europene, consacrat și structurat prin „Declarația de la Luxemburg” din 1984 și prin acte internaționale adoptate la alte reuniuni ulterioare de către țările membre ale C.E.E. și A.E.L.S. Negocierile dintre aceste organizații economice internaționale în vederea perfecțării unui acord au fost finalizate în februarie 1992, iar acordul propriu-zis a fost remis Curții de Justiție a C.E.E. și a primit avizul definitiv la 5 mai 1992. Prin acest acord s-a convenit crearea unui spațiu economic liber între cele 19 țări membre ale C.E.E. și A.E.L.S. care să asigure libera circulație a mărfurilor, a serviciilor și a forței de muncă. Totodată, acordul reglementează și cooperarea în domeniul politicilor orizontale, referitoare la cele patru libertăți: politica socială, protecția consumatorului, mediul înconjurător, statistici și legea societății. El prevede de asemenea cooperarea în domeniul politicilor colaterale: învățământ, cercetare-dezvoltare, întreprinderi mici și mijlocii, servicii de informare, turism și sectorul audio-vizual. Sub aspect instituțional acordul decide crearea unor instituții noi pre-

cum: Consiliul S.E.E., un Comitet Mixt, precum și două organe de avizare (anume, un Comitet Parlamentar Mixt, și un Comitet Consultativ al S.E.E.). Totodată s-a preconizat crearea de către țările A.E.L.S. a două instituții pentru a asigura crearea corespunzătoare a acordului: Autoritatea de Supraveghere a A.E.L.S. și Curtea A.E.L.S. Este reglementată și funcționarea unui Comitet Permanent al țărilor A.E.L.S. menit să asigure coordonarea pozițiilor lor.

SPAȚIU MARITIM, denumire dată (în terminologia specifică transportului de mărfuri pe mare) unui segment din spațiul comercial al unei nave care este închiriat de un navlositor pentru transportul unei partizi de mărfuri care prin dimensiunea sa volumetrică și de greutate nu necesită închirierea întregului spațiu comercial al navei. Contractarea s.m. este frecvent utilizată cu referire la navele de linie și vizează mărfuri generale livrate în cantități relativ mici, dar cu frecvență ridicată. Navlositorului îi revine obligația să evite pe cât posibil spațiile moarte pentru care se plătește navlu mort. Or, o atare obligație presupune îndatorirea lui de a utiliza complet s.m. angajat.

SPECIALIA GENERALIBUS DEROGANT, adagiu latin exprimând regula potrivit căreia

clauzele (dispozițiile) speciale derogă de la cele generale, în vreme ce acestea din urmă nu sunt susceptibile să deroge de la cele dintâi. Față de dreptul civil, care constituie dreptul comun sau legea generală, dreptul comercial reprezintă legea specială și prevalează deci asupra legii generale; în schimb, dreptul civil (ca drept comun) se poate aplica în materie comercială ori de câte ori nu există o dispoziție de drept comercial care să-l înlăture. Tot astfel, în cazul ivirii unui conflict între un uz și o lege supletivă în vigoare, conflictul se va soluționa în favoarea uzului, deoarece acesta din urmă constituie o stipulație particulară, specială față de regula generală cuprinsă în legea supletivă: dispozițiile legii respective, având caracter supletiv, pot interveni numai în măsura în care părțile nu au prevăzut o altă reglementare: prin acceptarea (chiar prezumată) a uzului, părțile i-au dat implicit prioritate față de legea supletivă. Pe baza regulii s.g.d., conflictul dintre un uz normativ și o lege civilă se va rezolva în favoarea uzului, care, având caracter special, va prevala față de legea civilă.

SPECIALIZARE ÎN COMERȚ, operațiune de delimitare a activității în domeniul comercializării pe produse, pe clienți, pe un anumit teritoriu, a cărei îndeplinire este rezultatul unui acord intervenit între societățile comerciale implicate. **V. și specializare pe produse; specializare pe clienți; specializare în plan teritorial.**

SPECIALIZARE ÎN PLAN TERITORIAL, varietate de specializare în comerț concretizată în înțelegerea intervenită între partenerii de afaceri prin care aceștia convin să-și desfacă produsele delimitat geografic, în anumite regiuni, țări sau zone. **V. și specializare în comerț.**

SPECIALIZARE PE CLIENȚI, varietate de specializare în comerț constând în renunțarea, de comun acord, de către partenerii de afaceri, unul în favoarea celuilalt, la vânzări către anumite categorii de clienți. **V. și specializare în comerț.**

SPECIALIZARE PE PRODUSE, varietate de specializare în comerț presupunând existența unei înțelegeri între firme din diverse țări de a renunța una în favoarea celeilalte la vânzarea anumitor produse sau categorii

de produse, subansamble, cu scopul de a reduce nomenclatorul produselor exportate fără a reduce volumul valoric al exportului. **S. p.** se realizează prioritar în comerțul internațional cu mărfuri caracterizate printr-un ridicat grad de complexitate tehnică, precum: mașini, utilaje, aparatură, instalații și în general bunuri de investiții. **V. și specializare în comerț.**

SPECIFICAȚIE LA SCRISOAREA DE TRĂSURĂ COLECTIVĂ, înscris cuprinzând o listă a mărfurilor ce formează obiectul unui transport colectiv și precizarea beneficiarilor acelor mărfuri. **S. s. t.c.** este un document auxiliar care se utilizează la transportul colectiv de colete, în principal la transportul auto. Ea este un veritabil borderou întocmit de expeditorul care formează structura transportului colectiv și care se transmite, o dată cu marfa, expeditorului de la destinație căruia îi revine îndatorirea să distribuie coletele la adresele finale înscrise în **s. s. t.c.**

SPECULATOR, persoană (fizică sau juridică) care efectuează operații de vânzare-cumpărare de valută pe piața valutară, cu

singurul scop de a realiza prin aceasta un câștig.

SPECULAȚIE, denumire generică dată oricărei operațiuni de bursă sau care se efectuează pe piața valutară ce urmărește ca finalitate obținerea unui câștig ca diferență între cursul de cumpărare și cel de vânzare al unor mărfuri, hârtii de valoare sau valute. În cazul s. operatorii urmăresc și obțin realizarea de profit din evoluția cursurilor dintre momentul încheierii tranzacției și momentul lichidării acesteia. Riscul pe care și-l asumă are un grad ridicat, deoarece există posibilitatea ca jocul pieții să le infirme așteptările. Realizarea s. poate avea loc la bursă, atât pe piața la vedere cât și pe piața la termen. **S.** pe piața la termen sunt mai frecvente. Cel mai frecvent utilizate sunt: s. simple, à la baisse și à la hausse, operațiunile cu primă (simplă și dublă), filiera, ș.a.

SPECULAȚIE VALUTARĂ, sintagmă ce exprimă operația de vânzare sau de cumpărare de valută făcută cu unicul scop al realizării de câștig, ca urmare a jonglării cu diferențele de curs existente între valute prezente pe aceeași piață, pe piețe diferite, ca și a jonglării cu diferențele de curs

ale aceleiași valute în operațiile la vedere și pe termen. V. și **piață valutară**.

SPOT (în operații de bursă), contract de vânzare/cumpărare de marfă fizică de specificul căreia este faptul că livrarea și plata au loc imediat după încheierea tranzacției.

SPREAD (în terminologia de bursă). 1. Denumire dată operațiunii de bursă concretizată în cumpărarea și vânzarea simultană de contracte la termen sau contracte futures pentru același activ. Contractele formând obiectul acestei operațiuni au scadențe diferite sau au o scadență identică, dar pe piețe diferite. Sin. *spreading*. 2. Denumire dată operațiunii de bursă constând în cumpărarea și vânzarea simultană de opțiuni de același tip (call sau put) și făcând parte din aceeași clasă de opțiuni.

SPREADING, v. **spread**.

STABILITATE MONETARĂ, sintagmă ce dă expresie menținerii constante a puterii de cumpărare a unei monede pe o anumită perioadă, care reflectă și influențează echilibrul economic general și starea de proporționalitate dintr-un anumit sistem

economic național. S.m. are o componentă internă (concretizată în stabilitatea relativă a prețurilor și tarifelor ca rezultat al echilibrului dintre cerere și oferta de mărfuri) și o componentă externă (care dă expresie relativei fixității a cursurilor de schimb).

STABILIZARE A PIETELOR, deziderat vizând crearea unor condiții de echilibru între cerere și ofertă pe piețele internaționale prioritar în ceea ce privește produsele de bază pentru eliminarea fluctuațiilor excesive ale prețurilor, estomparea procesului de deteriorare a raportului de schimb al unor categorii de mărfuri și realizarea unui raport corespunzător între prețurile materiilor prime și cele ale produselor manufacturate. Pentru realizarea dezideratului de s. p. produselor de bază au fost elaborate acorduri internaționale pe produse precum și un program integrat inițiat în cadrul U.N.C.T.A.D.

STABILIZARE MONETARĂ, complex de măsuri luate de stat în vederea refacerii stabilității monetare pe plan intern (ceea ce presupune stabilitatea prețurilor) și asigurarea pe plan extern a stabilității cursului de schimb a monedei naționale.

Astfel de măsuri apar necesare în perioade de grave dezechilibre caracterizate prin inflație accentuată, deficite de amploare ale balanței de plăți și dezorganizarea vieții economice. Realizarea **s.m.** poate avea loc pe două căi și anume: prin adoptarea unor măsuri de aducere treptată a activității economice și circulației monetare pe un făgaș normal sau prin reformă monetară (ceea ce comportă stabilirea unei noi valori paritare a monedei naționale prin devalorizare sau prin depreciere, retragerea din circulație a cantității excedentare de bani, schimbarea bancnotelor). Alegerea metodei de înfăptuire a **s.m.** este subordonată mai multor factori, între care: situația economică a țării, obiectivele politice, economice și sociale urmărite, gradul de depreciere a monedei și gravitatea dezechilibrelor care trebuie corectate.

STAGFLAȚIE, fenomen de stagnare sau recesiune economică resimțit într-o perioadă în care se manifestă intens și inflația. În condiții de **s.** creșterea economică nu se mai poate realiza printr-o politică expansionistă, iar inflația nu mai poate fi oprită printr-o politică deflaționistă.

STAGNARE ECONOMICĂ, sintagmă ce desemnează acea stare a economiei naționale caracterizată prin stoparea creșterii producției și menținerea ei la un anumit nivel, limitarea activităților comerciale, financiar-bancare și a altora, în condițiile în care disponibilul de mărfuri existente pe piață devine greu vandabil datorită faptului că cererea solvabilă este inferioară producției realizate.

STALII, termen prin care se desemnează, în contextul contractului de navlosire *charter-party* timpul normal afectat navlositorului pentru încărcarea sau descărcarea navei. Acest timp începe să curgă din momentul expirării termenului de răgaz acordat navlositorului de la data acceptării *notice*-ului care atestă sosirea navei. **S.** se calculează în zile consecutive, zile curgătoare, zile pline, zile lucrătoare de 24 ore, zile lucrătoare de 24 ore consecutive, zile lucrătoare pe timp favorabil. **S.** se consemnează într-un document numit *time-sheet*, semnat de către delegații armatorului și aceia ai navlositorului.

STANDARD CHARTER-PARTY, expresie prin care se desemnează contractele *charter-party* utili-

zate pe scară largă în practica internațională (ca urmare a importanței majore a transportului maritim de mărfuri și a absenței unor reglementări uniforme în materie) și elaborate, de regulă, de către armator sau de asociații de armatori. Asemenea contracte cuprind un set de clauze exprese vizând drepturile și obligațiile părților, aspecte legate de executarea, respectiv de exercitarea acestor drepturi și obligații, răspunderea cărașului pentru executarea parțială ori necorespunzătoare sau pentru neexecutarea prestației sale, instanțele de arbitraj competente să soluționeze eventualele litigii ivite între contractanți etc. **S.c.-p.** sunt de natură să faciliteze tranzacțiile, fiind în vigoare ușor de cunoscut pentru ambii contractanți și prezentând avantajul de a putea fi adaptate de către aceștia, prin acordul lor de voință, în specificul și nevoile concrete ale transportului de mărfuri în fiecare caz în parte. Adeseori, **s.c.-p.** sunt cuprinse în îndreptare speciale editate de asociațiile internaționale de armatori; în mod obișnuit ele sunt specializate (diferențiate) pe grupe de mărfuri transportate, cum ar fi: cărbuni (*Coasting coal Charter, 1920, Coastoom* sau *East Coal Charter, 1922, Med-*

con); grâu (*Black Sea Berth Contract, 1912; Russcon*); mărfuri generale (*The Baltic and White Sea Conference Uniform General Charter, 1922, Gencon*). orice **s.c.-p.** indiferent de condițiile specifice ale diferitelor transporturi de mărfuri, cuprinde în mod obligatoriu anumite clauze esențiale, între care: a) data și locul încheierii contractului: de regulă această clauză nu este inclusă în textul propriu-zis al contractului, ci este înscrisă, în forma unei mențiuni, pe prima pagină a înscrisului constatator al contractului, în colțul din dreapta sus; b) denumirea și caracteristicile navei; sub acest aspect părțile trebuie să precizeze: pavilionul și denumirea navei; capacitatea de încărcare și capacitatea volumetrică a navei; clasa navei și denumirea registrului care a eliberat certificatul de clasificare; c) clauza *Substitute*: prin această clauză (care nu este inserată în toate **s.c.-p.**) se stipulează dreptul armatorului de a înlocui nava inițial nominalizată cu o altă navă; exercitarea acestui drept este restrânsă la ipoteza în care nava substituită posedă caracteristici tehnico-economice egale sau cel puțin apropiate celor pe care le avea prima navă: totodată, nava substituită trebuie să fie cores-

punzătoare pentru efectuarea transportului mărfii în bune condiții, în cantitatea convenită, până la portul de destinație; *d*) datele de identificare a părților contractante: denumirea (firma) armatorului și navlositorului și adresele lor, inclusiv numărul de telefon și de telex al acestora; *e*) poziția exactă a navei: părțile vor menționa locul unde se află nava în momentul redactării și semnării contractului; în cazul în care în s.c.-p. este inserată clauza *Substituted* (care presupune că în mod normal armatorul nu poate cunoaște la momentul respectiv poziția exactă a navei, el neștiind în acel moment ce navă va oferi în ultimă instanță pentru efectuarea transportului) se va înscrie mențiunea *now trading*, cu precizarea datei probabile a sosirii navei în portul de încărcare; *f*) navigabilitatea navei; de regulă această clauză conține precizarea că nava este pregătită sub toate aspectele pentru efectuarea voiajului, ea nepermițând infiltrarea apei, și fiind rezistentă și solidă; *g*) data rezilierii contractului (*cancelling date*): o atare clauză cuprinde precizarea datei la care navlositorul are îndreptățirea să renunțe la executarea contractului de transport, dat fiind faptul că

nava nu a sosit în portul de încărcare până la data respectivă; *h*) clauza angajării navei sub *stean*: conține precizarea că angajarea definitivă a navei urmează a se face numai după obținerea acordului de încărcare, în perioada prevăzută în contract, din partea încărcătorului; în caz contrar angajarea devine nulă; *i*) felul mărfii: clauza cuprinde mențiuni cât mai exacte privind specificul mărfii transportate, ambalajul sau, dacă este cazul, lipsa acesteia; *j*) cantitatea mărfii: se precizează volumul acesteia, numărul bucășilor, greutatea (în unități de greutate) etc.; în ipoteza în care se precizează doar că navlositorul trebuie să încarce întreaga navă (*full cargo*), fără a se menționa și cantitatea mărfii, acestuia îi revine obligația de a pune la dispoziție o cantitate de marfă suficientă pentru încărcarea navei la capacitatea ei maximă; *k*) opțiunile privind marfa (*cargo options*): unele s.c.-p. conțin o clauză potrivit căreia navlositorul are libertatea să substituie marfa indicată la contractul de navlosire, înlocuind-o integral sau parțial cu o altă marfă; *l*) marfa încărcată pe punte: s.c.-p. cuprind o clauză în sensul că pentru marfa încărcată pe puntea navei, deși ea călătorește pe riscul navlositorului,

acesta din urmă este obligat să plătească navlul întreg convertit; *m*) materiale pentru foraj și separație (*dunnage and separation*): unele s.c.-p. cuprind și o clauză prin care se stabilește în sarcina cărui contractant este obligația de a procura materialele pentru foraj; aceste materiale, cu excepția unor materiale de separație, care sunt negociabile, trebuie procurate, în cazul transportului de mărfuri generale cu nave de linie, de către armator; *n*) porturile de încărcare și de descărcare: de regulă, s.c.-p. implică obligația pentru părți de a menționa un port de încărcare și un port de descărcare; uneori se menționează doar o anumită porțiune de țărm între două porturi; *o*) opțiunile geografice (*geographical options*): de cele mai multe ori, în s.c.-p. se înscrie facultatea navlositorului de a îndrepta nava spre alt port decât portul de bază la opțiunea sa; *p*) transmiterea ordinelor: în cazul în care părțile nu menționează în contract portul de încărcare sau cel de descărcare, ele trebuie să stabilească un termen în care armatorului i se va ordona (*order*) spre care port să fie îndreptată nava; pentru portul de încărcare ordinul trebuie dat

cu câteva zile înaintea termenului operațiunilor de descărcare transportate de navă în cursa precedentă; cât privește portul sau porturile de descărcare, acestea trebuie indicate înaintea semnării conosamentelor în portul de încărcare și se menționează în cuprinsul acestor documente, dar este admisibil ca navlositorul să-și rezerve dreptul de a indica portul de descărcare după plecarea navei din portul de încărcare, adică în timp ce ea se află în cursă (*en route*); *r*) rotația geografică (*geographical rotation*): de regulă s.c.-p. cuprinde mențiunea potrivit căreia atunci când nava urmează să încarce sau să descarce în mai multe porturi ruta trebuie astfel stabilită încât ele să se afle în drumul firesc al navei, spre a se evita reântoarcerea navei într-un port pe lângă care ea a trecut inițial; *s*) atât de aproape cât poate nava (*as near as she can safely get*): o atare stipulație privește acele cazuri în care nava navlosită pentru încărcare într-un anumit port la o anumită dată nu-și poate asuma riscul de a ancora la locul stabilit și ca urmare va încărca cât mai aproape de acel loc; această situație poate surveni ca urmare a unor condiții de navigație neprielnice sau a altor obstacole ivite în momentul apropierii na-

vei de punctul de destinație; *ș*) pescajul maxim (*maxim draft*): cu ocazia navlosirii navei se ține seama și de adâncurile de care dispun porturile în care nava urmează să ancoreze; pentru porturile cu adâncimi mai mici se navloresc nave cu pescaj redus; *t*) utilizarea șlepurilor (*lighterage*): în mod obișnuit s.c.-p. conțin o clauză potrivit căreia toate cheltuielile aferente utilizării șlepurilor la încărcare sau descărcare se suportă de navlositor, expeditor sau primitorul mărfii, și numai rareori (în principal când nava depășește pescajul stabilit) acestea cad în sarcina armatorului; *ț*) așteptarea creșterii apelor: o atare stipulație privește timpul în care nava trebuie să aștepte fluxul (creșterea apelor) pentru a putea intra în port; regula este că atunci când prin contract se indică un port anume, nava trebuie să aștepte până devine disponibil acel port sub aspectul nivelului apelor; *u*) mărimea navlului și plata acestuia: navigația tramp fiind cu precădere nemonopolizată, se stabilesc prin acordul părților contractante; în cazul navlosirilor „cu voiajul“ perceperea navlului se face în raport cu greutatea mărfii sau cu volumul acesteia, armatorul având această opțiune

(pe care el o va exercita în sensul obținerii unui profit pe navă și pe zi cât mai ridicat); în cazul navlosirilor *time charter*, cuantumul chiriei se stabilește de regulă pe tona *dead weight* a navei și pe timp (o lună sau 24 de ore), pe întreaga perioadă pentru care a fost navlosită nava; *y*) condițiile de încărcare și descărcare a navei; *w*) arbitrajul: în mod obișnuit litigiile izvorâte din *charter-party* sunt supuse spre soluționare unei instanțe arbitrale; în unele s.c.-p. se prevede că atunci când armatorul și navlositorul își au sediile în țări diferite, arbitrajul competent este cel din Londra; unele s.c.-p. conțin precizarea că problemele în suspensie referitoare la portul de încărcare sunt date spre soluționare instanței din țara expeditorului, iar problemele legate de portul de descărcare, instanței din țara destinatarului. În cuprinsul s.c.-p. se mai înscriu și alte clase, precum: permanent în stare de plutire (*always afloat*); alimbarea; dana la ordinul navlositorului, expeditorului sau primitorului; stalii; contrastalii; devierea navei (*deviation*); operațiile de brokeraj; clauza de gaj (*lien clause*); clauza de război (*warrisk clause*); clauza de grevă (*strike clause*); clauza de îngheț (*ice clause*).

STAND-BY, expresie ce, în dreptul anglo-american, desemnează acel contract intervenit între o bancă și un client (acesta din urmă fiind de regulă comerciant) prin efectul căruia banca își asumă obligația să pună la dispoziția clientului credite succesive în vederea efectuării de plăți într-o anumită perioadă convenită (cu durata de 3-5 ani), până la atingerea unui nivel prestabilit. Pe baza raportului obligațional astfel stabilit, banca creditoare va efectua, din creditele acordate clientului debitor, plăți în contul acestuia; pentru sumele respective, debitorul plătește creditoarei dobânda pieței din ziua în care aceasta a efectuat plata. Pentru sumele ce eventual ar rămâne neutilizate în scopul arătat, debitorul va plăti băncii care i le-a pus la dispoziție un comision de 0,50% sau 0,75%. Prin efectul modificării Regulilor și uzanțelor privind acreditivul documentare din 1983, scrisoarea de credit *stand-by* a fost recunoscută ca o formă de acreditiv. V. și **acreditiv**.

STATEMENT OF FACTS, expresie preluată din limba engleză și consacrată în terminologia transportului maritim de marfă ce desemnează documentul în

care sunt consemnate cronologic operațiunile efectuate de navă. În cuprinsul acestui document sunt înscrise: data și ora sosirii navei în radă; data și ora intrării acesteia în port și a acostării ei la dană; data obținerii liberei practici; momentul începerii operațiunilor de încărcare/descărcare; numărul de echipe, menționarea magaziiilor și hambarelor folosite; intreruperile din lucru și cauzele care le-au determinat; data și ora finalizării operațiunilor de încărcare sau descărcare etc. Având acest conținut s. f. este considerat a fi un veritabil istoric al operațiunilor navei.

STATUT AL SOCIETĂȚII COMERCIALE, componentă a actului constitutiv al societăților de capitaluri și al societății cu răspundere limitată, care se distinge prin aceea că detaliază clauzele contractuale de societate și instituie totodată regulile de desfășurare a activității societății. Legea nu instituie un set de cerințe privind conținutul s. s.c. lăsând deplină libertate asociațiilor în determinarea lui concretă. În tăcerea legii, practica de constituire a societăților comerciale relevă că s. s.c. repetă în esență într-o formă mai mult sau mai puțin detaliată

clauzele înscrise în contractul de societate. Asociații sunt liberi însă a introduce în cuprinsul s. s.c. orice alte mențiuni pe care le consideră oportune sau chiar necesare pentru a reliefa voința lor reală.

STEM, termen prin care se desemnează documentul ce consemnează acordul definitiv al părților contractului de navlosire asupra condițiilor privind angajarea unei navlosiri sau rezervarea de spații pe o navă. **S.** consemnează obligația armatorului de a efectua transportul respectând clauzele reciproc acceptate; asumându-și această obligație, el nu mai poate oferi nava altcuiva în vederea efectuării altui transport.

STINGEREA OBLIGAȚIILOR IZVORÂTE DIN RAPORTURILE DE COMERȚ INTERNAȚIONAL, efect juridic constând în încetarea raportului juridic printr-unul din mijloacele reglementate de lege sau convenite de părți. În sistemul nostru de drept, s.o. operează numai pentru viitor, lăsând nealterate efectele produse de raportul juridic de obligație până la momentul încetării lui legale. Ca urmare a s.o., raportul juridic încetează complet față de toate

părțile, nu doar față de una dintre ele. În raporturile de comerț internațional, ca și în acelea de drept intern, mijlocul firesc de s.o. este plata care se concretizează în satisfacerea dreptului de creanță al creditorului prin executarea prestației la care era obligat debitorul. Raporturile de obligație pot înceta și prin alte moduri de s.o., care sunt susceptibile de grupare în două clase, și anume "*voluntare* — când stingerea obligațiilor implică o manifestare de voință a părților (de exemplu, darea în plată, remiterea de datorie, novația) — și *legale*, când obligația se stinge în temeiul legii, independent de voința părților (cum sunt compensația, confuzia, imposibilitatea fortuită de executare etc.). Unele moduri de stingere a obligațiilor dau satisfacție intereselor creditorului a cărui creanță o realizează (de exemplu plata, darea în plată, compensația), iar altele sting obligația fără a da satisfacția creditorului (cum sunt remiterea de datorie, imposibilitatea fortuită de executare). Raporturile de obligație cu executare succesivă sunt susceptibile de stingere și prin împlinirea termenului extinctiv, sau prin reziliere. Rezoluția nu constituie un mod de s.o. în adevăratul sens al cuvân-

tului, deoarece ea desființează obligația cu efect retroactiv. Cât privește s. o., comportă unele precizări numai compensația și prescripția extinctivă. a) *Compensația*: face parte din categoria modurilor de stingere convențională a obligațiilor, drept urmare, ea este supusă legii contractului, ca orice convenție a părților. Cât privește compensația judiciară, aceasta, constituind o prerogativă dată judecătorului pentru a remedia lipsa condițiilor de fond cerute spre a deveni operantă compensația, este supusă legii forului. Compensația legală, în ipoteza în care creanțele respective intră sub incidența unor legi diferite, este posibilă dacă aceasta este admisă de ambele legi în prezență: ea are același regim ca și compensația convențională, legea suplinind voiața părților. b) *Prescripția acțiunii în răspundere contractuală*: este supusă și ea legii contractului sau legii obligației respective, care era cunoscută părților în momentul stabilirii raporturilor lor contractuale. Această soluție este în genere admisă în dreptul comparat; ea nu a primit însă consacrare prin dreptul anglo-saxon, potrivit căruia prescripția extinctivă constituie doar o problemă de

procedură, supusă ca atare legii forului, împrejurare susceptibilă să genereze incertitudini și surprize, deoarece face dependentă legea aplicabilă de hazardul competenței judecătorești.

STOPPAGE IN TRANSIT, expresie prin care în terminologia juridică engleză se desemnează măsura pe care vânzătorul este îndreptățit să o ia cu privire la mărfurile aflate în curs de transport către cumpărător, când aceasta din urmă se află într-o situație financiară dificilă, de natură să pună sub semnul incertitudinii plata prețului, măsură concretizată în oprirea mărfurilor respective pe traseu astfel încât să fie împiedicată predarea lor către destinatar. De regulă, vânzătorul recurge la această măsură atunci când cumpărătorul se află în dificultăți financiare grave, care au declanșat sau sunt susceptibile să declanșeze procedura falimentului iar încasarea prețului pentru mărfurile expediate nu este asigurată printr-un credit documentar irevocabil și eventual confirmat.

STRANGEL (în terminologia de bursă), termen utilizat pentru a exprima o combinație de opțiuni realizată prin cumpărare și vân-

zare de call și put cu scadențe identice. Presupune ca prețurile de exercitare la opțiunile call să fie superioare celor de la opțiunile put.

SUBPRODUCȚIE COMUNITARĂ, formă avansată de subproducție practică de întreprinderi cu referire la piese, subansamble etc. pentru realizarea producției acestora pe o bază stabilă și pe termen lung. Este denumită și co-contractare. V. și **subproducție de capacitate**; **superproducție internațională**.

SUBPRODUCȚIE DE CAPACITATE, formă a superproducției internaționale care presupune fabricarea de către subcontractanți a unor produse finite, identice cu cele realizate de ordonator, ce preia cea mai mare parte a acestora și le desface sub marca proprie, permițând totodată subcontractantului în cauză să comercializeze pe o arie geografică limitată și sub aceeași marcă restul producției. Ovarietate a s. c. este producția la comandă. V. și **producție la comandă**; **superproducție de capacitate**.

SUBROGAȚIE, denumire dată operațiunii de substituire a creditorului inițial dintr-un raport

juridic obligațional de către persoana care plătește datoria debitorului său dobândește toate drepturile celui pe care îl plătește, devenind la rândul său creditor al aceluiași debitor. S. poate fi consimțită de debitor, consimțită de creditor, precum și prevăzută de lege. a) *S. consimțită de debitor* se realizează prin acordul de voință intervenit între un debitor și un terț de la care debitorul împrumută spre a putea face plata creditorului, subrogând pe terțul împrumutător în drepturile creditorului său inițial. Pentru ca această s. să fie valabilă, legea cere ca în contractul de împrumut încheiat între debitor și terț să se precizeze expres că împrumutul s-a făcut pentru a plăti creditorului, iar în chitanța eliberată de creditor să se precizeze expres că plata s-a făcut cu banii împrumutați. De asemenea, se cere ca ambele acte să fie făcute în formă autentică, cerință justificată de grija de a-l împiedica pe debitor să modifice în mod fraudulos ordinea de preferință a creditorilor săi. În acest caz ea operează independent de voința creditorului inițial. b) *S. consimțită de creditor* comportă acordul de voință expres intervenit între creditor și cel care plătește datoria debitorului în

chiar momentul efectuării plății (cerință necesară, deoarece dacă acordul ar interveni anterior plății, s-ar realiza o cesiune de creanță, iar dacă acordul ar interveni ulterior plății, nu ar mai putea produce nici un efect, deoarece creanța ar fi deja stinsă prin plată). Prin acordul lor de voință, creditorul accipiens subrogă pe terțul solvens în toate drepturile sale, care, astfel, nu se sting, ci se transmit neschimbate celui devenit creditor prin s. c) S. *prevăzută de lege*, operează deplin drept, în următoarele cazuri care sunt prevăzute expres printr-o dispoziție legală: 1) în folosul celui care, fiind el însuși creditor, plătește altui creditor, ce are preferință; 2) în folosul celui care, dobândind un imobil ipotecat, plătește creditorul ipotecar; 3) în folosul celui care, fiind obligat pentru altul sau alături de altul, are interesul să stingă obligația precum în cazul codebitorului solidar sau indivizibil, al fidejursorului etc.; 4) în folosul moștenitorului care a acceptat succesiunea sub beneficiu de inventar, care plătește din averea sa datorii ale succesiunii. S. operează deplin drept, în virtutea legii și în folosul asiguratorului care, plătind asiguratorului indemnizația de asigurare, se subrogă (în limita despăgu-

birilor plătite) în toate drepturile asiguratului împotriva celor vinovați de producerea daunei, precum și în alte cazuri anume prevăzute de lege. Prin efectul s., indiferent de forma în care s-ar prezenta, subrogatul (solvens) ia locul creditorului pe care l-a plătit și poate exercita toate drepturile și acțiunile acestuia împotriva debitorului, bucurându-se și de toate garanțiile care însoțeau creanța respectivă. El dobândește de asemenea, și o acțiune proprie contra debitorului, izvorâtă, după caz, din mandat sau din gestiunea de afaceri, prin care poate obține nu numai ceea ce a plătit creditorului inițial, dar și eventualele cheltuieli sau daune suportate cu această ocazie.

SUBSIDIARIES, termen prin care în Anglia și în S.U.A. sunt numite societățile comerciale grupate într-o *holding company* și a căror activitate economică este direcționată și controlată, în cadrul grupării respective, de către societatea numită *holding*. Aceasta din urmă este acționara s. și controlează compunerea comitetului său de directori. Au caracter de s. și societățile comerciale al căror capital social este deținut în proporție de mai mult de jumătate de către societatea de tip *holding*.

SUCURSALĂ (*a societății comerciale*), structură de întreprindere comercială creată de o societate comercială în țara care i-a dat naționalitatea sau într-o altă țară ca modalitate de extindere a întreprinderii fondatoare fiind menită să contribuie la realizarea obiectului ei de activitate. Se înființează din inițiativa și cu fondurile societății primare care îi afectează capitalul necesar și o organizează, fie în aceeași țară, fie în străinătate, spre a desfășura o activitate economică proprie. **S.** este structura de întreprindere comercială menită să producă sau să distribuie mărfuri, să presteze servicii ori să execute lucrări pentru cliențelă, în cadrul obiectului ei specific de activitate. De asemenea, **s.** poate îndeplini și finalitatea de realizare a investiției de capital extern, dacă este constituită de o societate comercială sau de un comerciant individual din străinătate. **S.** nu are personalitate juridică proprie, deci nu este o persoană juridică de sine stătătoare. Sub acest aspect ea face parte din structura organică a societății primare fondatoare, singura care deține calitatea de subiect de drept. Este motivul pentru care **s.** se analizează ca un dezmembrământ, ca o modalitate de descentralizare a activi-

tății societății mame care o patronează. Fiind lipsită de personalitate juridică, **s.** își poate realiza finalitățile statutare numai dacă are asigurat un sediu propriu (care în raport cu sediul principal al societății constituente este un sediu secundar) de natură să confere certitudine și stabilitate instalării sale materiale, precum și autonomie gestionară concedată de societatea-mamă în raporturile bilaterale dintre ele. Deci, în esență **s.** se caracterizează printr-o dublă subordonare față de societatea primară care a înființat-o: pe de-o parte dependența de ordin economic o face subordonată economic, iar pe de altă parte, dependența de ordin juridic o face subordonată și în plan juridic. Însuși actul de înființare al **s.** constă într-un mandat cu caracter complex, pe care i-l încredințează societatea mamă, definindu-i modul de organizare, dotarea materială, condițiile de funcționare, inclusiv sfera de activitate. De aici decurg următoarele consecințe în plan practic: a) **s.** nu are firmă distinctă și nici patrimoniu propriu, diferit de cel al societății constituente; b) **s.** încheie contracte cu terțele persoane fie în numele societății primare (dacă acționează ca reprezentantă),

fic în nume propriu, dar pe socoteala societății primare (dacă există funcții de comisionar); prin consecință ea nu poate avea nici creditori, nici debitori proprii; c) atunci când prin s. se realizează o investiție externă (este ipoteza s. creată în străinătate) ambele entități, adică societatea primară și s. au aceeași naționalitate, adică naționalitatea societății mame. În cazul s. constituită în străinătate, aceasta este supusă legii societății primare, dar este totodată supusă și legilor țării străine în care ea funcționează, dar numai în ceea ce privește înființarea lor. Cu toate acestea, succursalele pot fi acționate în justiție în țările unde funcționează în legătură cu operațiile făcute în acele țări. În anumite condiții ele pot fi declarate în faliment în țările respective, dar numai în ce privește bunurile pe care le posedă acolo.

SUPERPRODUCȚIE DE SPECIALITATE, formă a superproducției internaționale care presupune realizarea de către subproducători, după o prealabilă specializare, a unor piese, subansamble, ce urmează a fi integrate în produsul finit la ordonator. În relațiile dintre ordonatori și subproducători

apare și se extinde o diviziune tehnică a muncii, firmele respective devenind complementare sub aspect economic. Temeiul acestei complementarități îl formează cooperarea complementară între factorii productivi implicați. Subcontractanții au autonomie sporită în realizarea producției lor, ceea ce reduce în mod corespunzător dependența față de fluctuația cererii ordonatorilor. V. și **superproducție internațională**.

SUPERPRODUCȚIE INTERNAȚIONALĂ, denumire dată complexului de activități productive și de comercializare realizate în cooperare de către firme din țări diferite în baza unor relații contractuale care se stabilesc între o firmă principală (ordonator) și unul sau mai mulți subcontractanți, în virtutea cărora aceștia din urmă pun în fabricație pe baza documentației, date de ordonator, un produs finit sau piese, subansamble care urmează a fi asamblate în întreprinderea ordonatoare, care va asigura și comercializarea (integrală sau parțială) a produsului finit, sub marca sa. Factorii care configurează natura specifică a s.i. sunt: a) *Strânsa intercondiționare* dintre obligațiile părților. Ordonatorului îi revin următoarele

obligații: să pună la dispoziția partenerilor lui documentația tehnică, know-how, echipamente, materii prime, materialele necesare fabricării produsului subcontractant; să întocmească un caiet de sarcini însoțit eventual de un prototip prin care se stabilesc specificațiile tehnice, normele de lucru, termenele de livrare etc. Obligațiile ce revin subcontractantului sunt: să realizeze produsul finit care va fi preluat total sau parțial de ordonator; să fabrice piese, subansamble ce urmează a fi preluate integral de ordonator și incluse în produsul finit; să execute anumite lucrări parțiale; să preia unele semifabricate de la ordonator. b) *Natura asimetrică a relațiilor* dintre ordonator și subcontractanți. De regulă inițierea producției realizate în cooperare se face de către ordonator, care este o mare întreprindere deținătoare a tehnologiei de fabricație și având o bună reputație pe piață. Subproducătorul se află în dependență față de ordonator deoarece prin acesta din urmă îi furnizează documentația tehnică și îi impune strategia de producție. c) *Caracterul* dinamic evolutiv al s.i. Acest caracter decurge din dezvoltarea unor forme speciale de comerț

internațional (vânzare de manoperă), din cerința creșterii rentabilității economice prin specializare, din realizarea unor tranzacții complexe în domeniul producției materiale. Raporturile dintre ordonator și subcontractanți au caracter extraconcurențial ceea ce deosebește s.i. de vânzarea comercială internațională. Într-adevăr subcontractanții realizează produse cu o destinație specifică strict determinate tehnic și calitativ pentru nevoile ordonatorului. S.i. se poate înfățișa sub două forme principale și anume: *subproducția de capacitate* (cu varianta ei evoluată denumită *subproducție comunitară*) și *superproducția de specialitate*. V. și fiecare din acestea.

SUPRAARBITRU, arbitru care prezidează completul de arbitraj în litigiile de comerț exterior. Participă la toate ședințele împreună cu ceilalți doi arbitri membri ai completului de arbitraj, pronunțându-se alături de aceștia în orice chestiuni de fapt ori de drept, inclusiv asupra hotărârii finale prin care se rezolvă litigiul. Acest sistem, consacrat de legislația noastră, diferă de cel practicat în alte țări, potrivit căruia s. intervine numai în caz de divergență între arbitri, exer-

citând rolul de a decide singur sau de a se alătura părerii unuia dintre ei, spre a forma majoritatea.

SUPRATAXĂ DE IMPORT, taxă vamală având caracter suplimentar, instituită în condiții excepționale pentru anumite grupe de produse, pentru o perioadă relativ scurtă de timp. **S. i.** se percepe în condiții de dezechilibru al balanței de plăți, pentru mărfurile care nu sunt supuse restricțiilor cantitative și care nu fac obiectul concesiilor comerciale reciproce cu alte state.

SURPLUS, v. **excedent al balanței comerciale**.

SWING, termen prin care se desemnează linia de credit deschisă între două țări semnatare ale unui acord de cliring, linie ce servește la efectuarea plăților către furnizori atunci când încasările de la cumpărători devin insuficiente, ca urmare a decalajului valoric sau în timp între prestațiile reciproce ale celor două părți, întrucât prin specificul lor operațiile de cliring sunt echilibrate, în mod normal, la încheierea perioadei de cliring creditul *swing* ar trebui să fie li-

chidat, dar în practică există cazuri când acest credit se permanentizează, transformându-se într-un credit obișnuit.

SWITCH, variantă de bază a operațiilor de contrapartidă/compenzație, care presupune participarea a mai mult de doi parteneri (având sisteme economice și financiare distincte) și care, de regulă, se fundează pe existența unui acord de plăți și pe funcționarea unui cont de cliring ce determină echilibrul schimburilor reciproce. A apărut și s-a dezvoltat în împrejurările existenței în cadrul pieței mondiale a mai multor regimuri comerciale, specifice diferitelor țări și grupe de țări. Tranzacțiile de *switch* sunt specifice comerțului internațional în contrapartidă/compenzație, intervenția lor producându-se, de regulă, după încetarea livrărilor de produse de contrapartidă sau de compensație. Firma ce primește ca plată pentru exporturile sale produse de contrapartidă pe care le va putea valorifica ea însăși, va proceda la vânzarea produselor preluate unei firme specializate în tranzacții de *switch* (dintr-o țară cu economie de piață). Prin efectul unei tranzacții de *switch*,

firma specializată în operații de acest gen dobândește mărfurile cu importantă reducere de preț; ea poate găsi cumpărător pentru acele produse într-o țară a cărei monedă nu este convertibilă sau într-o țară unde, aplicându-se restricții valutare, transferul de valută în străinătate este controlat. În ambele situații, dacă cumpărătorul potențial nu poate plăti mărfurile respective cu valută convertibilă, vânzătorului i se oferă varianta plății prin produse realizate în țara cumpărătorului; în cazul în care produsele primite cu titlu de plată nu sunt nici ele comercializabile pe valută într-o țară cu excedente de plăți în mijloace exprimate în valută convertibilă, firma specializată în operații de *switch* va trebui să repete de mai multe ori ori tranzacțiile, până ce mărfurile primite în schimb vor putea fi comercializate pe valută convertibilă. Cu prilejul fiecărei tranzacții (adică a fiecărei faze a operației) firma specializată oferă în mod uzual cumpărătorului o parte din diferența favorabilă obținută de la vânzătorul produselor în contrapartidă; diferența dintre plata finală în valută convertibilă și prețul de achiziție al mărfurilor origi-

nale reprezintă marja de profit a firmei specializate în operații de *switch*. Într-o exprimare mai sintetică, *switch*-ul se analizează ca o operație comercială cel puțin triunghiulară, prin care creanța în devize sau în produse pe care o are o țară oarecare asupra altei țări se transferă către una sau mai multe țări terțe. Tranzacția de *switch* constituie o modalitate deosebită de plată, și nu o modalitate sau o condiție de vânzare; ea are înainte de toate un caracter financiar. În practica de comerț internațional (de contrapartidă/compensație) se disting două variante de *switch*, și anume: *switch de export* și *switch de import*. Cel dintâi se caracterizează prin aceea că exportatorul este plătit de clientul său printr-un cont de cliring într-o țară terță, iar firma specializată în operații de *switch* cumpără această monedă de cliring. Cel de-al doilea (adică *switch*-ul de import) se distinge prin faptul că importatorul, dorind să-și procure marfa cât mai convenabil, plătește unei țări terțe în monedă de cliring pusă la dispoziția sa de către firma specializată în operații de *switch*. Există trei specii de tranzacții de *switch*: a) Tranzacții de *switch* prin efectul

căroră unele țări terțe pot obține licența de import în unele țări în curs de dezvoltare pentru produsele lor de export; de pildă, o anumită țară în curs de dezvoltare a exportat mărfuri într-o anumită țară, în condițiile acordului bilateral existent între cele două țări, dar țara importatoare nu a furnizat, la rândul său, mărfurile sale către țara exportatoare; o firmă specializată în operații de *switch* obține acces la debitorul țării importatoare exprimat în monedă de cliring, putând utiliza fondurile respective pentru înființarea exporturilor unei țări terțe către țara în curs de dezvoltare; b) Tranzacții de *switch* presupunând revânzarea de către o parte a unui acord al produselor obținute de la partenerul cu care are relații bilaterale bazate pe cliring. Nu întotdeauna asemenea revânzări sunt legale, deoarece acordurile bilaterale pot interzice reexportul produselor de contrapartidă; în practica de comerț internațional asemenea operații de *switch* se realizează totuși cu acordul tacit al părților. c) Tranzacții de *switch* pur financiar-valutar având drept scop convertirea sumelor exprimate în uni-

tăți de cliring în sume în valută convertibilă, contra unei diferențe, fără a avea loc o mișcare corespunzătoare de mărfuri. Prin specificul lor, tranzacțiile de *switch* se desfășoară întotdeauna în dublu sens; privesc sub acest aspect, ele cunosc două variante de bază și anume „varianta *aller* (sau alimentarea contului de cliring) și varianta *retour* (sau vânzarea de disponibilități de cliring). Alături de aceste variante, în practica de comerț internațional se recurge uneori și la operații implicând combinarea lor, așa-numitele operații *aller-retour*, prin realizarea căroră partenerii urmăresc deopotrivă asigurarea funcționării normale a acordurilor de cliring, ca și obținerea de beneficii în valută, fără a angaja produse ce încorporează substanță națională (operații întreprinse special pentru aport valutar). De asemenea, în practică s-au conturat și se utilizează și operații de *switch* având caracter pur financiar, care, în funcție de numărul participanților la realizarea lor, pot fi: operații de *switch*, simple, normale, primare, ce se derulează cu participarea unor parteneri din trei țări, dintre care două sunt semnatare ale unui acord de cliring, iar cea de-a tre-

ia este țara pe piața căreia se negociază mărfurile ce formează obiectul operațiunii, contra mijloace de plată în valută convertibilă; operații de *switch* în

lanț, sau multiple, ce implică participarea a mai mult de trei țări, două dintre ele fiind în acest caz semnatare ale unui acord de clearing.

S

ȘARPE VALUTAR, denumire metaforică dată sistemului de cursuri de schimb al țărilor membre ale C.C.E., care a fost funcțional în perioada 1971-1979. Denumirea oficială dată ș.v. la înființarea sistemului respectiv era „Sistemul European al Limitelor Înguste ale Cursurilor de Schimb“. Această denumire a fost stabilită prin rezoluția Consiliului C.E.E. din martie 1971 care preconiza realizarea pe plan regional a unei discipline stricte în relațiile valorice dintre monedele respective. Începând cu anul 1973 au fost generalizate cursurile de schimb flotante, iar țările participante la s.v., adică țările membre ale C.E.E. cu excepția Marii Britanii s-au angajat să mențină cursurile reciproce dintre monedele lor în marje de fluctuare de 2,25% față de țări terțe și totodată să permită flotarea concertată, adică să lase monedele lor naționale să flo-

teze în comun. Agravarea recesiunii economice mondiale a făcut ca zona de stabilitate relativă a cursurilor de schimb (adică arealul de aplicare a s.v.) să fie supusă unei pluralități de valuri speculative. Împrejurarea a avut ca și consecință retragerea unor monede naționale din cadrul sistemului (ca de pildă francul francez care a fost retras în două rânduri iar ulterior a fost reintrodus) precum și devvalorizarea și revalorizarea unor monede făcând parte din sistem. Ș.v. a funcționat până în martie 1979 când a fost transformat în sistemul monetar european.

ȘEDINȚĂ DE BURSĂ, modalitate organizatorică de desfășurare a activității bursei. O s. b. se desfășoară într-un interval de timp zilnic a cărui durată și distribuție săptămânală sunt stabilite prin regulamentul bursei. În cadrul s. b. se efectuează tranzacțiile cu titluri financiare.

T

TALLYMAN, termen ce desemnează, în transportul maritim de mărfuri, persoana care acționează din însărcinarea armatorului sau navlositorului, respectiv a expeditorului sau deținătorului, exercitând următoarele atribuții: controlul asupra conformității dintre cantitatea care se indică în consoament și cea efectiv încărcată, respectiv descărcată de pe vas; examinarea marcării mărfii, a ambalajului și urmărirea modului de manipulare a încărcăturii etc. Constatările făcute de t. sunt consemnate de acesta în rapoarte (tallysheet).

TALLYSHEET, termen ce în limba engleză desemnează rapoartele întocmite de către tallyman și care conțin constatările acestuia făcute în exercitarea atribuțiilor lui de serviciu. V. și **tallyman**.

TANTIEMĂ, termen prin care se desemnează forma de retribuire

a conducerii unei societăți comerciale (mai exact a persoanelor cu funcții de conducere în cadrul societății, precum: membrii consiliului de administrație, directorii, administratorii etc.) presupunând alocarea de către adunarea generală a unei cote din venitul net. Tantiema este susceptibilă de plată în două moduri, și anume: a) prin achitarea unei sume, reprezentând o cotă procentuală din venitul net al societății conducerii colective a acesteia din urmă (adică consiliului de administrație sau de supraveghere, directoratului); b) prin plata unor tantieme de prezență celor care participă la ședințele periodice ale consiliului de conducere.

TARIF DE LINIE, sintagmă ce desemnează navlul perceput pentru mărfurile transportate cu navele de linie într-o anumită perioadă în condițiile stabilite în

cadrul unui cartel maritim așa cum acestea au fost hotărâte în cadrul unor conferințe care urmăresc ca scop uniformizarea condițiilor concrete de primire, încărcare, transport, predare și depozitare a mărfurilor în porturile de încărcare și descărcare. Fixarea **t. l.** se face și cu participarea asociațiilor de exportatori și importatori.

TARIF DE TRANSPORT, denumire generică dată setului de norme ce conțin reglementarea taxelor și condițiilor de transport și care este dat publicității, fiind, de regulă, confirmat sau chiar întocmit de către un factor public, asociație a căraușilor sau organizație internațională de transporturi. **T. t.** în esența sa este o veritabilă ofertă făcută de cărauș, ofertă ce conține prețuri relativ rigide comparativ cu prețurile contractuale. Importanța **t. t.** diferă în funcție de felul transportului. Astfel, în transportul feroviar există numai prețuri tarifare, iar în celelalte ramuri de transport **t. t.** vizează numai legăturile regulate (de linie). Prețul transportului se convine prin negociere directă în cazul încheierii cu Charter Party. La navigația de linie (în transportul maritim)

sunt practicate **t. t.** care sunt stabilite în cadrul conferințelor maritime. Asociația Internațională pentru Transport Aerian stabilește pentru companiile membre **t. t.** aerian.

TARIF FEROVIAȚ, set de dispoziții legale cuprinzând norme de încadrare și decontare a taxelor pe care căraușul feroviar este îndreptățit să le încaseze în virtutea contractului de transport perfectat pentru transportul mărfurilor sau al călătorilor pe calea ferată. Ca structură **t.f.** (oricare ar fi el) conține părți distincte referitoare la: dispoziții generale și norme pentru efectuarea transporturilor; nomenclatura și clasificarea mărfurilor; tabele kilometrice de destinație; baremuri tarifare pentru calculul taxelor. Din punct de vedere al sferei de aplicabilitate **t.f.** pot fi: *locale, de tranzit, comune, speciale și excepționale*. V. și fiecare din acestea.

TARIF FEROVIAȚ COMUN, varietate de tarif feroviar ce se caracterizează prin faptul că este în așa fel conceput și structurat încât să permită facilitarea modului de calcul între administrațiile de cale ferată participante. V. și **tarif feroviar**.

TARIF FEROVIIAR DE TRANZIT, varietate de tarif feroviiar de specificul căruia este faptul că se exprimă printr-o valută convertibilă, care poate fi și moneda națională. V. și **tarif feroviiar**.

TARIF FEROVIIAR LOCAL, varietate de tarif feroviiar care se distinge prin aceea că este susceptibil de aplicare numai transporturilor interne pe calea ferată. V. și **tarif feroviiar**.

TARIF FEROVIIAR SPECIAL ȘI EXCEPȚIONAL, varietate de tarif feroviiar de specificul căruia este favorizarea transportului unor produse, a legăturilor cu zonele industriale sau portuare, precum și utilizarea anumitor parcursuri de tranzit, prin aplicarea unui nivel mai redus pe anumite rute. V. și **tarif feroviiar**.

TARIF MARITIM, set de norme incidente în transportul maritim cu nave de linie și prin care se reglementează nomenclatura și clasificarea mărfurilor conform anumitor principii (de regulă se utilizează ca și criterii ordinea alfabetică și gradul de prelucrare), prețurile aferente transportului acestora între anumite porturi de expediere și de destinație precum și condițiile de aplicare a tarifului respectiv.

TARIF VAMAL, sintagma prin care se desemnează tabelul, catalogul cuprinzând, potrivit unei anumite clasificări, nomenclatorul produselor în privința cărora un anume stat a stabilit nivelul taxelor vamale. Se cunosc mai multe sisteme tarifare; deși acestea se deosebesc între ele, au totuși o trăsătură comună: faptul că toate sistemele tarifare naționale prevăd fie un nivel al taxei pentru fiecare produs, aplicabil tuturor țărilor, fie două sau mai multe niveluri, ce primesc aplicare în privința diferitelor țări. Tarifele vamale se elaborează pe baza mai multor criterii, în armonie cu care se disting: tarife alfabetice; tarife după originea mărfii; tarife după gradul de prelucrare a mărfurilor etc. În temeiul unui acord semnat la Bruxelles în anul 1951, statele-părți s-au angajat să unifice tarifele lor vamale din punctul de vedere al clasificării mărfurilor, folosindu-se într-un atare scop criteriul ce are în vedere gradul de prelucrare a acestora (adică a mărfurilor); nomenclatorul stabilit în temeiul acordului menționat (N.T.B.) este utilizat de 113 țări, excepție făcând S.U.A. și Canada. El constituie baza ne-

gocierilor bilaterale și multilaterale, indiferent dacă acestea se desfășoară în cadrul G.A.T.T. sau a U.N.C.T.A.D. Tarifele vamale sunt supuse unui proces de detaliere din ce în ce mai mare, prin efectul protecționismului vamal, ajungându-se la situația ca unele dintre ele să cuprindă câteva mii de poziții tarifare, fapt ce permite promovarea de măsuri discriminatorii în relațiile de comerț internațional. În practica de comerț internațional se utilizează atât tarife vamale simple, cu o singură coloană (folosite de un număr restrâns de țări, precum: Mexic, Bolivia, Panama etc.), cât și tarife vamale compuse, cu mai multe coloane, care prevăd taxe diferențiate pe măsuri și pe țări (asemenea tarife fiind folosite de marea majoritate a țărilor de pe glob). Prin utilizarea tarifelor vamale se urmăresc, în principal, ca obiective, orientarea proceselor economice externe și reglementarea schimburilor comerciale cu străinătatea. În ultima vreme, tarifele vamale au primit în țările în curs de dezvoltare rolul de instrument al dezvoltării economice, ele asigurând protejarea industriilor naționale și stimularea implicării acelor țări în diviziunea internațională a muncii.

TAXĂ ANTIDUMPING, varietate de taxă vamală care este percepută suplimentar peste taxele vamale de import obișnuite, în vederea neutralizării efectelor nocive ale dumpingului. Autoritățile competente din țara sau din teritoriul vamal unde se face importul au în atribuțiile lor și prerogativa de a decide instituirea t.a. și de a stabili cuantumul ei (care poate fi egal cu întreaga mărime sau numai cu o parte a marjei de dumping). T.a. primește aplicare și în cazul dumpingului valutar. V. și **dumping**; **dumping valutar**.

TAXĂ ASUPRA CONSUMULUI, impozit aplicabil numai în cazul vânzării cu ridicata a mărfurilor. Aplicarea t. c. cu privire la mărfurile importate se face luându-se ca bază de calcul prețul C.I.F. la care se adaugă cheltuielile de transport până la destinația din teritoriul vamal. În unele țări aceste cheltuieli sunt luate în calcul numai franco-frontieră. De asemenea, în unele țări t. c. are nivel uniform pentru majoritatea produselor, iar în alte țări acest nivel este diferențiat pe diferite grupe de produse.

TAXĂ ASUPRA VALORII ADĂUGATE (T.V.A.), impozit general

de consum perceput numai asupra valorii nou adăugate, iar nu cu referire la valoarea integrală a mărfii la fiecare stadiu al procesului de reproducție, atât în producție cât și în sfera circulației. În cazul mărfurilor de import stabilirea T.V.A. se face luându-se ca bază de calcul prețul C.I.F. la care se adaugă taxa vamală, taxele de prevalare precum și alte taxe care se percep asupra importului, ceea ce de regulă determină o creștere a valorii în vamă și creează implicit un regim discriminator, mai nefavorabil comparativ cu cel ce se aplică la mărfurile indigene. T.V.A. a fost imaginată și aplicată pentru întâia oară în Franța, iar ulterior a fost preluată și generalizată în aplicarea sa în toate statele europene.

TAXĂ COMPENSATORIE, denumire dată taxei vamale aplicată asupra importurilor provenind din țările care subvenționează exporturile la anumite produse sau acordă prime de export. Finalitatea t.c. este de a neutraliza orice primă sau subvenție acordată (direct sau indirect) pentru fabricarea, producerea sau exportul unui produs. Nivelul t.c. este corespunzător nivelului primei de export sau al subvenției acordate exportatorului,

neputând fi mai mare decât oricare dintre acestea.

TAXĂ DE AMARARE, sumă de bani pe care armatorul este obligat să o plătească administrației portuare pentru fixare prin legare sau așezare în locașuri special amenajate, a obiectelor aflate pe o navă, pentru ca ele să fie în siguranță chiar pe o mare agitată, când navei i se imprimă mișcări de ruluu cât și mișcări de tangaj.

TAXĂ DE ANDOSARE, sumă de bani calculată procentual ce se percepe cu titlu de comision cu ocazia transferării dreptului de proprietate asupra cambiei de la un beneficiar la altul.

TAXĂ DE ARBITRAJ, sumă de bani percepută de organul arbitral pentru organizarea unui arbitraj. T. a. se avansează de către reclamant și se calculează procentual în funcție de valoarea obiectului cererii de arbitrare. T. a. remunerează serviciile privind constituirea tribunalului arbitral, acordarea asistenței de specialitate solicitate de arbitri, organizarea secretariatului arbitrajului etc. Efectuarea vărsământului privitor la t. a. este obligatorie pentru investirea instanței arbitrale.

Scențița arbitrală, care este definitivă, trebuie să conțină o dispoziție referitoare la modul de distribuire între părți a cheltuielilor de arbitrare.

TAXĂ DE CANAL, sumă de bani pe care armatorul este obligat să o plătească administrației canalului (maritim sau fluvial) pentru dobândirea dreptului de acces pe canal în vederea tranzitării lui cu marfa încărcată pe navă și pentru serviciile conexe aferente traversării canalului (precum: pilotaj, utilizarea plaselor de navigație, a instalațiilor de radio emisie pentru dirijarea navei etc.) **T. c.** pentru navele angajate în „time charter“ este plătită de către navlositor. Nivelul **t. c.** diferă de la navă la navă, cuantumul ei fiind stabilit în funcție de tipul navei, de tonajul ei (de regulă tonajul registru). În cazul canalelor Suez și Panama autoritățile acestora aplică reguli proprii cu privire la stabilirea tonajului ce se ia în considerare pentru calcularea **t. c.** În cazul canalelor Dunăre-Marea Neagră și Poarta Albă-Midia Năvodari, se folosește ca bază de calcul a **t. c.** tonajul navelor atestat prin certificatele lor de tonaj.

TAXĂ DE CHEIAJ, sumă pe care trebuie să o plătească armatorul

administrației portuare pentru staționarea navei la chei și utilizarea instalațiilor portuare. Pentru navele angajate în „time charter“ plata **t. c.** rămâne în sarcina navlositorului.

TAXĂ DE EXPORT, varietate de taxă vamală pe care statul o percepe asupra exportului mărfurilor indigene. Este aplicată unui număr limitat de mărfuri și pe o perioadă de timp limitată. **T. e.** urmărește ca finalitate obținerea unor venituri suplimentare la bugetul statului (în cazul în care acesta deține monopolul) sau creșterea ponderii pe piața mondială în exportul produsului respectiv. În ultima ipoteză, dacă statul respectiv deține o cotă ridicată în aprovizionarea pieței mondiale cu produsul în cauză **t. e.** generează un efect de creștere a prețului acestuia pe piața mondială. Perceperea **t. e.** poate avea ca finalitate și limitarea exportului unor produse de bază pentru ca acestea să fie supuse prelucrării pe plan intern. **V. și taxă vamală.**

TAXĂ DE ÎNCĂRCARE-DESCĂRCARE, denumire generică dată cheltuielilor aferente operațiunilor de încărcare și de descărcare a navei. Modul de calculare a unor astfel de cheltuieli

este determinat prin următoarele clauze contractuale: a) clauza FIO (free in and out) potrivit căreia t. î.d. sunt suportate de navlositor, nefiind incluse în navlu; b) clauza FIOS conform căreia sunt în sarcina navlositorului și cheltuielile de stivuire în hambarul navei; c) clauza Along side ship, care cere ca marfa să fie adusă de navlositor în raza de acțiune a macaralelor navei; d) clauza sotto palanco sau ship's tackel, în armonie cu care navlositorul este obligat să aducă marfa de-a lungul navei, sub dispozitivul de încărcare; e) clauza At ship's rail, care impune navlositorului obligația să aducă marfa la copastia navei, iar la descărcare armatorul trebuie să o predea destinatarului în același loc, suportând o parte din cheltuielile de încărcare-descărcare. În cazul în care unele din clauzele menționate nu sunt stipulate în contract, absența lor va fi complinită prin aplicarea uzanțelor portuare. O astfel de soluție poate să-l defavorizeze pe navlositor. Clauzele FIO și FIOS sunt cel mai frecvent utilizate.

TAXĂ DE ÎNREGISTRARE (în domeniul maritim), sumă plătită de armator pentru înmatricularea navei sub pavilionul unei a-

numite țări. În cazul în care nava se înregistrează sub pavilionul altei țări decât țara de origine, acea navă își desfășoară activitatea economică sub pavilion de liberă înregistrare. Liberia, Costa Rica, Honduras, Panama și alte țări oferă pavilion de liberă înregistrare.

TAXĂ DE LICENȚĂ, sumă cerută de procedura acordării automate a licențelor de import, și care trebuie plătită de către beneficiarul unei asemenea licențe. Ca natură juridică, t. l. reprezintă o cauțiune fără efecte restrictive asupra importurilor.

TAXĂ DE NAVĂ, V. taxă de tonaj.

TAXĂ DE PILOTAJ, sumă a cărei plată incumbă armatorului și care trebuie achitată unor administrații portuare pentru conducerea navei în bazinul portului, pe canalele de acces spre port, în tranzitarea canalelor internaționale de navigație de către piloții specializați aflați în subordinea acestor administrații. Pilotarea navelor de către astfel de piloți se face în scopul evitării accidentelor posibile datorită cunoașterii imperfecte a respectivei zone de navigație de către personalul navigant aflat la bord. Pilotajul este obli-

gatoriu în următoarele situații: la intrarea și la ieșirea navei din port, la executarea manevrelor în vederea acostării navei la dană, la schimbarea danci etc. Nivelul **t. p.** se stabilește în funcție de tonajul navei supuse pilotării și de distanța sau timpul de pilotaj. Acolo unde regulamentul portuar cere ca obligatorie pilotarea **t. p.** se percepe indiferent dacă pilotarea, a fost solicitată sau nu, și indiferent dacă nava a beneficiat sau nu de acest serviciu.

TAXĂ DE RESCONT, denumire dată ratei dobânzii percepută de banca centrală la scontarea cambiiilor. Se analizează ca instrument principal al politicii monetare și de credit în condițiile economiei de piață. Servește ca indicator economic pentru rata dobânzii pe termen scurt. Stabilirea **t. r.** este de competența autorităților monetare din fiecare țară și are loc în funcție de obiectivele politicii de credit. Astfel, în perioadele de recesiune economică, **t. r.** este diminuată pentru ca pe această cale să fie declanșat un proces de ansamblu de micșorare a dobânzilor bancare și totodată pentru a se stimula investițiile și creșterea economică în general. În condițiile de „supraincălzire“

economică și de accelerare a inflației se procedează la majorarea **t. r.**, ceea ce produce ca efect scumpirea creditului și implicit temperarea activității economice. **V.** și **rescont**.

TAXĂ DE SCONT, V. scont.

TAXĂ DE TIMBRU, 1. Sumă pe care statul o percepe în legătură cu desfășurarea activității jurisdicționale și notariale. Trebuie achitată anticipat de către persoana fizică sau persoana juridică care promovează o acțiune în justiție sau care solicită prestarea unor servicii notariale. **T. t.** este percepută ca mijloc de recuperare, cel puțin parțială, a cheltuielilor suportate de stat în legătură cu activitatea de justiție. În cazul serviciilor notariale, **t. t.** apare ca un impozit special perceput de la cei care solicită și beneficiază de asemenea servicii. **2.** Specie de impozit perceput de stat pentru diverse hârtii de valoare și documente care atestă sau certifică săvârșirea anumitor fapte licite, voluntare sau obligatorii, prevăzut de sistemul de drept național.

TAXĂ DE TONAJ, taxă percepută de administrația portuară cu privire la navele ce fac escală în

portul respectiv în vederea încărcării sau descărcării de marfă, sau a imbarcării sau debarcării de pasageri, ori a primirii sau predării de corespondență poștală sau de colete poștale. **T. t.** se percepe și asupra navelor ce tranzitează un canal navigabil. Mărimea **t. t.** este diferită în diferite porturi și se stabilește în funcție de tonajul registru al fiecărei nave.

TAXĂ DE TRANSPORT, taxă pe care o percepe cărașul pentru transportul mărfurilor, pasagerilor sau al efectelor poștale. În transporturile feroviar, rutier sau aerian, reglementarea **t. t.** se face prin tariful de transport, iar aplicarea sa se face diferențiat în raport cu natura mărfii, baremul tarifar al acesteia, felul expediției (respectiv vagoane, coletărie sau mesagerie), greutatea mărfii, distanță și regimul de viteză. În cazul transportului maritim și fluvial, **t. t.** în transporturile cu nave de curs neregulat se prezintă sub forma navlului sau a chiricii, sau sunt reglementate prin tariful de conferință.

TAXĂ DE TRANZIT, sumă percepută pentru tranzitul mărfurilor și al mijloacelor străine de transport prin porturi, căi feroviare,

șosele, aeroporturi. **T. t.** îmbracă forme diverse precum: taxă de navigație și pilotaj; taxă de canal; taxă de șosele; taxă de aeroport; taxă de transport pe teritoriul unei țări; taxă de depozitare temporară, taxă de încărcare-descărcare etc. Ea reprezintă în esență o varietate de impozit perceput asupra mărfii sau a mijlocului de transport utilizat pentru tranzitarea mărfii.

TAXĂ ÎN CASCADĂ, varietate a impozitului de consum, care se percepe în fiecare stadiu al procesului de reproducție. Se calculează asupra valorii brute a produsului ori de câte ori acesta constituie obiectul unei tranzacții. **T. c.** se aplică o singură dată sau în mai multe trepte asupra întregii valori a produsului, valoare ce include și taxele percepute în fazele anterioare, având caracter cumulativ. Mărfurile de import supuse **t. c.** sunt evaluate luându-se în considerare prețul C.I.F., la care se adaugă taxa vamală și alte taxe.

TAXA OCULTĂ, denumire dată taxei de consum, având valoare mică, aplicată asupra bunurilor de echipament, pentru materii prime, combustibili și energie electrică, materiale auxiliare sau

servicii care contribuie indirect fie la fabricarea fie la transportul mărfurilor. T.o. se distinge de taxele indirecte percepute asupra unui produs finit similar utilizându-se ca și criteriu în acest scop încorporarea fizică, care include materiile prime și componentele încorporate în realitate în produsul final. Sunt de asemenea considerate t.o. impozitele indirecte de vânzare, de timbru și alte impozite indirecte înrudite cu acestea aplicate asupra mașinilor, combustibililor și energiei electrice, precum și orice alte impozite care nu sunt încorporate fizic în produsul exportat.

TAXA OFICIALĂ A SCONTULUI, dobândă percepută de banca centrală a unei țări în legătură cu operațiile de scontare (în realitate de rescontare) a portofoliului de cambii sau alte efecte de comerț pe care îl prezintă băncile comerciale pentru obținerea anticipată a sumelor ce urmează să fie încasate de la debitorii la împlinirea scadențelor. T.o.s. poate fi considerată dobândă minimă pentru operațiile de scont pe piața respectivă; ea servește drept criteriu la stabilirea nivelului general al dobânzilor pentru creditele pe termen scurt, care, de fapt, sunt plasa-

mente de capitaluri temporar disponibile. T.o.s. nu este mereu aceeași, ci variază în timp, fiind înrăuită de acțiunea mai multor factori, cum ar fi: a) *conjunctura economică internă*: majorarea t.o.s. determină scumpirea creditelor și implicit conduce la restrângerea volumului acestora, care, la rândul-i, poate antrena o diminuare a ritmului de creștere economică în cazul unei „supraîncălziri“ a economiei; reducerea t.o.s. determină ieftinirea creditelor, iar prin aceasta contribuie la stimularea activității economice în ipoteza stagnării economiei; de asemenea, modificarea t.o.s. influențează economia și sub aspectul cererii de consum a populației: reducerea sa comportă creșterea masei de bani în circulație, ceea ce determină creșterea cererii de consum, iar majorarea sa antrenează diminuarea acestei mase, fapt ce implică scăderea cererii de consum; b) *evoluția cursurilor valutare*: modificarea t.o.s. poate constitui un instrument de protecție a rezervei valutare a băncii centrale, atunci când această bancă este nevoită să intervină pe piață pentru asigurarea respectării limitelor de fluctuație a cursurilor valutare: intervenția băncii poate avea loc prin vânzarea de valută din

rezervă (când se constată o tendință de depășire a limitei superioare a cursurilor), caz în care majorarea t.o.s. constituie procedeul cel mai uzitat pentru apărarea rezervei, determinând scumpirea generală a capitalurilor în țara respectivă și implicit intrarea unor capitaluri străine de import (adică un import de valută), fapt de natură să anuleze tendința de depășire a limitei de fluctuare a cursurilor și totodată să-i înlesnească băncii centrale sarcina menținerii cursurilor valutare în limitele stabilite; modificarea t.o.s. exercită însă numai o influență relativă atât asupra pieței valutare, cât și asupra activității economice în general.

TAXĂ PENTRU OPERAȚII BAN-

CARE, comision perceput de bancă cu titlu remuneratoriu pentru diversele servicii efectuate de ea unui client care are deschis un cont. Se achită, de regulă, de către clientul care ordonă efectuarea serviciilor bancare. T.o.b. se stabilește sub formă de procent aplicat asupra valorii operațiunii ordonate de client. Mărimea acestui procent diferă în funcție de natura operației precum și de la bancă la bancă. Sin. *comision bancar*.

TAXĂ PORTUARĂ, denumire generică dată sumei pe care trebuie să o plătească administrației portuare sau altor instituții publice navele ce fac escală într-un anumit port. Se calculează în raport cu tonajul navei și se percepe pentru: folosirea docurilor, cheiurilor, bazinelor, piloților, remorcherelor, bali-zajului etc. În majoritatea porturilor sunt scutite de t.p. navele care intră temporar la adăpost, cele care fac escală numai în vederea aprovizionării lor, precum și ambarcațiunile mici și cele sportive. Plata t.p. se face de către armator în contul navei, sau de către importator sau exportator după caz, în contul mărfii. Aceste din urmă taxe (cele în contul mărfii) sunt percepute pentru transbordări directe și indirecte, încărcări-descărcări, pentru manipulări din loc în loc (pe teren, în magazii sau pe coverta navei), pentru operațiuni de transport efectuate în incinta portului, pentru operațiuni de depozitare, sortare, condiționare etc. Cât privește navele care fac escală într-un anumit port, acestea plătesc următoarele taxe: taxele minimale de port și de pilotaj, precum și taxa de cheiaj, ambele taxe fiind stabilite și percepute în funcție de tonajul registru net

al navelor; taxa legat sau dezlegat la chei, de asemenea percepută în funcție de tonajul registru net al navei; taxa pentru utilizarea remorcherelor la manevre, care se stabilește pe oră și ținându-se seama de puterea remorcherului.

TAXĂ VAMALĂ, varietate de impozit indirect perceput de stat asupra mărfurilor care trec frontierele de stat ale diverselor țări. T.v. se clasifică în funcție de mai multe criterii, precum: obiectul impunerii (conform căruia se disting t.v. de import, t.v. de export și t.v. de tranzit); scopul impunerii (t.v. protecționiste sau t.v. fiscale); modul de percepere (t.v. specifice, t.v. ad valorem și t.v. mixte); modul de fixare (t.v. autonome, t.v. convenționale, t.v. preferențiale și t.v. de retorsiune). Pentru produsele care trec frontiera de stat, t.v. îndeplinește funcția de element de formare a prețurilor de comerț exterior, respectiv a prețurilor interne de consum, favorizând producția internă care este destinată consumului intern.

TAXE ACCESORII (în contractul de transport feroviar internațional de mărfuri), sume de bani pe care este îndreptățit să le perceapă căraușul cu titlul de plată

a prestațiilor speciale accesorii transportului pe care-l efectuează. T.a., la fel ca taxele de transport, sunt cuprinse în tarife de mărfuri. Potrivit S.M.G.S., calcularea acestor taxe se face pe baza tarifelor interne ale căii ferate de predare și ale celei de destinație, ca și pe baza tarifului unic de tranzit S.M.G.S. pentru parcursul căilor ferate de tranzit. T.a. se calculează ținându-se seama de taxele tarifului intern al țării de destinație, dacă în această țară operează transbordarea mărfurilor și transpunerea vagoanelor pe osii, sau luându-se în considerare taxele tarifului unic de tranzit în oricare alte cazuri. C.I.M. stabilește că t.a. se calculează potrivit tarifelor legale în vigoare și reglementărilor publicate în fiecare stat, aplicabile în momentul încheierii contractului de transport, chiar dacă taxele de transport sunt calculate separat pe diferite porțiuni ale parcursului. Plata t.a., ca și a oricăror alte taxe și cheltuieli ocazionate din momentul primirii mărfii pentru transport și până la eliberarea acesteia de către calea ferată, poate incumba fie expeditorului, fie destinatarului. C.I.M. prevede că predătorul are libertatea să francheze atât taxele de transport, cât și t.a. Cu referire la

francare, S.M.G.S. prevede că **t.a.** (la fel ca și taxele de transport) se calculează: a) de către stația de predare (în cazul transportului pe căile ferate ale țării de predare, potrivit tarifelor acestei țări sau potrivit tarifului unic de tranzit, dacă predătorul ia asupra sa și taxele de transport pe căile ferate de tranzit); b) de către stația de destinație (pentru transportul pe căile ferate ale țării de destinație, pe baza tarifelor acelei țări).

TÂRG INTERNAȚIONAL, eșan-tion reprezentativ al pieții internaționale ce concentrează cererea și oferta internațională, având caracter promoțional cu privire la mărfurile expuse. Se analizează ca fiind o manifestare comercială internațională cu caracter complex organizată periodic, într-un anumit loc și pe o durată de timp limitată. Cei care participă la **t.i.** pot compara, la fața locului, ofertele concurente și pot obține informații semnificative cu privire la piață. Firmele participante la **t.i.** urmăresc ca scop perfectarea unor tranzacții directe, studierea pieței internaționale, cunoașterea ofertei internaționale de mărfuri și a cererii internaționale de asemenea mărfuri, furnizarea de informații unor clienți potențiali,

lansarea pe piață a noi produse, evaluarea practicilor concurențiale ale altor firme din domeniul lor de activitate etc. **T.i.** se clasifică în funcție de mai multe criterii, astfel: a) după conținutul sau obiectul manifestării sunt: **t.i.** generale, specializate, strict specializate; b) în raport cu organizatorii târgului, se disting: **t.i.** organizate de organe de stat sau diverse instituții, de organizații obștești sau profesionale, de camere de comerț etc.; c) în funcție de modul de participare sunt: **t.i.** sub pavilion național, sub pavilion specializat (care, cuprinzând exponatele producătorilor din mai multe țări, este pavilion colectiv).

TEMPUS REGIT ACTUM (timpul guvernează actul), adagiu latin exprimând regula potrivit căreia actul juridic este supus formelor prevăzute de legea în vigoare la momentul întocmirii lui. Conform acestei reguli se soluționează orice conflict în timp între două stipulații contractuale: atunci când în perioada de timp dintre momentul încheierii contractului și acela al executării lui uzul existent la data perfectării contractului a fost înlocuit cu un alt uz, părțile sunt ținute să respecte uzul existent la încheierea

contractului, dacă nu au prevăzut altfel printr-o stipulație contractuală; nu este de conceput ca părțile să fie ținute de o normă pe care nu o puteau cunoaște sau prevedea la momentul perfectării raportului lor juridic.

TERITORIU VAMAL, sintagmă prin care se desemnează spațiul geografic în care primește incidență un anumit regim vamal, o anumită legislație vamală. În principiu t.v. coincide cu teritoriul național al unui stat. Prin excepție de la această regulă, în anumite situații t.v. poate fi mai mic decât teritoriul național prin efectul unei *excluderi* (sau *exceptări*) *vamale*, sau dimpotrivă mai mare decât acesta ca urmare a unei *includeri* (sau *anexări*) *vamale* (ipoteză ce vizează *uniunile vamale*). V. și **excludere vamală; includere vamală; uniune vamală**.

TERMEN DE EXECUTARE (a contractului de transport feroviar internațional de mărfuri), intervalul de timp în care căraușul (calea ferată) trebuie să-și îndeplinească obligația de a transporta la destinația convenită prin contract marfa primită în acest scop de la expeditor. Se stabilește fie de către căile ferate

participante la transport, fie prin tarifele internaționale aplicabile de la stația de predare la stația de destinație. T. e. sunt prevăzute și în convențiile S.M.G.S. și C.I.M.; aceste termene se iau însă în considerare numai dacă în contractul concret nu se stabilesc alte t. e. Indiferent cum se stabilește t. e. subsumează mai multe termene, și anume: a) termenul de expediere; acest termen este fix; el reprezintă intervalul de timp necesar efectuării operațiilor comerciale și tehnice în stația de predare și în stația de destinație; b) termenul de transport: constituie intervalul de timp în care se efectuează transportarea mărfii de la stația de predare la stația de destinație; durata sa este dependentă de mărimea distanțării dintre aceste stații; c) termenele suplimentare: acestea sunt intervalele de timp care se acordă căii ferate în plus față de cele obișnuite, în vederea executării obligației de a transporta marfa; acordarea lor poate avea loc atunci când survin împrejurări independente de calea ferată, de expeditor, de destinatar sau de felul mărfii transportate, datorită cărora executarea contractului devine cu neputință înăuntrul termenului inițial stabilit. Convențiile

S.M.G.S. și C.I.M. reglementează posibilitatea suspendării, în anumite situații, a t. e.; în asemenea situații, calea ferată nu răspunde pentru întârzierea în efectuarea transportului.

TERMEN DE GARANȚIE, termen contractual în care vânzătorului îi revine obligația să remedieze pe cheltuiala proprie defecțiunile semnalate de cumpărător în comportamentul bunului vândut în timpul utilizării normale a acestuia și dacă defecțiunile semnalate sunt iremediabile să înlocuiască bunul cu un altul de același gen aflat în stare perfectă de funcționare. **T. g.** încep să curgă de la data predării bunului către cumpărător. **T. g.** implică responsabilitatea vânzătorului atât pentru calitatea mărfii, cât și pentru calitatea materialelor folosite la producerea ei, precum și pentru caracteristicile mărfii prevăzute în contract. Acest termen este esențial pentru mărfuri ca: mașini, utilaje, echipamente, mărfuri industriale de larg consum obiective complexe etc. **T. g.** se stabilește printr-o stipulație contractuală convenită de părți în contractul de vânzare-cumpărare și îmbracă forma unei perioade de timp, a cărei durată variază în funcție de natura

mărfii, și se exprimă în luni, săptămâni sau zile.

TERMEN DE LIVRARE, perioada de timp (de luni, săptămâni, zile) finalizată cu o dată calendaristică până la care debitorul obligației de livrare (vânzător, furnizor, exportator) trebuie să pună la dispoziția cumpărătorului (beneficiarului) marfa obiect al contractului de comerț internațional. **T. l.** poate fi cert, indicativ sau determinabil. Nerespectarea de către vânzător a t. l. face să curgă împotriva sa (dacă s-a stipulat în contract) penalități de întârziere pe care cumpărătorul este îndreptățit să le pretindă. Totodată, într-o atare ipoteză, cumpărătorul este îndreptățit să ceară rezilierea contractului și obligarea vânzătorului la plata de daune interese.

TERMEN DE PLATĂ, stipulație contractuală convenită de părțile contractului de comerț internațional prin care se stabilește scadența obligației de plată a prețului convenit pentru mărfurile livrate și, respectiv, pentru serviciile prestate. **T. p.** diferă de la contract la contract în funcție de natura și complexitatea raportului juridic obligățional existent între părți.

Astfel, în cazul operațiunilor comerciale de valori reduse **t. p.** sunt mai scurte, iar în cazul operațiunilor comerciale cu valori mai ridicate **t. p.** sunt mai lungi.

TERMINAL PENTRU TRANSFER ELECTRONIC DE FONDURI, varietate de automat programabil, denumit prescurtat în practica internațională, *EFT POS*, care este un dispozitiv ce permite preluarea, captarea, și, în unele cazuri, transmiterea de informație asupra plății cu card prin mijloace electronice de la punctele de vânzare (de obicei cu amănuntul) ale comerciantului. **V. și ghișeu automat.**

TEZAUORIZARE, denumire generică dată operațiunii de retragere din circulație în vederea deținerii neproductive a unor valori sau titluri de valoare. **T.** are ca obiect: numerar, aur, pietre prețioase, bijuterii, titluri de valoare etc.

TICHET DE ORDINE (în operațiuni de bursă), denumire dată documentului pe care îl completează brokerul de titluri la primirea ordinului de la client. Acest document, după completare, este transmis spre executare

brokerului de bursă, care va consemna pe tichet executarea contractului.

TIME SHARING, formă de leasing presupunând închirieri de utilaje în timp partajați, mai multor clienți simultan, care își împart între ei perioadele de timp (ce pot varia ca durată de la minute la săptămâni sau chiar luni) în scopul utilizării acelor bunuri la capacitatea lor integrală. Domeniul de predilecție al utilizării **t. s.** este acela al computerelor. Ratele de chirie ce trebuie plătite de fiecare utilizator sunt proporționale cu durata de timp pentru care a fost repartizată folosința bunului și în toate cazurile sunt mult mai mici decât ratele obișnuite de leasing ce trebuie plătite de utilizatorul unic. O varietate relativ recent conturată în practica **t. s.** este închirierea unor spații hoteliere (camere sau apartamente) din centre turistice din diferite țări simultan mai multor clienți pe perioade distincte care nu se suprapun între ele, ci se succed între ele. **T. s.** contribuie la promovarea leasingului atât pe piața internă din fiecare țară, cât și pe piața internațională, în condiții de eficiență economică sporită. **V. și leasing; contract de leasing.**

TIME-SHEET, document care se întocmește cu ocazia încărcării mărfii pe navă și care se semnează de către delegații armatorului și cei ai navsitorului. În cuprinsul lui se consemnează staliile, contrastaliile și *despatch money*. În cazul în care **t.-s.** nu se poate întocmi la momentul obișnuit, căpitanul vasului va întocmi el însuși un document, numit *statement of facts*, similar unui proces-verbal și care va servi la întocmirea ulterioară a **t.-s.**

TITLU ABSTRACT, specie a titlului de credit, având valoare juridică prin el însuși, în care obligația leagă părțile independent de cauza ce a generat-o (sau independent de proba cauzei), astfel încât cauza, absența acesteia sau caracterul ei licit nu influențează în nici un fel existența ori valabilitatea obligației; așadar, la **t.a.** cauza încetează să fie un element intern, structural al obligației, ea constituind un element extern al acesteia, ce nu poate înrâuri titlul în substanța sa. Din categoria **t.a.** face parte cambia.

TITLU CAUZAL, specie a titlului de credit care indică în cuprinsul său *causa debendi* și care își poate produce efectele specifice față de terțul posesor al titlului nu-

mai dacă există o mențiune expresă a cauzei, aceasta din urmă constituind un element intern al obligației. Numai titlurile care încorporează obligații cauzale sunt considerate că au un conținut cauzal, material sau concret. Sunt **t.c.**: titlurile nominative în general, acțiunile societăților anonime, polița de asigurare, conosamentul. În mod obișnuit, **t.c.** au ca obiect alte prestații decât sume de bani.

TITLU DE CREDIT, 1. În dreptul civil, document constatator al unei creanțe realizate la împlinirea unui termen; se poate transmite de la o persoană la alta, prin cesiune de creanță, cesionarului putându-i-se opune de către debitorul cedat toate excepțiile pe care acesta din urmă le poate opune cedentului. **2.** În dreptul comercial, document constatator al unor operații de credit, care-i conferă posesorului posibilitatea exercitării drepturilor ce derivă din asemenea operații și de a transmite prin acte juridice acele drepturi în beneficiul altor persoane. La **t. c.** dreptul este încorporat în document, care dobândește astfel caracterul de hârtie-valoare și poate fi obiect al dreptului de proprietate, al altor drepturi reale, precum și al anumitor ope-

rații juridice; dreptul și documentul se află într-o indisolubilă legătură, sunt conexe, se întrepătrund atât de puternic încât invocarea și exercitarea dreptului poate fi făcută numai dacă titlul (documentul) și-a păstrat existența sa materială, și numai de către persoana care se află în posesia acestuia din urmă. Apartenența dreptului nu determină apartenența documentului, în schimb titularul unui drept real asupra documentului este implicit și titularul dreptului încorporat în document. Prin efectul acestei întrepătrunderi, dreptul de creanță încorporat în document se detașează de operația juridică în care s-a născut, creînd aparența că ar izvorâ din document T. c. se caracterizează prin: a) formalism: existența unui înscris este de esența titlului; înscrisul în această materie este constitutiv de drepturi prin el însuși, dreptul exprimat în titlu neputând să existe fără documentul respectiv, neputând să fie transmis decât dacă se remite înscrisul, sau să fie realizat de o altă persoană decât aceea care se află în posesia titlului; b) literalitate: existența, întinderea, natura și modalitatea dreptului de creanță încorporat în document, precum și a obligației corelative

lui, sunt determinate exclusiv pe baza mențiunilor din cuprinsul documentului; atunci când voința reală nu concordă cu voința declarată în titlu, primează aceasta din urmă; conținutul titlului nu poate fi combătut sau modificat invocându-se elemente pe care nu le cuprinde, ci poate fi doar completat cu elemente la care face trimitere însuși titlul; c) autonomie: fiecare posesor al unui t. c. dobândește, în virtutea acestuia, un drept propriu și autonom, invulnerabil față de excepțiile ce puteau fi opuse posesorilor anteriori; un drept original, fundat pe relația juridică dintre el și document; obligatul din titlu îi poate opune celui care pretinde plata doar excepțiile obiective ce rezultă din cuprinsul titlului sau cele personale posesorului actual, nu și vreuna dintre cele care puteau fi opuse deținătorilor precedenți. T. c. îndeplinesc un important rol ca instrumente de plată și ca instrumente de credit; rolul lor este similar celui îndeplinit de biletele de bancă, prezentând însă avantajul că prin ele se evită deplasarea de numerar; ele servesc la mobilizarea creditelor. T. c. se clasifică: a) după modul de circulație în: titluri la purtător, titluri la ordin și titluri nominative; b)

după conținut, în: titluri de credit propriu-zise, titluri reprezentative și titluri de participație; c) după cauza lor, în: titluri cauzale și titluri abstracte.

TITLU DE LEGITIMARE, înscris cu valoare comercială emis de societatea cu răspundere limitată pentru a confirma calitatea titularului său de deținător de părți sociale și implicit de asociat, sau care este emis de organul de stat competent pentru a confirma calitatea titularului de creditor al statului. Face parte din această categorie certificatele de părți sociale, precum și chitanțele provizorii emise în baza Legii române nr. 655 din 23 decembrie 1944, în cadrul împrumutului de stat cu medalii de aur, necesitat de refacerea economiei naționale după cel de-al doilea război mondial. Spre deosebire de titlurile de valoare, t. l. nu au nici caracter constitutiv și nici caracter literal. Ele nu sunt negociabile și, în principiu, nici cesibile decât în condițiile admise de lege. V. și **titluri societar**.

TITLU DE PARTICIPAȚIE, specie a titlului de credit care conferă un complex de drepturi patrimoniale (cum sunt: dreptul la dividende; dreptul la valoarea

acțiunii, dacă retragerea din societate este permisă; dreptul la o cotă din patrimoniul societății în caz de lichidare; dreptul de a subscrie și dobândi acțiunile din emisiunile următoare etc.) și personale nepatrimoniale (de exemplu: dreptul de a participa la adunările generale ale societății, la activitatea de administrare a acesteia sau la controlul activității ei), decurgând din calitatea de participant sau de acționar la o societate comercială. Sin. *titlu de drepturi corporative*. V. și **titlu de credit**.

TITLU DE VALOARE, înscris cu valoare comercială prin care se constată existența unei obligații comerciale care urmează a fi executată după trecerea unui anumit interval de timp. În acest interval de timp creanța nu este exigibilă, deoarece debitorului i se acordă credit. T. . se disting prin următoarele note de specificitate: a) *Încorporează dreptul de creanță*. Între raportul juridic și înscrisul constatator există o legătură indisolubilă din chiar momentul nașterii raportului juridic. Această legătură persistă și ulterior pentru că dreptul de creanță se consideră a fi încorporat în titlu. b) *Conferă certitudinea dreptului de creanță-literalitate*. Atât existența

cât și întinderea drepturilor posesorului legitim al titlului sunt determinate strict de mențiunile cuprinse de acel titlu. **T. v.** conferă certitudinea dreptului în sensul că: 1) acest drept nu poate suferi nici o influență din partea raportului juridic originar, care a dat naștere titlului; 2) titlul nu poate fi combinat sau completat ori interpretat cu alte înscrisuri sau cu împrejurări de fapt. c) *Conferă autonomia creanței față de raportul juridic fundamental.* Această autonomie se exprimă pe două planuri: 1) Emitentul **t. v.** este obligat nu în virtutea raportului juridic fundamental (originar): vânzare, împrumut etc. ci exclusiv în virtutea semnării titlului. Datoriții acestui fapt sunt recunoscute ca valabile și titlurile „de complezență” semnate fără ca emitentul să aibă o datorie preexistentă față de posesorul titlului; 2) În circulația titlului, fiecare nou posesor este considerat ca având un drept originar, propriu, autonom și nu un drept cedat. De aceea, noului dobânditor nu-i sunt opozabile excepțiile care puteau fi opuse unuia dintre precedenți. **T. v.** pot fi cedate, fie în deplină proprietate, fie în gaj pentru a se obține credit, înainte de scadența plății. De asemenea **t. v.** pot servi la

stingerea unei obligații bănești la fel ca și biletele de bancă, având față de acestea avantajul evitării unei deplasări de numerar. *Sin. titlu de credit; hârtii de valoare.*

TITLU EXECUTORIU, înscris întocmit de către organul competent, cu respectarea prevederilor legii, în virtutea căruia devine posibilă punerea în executare pe cale silită a creanței ce o constată, cu condiția ca executarea să se circumscrie obiectului pe care el l-a determinat. Legea dispune că nici o urmărire asupra bunurilor mobile sau imobile, nu poate avea loc decât în virtutea unui **t.e.** Au caracter de **t.e.**, de exemplu; hotărârile instanțelor judecătorești pronunțate în procesele civile, cele pronunțate în procesele penale dar numai în ceea ce privește pretențiile civile (despăgubiri, cheltuieli de judecată); hotărârile pronunțate de arbitrajul în afaceri comerciale; hotărârile pronunțate de organele jurisdicționale ale Ministerului Finanțelor; **t.e.** eliberate de notarii publici; alte înscrisuri cărora dispozițiile legii speciale le recunosc putere executorie: dispozițiile de reținere, angajamentele de plată, contractul de vânzare-cumpărare cu plata prețu-

lui în rate; cererile de plată care se achită fără acceptare; dispozițiile de plată sau încasare ale organelor financiare sau bancare; încheierile definitive de aplicare a amenzilor contravenționale; t.e. emise în alte țări cărora legea le recunoaște putere și valabilitate în țara noastră.

TITLU IMPROPRIU, înscris sau document întocmit după modelul titlului de credit, caracterizat prin unele dintre însușirile acestuia din urmă, dar și printr-o sumă de însușiri specifice, datorită cărora nu este susceptibil de a fi considerat titlu de credit. Din categoria t.i. fac parte: biletele de călătorie pe calea ferată, autobuze, troleibuze sau tramvaie; biletele de intrare la spectacole (teatru, operă, concert, cinematograful, manifestații sportive etc.); biletele de loterie etc. Documentele de acest gen cuprind mențiunea sau promisiunea prestării unor servicii ori a îndeplinirii unei obligații de consemnare de lucruri sau bani, atestând efectuarea unei consemnări sau primirea unei plăți. Dreptul menționat în titlu are un caracter causal (arătând cauza pentru care se efectuează prestația) și este destinat să fie exercitat numai de către persoana menționată în titlu. În

principal t.i. nu sunt destinate să circule; ele nu conferă un drept autonom, ci probează doar existența unui raport juridic, servind pentru legitimare: posesia documentului face, până la proba contrară, dovada legitimității dreptului. T.i. constituie numai contrasemne de legitimare; lor le lipsește caracterul de încorporare a dreptului. V. și **titlu de credit**.

TITLU LA ORDIN, specie a titlului de credit cuprinzând drepturi liberale și autonome ce pot fi exercitate numai de către o persoană determinată, care este beneficiarul inițial sau acela căruia titlul i-a fost transmis de acesta prin formalitatea numită gir. În cuprinsul titlului se înserează clauza „la ordin” sau o clauză asemănătoare, în virtutea căreia emitentul îl autorizează pe posesor să-l transmită altei persoane. Circulația t. o. presupune, pe lângă girul nominal, și tradiția titlului; numai girul asociat cu posesia titlului face posibilă legitimarea și deci exercitarea dreptului ce decurge din acest titlu. V. și **titlu de credit**.

TITLU LA PURTĂTOR, specie a titlului de credit care se caracterizează prin aceea că în cuprinsul documentului se indică numai persoana debitorului și

întinderea obligației acestuia, fără a se face vreo mențiune referitoare la creditor, titular al dreptului de creanță fiind persoana care se găsește în posesia documentului. **T. p.** circulă de la un subiect de drept la altul, la fel ca bunurile mobile prin simpla tradiție: Pentru ca un **t. p.** să fie valabil, este necesar ca în cuprinsul său să se înscrie clauza „la purtător“, grație căreia voința debitorului subscriitor de a-și îndeplini obligația față de purtătorul titlului devine neechivocă. **V. și titlu de credit.**

TITLU NOMINATIV, specie a titlului de credit care se distinge prin aceea că indică persoana titulară a drepturilor ce rezultă din cuprinsul său și se transmite pe calea cesiunii, a cărei înfăptuire comportă înscrierea unei mențiuni în acest scop pe titlu și tradiția titlului necesar noului titlu pentru exercitarea dreptului. Indicând numele posesorului legitim, **t.n.** face cunoscută identitatea acestuia, ca persoană căreia îi aparține exercitarea legitimă a drepturilor ce decurg din titlu: posesiunea titlului îndeplinește numai funcția de legitimare a posesorului, creditorul original putându-se legitima doar în acest mod; el trebuie să arate titlul și să-l restituie

chitanțat. Cel care prin efectul cesiunii devine noul titular al unui **t.n.** se legitimează cu posesiunea titlului și cu proba cesiunii înscrisă în titlu; în cazul în care cesiunea s-a făcut printr-un act separat, legitimarea posesiei noului titular trebuie probată și prin acel act. Transmiterea unui **t.n.** (cum sunt acțiunile) necesită îndeplinirea și a altor formalități, de exemplu înscrierea transmiterii titlului în registrul societății emitente și menționarea trimiterii chiar pe titlu; în asemenea situații, posesor legitim al titlului este persoana care posedă documentul și al cărei nume a fost înscris în registru. Posesorul titlului are față de emitent un drept propriu.

TITLU PROPRIU-ZIS, specie a titlului de credit care îl îndreptățește pe posesorul legitim la o prestație într-o sumă de bani, o cantitate de lucruri fungibile sau mărfuri determinate prin gen. Din această categorie fac parte: cambia, cecul, titlurile datoriei publice, obligațiile emise de societățile comerciale, polițele de asigurare etc. *Sin. efect de comerț propriu-zis.*

TITLU REPRESENTATIV, specie a titlului de credit care îl îndrep-

tăștește pe posesorul legitim la o cantitate de mărfuri sau de produse ce se află în depozite, magazii, silozuri, docuri etc., sau sunt încărcate pe nave, pentru a fi transportate; se numește reprezentativ pentru că titlul se subrogă lucrurilor și circulă în locul acestora, reprezentându-le. Ele conferă asupra lucrurilor pe care le reprezintă un drept real (de proprietate, de gaj etc.) calitatea de posesor al titlului dublându-se cu aceea de proprietar (sau titular al altui drept real), ce conferă un drept de dispoziție asupra lucrurilor. Din această categorie fac parte: conosamentul, recipisa de depozit, warantul. **T.r.** se emite, de regulă, în baza unui contract care constată consemnarea unor bunuri și obligația restituirii lor; debitorul acestei obligații este îndatorat să ia toate măsurile necesare în vederea conservării bunurilor respective pe timpul cât îi sunt încredințate.

TITLU SOCIETAR, înscris cu valoare comercială emis de societatea pe acțiuni și de societatea în comandită pe acțiuni, pe de o parte, și de societatea cu răspundere limitată, pe de altă parte, ca titlu reprezentativ al unor fracțiuni egale, obligatoriu egale din capitalul social. Au caracter

de **t.s.**: acțiunile (care sunt emise de societatea pe acțiuni și de societatea în comandită pe acțiuni) și certificatele de părți sociale (emise de societatea cu răspundere limitată). **T.s.** sunt titluri participative deoarece conferă posesorului îndrituirea de a vota în adunările generale și astfel de a-și manifesta voința în ce privește conducerea societății, de a încasa dividende, iar în final de a obține rambursarea aportului subscris. **T.s.** se deosebesc între ele înainte de toate prin natura lor juridică. Astfel, în timp ce acțiunile se încadrează în categoria titlurilor de valoare, certificatele de părți sociale se particularizează ca fiind înscrisuri comerciale cu o semnificație aparte. De aici decurg următoarele consecințe: a) Acțiunea îndeplinește trăsăturile definiției ale titlurilor de valoare: încorporează în document dreptul pe care îl exprimă; are caracter literal; are caracter autonom. Ea materializează deci în documentul comercial pe care îl constituie dreptul asociatului asupra unei fracțiuni indivizibile din capitalul social. Totalul acțiunilor ce aparțin unei persoane corespunde ca valoare aportului pe care l-a subscris. Ca efect al încorporării, dreptul nu poate fi exercitat

de către posesor, nici transmis sau modificat independent de înscrisul constitutiv, aşadar, de acţiunea în cauză. Acţiunea îndeplineşte şi cerinţa literalităţii, deoarece asigură dreptului încorporat conţinutul necesar, înscrisul ei constitutiv fiind supus publicităţii cerută de lege. Spre deosebire însă de titlurile de valoare abstracte (necauzale), precum îndeosebi cambia, acţiunea nu conferă subdobânditorului autonomia juridică a dreptului pe care îl încorporează. Altfel spus, noul posesor nu beneficiază, precum un giratar, de inopozabilitatea excepţiilor personale, care puteau fi invocate faţă de antecesorul de la care a obţinut titlul. Acţiunea se analizează, în consecinţă, în categoria înscrisurilor comerciale de valoare, ca un titlu causal. b) Certificatul de părţi sociale emis de societatea cu răspundere limitată nu constituie un titlu negociabil. Legea română (nr. 31/1990) precizează printr-o dispoziţie imperativă că părţile sociale nu pot fi reprezentate prin titluri negociabile (art. 32 alin. 4 şi 5). Administratorul va elibera, la cerere, un certificat constatator al drepturilor asupra părţilor sociale, dar cu menţiunea că nu poate servi ca titlu pentru transmiterea drepturilor con-

statate, sub sancţiunea nulităţii transiterii. Neavând calitatea de titluri negociabile, certificatele de părţi sociale, deşi materializează fracţiuni din capitalul social, nu pot fi transmise prin gir sau prin remitere materială. Prin specificul lor, certificatele de părţi sociale se analizează ca *titluri de legitimare*. Le lipseşte caracterul constitutiv şi literal al titlurilor de valoare. Certificatele de părţi sociale îndeplinesc, pe lângă funcţia participativă şi o funcţie probatorie. Dar această din urmă funcţie nu exclude proba extrinsecă pentru stabilirea existenţei dreptului deţinut de asociat, probă necesară în lipsa certificatului de părţi sociale.

TITLURI DE ÎMPRUMUT (în operaţiuni de bursă), denumire dată titlurilor financiare emise pentru a constitui instrumente de datorie. V. şi **titluri financiare**.

TITLURI DE STAT, denumire generică sub care sunt cunoscute instrumentele de datorie emise şi garantate de stat. Sunt negociabile. În funcţie de durata pentru care sunt emise, t. e. pot fi: pe *termen scurt*, a căror valabilitate se extinde pe perioadă de timp de până la un an şi care sunt numite şi *bonuri de tezaur*; pe *termen mediu*, cu valabilitate pe un

interval de timp de la unu la zece ani; *pe termen lung*, ce au o valabilitate în timp pe o durată mai mare de zece ani. V. și **bonuri de tezaur**.

TITLURI DE TIP „COȘ“, denumire generică sub care sunt cunoscute titlurile financiare create pe baza unei selecții de active financiare diferite, combinate într-un anumit mod. Fac parte din această categorie, de pildă, titlurile vândute de fondurile mutuale.

TITLURI FINANCIARE sintagmă ce desemnează activele financiare cu caracter nebancaar concretizate pe un suport material sau în cont. T.f. sunt negociabile pe piața secundară la valoarea de piață. Ele conferă deținătorului dreptul să obțină câștiguri rezultate din investiție, în condițiile în care acestea își asumă riscul afacerii. T.f. se clasifică în: *primare*, în grupa cărora se includ acțiunile și obligațiunile; *derivate*, grupă din care fac parte contractele futures și contractele de opțiuni; *sintetice*, (cu indici). Sin. *hârtii de valoare*; *valori mobiliare*.

TITULAR DE BREVET DE INVENȚIE, persoană (fizică sau juridică) căreia i s-a acordat un brevet de invenții. Legea nr. 64/1991 privind brevetele de in-

venție arată că dreptul la brevet de invenție aparține inventatorului sau succesorului său în drepturi. Dacă inventatorul este salariat, în lipsa unei prevederi contractuale mai avantajoase acestuia, dreptul la brevet de invenție aparține: *a) unității*, pentru invențiile realizate de salariat în exercitarea unui contract de muncă ce prevede o misiune inventivă încredințată în mod explicit, care corespunde cu funcțiile sale; inventatorul beneficiază de o remunerație suplimentară stabilită prin contract; *b) salariatului*, pentru invențiile realizate de către acesta fie în exercitarea funcției sale, fie în domeniul activității unității, prin cunoașterea sau folosirea tehnicii ori mijloacelor specifice ale unității sau ale datelor existente în unitate, fie cu ajutorul material al acesteia, în lipsa unei prevederi contractuale contrare. Dacă invenția rezultă dintr-un contract de cercetare-dezvoltare, în lipsa unei clauze contrare, dreptul la brevet de invenție aparține unității care a comandat cercetarea, inventatorul având dreptul la o remunerație suplimentară stabilită prin act adițional la contract.

TONAJ, mod de exprimare a capacității sau volumului unei nave ca etalon (unitate de măsură de

bază) 100 picioare cubice sau 2,8316 mc. Se face distincție între **t.** registru brut și **t.** registru net. În afară de acestea există **t.** deadweight și **t.** deplasament. Autoritățile canalelor Panama și Suez au reguli proprii de stabilire a **t.**

TRAFIC INTERNAȚIONAL DE

MĂRFURI, ansamblul transporturilor internaționale de mărfuri efectuate, într-o perioadă de timp determinată, cu diverse mijloace de transport (autovehicule, trenuri, nave, aeronave). **T.i. m.** poate fi clasificat pe baza criteriului naturii operațiunilor de comerț internațional în: de import; de export; de tranzit.

TRAGERE ASUPRA F.M.I., denumire generică dată modului de obținere a împrumuturilor de la Fondul Monetar Internațional de către țările membre. O trageră este egală cu 25% din cota de participare a țării solicitatoare.

TRANSBORDARE, operațiune de transferare a mărfurilor sau a pasagerilor de pe un mijloc de transport pe altul. Se poate realiza fie direct, când trecerea mărfii sau a pasagerilor se face nemijlocit de pe un mijloc de transport pe celălalt mijloc de

transport, fie indirect, când operațiunea presupune descărcarea mărfii, respectiv debarcarea pasagerilor de pe mijlocul de transport inițial, pe teren și reîncărcarea mărfii, respectiv reîmbarcarea pasagerilor pe un alt mijloc de transport pentru finalizarea transportului la destinație.

TRANSFER DE CAPITAL, operațiune de deplasare a capitalului sub diferite forme, de la o țară la alta. Poate avea loc pe termen lung sau pe termen scurt. **V.** și **transfer de capital pe termen lung; transfer de capital pe termen scurt.**

TRANSFER DE CAPITAL PE TERMEN LUNG, transfer de capital ce depășește o perioadă de un an. Se numește și plasament internațional de capital.

TRANSFER DE CAPITAL PE TERMEN SCURT, transfer de capital concretizat în deplasări de valută sau devize care au loc sub formă de cumpărări de obligațiuni pe termen scurt, efecte de comerț, deschideri de credite comerciale, depuneri la bănci, credite bancare. Asemenea operațiuni sunt făcute atât de persoane fizice, cât și de persoane juridice în scop speculativ. **V.** și **transfer de capital.**

TRANSFER DE FONDURI (în cazul plăților prin card), sintagmă ce desemnează actul juridico-economic de a transmite sau a crea drepturi asupra *fondurilor*. **T. f.** interbancar este inițiat de o bancă și se încheie prin *decontarea finală* a sumei, în momentul și în forma hotărâte în cadrul unui *sistem interbancar de transfer de fonduri* pentru înregistrarea în conturile *agentului de decontare*. **V. și decontare finală; fonduri; sistem interbancar de transfer de fonduri.**

TRANSFER INTERNAȚIONAL DE TEHNOLOGIE, expresie ce desemnează în mod generic orice tranzacție asupra tehnologiei considerată în sens larg, vizând transmiterea de către deținătorul de tehnologie către beneficiar a cunoștințelor cu privire la metoda, modul, experiența de producere a unui produs, crearea unei fabrici, uzine etc., împreună cu tehnica aferentă, indiferent dacă este brevetată sau nu, pe plan juridic. **T. i. t.** se înfăptuiește pe cale contractuală, părți contractante fiind parteneri din țări diferite. **Obiectul t. i. t.** se poate concretiza în: brevete de invenție, desene și modele tehnice, formule secrete de fabricație și, în general, asistența tehnică nebrevetată,

care în mod curent este cunoscută sub denumirea de know-how, engineering, franchising, hardware și software etc. Ca modalități de realizare a **t. i. t.** pot fi menționate: cooperarea tehnico-științifică și investițiile directe ale societăților transnaționale. În prezent, datorită amplitudinii fără precedent a revoluției tehnico-științifice și a creșterii interdependențelor economice dintre statele lumii se înregistrează o sporire deosebită a importanței **t. i. t.** luând naștere un veritabil flux internațional distinct de tehnologie în cadrul circuitului economic mondial, ceea ce a determinat formarea unei piețe internaționale de tehnologie. Ponderea cea mai mare în **t. i. t.** o dețin societățile transnaționale. Dar, acestea, prin contractele de transfer impun beneficiarilor, pe lângă un preț ridicat de monopol și severe restricții în domeniul comercializării produselor fabricate cu tehnologiile importate. Împrejurarea a determinat o reacție firească de apărare a propriilor interese din partea țărilor beneficiare ale **t. i. t.** (în special țări în curs de dezvoltare) care au inițiat o serie de demersuri în cadrul O.N.U. pentru elaborarea unui cod al **t. i. t.** ca instrument de

neutralizare a practicilor monopoliste, abuzive existente în acest domeniu.

TRANSFER INVERS DE TEHNOLOGIE, expresie prin care în terminologia studiilor elaborate sub egida O.N.U. se desemnează efectul emigrării cadrelor cu calificare superioară din țările mai puțin dezvoltate spre țările dezvoltate din punct de vedere economic. T. i. t. constituie un adevărat transfer de inteligență. Sin. *brain-drain*.

TRANSFERABILITATEA ACREDITIVULUI, particularitate specifică unei varietăți de acreditiv (acreditivului documentar transferabil) concretizată în dreptul beneficiarului de a cere ca acesta să fie deschis la o altă bancă decât cea stabilită de către părți.

TRANSPORT COMBINAT, expresie ce desemnează situația în care transportul are ca obiect o singură partidă de marfă, indivizibilă, ce este deplasată la o singură destinație, utilizându-se în acest scop cel puțin două mijloace de transport diferite și eliberându-se un singur document de transport (Thorough Bill of Lading; Forwarding Certificate of Receipt/Forwarding Certificate of Transport) de

către primul cărăuș sau expeditor internațional, sau mai multe asemenea documente emise de fiecare cărăuș participant la transport. T. c. se efectuează pe baza unui singur contract de multimodal internațional, care a fost reglementat prin Convenția O.N.U. asupra transportului multimodal de mărfuri, perfectată la Geneva în 28 mai 1980. V. și **transport multimodal de mărfuri**.

TRANSPORT INTERNAȚIONAL DE MĂRFURI, transportul a cărui efectuare comportă deplasarea unei încărcături ce traversează cel puțin o frontieră de stat. În cazul t. i. m. punctele de expediere și de destinație ale mărfii sunt situate în țări diferite. T. i. m. este strict reglementat prin normele prevăzute în convențiile internaționale sau stabilite prin uzanțe internaționale și anume: Convenția cu privire la Transporturile Internaționale Feroviare — C.O.T.I.F., Convenția privind Traficul Internațional Feroviar de Mărfuri — S.M.G.S., Convenția referitoare la Condițiile Generale privind Transportul Mărfurilor pe Dunăre, Convenția pentru Unificarea unor Reguli privitoare la Transportul Aerian Internațional, Regulile York-Anvers ș.a.

TRANSPORTUL MULTIMODAL DE MĂRFURI, transport de mărfuri efectuat cu cel puțin două modalități de transport diferite, în virtutea unui contract multimodal, dintr-un loc situat în țara unde organizatorul acestui tip de transport a luat în primire mărfurile pentru a le livra destinatarului, într-un loc desemnat anume dintr-o altă țară. Acest gen de transport este reglementat prin Convenția O.N.U. asupra transportului multimodal de mărfuri, încheiată la Geneva în 28 mai 1980. Organizator de **t. m. m.** poate fi orice persoană care a încheiat un contract de **t. m. m.** în nume propriu sau prin intermediul unui terț care își asumă răspunderea executării acestui contract, acționând numai din însărcinarea expeditorului sau transportatorilor participanți la operațiile respective de transport. Operațiile de preluare și de expediere a mărfurilor în vederea executării unui contract în care este prevăzută o singură modalitate de transport (de ex. maritim), dar cu mijloace diferite, nu sunt considerate ca fiind un **t. m. m.**, fiind considerate ca transporturi succesive, cu transbordare.

TRANSVASARE, operațiune de trecere a unei mărfi în stare

lichidă de pe un mijloc de transport pe altul. **T.**, la fel ca și transbordarea se poate face fie în mod direct, fie în mod indirect. **V.** și **transbordare**.

TRANȘE DE CREDIT, denumire generică dată principalelor tipuri de credite pe care Fondul Monetar Internațional le acordă țărilor membre. Se deosebesc de facilitățile de finanțare. F.M.I. acordă prima tranșă automat. Următoarele patru tranșe se acordă condiționat de îndeplinirea anumitor cerințe, pe baza examinării temeinice a cererii formulată de țara membră interesată. Mărimea unei tranșe este de 25% din cota de participare a țării solicitante. În cadrul **t. c.** se pot obține împrumuturi fie direct, fie sub forma unor aranjamente speciale stand-by.

TRANZACȚIE ÎN MARJĂ, operație de bursă presupunând acordarea de către broker clientului său a unui împrumut în cont, în anumite limite. **V.** și **marjă**.

TRANCAZȚIE PARALELĂ, varietate de contrapartidă larg utilizată presupunând încheierea a două contracte autonome care nu sunt neapărat sincronizate în

timp, precum și efectuarea separată a plăților pe care le implică fiecare dintre acestea. V. și **contrapartidă**.

TRANZACȚII CASH. V. **tranzacții pe bani gata**.

TRANZACȚII CU LICHIDARE NORMALĂ (în S.U.A.), denumire generică dată tranzacțiilor caracterizate prin faptul că executarea contractului are loc în cinci zile lucrătoare de la încheierea acestuia. Acest tip de tranzacții este cel mai frecvent întâlnit și practicat pe piața americană.

TRANZACȚII EFECTIVE. V. **contract cash**.

TRANZACȚII LA TERMEN, tranzacții valutare de specificul căroră este faptul că schimbul efectiv de valute se realizează la un interval de timp prestabilit de părți, raportat la momentul perfectării acordului lor de voință, sau la o dată fixă stabilită de acestea prin contractul convenit între ele. Intervalul de timp menționat poate fi de o lună, de două luni, de trei luni etc. V. și **piață valutară**.

TRANZACȚII LA TERMEN CONDIȚIONALE (în operații de bursă), denumire sub care sunt

cunoscute operațiunile la termen pe piața franceză, susceptibile a fi realizate de părți prin plata unei prime. Prezintă o diversitate de varietăți și anume: cu primă, cu opțiuni negociabile, stelaj.

TRANZACȚII LA TERMEN FERME (în operațiuni la bursă), denumire sub care sunt cunoscute pe piața bursieră din Franța operațiunile la termen care nu pot fi reziliate de părți. Asemenea operațiuni pot fi însă prelungite pentru o nouă scadență prin report sau prin deport.

TRANZACȚII PE BANI GATA (în operațiuni de bursă), denumire generică dată acelei operațiuni bursiere având ca obiect vânzarea-cumpărarea de titluri cu plata integrală a acestora în momentul perfectării contractului.

TRANZACȚII CORPORAȚIONALE, denumire dată operațiunilor de vânzare/cumpărare sau de schimb a unor mari pachete de acțiuni. Asemenea operațiuni sunt efectuate în vederea redistribuirii între acționari a drepturilor de control a uneia sau mai multor firme. T.c. se scindează în două grupe, în funcție de natura lor, și anume: achiziții și fuziuni. Sin. *tranzacții cu firme*.

TRANZACȚII CU FIRME, V. tranzacții corporaționale.

TRANZACȚII LA VEDERE, tranzacții valutare în cazul cărora schimbul efectiv de valute și de-vize se consumă în maximum 48 ore de la perfectarea acordului de voință al părților contractante. Sin. *tranzacții prompte*. V. și *piață valutară*.

TRANZACȚII PROMPTE. V. tranzacții la vedere.

TRAS, debitor care primește de la creditorul său — acesta fiind la rândul său debitor față de o altă persoană — mandat sau ordin, printr-un înscris numit cambie, să plătească acelei persoane, suma datorată, la scadență și la locul arătat.

TRATAT INTERNAȚIONAL, act juridic exprimând acordul de voințe a două sau mai multe state în temeiul căruia acestea reglementează într-un anumit mod o anumită sferă a relațiilor internaționale, creând norme noi de drept internațional sau modificând ori abrogând norme de drept internațional preexistente. În cazul în care tratatul are ca obiect relații interstatale din domeniul comerțului internațional sau al cooperării economice și tehnico-științifice

internaționale, el constituie izvor al dreptului comerțului internațional; au o asemenea calitate și alte tratate internaționale (politice, juridice și culturale), care prin faptul că stabilesc raporturi de colaborare și încredere între state favorizează și dezvoltarea relațiilor economice între acestea, conținând uneori chiar clauze expresive într-un atare sens. Un exemplu elocvent în această privință este Carta O.N.U., care după ce proclamă în preambului său ca scop suprem al Națiunilor Unite menținerea păcii și securității internaționale, stabilește printre obiectivele subordonate unui atare scop înfăptuirea colaborării interstatale în soluționarea problemelor internaționale de natură economică. O importanță deosebită ca izvor al dreptului comerțului internațional prezintă tratatele multilaterale ce statornicesc norme uniforme de drept material sau conflictual prin care se reglementează anumite raporturi de comerț exterior și cooperare economică internațională; printre acestea se numără: Convenția de la Geneva din 7 iunie 1930 privind legea uniformă asupra cambiei și biletului la ordin, Convenția de la Geneva din aceeași dată privind reglementarea unor conflicte de legi

în materie de schimb și bilet de ordin, Convenția de la Geneva din 19 martie 1931 cuprinzând legea uniformă asupra cecului, Convenția de la Geneva din aceeași dată cu privire la reglementarea unor conflicte de legi în materia cecului, Convenția de la New York din 1958 privind recunoașterea și executarea sentințelor arbitrale străine. De asemenea, prezintă importanță ca izvor al dreptului comerțului internațional, tratatele economice, mai cu seamă cele bilaterale; obiectivele concrete ale unor astfel de tratate sunt reglementarea colaborării inter-statale în diverse domenii: comercial, financiar, al cooperării în producție, al folosirii în comun a apelor fluviilor internaționale, al transferului de tehnologie etc. Tratatele economice bilaterale au un rol preponderent în practica convențională a României, țara noastră acordându-le o importanță deosebită; ele sunt considerate ca fiind mijlocul juridic cel mai adecvat pentru formarea și perfecționarea unor norme de drept comercial internațional de natură să asigure îmbinarea armonioasă a imperativelor colaborării internaționale cu comandamentul respectului deplin al suveranității naționale.

În anumite cazuri, România a încheiat acorduri speciale de plăți prin care se reglementează relațiile financiare ce decurg din operațiunile comerciale sau de cooperare. Acordurile de plăți încheiate de România sunt deopotrivă în devize libere și în cliring. Tot în domeniul colaborării financiare, țara noastră a încheiat mai multe convenții internaționale bilaterale pentru evitarea dublei impunerii; asemenea convenții au drept scop eliminarea sau diminuarea efectelor impozitării veniturilor obținute în cadrul diferitelor forme de colaborare economică bilaterală, în țara de sursă și în țara de domiciliu ori de sediu al beneficiarilor de venituri. Prezintă importanță ca izvor al dreptului comerțului internațional și acordurile de promovare și garantare a investițiilor, ce urmăresc stimularea pe bază de reciprocitate a investițiilor unui stat contractant în economia celuilalt stat contractant și garantarea recuperării lor în eventualitatea producerii unor riscuri necomerciale. Prin efectul acordurilor economice bilaterale nu se înfăptuiește nici uniformizarea, nici unificarea normelor de drept conflictual sau de drept material referitoare la condițiile de validitate și con-

secințele juridice ale contractelor de comerț internațional; asemenea acorduri operează doar o uniformizare a unor norme de drept administrativ, financiar, valutar, vamal, aplicabile aceluiași contracte. Acordurile economice internaționale ale României conțin în mod frecvent clauza potrivit căreia încheierea contractelor de comerț internațional se face în armonie cu legile și reglementările în vigoare în țările respective; această clauză (a conformității contractelor cu legea) exprimă principiul egalității legislațiilor diferitelor țări, independent de sistemul lor economico-social și de nivelul de dezvoltare economică a lor, care este un reflex al egalității suverane a statelor. Totodată, pe plan practic, clauza în discuție servește la instituirea unor facilități în domeniul fiscal, valutar, vamal, de credit și plăți, pe care părțile la acordul economic internațional convin să și le recunoască reciproc, în măsura în care sunt îngăduite de legile și reglementările lor teritoriale. În unele cazuri, acordurile economice internaționale bilaterale pot înrăuri validitatea și chiar substanța ori efectele juridice ale contractelor internaționale; de asemenea, ele pot prevedea soluționarea prin mijloace adecvate a eventuale-

lor litigii ce s-ar ivi cu referire la executarea acestor contracte. În fine, prin prevederi ale acordurilor economice bilaterale se stabilește uneori obligativitatea inserării, de către părțile la contractul de comerț internațional de lungă durată, în cuprinsul acestuia, a anumitor clauze de menținere a valorii contractului, a echilibrului contraprestațiilor; tot astfel, prin prevederi ale unor asemenea acorduri se reglementează uneori soluționarea pe cale amiabilă sau arbitrală a litigiilor izvorâte din contractele de comerț internațional încheiate pe baza acelor acorduri. T.î. poate primi denumiri diferite, precum: acord, act final, aranjament, armistițiu, cartă, cartel, compromis, concordat, comunicat, memorandum, convenție, declarație, *gentlemen's agreement*, *modus vivendi*, pact, protocol, proces-verbal, notă diplomatică, *aide mémoire*, statut.

TRAVEL AND ENTERTAINMENT CARD. V. deținător de card.

TRAVELLERS CHEQUES, sintagmă ce în dreptul anglo-american desemnează cecurile de călătorie.

TRĂGĂTOR, creditorul care, având concomitent și calitatea de debitor în cadrul altui raport ju-

ridic, față de o altă persoană, dă ordin sau mandat propriului său debitor, printr-un înscris numit *cambie*, să-i plătească acelei persoane suma datorată, la scadența și la locul arătat.

TRIP LEASING, varietate de *master-leasing* de specificul căreia este închirierea de containere pentru una sau mai multe călătorii. V. și **master-leasing**; **leasing**; **contract de leasing**.

TURISM INTERNAȚIONAL, activitate de comerț internațional având ca obiect o marfă complexă cuprinsă în cadrul circuitului economic mondial, în comerțul indivizibil sau comerțul cu servicii. Implică tranzacții comer-

cială internațională determinate și indisolubil legate de călătoria în scop turistic a rezidenților dintr-o anumită țară peste granițele acelei țări. Scopul călătoriei este considerat turistic atunci când spre/și la locul destinației are loc un consum specific, subvenționat din veniturile obținute în țara de reședință a turistului. Țările de reședință sunt în fapt țări importatoare de turism, deoarece cheltuie valută pentru acoperirea consumului turistic al rezidenților în străinătate. Țările cu destinație turistică devin, astfel, țări exportatoare de turism, deoarece încasează valută pentru prestările de servicii și vânzări de mărfuri către turiști.

U

UBI EADEM RATIO EADEM SOLUTIO (PENTRU ACEEĂȘI RAȚIUNE SE IMPUNE ACEEĂȘI SOLUȚIE), adagiul latin exprimând regula potrivit căreia atunci când în situații diferite s-ar regăsi identitate de motive, pentru ca ele să fie rezolvate în același fel, se legitimează adoptarea aceleiași soluții. În mod obișnuit, la această regulă se apelează cu ocazia interpretării unor dispoziții normative, pe temeiul său putându-se adopta soluții de principiu pe plan doctrinar privind extinderea sau restrângerea domeniului de aplicare a acelor dispoziții. Astfel, ori de câte ori părțile unui contract de comerț internațional se referă la o lege străină numai pentru a determina cu ajutorul ei conținutul contractului lor (receptare contractuală), iar dispozițiile acelei legi sunt insuficiente spre a

lămuri conținutul contractului respectiv, nu se va putea apela, pentru completare, la regulile generale ce alcătuiesc dreptul comun din sistemul de drept în care se încadrează dispozițiile normative împrumutate de contractanți, deoarece, într-o atare ipoteză, primește vocație dreptul comun din sistemul de drept ce constituie dreptul aplicabil în materie, (*lex causae*) în armonie cu normele de drept internațional privat aplicabile în cazul dat. Această soluție devine mai pregnantă în cazul în care referirea părților s-a făcut la regulile Incoterms, care nu fac parte din vreun sistem de drept statal; ca urmare, prin ipoteză, este exclusă posibilitatea recurgerii la un drept comun care să le completească; situația este aceeași și în cazul când referința părților s-a făcut la un contract tip, la condiții generale, la un model de

contract elaborat de către o asociație profesională, la uzurile dintr-o localitate, dintr-un anumit port, de pe o anumită piață, de la o anumită bursă etc. Pentru identitate de motive, situația este aceeași și atunci când părțile s-ar referi cu aceeași finalitate la o anume lege națională, împrumutând de la aceasta numai unele dispoziții: **u.e.r.e.s.** Tot astfel, în materie cambială, spre deosebire de dreptul comun potrivit căruia, cu excepția stipulării contrare, plata este indivizibilă, pentru rațiuni ce sunt proprii dreptului cambial, se admite plata parțială: în acest domeniu, plata prezintă interes nu numai pentru posesorul titlului, ci și pentru ceilalți semnatori ținuți solidar la plată, aceștia fiind interesați ca măcar parțial să fie descărcați. Această rațiune legitimează textului legii, care pare a se referi numai la plata făcută de către tras, prin prisma regulii **u.e.r.e.s.**, în sensul admisibilității plății parțiale făcute de către alți debitori decât trasul.

ULTIMA ZI DE LIVRARE (în terminologie bursieră), data calendaristică din luna de livrare la care deținătorii de poziții futures deschise sunt obligați să

execute contractul prin livrarea activului sau plata acestuia. (engl. *last delivery day*).

ULTIMA ZI DE TRANZACȚIE (la bursă), ultima zi de bursă în care un contract futures poate fi lichidat prin compensarea poziției. (engl. *last trading day*).

ULTRA PETITA (PESTE CEEA CEA-A RECLAMAT), sintagmă latină utilizată în limbajul juridic modern pentru a desemna situația în care organul de jurisdicție investit cu soluționarea unui litigiu pronunță o hotărâre prin care se statuează și asupra unor aspecte în privința cărora nu a fost solicitat prin actul de investire. Arbitrii pot statua numai asupra cererii cu care au fost sesizați; atunci când ei statuează și asupra unui litigiu care încă nu există, hotărâsc **u.p.** cu toate consecințele ce decurg din acesta. În caz de **u.p.**, fie că arbitrii s-au pronunțat asupra unui lucru care nu fusese cerut de reclamant, fie că i-au dat acestuia mai mult decât ceea ce a cerut, este admisibilă reexaminarea sentinței arbitrale. **U.p.** constituie o cauză de nevaliditate a sentinței arbitrale străine.

UMPIRE, termen prin care, în dreptul englez, se desemnează

supraarbitrul. Rolul **u.** este numai de a decide el singur; **u.** nu ascultă părțile, ci numai pe cei doi arbitri care sunt în dezacord.

UNCONSCIONABLE CONTRACT, sintagmă exprimând, în terminologia Codului comercial uniform al S.U.A., aplicabil și raporturilor comerciale internaționale, o modalitate de sancționare a abuzului contractual. Presupune libertatea organului de jurisdicție competent de a refuza cererea de executare a contractului care conține o clauză abuzivă sau de a admite executarea acestuia fără să țină seama de acea clauză, ori de a limita aplicarea clauzei abuzive atunci când, judecând în drept, organul respectiv apreciază că fie contractul în întregul său, fie una din clauzele sale sunt abuzive la momentul în care au fost convenite.

UNDISCLOSED FACTORING, varietate de factoring specifică dreptului englez, presupunând încheierea concomitent a două contracte — unul de vânzare-cumpărare, iar altul de comision — între *factor* și *furnizor*, prin efectul cărora factorul cumpără marfa de la furnizor, pe care îl numește în același timp

reprezentant al său (*trustee*), însărcinându-l să o vândă cumpărătorului și să încaseze prețul.

UNIFICARE A TARIFELOR

VAMALE, operațiune presupunând stabilirea mediei aritmetice neponderate a taxelor vamale, la o anumită dată, practicate în teritoriile vamale independente, în scopul realizării unui tarif extern comun. Un astfel de tarif este element component al uniunilor vamale. Chiar într-o astfel de situație se pot negocia pentru anumite produse, taxe vamale speciale. Prin efectul **u. t.v.** unele țări pot înregistra o creștere a taxelor vamale comparativ cu țările nemembre ale uniunii vamale. Dimpotrivă alte țări, care au practicat taxe vamale mai ridicate în perioada anterioară instituirii uniunii vamale, vor înregistra o reducere a taxelor vamale. În perioada de tranziție, care precede constituirea uniunii vamale, se realizează **u. t.v.** naționale și alinierea lor la tariful extern comun. Prin **u. t.v.** se realizează uniformizarea nivelurilor taxelor vamale. Cu toate acestea, anumite produse care intră în cadrul uniunii vamale fiind aduse dintr-o țară terță pot fi tratate diferit în raport de

reguliile de clasificare și de evaluare vamală a importurilor. Totodată, majoritatea covârșitoare a taxelor vamale privind aplicarea *ad valorem*, atât perceperea acestora, cât și mărimea lor absolută rămân dependente de metoda de determinare a valorii în vamă a mărfurilor importate.

UNITATE CONTRACTUALĂ (la bursă), sintagmă ce desemnează volumul sau valoarea titlurilor ce formează un contract standardizat la bursă (și care, de regulă este de 100 de acțiuni). (eng. *round lot*).

UNITATE DE CONT, sintagmă ce desemnează unitatea bănească convențională utilizată în scopuri contabile și statistice precum: evidență, calcularea prețurilor, evaluarea operațiunilor financiare etc. În relațiile economice internaționale contemporane, **u.c.** este utilizată ca instrument de reglementare a operațiunilor financiar-valutare între țările membre ale unei organizații internaționale. Utilizarea **u.c.** a devenit mai frecventă după devalorizarea dolarului S.U.A. și generalizarea ulterioară a flotării cursurilor de schimb. A fost adoptată ca metodă de calculare a valorii

u.c., coșul valutar, ceea ce este de natură să-i confere o stabilitate mai mare, decât valoarea valutei componente ale coșului valutar, considerate fiecare izolat de celelalte. Grație stabilității relative a **u.c.** devine posibilă atenuarea oscilațiilor valorice, precum și cuantificarea mai exactă a operațiunilor economice externe. Actualmente se cunosc mai multe **u.c.** și anume: D.S.T. (drepturile speciale de tragere), care este **u. c.** a Fondului Monetar Internațional; E.C.U., care este **u.c.** utilizată în relațiile intercomunitare; A.M.U., această **u.c.** fiind utilizată în zona Asiei; dinarul arab, pentru lumea arabă.

UNITATE DE TRANZACȚIE (la bursă), denumire generică dată volumului standardizat de acțiuni, obligațiuni, marfă sau alte active care fac obiectul unei tranzacții la bursă. (engl. *trading unit*).

UNITIZARE, metodă de formare a unei încărcături alcătuite din același gen de marfă sau din mărfuri de genuri diferite având determinări cantitative unitare (dimensiuni, greutate etc.). Această metodă permite o manipulare rapidă a mărfii prin

utilizare de echipamente tehnice adecvate. U. mărfurilor implică adaptarea coletelor (ca formă și dimensiune) la nevoile aferente unei utilizări complete a capacității mijloacelor de transport ce urmează a fi folosite în toate fazele (anume: producție, depozitare, expediție și desfacere). Pe plan internațional au fost elaborate și aprobate standarde de natură să faciliteze tranzitul internațional al mărfurilor (europaete, containere etc.).

UNIUNE VAMALĂ, grupare de state având la bază o convenție internațională multilaterală perfectată în vederea constituirii în comun a unui singur teritoriu vamal. Între țările participante la o **u.v.** se desființează barierele tarifare și netarifare în raporturile lor reciproce de comerț internațional. Totodată, existența **u.v.** implică instituirea unui sistem de impozitare comun și aplicarea de către statele părți, în relațiile cu țările a unui tarif extern comun și a unei politici comerciale comune. **U.v.** pot fi: *perfecte* și *imperfecte*. În cazul în care în interiorul **u.v.** se asigură libera circulație a mărfurilor, țările membre instituie un protecționism colectiv în relațiile

lor cu țările. Crearea de **u.v.** și, într-o măsură importantă, și a zonelor de liber schimb determină modificări semnificative în fluxurile comerciale ale țărilor participante și implicit și în direcționarea practicilor internaționale de schimb. **V.** și **uniune vamală perfectă; uniune vamală imperfectă**.

UNIUNE VAMALĂ IMPERFECTĂ (incompletă), uniune vamală care prin structura și modul ei de funcționare vizează în relațiile cu terții numai o parte din produsele ce se schimbă în relațiile comerciale reciproce dintre statele părți. **V.** și **uniune vamală**.

UNIUNE VAMALĂ PERFECTĂ (completă), uniune vamală care prin structura și modul ei de funcționare vizează toate produsele ce se schimbă atât în relațiile reciproce și în relațiile cu terții. **V.** și **uniune vamală**.

UNIVERSITAS FACTI (UNIVERSALITATE DE FAPT), sintagmă latină utilizată în limbajul juridic modern pentru a desemna o universalitate de fapt. De pildă, într-o anumită concepție (numită teoria universalității de fapt) această sintagmă este folosită pentru a explica na-

tura juridică a fondului de comerț: bunurile din alcătuirea fondului de comerț, deși sunt diferite ca natură și au regimuri juridice diferite, putând fi înstrăinate fiecare separat, sunt totuși unite printr-o legătură de fapt, în vederea afectării lor prin voința titularului fondului la realizarea unui scop comun. Această concepție n-a reușit însă să se impună, deoarece ea constată doar un fapt, nefiind în măsură să explice natura juridică a fondului de comerț: ea nu are un sens juridic precis.

USAGES OF TRADE, expresie prin care în dreptul american se desemnează uzanțele comerciale. Modul de utilizare american se reglementează prin Codul comercial uniform al S.U.A. (Uniform Commercial Code of U.S.A.).

UTILIZATOR DE CARD, sintagmă ce desemnează orice persoană fizică acceptată de *comerciant*, inclusiv prin intermediul unui *automat programabil*, ca având acces la drepturile conferite de card *deținătorului*. V. și **deținător de card; ghișeu automat; distribuitor automat de numerar; terminal pentru transfer electronic de fonduri**.

UZANȚE COMERCIALE, reguli consacrate prin aplicarea lor repetată, voluntară, de participanții la raporturile de comerț internațional referitoare la: perfectarea contractelor, tehnici de comercializare, comerțul cu anumite produse etc. U.c. nu au caracter normativ, afară numai dacă legea trimite la ele pentru completarea sa. În acest din urmă caz se numesc uzanțe normative și au forța juridică a legii pe care o completează și în care se integrează organic. În celelalte cazuri u.c. dobândește forță juridică, deci caracter obligatoriu numai în măsura în care sunt invocate în contract de către părți. U.c. facilitează negocierile și accelerează încheierea contractelor. Părțile nu sunt obligate să accepte u.c. în contractul lor. Ele au facultatea să le accepte sau să le ignore. În cazul în care le-au acceptat în contract, părțile nu sunt obligate să le preia întocmai ci, responsabilul naturii mărfii sau în funcție de alte criterii, sunt libere să le modifice în armonie cu propriile lor interese. Într-o altă ipoteză conținutul u.c. dat de părți devine obligatoriu pentru acestea. Camerele de Comerț, asociațiile profesionale, bursele, publică periodic

culegeri de u.c. cu interpretări corespunzătoare. Cele mai importante u.c. vizează condițiile de livrare și plățile internaționale.

UZANȚE COMERCIALE UNIFORME INTERNAȚIONALE, reguli conturate prin folosirea repetată a unor clauze contractuale, în armonie cu obiceiurile practicate în diverse centre comerciale și pe care practica comercială internațională le-a pus în valoare operând o anumită standardizare și unificare a lor, realizată prin diverse metode, precum: adoptarea de condiții uniforme cu caracter general, elaborarea de contracte model cu referire la grupe speciale de mărfuri, includerea într-un anumit contract comercial internațional a unor condiții generale de livrare. Printre uzanțele comerciale uniforme, realizate sub egida Camerei Internaționale de Comerț din Paris, o importanță deosebită prezintă cele cunoscute sub denumirea de Incoterms (*International Rules for the Interpretation of Trade Terms* — Reguli Internaționale pentru Interpretarea Uzanțelor de Comerț) care au o largă aplicare în contractele comerciale internaționale de vân-

zare-cumpărare. Corespunzător acestor reguli, în S.U.A. și Canada au o aplicabilitate extinsă uzanțele denumite R.A.F.T.D. (*The Revised American Foreign Trade Definitions* — Definițiile Revizuite de Comerț Exterior American). În practica de comerț internațional sunt luate în considerare și alte documente de codificare a uzanțelor comerciale, întocmite sub egida Camerei Internaționale de Comerț din Paris, și anume: Regulile și uzanțele referitoare la acreditivele documentare (Publicația 400) și Regulile uniforme privind încasările (Publicația 322). Sub egida Comisiei Economice Europene a O.N.U. au fost întocmite mai multe contracte tip (*standard contracts*) și condiții generale de livrare (*general conditions of delivery*) toate tinzând la eliminarea practicii contractelor de adeziune din comerțul internațional; asemenea contracte model și condiții generale privesc diferite categorii de mărfuri, conținutul lor specific exprimând particularitățile livrării acestora. Astfel sunt, de exemplu, condițiile generale Model 312 — pentru vânzarea de citrice (fructe); Model 125 — pentru vânzarea de produse metalice etc.

UZUL PORTULUI, sintagmă prin care se desemnează ansamblul practicilor portuare cu caracter uniform, echitabile și recunoscute într-un anumit port cu norme locale aplicabile în raporturile dintre participanții la transportul maritim. Prezintă importanță sub mai multe as-

pecte, precum: modul de calcul al staliilor; sărbătorile legale obligatorii pentru toate navele; modul de introducere a navelor în port; regulile după care se face încărcarea și descărcarea navelor; orele oficiale de birou și de muncă în port; felul în care se iau în primire mărfurile etc.

V

VALOARE ACTUALĂ, sintagmă ce desemnează valoarea prezentă a unei plăți în viitor sau a unui flux de plăți, scontată la o anumită rată de actualizare.

VALOARE CAPITALIZATĂ, (în activități de bursă), valoare de piață a unei firme, care este dată de cursul bursei pentru acțiunile emise și aflate în posesia acționarilor. Calcularea v.c. se face prin înmulțirea numărului de acțiuni existente, emise de firma respectivă, cu cursul curent al acestora.

VALOARE CONTABILĂ, denumire generică dată valorii cu care se înregistrează în bilanțul firmei un anumit activ.

VALOARE DE ASIGURARE, valoarea bunurilor în limita cărora sau în legătură cu care se presupune, cu ocazia încheierii con-

tractului de asigurare, că este posibilă producerea pagubei prin efectul survenirii cazului asigurat.

VALOARE DE PIAȚĂ (la bursă), cursul curent al titlurilor financiare la care se fac tranzacțiile pe piața bursieră. Acest curs este în realitate prețul de tranzacționare a titlurilor respective.

VALOARE DECLARATĂ, sintagmă ce desemnează prețul din factură al mărfii importate, exprimat în valută și care stă la baza calculării valorii în vamă.

VALOARE INTRINSECĂ, diferența dintre prețul de exercitare și prețul activului de bază la opțiunile put, respectiv dintre prețul activului și prețul de exercitare la opțiunile call. Conceptul se utilizează în terminologia bursieră. V. și **opțiune put**; **opțiune call**.

VALOARE ÎN VAMĂ, expresie prin care se desemnează valoarea ce servește ca bază pentru calcularea taxelor vamale. Principalul element ce se ia în considerare la efectuarea unor asemenea calcule este prețul mărfii. Potrivit Convenției de la Bruxelles privind valoarea în vamă a mărfurilor, încheiată în anul 1950 (la care România nu este parte), statele cu economie de piață pot fi grupate în raport cu modul de determinare a valorii în vamă, după cum urmează: țări ce stabilesc o atare valoare pe baza valorii C.I.F. a mărfurilor și care sunt părți la Convenția de la Bruxelles din 1950; țări care aplică sistemul de evaluare bazat pe valoarea C.I.F., dar care nu sunt părți la acca Convenție; țări ce aplică un sistem de evaluare bazat pe valoarea F.O.B. sau alte sisteme. Valoarea la care se aplică taxele vamale trebuie să fie o valoare reală; în acest scop, este necesar ca transformarea prețului mărfii importate, exprimat în valută străină, în preț de import, exprimat în valută națională, să se facă la un curs real, care în principiu să fie recunoscut de F.M.O. Nu poate fi folosită ca bază de calcul a taxei vamale nici valoarea internă și nici o valoare arbitrară. Cu toate acestea, în practică se utilizează,

uneori, și astfel de sisteme; de pildă, sistemul „American Selling Price” stabilește, pentru unele produse chimice, drept valoare în vamă valoarea acelor produse pe piața internă a S.U.A. Impozitele interne pe circulația mărfurilor importate, precum și orice alte taxe, trebuie să fie egale ca nivel cu cele aplicate produselor similare din producția internă. În practică, atunci când marfa importată este întru totul similară cu cea realizată în producția internă (situație mai rar întâlnită în schimburile internaționale), prețurile de vânzare cu amănuntul, în conținutul cărora se include și beneficiul celui care desface marfa pe piața internă, vor tinde să se alinieze la prețul mărfii ce este oferită în cea mai mare cantitate; prin aplicarea acestei reguli se garantează pentru întreprinderea importatoare posibilitatea unei opțiuni pe considerente comerciale (preț, calitate) între aprovizionarea din import și cea din producția internă.

VALOARE MEDIE UNITARĂ, expresie utilizată în statistica de comerț internațional și care indică prețul mediu pe unitatea de produs în contextul extinderii gamei de produse și a diver-

sificării sortimentale a bunurilor obiect al schimburilor internaționale.

VALOARE NOMINALĂ, denumire dată valorii pentru care este emis un titlu financiar. **V.n.** se înscrie, de regulă, pe fața aceluși titlu.

VALOARE NORMALĂ, sintagmă ce desemnează prețul de export sub a cărui valoare poate fi declanșată procedura antidumping. Se consideră că prețul de import al unui produs este sub **v.n.** dacă acel preț este inferior celui la care el se comercializează în țara exportatoare. De asemenea, este sub **v.n.** și prețul de import inferior celui practicat în țara de origine în cursul unor operațiuni comerciale normale pentru un produs similar. Tot astfel, se consideră a fi sub **v.n.** și prețul de import care este mai scăzut decât prețul reprezentativ al unui produs similar exportat într-o țară în cadrul unor operațiuni comerciale normale. În fine, se consideră ca fiind sub **v.n.** și prețul de import mai scăzut decât costul de producție al aceluiași produs în țara de origine, majorat cu o sumă rezonabilă de natură să acopere cheltuielile de vânzare și beneficiul. În toate aceste ipoteze

urmează a se ține seama de diferențele existente în condițiile de vânzare, de impozitare și alte diferențe care afectează compatibilitatea prețurilor.

VALOARE PARITARĂ, sintagmă ce exprimă conținutul valoric al unei monede naționale, determinat prin legea monetară a statului emitent. Stabilirea **v.p.** implică existența unui etalon comparativ cu care moneda în cauză se află într-un raport fix sau stabil. Multă vreme rolul de etalon a fost îndeplinit de metalele prețioase și, în special, de aur. Ulterior acest rol a fost preluat de valutele considerate stabile care erau definite în aur și care au fost utilizate în acest scop prioritar de către țările participante la zonele valutare. Intrarea în vigoare în 1978 a statutului modificat al F.M.I. a creat premisele necesare pentru adoptarea unui nou etalon, anume unitatea de cont D.S.T. (drepturile speciale de tragere). Totodată, statele membre ale F.M.I. pot defini monedele lor și pe baza unui alt numitor comun stabilit de fond, precum și pe bază de aranjamente valutare. În ultima ipoteză conceptul de **v.p.** rămâne lipsit de obiect.

VALOARE-TIMP (în operațiuni de bursă), sintagmă ce desemnează

diferența dintre prețul unei opțiuni și valoarea ei intrinsecă. **V.** și **valoare intrinsecă**.

VALORI MOBILIARE (în operațiuni de bursă), sintagmă ce desemnează activele financiare exprimate pe un suport material sau în cont. Sunt negociabile pe piața secundară ținându-se seama de valoarea de piață. Astfel de active se încorporează în hârtii de valoare numite titluri financiare. Deținătorul unor asemenea titluri are dreptul să obțină o cotă din veniturile rezultate din investiție, în condițiile asumării de către acesta a riscului afacerii. Asemenea **v.m.** pot fi primare (acțiuni și obligațiuni), derivate (contracte futures și opțiuni) și sintetice (cu indici).

VALUTĂ, termen ce desemnează moneda națională a unei țări în măsura în care acea monedă îndeplinește funcția de instrument de plată și rezervă cu caracter internațional. Principalele valute sunt monedele naționale reciproc convertibile ale țărilor ce dețin ponderea cea mai importantă în tranzacțiile internaționale, precum: dolarul S.U.A., lira sterlină, marca germană, francul francez etc. Pot deveni valută și toți ceilalți bani, chiar

dacă nu sunt convertibili; de exemplu, o monedă națională care nu este convertibilă devine valută atunci când este deținută de un turist străin care vizitează țara respectivă. Valutele se pot prezenta în următoarele forme: bancnotele și monedele metalice cu putere circulatorie în țara de origine și disponibilități în conturile bancare. În limbajul diurn, termenul de valută primește o accepțiune mai largă, fiind utilizat pentru a desemna orice mijloc de plată străin, indiferent de forma în care se prezintă (valută efectivă, valută în cont, titluri de credit exprimate în monedă străină).

VALUTĂ CONVERTIBILĂ-NE-CONVERTIBILĂ. **V.** **valută**, **convertibilitate**.

VALUTĂ DE REZERVĂ, denumire generică dată valutei care intră în componența rezervelor oficiale internaționale ale diferitelor țări. **V. r.** trebuie să aibă un curs cât mai stabil, să fie convertibilă și să poată fi utilizată în mod operativ. Țara emitentă a acestei valute, la rândul ei, trebuie să dețină o pondere importantă în economia mondială și în schimburile economice internaționale. Această împrejurare conferă valutei pe care o pune în

circulație certitudine și stabilitate. Principalele v.r. sunt: dolarul S.U.A., care deține ponderea principală, marca germană, yenul japonez, francul francez, francul elvețian, lira sterlină.

VALUTĂ DE TRANZACȚIE, sintagmă prin care se desemnează valuta aleasă de părți pentru negocierea prețului într-un anumit contract comercial internațional, valută ce va servi la exprimarea aceluși preț și se va înscrie ca atare în conținutul contractului respectiv.

VAMĂ, structură organizatorică având calitatea de instituție de stat creată pentru a exercita controlul asupra ieșirii și intrării din țară a mărfurilor, mijloacelor de transport și a altor bunuri în vederea identificării și stabilirii drepturilor vamale convenite statului și încasării lor. Autoritatea vamală este investită de asemenea și cu prerogativa de a constata încălcarea dispozițiilor legale privitoare la regimul vamal, iar în cazul când aceste încălcări constituie contravenții sau infracțiuni de contrabandă, să ia măsurile legale în vederea aplicării amenziilor și realizării obligațiilor vamale datorate. **V.** este chemată să verifice cores-

pondența dintre valoarea declarată și realitate pentru mărfurile importate, iar dacă va constata prețuri de import foarte scăzute are dreptul și obligația să depisteze cauzele, să descopere practicile de dumping și subvenții și să declanșeze o procedură anti-dumping.

VARIAȚIA MAXIMĂ A PREȚULUI (în operațiile de bursă), expresie prin care se desemnează nivelul maxim admis al oscilației prețului în sus sau în jos față de prețul zilei precedente.

VARIAȚIE MINIMĂ DE PREȚURI, sintagmă ce desemnează nivelul minim admis al diferenței de preț la o nouă ofertă în bursă. Sin. *pas de licitație*. (engl. *minimum price fluctuation*).

VÂNZARE SCURTĂ, expresie ce desemnează vânzarea în bursă cu executarea contractului pe bază de titluri împrumutate. **V.s.** se realizează pe bază de cont în marjă.

VENTURE CAPITAL **V. capital de risc.**

VICIU APARENT, viciu de calitate al unui produs concretizat într-o defecțiune susceptibilă de a fi descoperită și constatată prin

simpla observare sau examinare exterioară a produsului la momentul livrării lui, sau prin utilizarea unor mijloace tehnice disponibile în mod legal în momentul recepției mărfii. Este vorba de mijloace uzual folosite la recepția anumitor categorii de produse. Potrivit Codului Comercial Român din 1887, cumpărătorul poate reclama vânzătorului existența unor v.a. în termen de două zile de la recepția mărfii. V. și **viciu de calitate**.

VICIU ASCUNS, viciu de calitate constând într-o defecțiune (în general de structură) a unei mărfi ce nu poate fi constatată prin simpla examinare exterioară a produsului și nici prin metodele curent uzitate la recepția făcută de cumpărător, ci se manifestă și poate fi constatată numai în timpul utilizării aceluși produs. V.a. diminuează valoarea de întrebuințare a bunului respectiv, iar uneori îl poate face chiar impropriu pentru utilizare normală. Codul Comercial Român de la 1887 dispune că v.a. pot fi reclamate de către cumpărător în termen de două zile de la data constatării lor în toată perioada de exploatare normală a bunului. Este însă necesar ca v.a. să nu fi fost generate de o exploatare necorespunzătoare a

bunului, făcută de cumpărător cu încălcarea normelor tehnice de utilizare a produsului respectiv și nici să fie datorat unor modificări de structură a bunului operate de cumpărător din dorința de a mări eficiența în exploatare a acestuia. V. și **viciu de calitate**.

VICIU DE CALITATE, deficiență a unui produs datorită căreia utilizarea și funcționalitatea aceluși produs nu pot fi realizate la parametrii normali, ceea ce determină implicit diminuarea valorii de întrebuințare a lui (adică a produsului), putând chiar împiedica folosirea sa adecvată scopului pentru care a fost creat. În funcție de natura v. c. și de momentul descoperirii lui se face distincție între viciu aparent și viciu ascuns. Indiferent care este natura viciului, furnizorul este obligat, în perioada de garanție, să remedieze pe cheltuiala proprie defecțiunea semnalată de cumpărător, iar dacă recondiționarea produsului nu este posibilă, să procedeze la înlocuirea întregului produs fără contraprestație din partea cumpărătorului. Răspunderea pentru v. c. nu operează în cazul în care furnizorul (vânzătorul) probează că defecțiunea semnalată de cumpărător s-a produs datorită

nerespectării de către acesta din urmă a normelor tehnice de utilizare a produsului respectiv. V. și **viciu aparent; viciu ascuns.**

VINCULAȚIE, modalitate de plată realizată prin următorul procedeu: exportatorul expediază marfa pe adresa unei bănci din străinătate care, la primire, îl avizează pe importator și îi pune marfa la dispoziție numai după ce acesta achită suma convenită cu exportatorul: banca remite exportatorului suma încasată sau îl creditează în cont reținând comisionul bancar, cheltuielile de înmagazinare și alte cheltuieli ocazionate de vinculație. Pentru perioada de timp dintre momentul expedierii mărfii de către exportator și acela al încasării sumei corespunzătoare de la importator, cel dintâi acordă credit celui de-al doilea. Vinculația constituie o modalitate de plată greoaie și costisitoare, presupunând asumarea de către bancă a unui rol dificil și neconform profilului ei.

VIRAMENT BANCAR, 1. Tehnică financiar-contabilă specifică utilizată pentru transferul scriptic al unei sume determinate dintr-un cont al unui titular, numit *ordonator*, în contul altui subiect de drept, numit *beneficiarul opera-*

țiunii. **V.b.** se concretizează într-o operație contabilă constând în înscrierea, la ordinul titularului unui cont, în debitul contului acestuia, a sumei ordonate, prin acreditarea altui cont indicat de ordonator; prin efectul acestei operații se produce un transfer de valori fără deplasarea efectivă a numerarului, deoarece plata și încasarea se efectuează numai scriptic. 2. Mișcarea de fonduri produsă prin efectul unei operații contabile presupunând debitarea de către o bancă, la ordinul clientului său, a contului creditor al acestuia pentru a credita contul altui client (deschis la acea bancă sau la o altă bancă), comportând în mod necesar existența unui cont în bancă, la care se referă ordinul titularului acelui cont; ca natură, ordinul de virament dat de titularul de cont este un mandat prin care clientul împuternicește banca să debiteze din contul său o anumită sumă și să crediteze cu suma respectivă un alt cont. Valabilitatea acestui ordin nu este dependentă de vreo condiție de formă; el se poate prezenta în orice formă: scrisoare simplă, formular special, furnizat de către bancă, un titlu negociabil (la ordin sau la purtător); poate fi dat chiar verbal (caz în care nu vor putea fi evitate dificultățile inerente de probă).

Cu referire la ordinul de virament, băncii căreia i se adresează acel ordin îi revin aceleași obligații ca oricărui mandatar. La rândul său, banca beneficiarului ordinului de virament este îndatorată să primească fondurile virate și să-l înștiințeze pe beneficiar (clientul său) printr-un „aviz de credit“, indicându-i numele ordonatorului. În cazul în care clientul nu face protest într-un termen scurt, el se prezumă că a acceptat fondurile virate. Plata se consideră făcută pe data înscrierii în contul celui care a dat ordinul și se operează la data ieșirii din contul acestuia. Ca natură juridică v.b. dă expresie unei operații de tehnică bancară, înfățișându-se ca un procedeu scriptic de mișcare de fonduri, ca remitere irevocabilă a unei monede scripturale. Efectuarea operațiunilor de virament nu presupune în mod necesar ca cele două conturi vizate să fie deschise la aceeași bancă; de altfel, în comerțul internațional, o asemenea situație nu poate fi întâlnită. În unele state, cum este de pildă Franța, plata prin virament este încurajată, asemenea operațiuni fiind scutite de orice taxe de timbru asupra chitanțelor, facturilor și altor scripte care se emit în forma clasică de plată prin numerar.

VOLATILITATE, sintagmă ce desemnează situația unui titlu financiar al cărui curs variază semnificativ, în sus și în jos, în raport cu celelalte titluri sau cu trendul pieței.

VOLUM AL COMERȚULUI EXTERIOR, sintagmă ce desemnează totalitatea schimburilor comerciale externe (export și import) efectuate de un stat într-o anumită perioadă de timp, de regulă, un an. Mărimea valorică a v. c. e. a unei țări poate fi exprimată în moneda națională (în statistica națională) sau într-o valută forte de largă circulație (în statisticile internaționale). Și într-un caz și în celălalt se iau ca elemente de calcul prețurile curente ale mărfurilor importate și exportate de statul respectiv în perioada de referință. Prin însumarea v. c. e. din toate statele lumii, exprimat într-o valută forte de largă circulație, se obține volumul valoric total al comerțului mondial într-o perioadă determinată.

VOLUM AL PIEȚEI, sintagmă ce exprimă ansamblul de bunuri, servicii, valute, devize, capitaluri etc., vândute, cumpărate sau consumate în mod efectiv, sau considerate ca atare la un mo-

ment dat pe o anumită piață, într-o perioadă de timp determinată. Se face distincție între **v. p.** externe. **V. p.** trebuie analizat în legătură cu potențialul pieței, care reprezintă volumul probabil al acesteia. Între aceste concepte există o relație ca de la parte la întreg, fiind posibilă apropierea lor până la identificare totală. Atunci când **v. p.** coincide cu potențialul pieții, acea piață este saturată. Dacă, dimpotrivă **v. p.** este mai mic decât potențialul pieții, acea piață este nesaturată.

VOUCHER, 1. Termen de circulație internațională desemnând actul justificativ eliberat de către o formă prin care se confirmă plata pentru prestarea unui serviciu, pentru executarea unei lucrări sau pentru furnizarea de materiale etc. Constituie un instrument de decontare între doi

parteneri de afaceri și are o largă utilitate în turismul internațional. 2. Document utilizat în programele de privatizare din țările aflate în procesul de tranziție, în virtutea căruia deținătorul dobândește dreptul să obțină acțiuni emise de firmele supuse privatizării.

VRAC, termen desemnând modalitatea de efectuare a transportului unor mărfuri (precum, ciment, cereale, criblură etc.) care, prin specificul lor, nu se ambalează, ci se încarcă direct în mijlocul de transport. Greutate netă a unor asemenea mărfuri se determină utilizându-se diferite formule de calcul: astfel, în cazul transportului pe calea ferată, din greutatea totală a vagonului încărcat se scade greutatea vagonului liber de încărcătură (greutate care, de regulă, se înscrie pe vagon).

W

WARANT, 1. Document, eliberat de către depozitar, prin care acesta îi confirmă deponentului primirea mărfurilor menționate în cuprinsul lui, consfințind astfel contractul comercial de depozit intervenit între părți. 2. Titlu de credit reprezentativ al mărfii încredințate spre păstrare de către deponent depozitarului, titlu a cărui transmitere prin gir are semnificația constituirii unui gaj în favoarea giratarului. **W.** apare astfel ca o formă particulară a contractului de gaj comercial; el reprezintă un gaj constituit în beneficiul unui creditor care primește de la deponent acest titlu de credit prin procedura girului. Pe versoul titlului se înscrie suma garantată cu mărfurile depozitate; mențiunile făcute pe **w.** girat se înscriu și pe talonul care se păstrează în registrul depozitarului. Gajul astfel constituit nu

are ca efect trecerea posesiei mărfurilor gajate asupra creditorului gajist; aceste mărfuri rămân pe mai departe în depozit. Acest gaj este cu depozitare de obiect, întrucât proprietarul mărfurilor îi remite creditorului gajist **w.** care reprezintă însuși marfa respectivă. **W.** îi conferă deponentului posibilitatea de a-și înstrăina marfa aflată în depozit, în ciuda faptului că nu este gajată; înstrăinarea operează prin efectul transmiterii recipisei de depozit noului dobânditor, transmitere ce are loc tot prin gir. Primind recipisa, noul dobânditor se află în cunoștință de cauză că marfa respectivă este gajată și că poate dispune de această marfă numai după ce va consemna în mâinile administratorului depozitului suma pentru care a fost constituit gajul. **W.** se înfățișează

astfel ca un instrument juridic de dare în gaj a unor bunuri mobile corporale aflate într-un depozit. Ca titlu de credit, *w.* poate fi nominativ, la ordin sau la purtător; el nu intră sub incidența reglementărilor uniforme statornicite la Geneva prin convențiile din 1930 și 1931, în materie de cambie, cec și bilet de ordin, lui fiindu-i aplicabile numai unele reguli conflictuale ce reglementează titlurile de credit, precum și unele norme conflictuale de *lex voluntatis*, iar în tăcerea părților vor primi aplicare *lex solutionis* (cu referire la modalitățile de plată) și legea locului unde a fost semnat titlul de credit (în ce privește fondul *w.*); problemele privind capacitatea părților intră sub incidența lui *lex personalis*; aspectele derivând din calitatea *w.* de buletin de gaj (le-

gate de dreptul real constituit în favoarea posesorului *w.*) pri-mesc incidența regulilor conflictuale ce guvernează gajul, respectiv incidența legii locului unde se găsește gajată (care este legea locului depozitului, adică *lex rei sitae*): o atare lege guvernează, bunăoară, bunurile susceptibile de warrantare, întinderea drepturilor creditorului gajist asupra mărfii warante, modalitățile de realizare a *w.* etc. În practica de comerț exterior a României, *w.*, formă a gajului comercial, primește frecvent aplicare, fiind inclus în operațiile de comerț internațional; el se înfățișează ca o modalitate larg utilizată pentru garantarea datoriiilor.

WECHSEL, termen prin care în terminologia dreptului comercial german se desemnează concep-tul de cambie.

Z

ZIUA EXPIRĂRII (în operații de bursă), expresie prin care se desemnează ultima zi de bursă când o opțiune poate fi exercitată. (engl. *expiration day*).

ZIUA LIVRĂRII (în activități de bursă), ziua când se înfăptuiește executarea contractului futures prin livrarea activului ce formează obiectul contractului, sau prin lichidare cash. (engl. *delivery day*).

ZIUA NOTIFICĂRII, zi în care casa de compensație îl înștiințează pe cumpărătorul cu cea mai îndelungată poziție long că va primi activul (adică marfa) în ziua imediat următoare. **Z.n.** precede ziua livrării situându-se în imediata anterioritate a acesteia. (engl. *notice day*).

ZIUA POZIȚIEI (la Chicago Board of Trade-CBOT), prima zi din cele trei în care se reali-

zează procesul de livrare în contractele futures, în care deținătorul unei poziții scurte anunță casa de compensație că va face livrarea două zile mai târziu. (engl. *position day*).

ZIUA STRIGĂRII PRIMELOR (la bursa de la Paris), zi de bursă care precede ziua lichidării contractelor pe piață la termen la bursa din Paris (RM — règlement mensuel), când cumpărătorul are facultatea de a accepta sau de a abandona prima. (fr. *jour des réponses des primes*).

ZONĂ DE LIBER SCHIMB, spațiu geografic ce intră sub suveranitatea a două sau mai multe state și cu privire la care țările interesate printr-o înțelegere bi- sau multilaterală au decis eliminarea taxelor vamale și a restricțiilor cantitative pentru totalitatea sau numai o parte a produselor ce formează obiectul

comerțului dintre acele state. Z. I.s. constituie o derogare de la extinderea facilităților comerciale față de toate celelalte țări, pe baza clauzei națiunii celei mai favorizate. Ea implică eliminarea taxelor vamale pentru o parte esențială a schimburilor dintre țările membre. În z. I.s. țările membre își mențin autonomia deplină în domeniul politicii comerciale și un tarif vamal propriu în relațiile cu țările terțe. Exemplu relevant de z. I.s. îl constituie Asociația Europeană a Liberului Schimb (A.E.L.S.). Cu referire la comerțul pentru produse industriale, în baza unor acorduri bilaterale semnate de fiecare țară membră A.E.L.S. cu fiecare din țările comunitare s-a constituit z. I.s. C.E.E.— A.E.L.S. Prin acordul convenit de Uniunea Europeană și A.E.L.S., intrat în vigoare în ianuarie 1994, a fost creat spațiul economic european. În replică, țările de pe continentul nord-american (S.U.A., Canada și Mexic) au perfectat Tratatul Nord-American de Liber Schimb (NAFTA—North American Free Trade Agreement) intrat în vigoare la 1 ianuarie 1994. Principalul obiectiv urmărit de tratat îl reprezintă desființarea barierelor tarifare și reducerea

celor netarifare în comerțul dintre statele membre, creându-se astfel unul dintre cele mai importante blocuri economice și comerciale ale lumii după cel de-al doilea război mondial.

ZONĂ ECONOMICĂ EXCLUSIVĂ, zonă maritimă adiacentă mării teritoriale a unui stat riveran și care se extinde până la maximum 200 de mile marine în larg, distanță calculată de pe linia de bază a apelor teritoriale. În spațiul z.e.e. statul riveran își exercită dreptul de suveranitate asupra resurselor naturale — biologice sau nebiologice — ce se află în apă, pe fundul mării sau în subsolul acesteia, asigurând explorarea și exploatarea lor. Totodată, dreptul suveran al statului riveran vizează și alte activități cu scopuri economice în spațiul z.e.e., precum: producerea de energie pe bază de maree, curenți sau vânt. Conceptul z.e.e. a fost consacrat prin Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării adoptată la 10 decembrie 1982 la Montego Bay (Jamaica). Prin instituirea z.e.e. nu este îngădită libertatea statelor riverane de navigație, de survol precum și de a instala conducte și cabluri submarine sau de a desfășura alte activități admise de dreptul

internațional în spațiul respectiv. Cu referire la exploatarea resurselor biologice din **z.e.e.** statul riveran își determină propria capacitate de exploatare, iar dacă această capacitate este insuficientă în raport cu volumul admisibil de capturi, acel stat va ceda în favoarea altor state, prin acorduri sau aranjamente internaționale convenite cu acestea, dreptul de a realiza exploatarea diferenței până la limita admisibilă.

ZONĂ LIBERĂ, denumire dată unui spațiu limitat, stabilit pe teritoriul unui stat, de regulă în cadrul unui port, sau aeroport ori la frontiera cu statul învecinat, în interiorul căreia taxele vamale asupra mărfurilor intrate și destinate reexportului sunt suspendate, autorizându-se realizarea unor operațiuni comerciale sau industriale (precum depozitare de mărfuri, reparații de nave, recondiționări, anumite prelucrări de produse etc.). Mărfurile aflate în depozitele din **z.l.** pot fi scoase și respectiv introduse pe teritoriul acesteia numai sub supraveghere vamală și cu respectarea regulilor vamale. Dacă mărfurile temporar depozitate în **z.l.** urmează a fi introduse, în vederea prelucrării sau a consumului, în țara pe teritoriul căreia a fost instituită a-

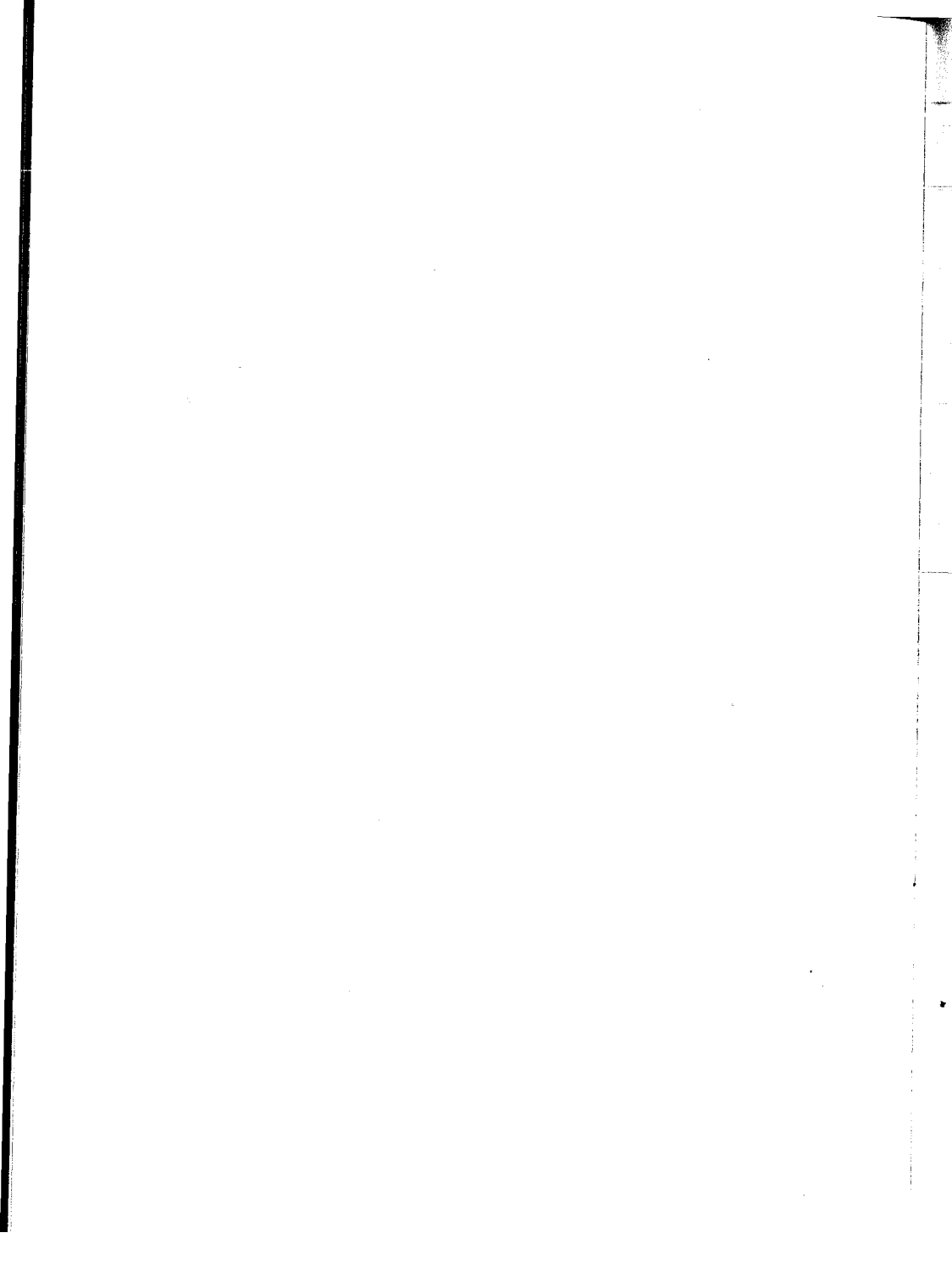
ceastă zonă, ele devin impozabile sub aspectul prelevării taxelor vamale aplicabile asupra importurilor.

ZONĂ MARITIMĂ INTERNAȚIONALĂ, denumire dată în dreptul internațional spațiului maritim situat dincolo de limitele în care statele riverane își pot exercita propria lor jurisdicție. Conceptul a fost consacrat prin Convenția Națiunilor Unite asupra dreptului mării de la Montego Bay (Jamaica) în 1982. **Z.m.i.** include fundul mărilor și oceanelor și subsolul acestora situate în cadrul spațiului respectiv. Resursele naturale existente în zonă constituie patrimoniu comun al umanității. Orice activități desfășurate în **z.m.i.** trebuie să vizeze exclusiv scopuri pașnice în beneficiul tuturor statelor fără nici o discriminare. Este necesar ca prin astfel de activități să fie stimulată dezvoltarea comerțului internațional și promovarea cooperării economice internaționale în scopul creșterii economice a tuturor țărilor, prioritar a celor mai slab dezvoltate.

ZONĂ VALUTARĂ, sintagmă ce desemnează sistemul de relații financiar-valutare instituit între un stat a cărui monedă națională reprezintă o valută forte și mai

multe state asociate în care acea valută (moneda primului stat) este acceptată și utilizată pentru facilitarea schimburilor comerciale și a cooperării economico-financiare dintre țările membre. Z.v. a luat forma unor blocuri monetare, în perioada interbelică, fiind caracterizată printr-un grad ridicat de centralism instituit de metropole. După cel de-al doilea război mondial, z.v. s-au concretizat prioritar într-un sistem de preferințe convenit între statele asociate, sub egida monedei centrale. Z.v. constituită în perioada imediat postbelică a fost zona dolarului, care a vizat țările ce nu participau la zonele sau aranjamentele monetare în vigoare în acea perioadă (în principal, S.U.A., Canada și unele state din America de Sud). În perioada interbelică în sfera de influență franceză a fost instituită z.v. a francului francez, iar între țările care după devalorizarea lirei sterline au menținut un curs de schimb fix între moneda lor și cea britanică a fost instituită z.v. a lirei sterline. Notele de specificitate ale fiecărei z.v. indiferent de perioada istorică în care aceasta a fost instituită sunt următoarele: stabilirea unui curs valutar fix

între moneda centrală și monedele statelor asociate; convertibilitatea și transferabilitatea nelimitată a monedelor statelor asociate în moneda centrală și între ele; centralizarea rezervelor valutare și gestionarea lor de către autoritatea centrală; reglementarea uniformă a relațiilor valutare ale țărilor participante față de țările terțe. Z.v. prezintă un set de avantaje pentru țările participante, între care mai relevante sunt: stabilitatea monetară dată de convertibilitatea monedelor participante; atenuarea riscurilor valutare și de preț; impulsivitatea comerțului exterior și a cooperării economice reciproce. În prezent, z.v. suferă un declin datorită mai multor inconveniente pe care le prezintă și dintre care principalele sunt: influența deosebit de puternică a situației monetare și economice din țara-centru asupra țărilor participante (influență negativă prin transmiterea inflației, dezechilibrarea cursurilor); disciplina monetară impusă de funcționarea z.v. are un caracter oneros pentru țările participante; se produce o polarizare financiară în jurul economiei centrale care (economie) obține importante avantaje dintr-o astfel de împrejurare.

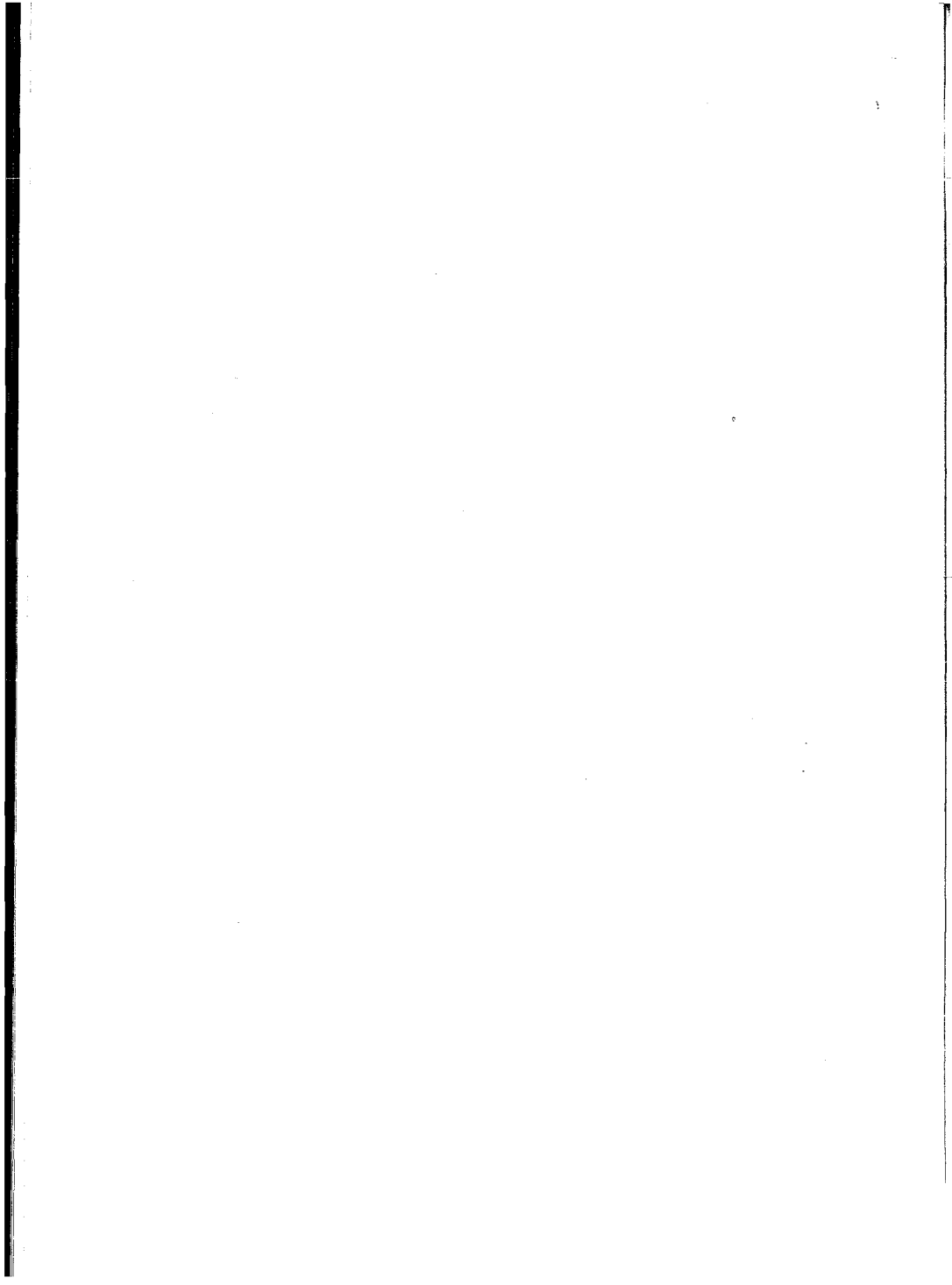
BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. V. Anghelescu, Al. Deteșan, E. Hutira, *Contracte economice internaționale*, Editura Academiei, București, 1980.
2. V. Babiuc, *Riscurile contractuale în vânzarea comercială internațională*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
3. G. Brulliard, D. Laroche, *Précis de droit commercial*, ed. 7, Paris 1979.
4. O. Căpățână, *Litigiul arbitral de comerț exterior*, Editura Academiei, București, 1978.
5. O. Căpățână, V. Tănăsescu (sub redacția), *Instituții de drept comercial internațional*, Editura Academiei, București, 1982.
6. O. Căpățână, B. Ștefănescu, *Tratat de drept al comerțului internațional*, vol. I, (partea generală), Editura Academiei, București, 1985.
7. I. Cloșcă (sub readacția) *Dicționar de drept internațional public*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
8. M.N. Costin, *Dreptul comerțului internațional* (fascicola I. Societăți comerciale), Universitatea din Cluj-Napoca, Facultatea de Drept, 1983.
9. M.N. Costin (sub redacția), *Dicționar de drept civil*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
10. M.N. Costin, M. Mureșan, V. Ursa, *Dicționar de drept civil*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980.
11. Al. Deteșan, I. Rucărescu, B. Ștefănescu, *Dreptul comerțului internațional*, editat de „Revista Economică”, București, 1976.
12. Al. Deteșan, D. Porojan, *Plățile, riscurile, eficiența în contractele internaționale*, editat de „Revista economică”, București, 1980.

13. I. Dogaru, T.R. Popescu, C. Mocanu, M. Rusu, *Principii și instituții în dreptul comercial internațional*, Editura „Scrisul Românesc“, Craiova, 1980.
14. Y. Eminescu, O. Căpățână (sub redacția), *Societățile mixte constituite în Republica Socialistă România*. Editura Academiei, București, 1976.
15. Y. Eminescu, *Tratat de proprietate industrială*, vol. 1,2 și 3, Editura Academiei, București, 1982, 1983 și respectiv 1984.
16. I. Filipescu, *Drept internațional privat*, vol. 1 și 2, Universitatea din București, Facultatea de Drept, 1982 și 1984.
17. Gr. Florescu, *Societăți mixte în România, noua formă de cooperare economică internațională*, Editura Litera, București, 1977.
18. A. Jauffet, *Manuel de Droit commercial*, ed 14, Paris, 1973.
19. C.C. Kirișescu, *Moneda, Mică enciclopedie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1982.
20. C.C. Kirișescu, *Relațiile valutare-financiare internaționale*. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978.
21. R. Leflar, *American Conflicts Law*, ed. 3, New York, 1977.
22. Y. Laussouarn., J.D. Bredin, *Droit du commerce international*, Sirey, Paris, 1969.
23. I. Macovei, *Contractele de comerț exterior în dreptul român*, Editura Junimea, Iași, 1977.
24. I. Macovei, *Dreptul comerțului internațional*, Editura Junimea, Iași, 1980.
25. C. Moisiuc, *Participarea României la colaborarea economică internațională*, Editura Politică, București, 1978.
26. R. Munteanu, *Contracte de intermediere în comerțul exterior al României*, Editura Academiei, București, 1984.
27. I. Nestor, *Probleme privind arbitrajul pentru comerțul exterior în țările socialiste europene*, Editura Academiei, București, 1962.

28. P.V. Pătrășcanu, C. Sachelarie, *Titluri de credit în comerțul internațional (cambia și biletul de ordin)*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1975.
29. D. Popescu (sub redacția), *Principii și forme juridice ale cooperării economice internaționale*, Editura Academiei, București, 1979.
30. T.R. Popescu, *Dreptul Comerțului internațional*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
31. T.R. Popescu, C. Bârsan, *Dreptul comerțului internațional*, Universitatea din București, Facultatea de Drept, 1983.
32. Al. Puiu (sub redacția), *Relații economice internaționale*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983).
33. G. Ripet, R. Roblot, *Traité élémentaire de droit commercial*, ed. 7, Paris, 1973.
34. I. Rucăreanu, *Curs de drept. Elemente de drept civil și comercial comparat*, Academia de Studii Economice, București, 1980.
35. I. Rucăreanu, V. Babiuc, *Regimul juridic al garanțiilor bancare*, Institutul de Economie Mondială, București, 1982.
36. B. Ștefănescu, I. Rucăreanu, *Dreptul Comerțului internațional*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983.
37. B. Ștefănescu, O. Căpățână (sub redacția), *Dicționar juridic de comerț exterior*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
38. D. Voiculescu, M. Coraș, *Leasing*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1985.
39. *** *Contracte economice și contracte comerciale internaționale* (breviar alfabetic), editat de „Revista economică”, București, 1984.
40. *** *Dicționar de marketing*, Editura Junimea, Iași, 1979.
41. *** *Ghidul lucrătorului de comerț exterior*, editat de „Revista economică”, București, 1983.
42. *** *Promovarea și derularea exporturilor* (lexicon), supliment la „Revista economică”, București, 1986.

LISTA TERMENILOR ȘI EXPRESIILOR CONȚINUTE ÎN VOLUMUL I AL DICȚIONARULUI DE DREPT INTERNAȚIONAL AL AFACERILOR

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
A		Acreditiv documentar transferabil	28
Abandon	5	Acreditiv domiciliat în țara cumpărătorului	28
Abruf	6	Acreditiv domiciliat în țara vânzătorului	29
Absorbție	6	Acreditiv domiciliat într-o țară terță	29
Accept	7	Acreditiv nerevocabil	29
Accept bancar	10	Acreditiv nerevocabil confirmat	30
Accept cambial	10	Acreditiv nerevocabil neconfirmat	30
Acceptant	7	Acreditiv pentru livrări eşalonate	31
Acceptant pentru onoare	7	Acreditiv pirat	31
Acceptare cu modificări	9	Acreditiv revocabil	31
Acceptare tardivă	9	Acreditiv revolving	31
Acceptarea ofertei	7	Acreditiv utilizabil integral	32
Acceptarea ofertei cu termen	8	Acreditiv utilizabil parțial	32
Accesorium sequitur principalem	12	Acreditiv documentare reciproce	32
Acciză	12	Act adițional	33
Achiziția de risc	13	Act comercial unilateral	33
Acoperire	13	Act de comerț	33
Acoperire la termen	18	Act de compromis	34
Acoperirea importurilor prin exporturi	14	Act de misiune a arbitrilor	34
Acord	14	Act mixt	34
Acord bancar	14	Act obiectiv de comerț	35
Acord comercial internațional	14	Act sau fapt de comerț internațional	36
Acord comercial și de plăți	15	Acte auxiliare de comerț	37
Acord de barter	15	Actor incumbit onus probandi	37
Acord de cooperare economică internațională	15	Actor non probante reus absolvitur	37
Acord de credit	16	Actor sequitur forum rei	38
Acord de swap	16	Actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat	38
Acord general de împrumut	16	Acționar	39
Acordarea exclusivității comerciale	14	Acționar semnificativ	40
Acordul general pentru tarife și comerț (G.A.T.T.)	16	Acțiune	40
Acorduri de confidențialitate	18	Acțiune arbitrală	42
Acreditiv	18	Acțiune cambială	42
Acreditiv documentar back to back	21	Acțiune emisă de societatea comercială pe acțiuni	43
Acreditiv documentar cesionat	21	Acțiune în concurență neloidală	44
Acreditiv documentar cu clauză roșie	22	Acțiune în constatare	45
Acreditiv documentar cu clauză verde	23	Acțiune în restituirea îmbogățirii fără justă cauză	46
Acreditiv documentar netransferabil	24	Acțiune la purtător	46
Acreditiv documentar reciproc	24	Acțiune nominativă	47
„a valeur”	24	Acțiune oblică	48
Acreditiv documentar reciproc cu clauză de garanție	25	Acțiune pauliană	49
Acreditiv documentar reciproc „escrow”	25	Acțiune privilegiată	51
Acreditiv documentar reciproc simplu	26	Acțiuni aflate pe piață	51
Acreditiv documentar subsidiar	26	Acțiuni autorizate	51
		Acțiuni comune	51
		Acțiuni emise	51
		Acțiuni neemise	51
		Acțiuni ordinare	51

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Acțiuni preferențiale	52	A.M.U.	67
Acțiuni preferențiale convertibile	52	Anatocism	67
Acțiuni preferențiale cu dobândă variabilă	52	Andosament	68
Acțiuni preferențiale cumulative	52	Andosant	68
Acțiuni preferențiale non-cumulative	52	Andosare	68
Acțiuni preferențiale non-participante	52	Andosatar	68
Acțiuni preferențiale participante	52	Andosator	68
Acțiuni preferențiale prioritare	52	Angajamente de confidențialitate	68
Acțiuni preferențiale revocabile	52	Anti-dumping	69
Acțiuni puse în vânzare	53	Antitrust	69
Acțiuni tezaurizate	53	Antrepozit	70.
Aderent	53	Antrepozit vamal	70
Adjudecare	53	Antrepriză	70
Administrarea contractului prin arbitraj	54	Anuitate	70
Administrator	54	Apelațiune de origine	71
Ad probationem	55	Aport social	71
Adunarea creditorilor	55	A quei	72
Adunarea generală a acționarilor	56	Aranjament comercial	73
Ad validitatem	56	Arbitr	82
Ad valorem	56	Arbitraj cu competență generală	75
Affectio societatis	56	Arbitraj cu competență specială	75
Afrectare	57	Arbitraj cu vocație universală	75
Agency	57	Arbitraj de comerț internațional	76
Agency act of the parties	59	Arbitraj de credit	78
Agency by agreement	59	Arbitraj de drept strict	78
Agency by consent	59	Arbitraj de echitate	79
Agency by estoppel	59	Arbitraj de tip bilateral	80
Agent	59	Arbitraj de tip regional	80
Agent comercial	59	Arbitraj forțat	80
Agent de compensație	60	Arbitraj instituțional	74
Agent de navă	60	Arbitraj național	80
Agent de piață	61	Arbitraj străin	81
Agent de schimb	61	Arbitraj valutar	81
Agent economic	61	Arbitraj valutar de curs	81
Agent pentru valori mobiliare	62	Arbitraj valutar de dobândă	81
Agent-servant	62	Arbitrator	82
Agenturare	62	Arbitri	82
Agenzie comercială	62	Arbitrium boni viri	83
Agio	63	Arbitru ad-hoc	73
Ajustare fișcală la frontieră	63	Arbitrum merum	83
A la baisse	63	Arierare financiare	83
A la hausse	64	Arimare	83
Alimbare	64	Armarea navei	84
Allonge	64	Asigurare multiplă	84
A l'usine	64	Asigurare pentru răspundere civilă	84
Amarare	65	Asigurat	85
American arbitration association	65	Asigurător	86
Amiable compositeur	66	Asigurător reasigurat	86
Amortizare a împrumuturilor	66	Armator	87
Amortizarea titlului de credit	66	Asociația Europeană a Liberului Schimb (A.E.L.S.)	87
		Asociația Internațională pentru Dezvoltare (A.I.D.)	89
		Asociația Latino-americană de Integrare (A.L.A.I)	91

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est (A.S.E.A.N.)	91	Banque Française du Commerce Extérieur (B.F.C.E.)	117
Assegno circolare	92	Barem	117
Attorney at law	92	Barter	117
Auctioneer	92	Bază	117
Ausfurkredit (A.K.A.)	92	Bear	118
Authority	92	Bear market	118
Armonizare fiscală	92	Beneficiu	118
Asociat	93	BID	118
Autorecepție	93	Big board	119
Autoritate vamală	93	Bilet de bancă	119
Autorizație de import/export	93	Bilet la ordin	119
Auxiliar de comerț	94	Bill of exchange	120
Aval	95	Black list (lista neagră)	120
Avalist	95	Blocadă economică	120
Avalizat	96	Bloc de titluri	120
Avans	96	Bloc valutar	121
Avans de marfă	98	Blue-chips	121
Avarie	99	Boicot	121
Avans pe piață	100	Bona fides praesumitur	121
Avans pe titluri	101	Bonificație	121
Avizare	101	Bonitate comercială	122
Avizarea exportatorului	102	Bonuri de casierie	122
Aviz de prelevare	102	Bonuri de tezaur	122
Aviz de primire	103	Bonus pater familias	123
		Booking note	124
B		Brevet de invenție	124
Back office	104	Broker	125
Backwardation	104	Broker cu discount	125
Banca Africană de Dezvoltare	104	Broker cu servicii complete	126
Banca Americii Centrale pentru Integrare economică (B.C.I.E.)	105	Broker de bursă	126
Banca Arabă pentru Dezvoltare Economică în Africa (B.A.D.E.A.)	105	Broker de incintă	126
Banca Asiatică de Dezvoltare	106	Broker de informații	126
Banca de Export-import	107	Broker de introducere	127
Banca de Export-import (EXIMBANK)	107	Broker de titluri	127
Banca Europeană de Investiții (B.E.I.)	107	Brokerage	127
Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (B.E.R.D.)	108	Bull	127
Banca Interamericană de Dezvoltare (B.I.D.)	108	Bull market	127
Banca Internațională pentru Reconstrucție și dezvoltare (B.I.R.D.)	109	Buletin de gaj	127
Banca Reglementărilor Internaționale (B.R.I.)	112	Bună-credință	127
Banca Română de Comerț Exterior (B.R.C.E.)	113	Bursă	128
Banca Comercială	114	Bursă de mărfuri	130
Bancă corespondent	116	Bursă de valori	131
Bancă de afaceri	116		
Bancrută	116	C	
		Cabotaj	132
		C.A.F. (cout, assurance, fret — cost, asigurare, navlu)	132
		Cambie	133
		Cambie de complezență	138
		Cambie domiciliată	138
		Cambie în alb	138
		Cambie în suferință	139

	<u>pag</u>		<u>pag</u>
Cambie la vedere	139	Cec plătit în cont	164
Cambie neacceptabilă	139	Cec poștal	165
Cambie protestată	139	Cecuri de călătorie	165
Camera de comerț	139	Cenzor	165
Camera de Comerț Internațională (C.C.I.)	140	Cerere de arbitraj	165
Camera de comerț și Industrie a României (C.C.I.R.)	141	Cerere de ofertă	168
Canadian american commercial ar- bitration commission	142	Cerere reconvențională	168
Canal internațional de distribuție	143	Certificat de asigurare	169
C. AND F. (cost and freight — cost și navlu)	143	Certificat de calitate	169
Capacitate de transfer	145	Certificat de control al mărfii	169
Capital bancar	146	Certificat de garanție	170
Capital bănesc	146	Certificat de inspecție	170
Capital de împrumut	146	Certificat de origine	170
Capital de risc	146	Certificat de părți sociale	171
Capital fictiv	147	Certificat de stivuire	171
Capital fierbinte	148	Certificat C.F.R. (forwarding agents certificate of receipt)	171
Capital social	148	Certificat F.C.T. (forwarding agents certificate of transport)	171
Cargoplan	151	Certificat fito-sanitar	171
Cargo-raport	152	Cesiune de brevet	172
Carnet T.I.R.	152	Cesiunea acreditivului	171
Carta atlanticului	152	Charges collect (C.C.)	172
Carte bancară (de credit sau de debit)	153	Charges prepaid (C.P.)	172
Carte de credit cu memorie	155	Charter-party	172
Carte de credit cu microprocesor	155	Chestiune prejudicială	172
Carte „de societate”	156	Chicago board of trade (C.B.T.)	173
Cartea albastră (carte blue)	152	C.I.F. (cost, insurance, freight — cost, asigurare, navlu)	173
Cartel	156	C.I.F. landed	177
Cartel bancar	157	Cifra de afaceri	177
Cartel internațional	157	Circuit economic mondial	178
Cartel internațional al oțelului	157	Clauza-aur	178
Cartel maritim	157	Clauza clientului celui mai favorizat	179
Casă de clearing	157	Clauză compromisorie	180
Casă de compensație	157	Clauza conținând garanții de bună funcționare	183
Casă de credit	158	Clauză „Cost + Fee”	185
Casă de compensații ale băncilor	158	Clauză de cancelling	185
Cash	159	Clauză de domiciliere	185
Cash flow	159	Clauză de exclusivitate	185
Cash on delivery (C.O.D.)	159	Clauza de „forță majoră”	185
Cash payment	159	Clauză de gaj (lien clause)	186
Cauțiune vamală	159	Clauză de grevă (strike clause)	187
Caz fortuit	160	Clauză de „hardship”	187
Cec	160	Clauză de indexare	190
Cec barat	163	Clauză de îngheț (ice clause)	191
Cec certificat	163	Clauză de opțiune a locului de plată	193
Cec circular	163	Clauză de opțiune a monedei libe- ratorii	194
Cec la ordin	163	Clauză de postcalculare a prețului	195
Cec la purtător	163	Clauză de război	197
Cec netransmisibil	164	Clauză de revizuire a prețului	198
Cec nominativ	164	Clauză leoniană	199

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Clauză monedă-aur	199	Comerț special	223
Clauză monovalutară	199	Comisar de avarie	224
Clauză multivalutară	200	Comisia economică a O.N.U. pen- tru africa (C.E.A.)	224
Clauză multivalutară bazată pe un coș valutar convenit de părți	200	Comisia economică a O.N.U. pen- tru america latină (E.C.L.A.)	225
Clauză multivalutară bazată pe un coș valutar instituționalizat	201	Comisia economică a O.N.U. pen- tru asia de vest (E.C.W.A.)	225
Clauza națiunii celei mai favorizate	201	Comisia economică a O.N.U. pen- tru asia și pacific (E.S.C.A.P.)	225
Clauza ofertei concurente	202	Comisia economică a O.N.U. pen- tru europa (C.E.E./O.N.U.)	225
Clauza penală	204	Comisia națiunilor unite pentru dreptul comercial internațional (U.N.C.I.T.R.A.L.)	226
Clauză plurivalutară	206	Comisie de arbitraj	227
Clauza primului refuz	207	Comisie de conciliere	227
Clauza privind caducitatea documentelor preparatorii	208	Comision	227
Clauză privind cheltuielile cu plățile internaționale	208	Comision bancar	228
Clauza privind determinarea dreptului aplicabil	209	Comision comercial	229
Clauza privind intrarea în vigoare a contractului	209	Comision de angajament	229
Clauza privind recepția în exportu- rile complexe	210	Comis pentru comerț	229
Clauza suspensivă a intrării în vi- goare sau a executării contrac- tului	212	Comis-voiajor	220
Clauză valoare-aur	213	Comisionar	230
Clauză valutară	213	Comitent	230
Clauze de adaptare a contractului la noile împrejurări	214	Comitetul creditorilor	230
Clauze de asigurare împotriva riscurilor valutare	214	Commercial engineering	231
Clauze de asigurare împotriva unor riscuri nevalutare având prioritar natură economică	214	Commonwealth	231
Clauze de menținere a puterii de cumpărare a monedei de plată	214	Companie	231
Clauze de menținere a valorii con- tractului	215	Companie offshore	231
Clauze de variație a schimbului	215	Companie transnațională	232
Clauze necesare	215	Compensarea multilaterală inter- bancară	232
Clauze pur monetare	216	Compensație	232
Clearing	216	Competența materială a Curții de Arbitraj București	233
Cod antidumping	218	Competența tribunalului arbitral	234
Cod comercial	218	Complet de arbitri	236
Cofinanțare	219	Compromis	236
Colaborare economică internațio- nală	220	Comunitatea Africii de Est (C.E.A.)	239
Comandă externă	220	Comunitatea economică a Africii de Vest (C.E.A.O.)	239
Comercializare	221	Comunitatea economică a statelor din Africa de Vest (E.C.O.W.A.S.)	239
Comerciant	221	Comunitatea Economică Europeană	240
Comerț cu servicii non-factor	221	Comunitatea Europeană a Cărbu- nelui și Oțelului (C.E.C.O.)	242
Comerț general	221	Comunitatea Europeană a Ener- giei Atomice (EUROATOM)	242
Comerț internațional	222	Concedent	243
Comerț invizibil	223	Concesionar	243
Comerț semispecial	223	Concesiune comercială	243
		Conciliere	243
		Concurență	244

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Concurență imperfectă	246	Contract de concesiune (exclusivă)	292
Concurență monopolistă	246	Contract de consignație	293
Concurență neloială	246	Contract de cont curent	294
Concurență perfectă	248	Contract de credit	297
Condiții de asigurare	248	Contract de credit pentru consum	298
Condiții de livrare conform uzan- țelor standardizate (INCO- TERMS, RAFTD)	249	Contract de deport	299
Conferința Națiunilor Unite pen- tru comerț și dezvoltare (U.N.C.T.A.D.)	250	Contract de depozit bancar	299
Confirmare de comandă	252	Contract de depozit de titluri	300
Conflict de jurisdicții	252	Contract de deschidere de credit	300
Conflict de legi	252	Contract de forfaiting	302
Conjunctură economică interna- țională	253	Contract de franchising	305
Conosament	254	Contract de închiriere a unui seif	308
Consignație	255	Contract de intermediere a călăto- riei turistice	309
Consiliu de administrație	255	Contract de lease-back	310
Consiliul economic și social al O.N.U. (E.C.O.S.O.C)	256	Contract de leasing	311
Consortiu	256	Contract de navlosire	316
Consortiu bancar internațional	257	Contract de navlosire charter-party	317
Consortiu de emisiune	257	Contract de navlosire sub conosa- ment	321
Consulting	257	Contract de organizare a călătoriei turistice	323
Consulting-engineering	257	Contract de prestări servicii bancare	324
Cont bancar	260	Contract de reasigurare	324
Cont de depozit	262	Contract de report	325
Cont nostro	263	Contract de societate	326
Cont vostro	263	Contract de transport aerian inter- național de mărfuri	328
Container	263	Contract de transport auto interna- țional de mărfuri	332
Containerizare	263	Contract de transport feroviar in- ternațional de mărfuri	335
Contango	264	Contract de transport internațio- nal fluvial de mărfuri	339
Contestație la titlu	264	Contract de transport maritim	342
Contingent de mărfuri	264	Contract de trust	342
Contingentare	265	Contract de vânzare comercială internațională	342
Contra-acreditiv documentar	265	Contract del credere	346
Contracambie	265	Contract forward	342
Contract aderent	265	Contract furnizor	348
Contract comercial de „consulting- engineering”	266	Contract futures	349
Contract comercial de gaj	271	Contract internațional de an- trepriză (montaj)	351
Contract comercial internațional de exporturi complexe	271	Contract internațional de asigurări	354
Contract comercial internațional de know-how	274	Contract internațional de comision	357
Contract comercial internațional de service și întreținere	278	Contract internațional de coopera- re în producție	361
Contract de adeziune	278	Contract internațional de curtaj	362
Contract de agent (sau de agentură)	280	Contract internațional de depozit neregulat	363
Contract de asigurare cargo	281	Contract internațional de depozit regulat	363
Contract de asigurare casco	285	Contract internațional de factoring	366
Contract de carte bancară	286		
Contract de coffre-fort	288		
Contract de comerț internațional	288		

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Contract internațional de livrări de mărfuri în contrapartidă	370	Cotă de participare	404
Contract internațional de lohn	372	Cotă de piață	404
Contract internațional de mandat comercial	377	Cotații la bursă	405
Contract internațional de turism	379	Courses of dealing	405
Contract „la cheie”	382	Crah	405
Contract mixt	383	Creanță	405
Contract de acceptare	384	Credit	405
Contract-tip	384	Credit bancar	408
Contracte cu opțiuni	385	Credit comercial	411
Contractor-agent	386	Credit-cumpărător	412
Contractul de cont de depozit de fonduri în bancă	386	Credit mobilizabil	413
Contraofertă	388	Credit nemobilizabil	413
Contrapartidă	288	Credit obligatar	413
Contrastalii	390	Credit prin acceptarea cambiei	414
Control valutar	391	Credit prin avalul cambiei	415
Control vamal	391	Credit de scont	415
Controlor independent	392	Credit prin semnătură	415
Conturile curente ale asociațiilor	393	Credit stand by	415
Conținutul contractului de comerț internațional	393	Credite acordate de Banca Internațională pentru REconstrucție și Dezvoltare (B.I.R.D.)	416
Convenția internațională de la New York (10 iunie 1958)	394	Credite acordate de Banca Reglementărilor Internaționale (B.R.I.)	417
Convenție de arbitraj	396	Credite documentare de acceptare	417
Convenție internațională	399	Creditexport	418
Convertibilitate	400	Credit-furnizor	418
Correspondență bancară	402	Curs la bursă	418
Correspondență comercială	402	Curtaj	419
Corporația financiară internațională (C.F.I.)	402	Curtea ARbitrală Europeană	419
Corporația transnațională	403	Curtea de Arbitraj a Camerei Internaționale de Comerț din Paris	420
Coș valutar	403	Curtea de Arbitraj Comercial Internațional București (C.A.B.)	421
Cost-of-carry	404	Curtier (courtier en marchandises)	423

**LISTA TERMENILOR ȘI EXPRESIILOR CONȚINUTE ÎN VOLUMUL II AL
DICȚIONARULUI DE DREPT INTERNAȚIONAL AL AFACERILOR**

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
D		Depozit general de mărfuri	24
D.A.F.	5	Depozit la vedere	24
Damnum emergens	5	Depozit neregulat	25
Dană	6	Depozit pe termen	25
Dană la ordinul navlositorului, ex- pedito-ului sau primito-ului	6	Depozit prealabil la import	25
Data de reziliere a contractului (cancelling date)	6	Depozit regulat	25
Datorie externă	6	Depozit specializat de mărfuri	25
Datorie principală	7	Depozitare	26
Datorie publică	7	Depozitare în consignație	26
Datorie secundară	8	Depreciere valutară	26
Daune-interese	8	Depresiune economică	27
Daune-interese compensatorii	9	Depunere	27
Daune-interese moratorii	10	D.E.Q.	27
D.D.P.	9	Dereglementare	27
D.D.U.	10	D.E.S.	27
Deadweight	10	Deschiderea acreditivului docu- mentar	28
Dealer	11	Despăgubire	28
Debit	11	Despatch money	28
Debit card	11	Determinarea calității în contrac- tele de comerț internațional	29
Debitor	12	Deturnare de comerț	30
Debitor de regres	12	Deținător de card	31
Debitum cum re iunctum (datorie unită cu lucrul)	12	Devalorizare	31
Deburs	13	Dever	32
Debușeu	13	Devierea navei (deviation)	32
Decalaje economice internaționale	13	Devize	32
Declarație de asigurare	14	Devize convertibile	32
Declarație de import	15	Devize de clearing	32
Declarație vamală	15	Devize neconvertibile	32
Decontare	15	Dezechilibru al balanței de plăți	32
Decontare finală	16	Dezintermediere	32
Decontare finală și ultimă	16	Dictat economic	32
Decontare pe brut	16	Dies a quo non computatur in ter- mine	33
Decontare pe net	16	Dies interpellat pro homine	33
Decontare prin card	16	Dinar arab	34
Deficit al balanței de plăți	17	Disagio	34
Deficit bugetar	17	Discont	34
Delcredere	18	Dispașor	34
Dematerializare	18	Disponibil la bancă	35
Dematerializarea titlurilor	18	Disponibilități bănești	35
Demonetizarea aurului	18	Disponibilități valutare	35
Demurrage	19	Dispoziție de deschidere a acreditivului documentar	35
Denumire a societății comerciale	19	Dispoziție de încasare	36
Deplacament	19	Dispoziție de plată	36
Deport	20	Dispoziție de transport și vâmuire	36
Depositary trust company	20	Distribuitor automat de numerar	36
Depozit bancar	20	Distribuție de titluri de valori	37
Depozit de avarie comună	21	Dividende	37
Depozit de economii	21	Dizolvarea societății comerciale	37
Depozit de titluri	24	Dobândă	39
		Dobândă bancară	40

	pag.		pag.
Documente bancare	40	Euroobligațiuni cu cupon zero	62
Documente comerciale	41	Euroobligațiuni cu dobândă varia-	62
Domeniul legii procedurii (de arbi-	41	bilă	63
traj)	41	Euroobligațiuni tradiționale	63
Domiciliatar	42	Europiețe	63
Domicilierea acreditivului	42	Eurovalute	63
Dow Jones	42	Evaluare a daunelor-interese	63
Draft	42	Evaluare convențională a daunelor-	63
Draw back	42	interese	63
Drept aplicabil	42	Evaluare judiciară a daunelor-inte-	64
Drept comercial internațional	43	rese	64
Drept de cumpărare	45	Evaluare legală a daunelor-interese	65
Drept de opțiune	45	Eveniment asigurat	66
Drept de participare la beneficii	45	Evidențe	66
Drept de retenție	47	Evitarea dublei impuneri	66
Drept de subscripție	48	Excedent al balanței comerciale	67
Drept special de tragere	48	Excedent bugetar	67
Dreptul aplicabil contractului	50	Excedent financiar	67
internațional de leasing	50	Excedent patrimonial	67
Drepturi de tragere	51	Excedent valutar	67
Drepturi vamale	51	Excepție vamală	67
Drum critic	52	Excepția arbitrabilității	67
Dublă impunere	52	Excepție de neexecutare	68
Dumping	52	Excludere vamală	70
Dumping valutar	53	Exclusivitate comercială	70
Durată de recuperare a investițiilor	53	Executare a contractului de comerț	70
		internațional	70
E		Executare directă (sau voluntară) a	72
ECU	54	contractului de comerț interna-	72
Efect comercial	55	țional	72
Efect de levier	55	Executare indirectă a contractului	72
Efect financiar	55	de comerț internațional	72
Efect multiplicator al comerțului	55	Executare în natură a contractului	72
exterior	55	de comerț internațional	72
Efectele contractului de comerț	56	Executare prin echivalent a con-	73
internațional	56	tractului de comerț internațional	73
Efectele sentinței arbitrale	57	Executare silită a sentințelor arbi-	74
Efectele sentințelor arbitrale străi-	57	trale străine în țară, sub inci-	74
ne reglementate prin convenții	58	dența dreptului comun	74
internaționale	58	Executarea silită în natură a con-	77
Electio iuris	60	tractului de comerț internațional	77
Emitent	60	Executarea silită în țară a sentințe-	78
Emitent de card	60	lor arbitrale pronunțate de	78
E.U.A.	60	Curtea de Arbitraj Comercial	78
Euro	61	Internațional București (C.A.B)	78
Euroatom	61	Executare voluntară a sentinței ar-	79
Eurobănci	61	bitrale	79
Eurocredite	61	Exercitare	82
Eurodepozite	61	Ex nunc	82
Eurodolari	62	Exonerare de răspundere	82
Euroobligațiuni	62	Expeditor	83
Euroobligațiuni convertibile	62	Expeditor corespondent	83
		Expeditor internațional	83
		Expediție internațională	84
		Expirare	84

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Export	84	Flotare	102
Export cu plata amânată	85	Flotare a cursului valurilor	102
Export cu plata imediată	85	Flutare	103
Export cu plata în numerar	85	Flux economic internațional	103
Export cu plata în produse	86	Fluxuri brute de capital	103
Export de capital	86	Fluxuri de capital	103
Export de capital direct	86	Fluxuri nete de capital	104
Export de capital indirect	86	Foaie de expediție	104
Export de mărfuri	86	F.O.B.	104
Export de servicii	86	F.O.B. airport	107
Export definitiv	87	Fond de comerț	107
Export direct	87	Fond de plasament colectiv	110
Export indirect	87	Fond european de dezvoltare	110
Export invizibil	87	Fond mutual	110
Export propriu-zis	87	Fondul internațional de dezvoltare agricolă	110
Export temporar	87	Fondul monetar internațional (F.M.I.)	111
Exporturi complexe	87	Fonduri	114
Ex Quay	88	F.O.R.-F.O.T.	114
Extraneitate	88	Formarea contractului de comerț internațional	117
Extrateritorialitate	88	Formulă executorie	117
Ex Tunc	89	Forța majoră în contractele comerciale internaționale	118
EXW	89	Forward contract	120
F			
Facilitate de plată	90	Foul bill of lading	120
Facilități de finanțare	90	Fracht	120
Factor	91	Fracht aerian consolidat	120
Faliment	93	Fracht aerian de casă	120
Falit	94	Franchisee	120
F.A.S.	95	Franchise free	120
F.C.A.	95	Franchiser	120
Filiala societății comerciale	96	Franchising	120
Finalitatea decontării	96	Francisă	120
Finalitatea expeditorului	96	Francisare	120
Finalitatea plății prin card	97	Francisare de distribuție	122
Finalitatea primitivului	97	Francisare de marcă	122
Financial times actuaries index	97	Francisare în format de afaceri	123
Financial times all-share index	97	Francisat	123
Financial times industrial ordinary share index	98	Francisorul	124
Finanțare a dezvoltării	98	Franco vagon	124
Finanțare a operațiunilor de import și de export	98	Franșiză	125
Finanțare compensatorie	99	Fraus omnia corrumpit	126
Finanțare curentă	99	Free on rail (F.O.R.)	126
Finanțare externă	99	Free on truck (F.O.T.)	126
Finanțare legată	99	Freight	126
Finanțare mezanină	99	Fret ou port payé. assurance com- prise, jusqu'a	126
Finis mercatorum est lucrum	100	Fret ou port payé. jusqu'a	126
Firmă agent	100	Frontieră vamală	127
Firmă comercială	100	Frustration	127
Fiscalitate	101	Full and down	128
Fixing	101	Full cargo	128

	<u>pag</u>
Fungibil	128
Futures contract	129
Futures pe „coș“ de acțiuni	129
Futures pe indici de bursă	129
Futures pe marfă	129
Futures pe rata dobânzii	129
Futures pe valute	129
Fuziunea societăților comerciale	129

G

Gaj	132
Gaj comercial	133
Garant	134
Garantarea plasamentului	134
Garanție	134
General-agent	134
Genera non pereunt	135
Gentleman's agreement	135
Gerant	135
Gerat	136
Gestiune de afaceri	136
Gestiune de portofoliu	136
Ghișeu automat	136
Gir	137
Gir de întoarcere	139
Gir după protest	140
Gir fără garanție	140
Gir fiduciar	140
Gir în alb	140
Gir în garanție	140
Gir la purtător	140
Gir „nu la ordin“	141
Gir pentru încasare	141
Gir simulat	141
Girant	142
Giratar	142
Good delivery list	142
Grup de companii	142
Grupare de interes economic	142
Grupare de tip holding	143
Grupare de tip trust	143
Grupări de societăți comerciale	143
Grupe de participanți la raporturi- le de comerț internațional	143
Grupul Andin	146

H

Hardship	147
Hârtie de valoare	147
Hedger	147
Hedging	147
Hedging bursier	148

	<u>pag</u>
Hedging cu marfă	148
Hedging de cumpărare	149
Hedging încrucișat	149
Hedging lung	149
Hedging scurt	149
Hedging valutar	149
Holding	150
Hotărârea arbitrală de completare	150

I

Idem est esse et non probari	151
Iin	151
Illa scripta nihil probat pro scribente	151
Imagine a întreprinderii	152
Imagine a mărcii	152
Imagine a produsului	152
Import	153
Import cu plată amânată	154
Import cu plată imediată	154
Import cu plata în numerar	154
Import cu plata în produse	154
Import de capital	154
Import de completare	154
Import de forță de muncă	155
Import de mărfuri	155
Import de servicii	155
Import direct	155
Import indirect (sau intermediat)	155
Import propriu-zis (sau definitiv)	155
Import temporar	155
Importuri legate	155
Impozit	155
Imprinter	156
Imprinter voucher	156
Incapacitate de plată	156
Incasso	156
Incasso documentar	158
Includere vamală	159
Incorporation	159
INCOTERMS (international rules for the interpretation of trade terms)	159
Indemnizație de asigurare	162
Indexare	162
Indicat la nevoie	163
Indice	163
Indice al raportului de schimb	163
Indice al raportului de schimb brut	164
Indice al raportului de schimb net	164
Indice de prețuri	164
Indice dow jones	164
Indice exprimând distribuția geo- grafică a importurilor și/sau ex- porturilor	165

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Indice financial times	165	Investiție externă de portofoliu	183
Indice hwwa	165	Investiție externă directă	183
Indice moody	166	Investiție netă de capital	184
Indice pinfbm	166	Investiție străină	184
Indice PIPC	166	Issuer	185
Indice Reuter	166	Istoric al operațiunilor navei	185
Indice UVIMGE	167	Iudex iudicat secundum alegata et probata	185
Indigenizarea mărfii	167	Iura notiv curia	185
In dubio contra stipulatem	167	I.U.V.	186
In favorem negotii (în favoarea comerțului)	168		
In limine litis (la începutul procesului)	169	Î	
Input-output	169	Împiedicări la transport	187
Insider trading	169	Împrumut extern	187
Insolvabilitate	169	Împrumut ipotecar	187
Insolvență comercială	169	Împrumut obligatar	187
Instinct	170	Împuternicire de reprezentare	187
Instituție de decontare	170	Încadrare tarifară	188
Instituție specializată a națiunilor unite	170	Începutul prescripției	188
Instrument de capital	171	Încheierea contractului de comerț internațional	188
Instrument de datorie	171	Încheiere de închidere a procedurii arbitrale	190
Instrument de proprietate	171	Încheiere de îndreptare	190
Instrument monetar	171	Încheiere de ședință	190
Instrumente de credit	172	Încrușișarea ordinelor	191
Instrumente de plată	171	Încetarea calității de comerciant	191
Instrumente de plată compensabile	171	Înmatricularea societății comerciale	192
Instrumente de politică comercială	172	Înscriș autentic	193
Instrumente de ratificare	172	Întâmpinare	194
Integrare economică	172	Întreprindere	185
Intenția comună reală a contractanților	172	Întreprurerea prescripției	196
Interdicții la import/export	174	Învestire cu formulă executorie	196
Interdicții privind exercitarea activității comerciale	174		
Interdicții selective și temporare la import/export	175	J	
Interdicții totale la import/export	175	Jobber	197
Intermediar financiar	175	Joint stock company	197
Intermediar pentru valori mobiliare	175	Judecător sindic	197
Intermedierea în comerț internațional	175	Jurisdicție	198
Interpretarea contractului de comerț internațional	177	Jurisprudență	198
Intervenție valutară	181	Jurnal de bord	198
Intuitu personae (în vederea persoanei)	181		
Investitor instituțional	182	K	
Investitor strategic	182	Know-how	199
Investiție	182	Kompetenz-kompetenz	202
Investiție brută de capital	182	Konzern	202
Investiție colectivă	182		
Investiție de înlocuire	183	L	
Investiție externă	183	L/C	203
		Leasing imobiliar	203

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Lease-back	203	Lichiditate primară	233
Leasing	203	Lichiditate secundară	234
Leasing brut	205	Lichiditate terțiară	234
Leasing direct	205	Licitator	234
Leasing experimental	206	Licitație	234
Leasing financiar	206	Licitație deschisă	237
Leasing financiar cu plata integrală	206	Licitație închisă	237
Leasing financiar cu plata parțială	206	Licitație pentru cumpărare de mașini-unelte, tehnologii și construcții de ansambluri industriale și civile	238
Leasing funcțional	207	Limba contractului	240
Leasing indirect	207	Limitare voluntară a exporturilor	240
Leasing mobilier	207	Limited partnership	241
Leasing net	207	Lingou	241
Leasing operațional	207	Linie de credit	241
Leasing pe termen lung	208	Linie de credit internațional	241
Leasing pe termen mediu	208	Listă de cursuri	242
Leasing pe termen scurt	208	Listă de tranzacții	242
Lege aplicabilă contractului de comerț internațional	208	Litigiu de comerț internațional	242
Legea procedurii	210	Livrare de utilaje pe credit rambursabil în produse	242
Legislație de comerț internațional	214	Livrare la cheie	243
Lettre de change	215	Livrări complexe	244
Leverage	215	Loc de livrare	244
Lex causae	215	Loc de origine	244
Lex contractus	216	Loc de plată	244
Lex domicili	216	Loc de predare a mărfurilor	245
Lex fori	216	Loc de recepționare a mărfii	245
Lex loci actus	217	Locație	245
Lex loci delicti commissi	218	Locus regit actum	245
Lex loci executionis	218	Lohn	246
Lex loci laboris	218	Lombard	246
Lex mercatoria universalis	219	Long	246
Lex patriae	220	Lucrum cessans	246
Lex personalis	220		
Lex rei sitae	220	M	
Lex societatis	221	Mekler	247
Lex voluntatis	222	Mala fides superveniens non nocet	247
Liber schibism	223	Management	247
Liberalizare	223	Management de portofoliu	248
Liberalizare a comerțului internațional	223	Manager	249
LIBOR	223	Manager de portofoliu	249
Licență de brevet	224	Mandat	249
Licență de export/import	224	Manifest al navei	249
Lichidare judiciară	224	Manipulare a mărfii	249
Lichidarea contractului	226	Manoperă	250
Lichidarea societății comerciale	226	Marcare	250
Lichidator (1)	230	Marcă	250
Lichidator (2)	232	Marcă combinată	251
Lichiditate	232	Marcă de comerț	251
Lichiditate a pieței	232	Marcă de fabrică	251
Lichiditate internațională	232	Marcă de servicii	251
Lichiditate internațională condiționată	233		
Lichiditate internațională necondiționată	233		

	<u>pag.</u>		<u>pag.</u>
Marcă figurată	251		
Marcă sonoră	251		
Marcă verbală	251		
Marfă	251		
Marfă cash	252		
Marfă liberalizată	252		
Marfă prohibită	252		
Marfă restricționată	252		
Marfă sensibilă	252		
Marfă slabă	252		
Marfă strategică	252		
Marfă tare	253		
Marjă	253		
Marjă absolută	253		
Marjă curentă	253		
Marjă de divergență	254		
Marjă de fluctuare	254		
Marjă de menținere	254		
Marjă de regularizare	255		
Marjă inițială	255		
Marjă preferențială	255		
Marjă relativă	255		
Marjă suplimentară	255		
Market maker	256		
Marketing	256		
Marketing internațional	256		
Masă credală	257		
Master-leasing	257		
Mediocredito	257		
Membru al bursei	258		
Membru clearing	258		
Merchandising	258		
Mijloace de plată	258		
Mijloace de plată străine	258		
Modalitate de plată	259		
Modificare a contractului de comerț internațional	259		
Modificarea contractului de transport feroviar internațional de mărfuri	260		
Momentul formării contractului de comerț internațional	260		
Monedă	262		
Monedă de calcul	262		
Monedă de cont	262		
Monedă de plată	263		
Monedă electronică	263		
Monedă internațională	263		
Monedă scripturală	263		
Monopol de stat asupra comerțului exterior	264		
Monopol valutar	264		
Moratoriu	264		
Mostră	265		
		N	
		Narcodolari	266
		NASD	266
		NASDAQ	266
		Navlosant	266
		Navlosire	266
		Navlositor	267
		Navlu	267
		Negociere	268
		Negotium abstract	270
		Nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipso habet	270
		Neutralizare	271
		Ne varietur	271
		Nivel al dobânzilor	271
		Nivel tarifar	271
		Non liquet	271
		Normă conflictuală	271
		Normă conflictuală uniformă	272
		Normă contractuală	272
		Normă de drept material uniform	273
		Normă uniformă	273
		Notice	274
		Notificare	274
		Notify	275
		Novație	275
		Nulitate	275
		Nulitate absolută	276
		Nulitate expresă	276
		Nulitate relativă	276
		Nulitate virtuală	276
		NYSE	276
		O	
		Obiect al contractului de comerț internațional	277
		Obiect al raportului juridic de comerț internațional	278
		Obligator	278
		Obligație comercială	279
		Obligație contractuală	280
		Obligație cu loturi	281
		Obligație cu primă	281
		Obligație cu aport social	281
		Obligație ordinară	281
		Obligații emise de societatea pe acțiuni	281
		Obligații reciproce	284
		Obligațiile cumpărătorului	284
		Obligațiile vânzătorului	286
		Obligațiune	289

	pag.		pag.
Obligațiune convertibilă	290	Operațiuni valutare speculative	303
Obligațiune cu colateral	290	Opțiune	303
Obligațiune cu fond de răscumpărare	291	Opțiune americană	304
Obligațiune executabilă	291	Opțiune call	304
Obligațiune generală	291	Opțiune de cumpărare	304
Obligațiune ipotecară	291	Opțiune de vânzare	304
Obligațiune murdară	291	Opțiune europeană	304
Obligațiune serială	291	Opțiune geografică	304
Obligațiuni emise de stat	291	Opțiune put	304
Obstacole netarifare	292	Ordin de bursă	304
Obstacole tarifare	292	Ordin de imbarco	304
Obstacole tehnice	293	Ordin de închidere	305
Ofertă	293	Ordin de plată	305
Ofertă comună de mărfuri	295	Ordin de plată condiționat	305
Ofertă de preluare	296	Ordin de plată documentar	305
Ofertă de preluare amicală	296	Ordin de plată letric	306
Ofertă de preluare ostilă	296	Ordin de plată necondiționat	306
Ofertă publică	296	Ordin de plată prin telex	306
Ofertă publică de cumpărare	297	Ordin de plată simplu	306
Ofertă publică de vânzare	297	Ordin de plată telefonic	306
Ofertă publică primară	297	Ordin de plată telegrafic	306
Ofertă publică secundară	297	Ordin limită	306
Offset	297	Ordin stop	306
Off-shore	298	Ordine economică internațională	306
Onus probandi incumbit actori	298	Ordine juridică internațională	307
Onus probandi incumbit qui dicit no eius qui negat	299	Ordine juridică națională	307
Open market	299	Ordine publică	307
Operații în lohn	299	Organizația Mondială a Comerțului (OMC)	308
Operațiuni comerciale pentru aport valutar	300	Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (F.A.O.)	309
Operațiuni de barter	301	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (O.N.U.D.I.)	310
Operațiuni de compensație	301	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare (O.C.D.E.)	312
Operațiuni de contrapartidă priori-zisă	301	Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol (O.P.E.C.)	315
Operațiuni legate	301	Organizația de Engineering	316
Operațiuni triunghiulare	301	Organizația Economică Internațională	316
Operațiuni valutare	301	Origine a mărfii	317
Operațiuni valutare curente	302	Over night	317
Operațiuni valutare de acoperire normală	303	Österreichische kontroll bank	317
Operațiuni valutare de arbitraj	303		
Operațiuni valutare la termen	303		
Operațiuni valutare la vedere	303		